

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

The Academic Journal

Faculty of Humanities and Social Sciences
Nakhon Sawan Rajabhat University

ISSN 2465-4426 ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1

มกราคม-มิถุนายน 2565

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายนและฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม) ตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือ ที่มีเนื้อหาในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาภาษาไทยและภาษาศาสตร์ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ศาสนาและปรัชญา ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปกรรม ศึกษาศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เจ้าของ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์สุชาติ แสงทอง

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์คุณากร กรสิงห์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณธนสวรรค์ เจริญเมือง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยบูรพา
ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะนติ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี สอาดเทียน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนัญญา วารีสอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์กาญจนา กลิ่นอำพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ภาพปก : NSRU PHOTO CLUB

ออกแบบรูปเล่ม : ว่าที่ ร.ต. อนุ คุ้มเพชร

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์คำนำ บริษัท ดีเซมเบอร์ จำกัด

เลขที่ 248/7 ซอยมิตตคาม ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต

กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 02-8445933-4

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565 เล่มนี้ ประกอบด้วยบทความทั้งหมด 15 เรื่อง ซึ่งเป็นผลงานของผู้นิพนธ์จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษา ดังนี้

บทความด้านภาษาและวรรณกรรม จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง การศึกษาตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติผ่านมุมมองมาตรฐานสี่มิติ ของ สุพิชญา อ่ำคิด บทความเรื่อง จอมขมังเวทย์: อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมในผลงานของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร ของ อุไรวรรณ สิงห์ทอง และ ธนพร หมูคำ บทความเรื่อง การตีความทางอรรถศาสตร์ของโครงสร้างประโยค คำสั่งในนวนิยาย ของ อภินันท์ วงศ์กิตติพร บทความเรื่อง Language Learning Strategies in the Writing Process: A Case Study of Thai EFL Learner ของ Wararee Ninkoson บทความเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ของ ณฤติยา เฟ่งศรี บทความเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พักสำหรับ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ของ ภัทรกมล รักสวน

บทความด้านสังคม จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น จังหวัดอยุธยาการพัฒนาวัฒนธรรมอาหาร ของ จรัสสินี สุวีรานนท์ บทความเรื่อง การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร ของ นฤมล นิมนวล บทความเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร เขตบางเขน และเขตลาดพร้าว ของ พงศกร ศรีรงค์ทอง บทความเรื่อง ข้อจำกัดของการใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ข้อเสนอการใช้มุมมองทฤษฎีหลังสมัยใหม่ในการวิเคราะห์นโยบาย ของ วรญา จตุพัฒน์รังสี ธนวิทย์ บุตรอุดม และ วิศว์ เศรษฐกร

บทความด้านดนตรีและศิลปะการแสดง จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง สรุปแนวคิดการสอนแบบครอบคลุมสำหรับนักศึกษาสถาบันดนตรี เชินหยาง มณฑลเหลียวหนิง ของ ชุน เยว่ บทความเรื่อง เทคนิคการร้องบทเพลงร้องพื้นบ้านชาวนา: บทเพลง ผื่นเหอ หลิวส่วย ฮั่วลาลา และ ถาวฮวา หงซิง ฮวาปาย ของ หวัง เจียเล่อ บทความเรื่อง การวิจัยสร้างสรรค์ดับเพลงชุดอัปสรรสาธณบนเส้นเสียงแจ๊สผสานลีลาเสนาะ ของ อิทธิกร คามาไซ

บทความด้านประวัติศาสตร์ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง บทความการดำรงอยู่ของโต๊ะบีแดในสังคมวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ เปรมสิริ ขวนไชยสิทธิ์ บทความเรื่อง การพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาในจังหวัดปัตตานี ของ ชนิกิตต์ ธนะสุข

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอเชิญคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ
ส่ง ผลงานในรูปแบบบทความวิจัยและบทความวิชาการ มาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อร่วมเป็นก้าวต่อ ๆ ไป
ของพวกเขา

สารบัญ

ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นจังหวัดอยุธยาการพัฒนานวัตกรรมอาหาร	1
จรัสสินี สุวีรานนท์	
บทความการดำรงอยู่ของโตะปีแดในสังคมวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	16
เปรมสิริ ขวนไชยสิทธิ์	
การศึกษาตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถภาษาจีน	30
ในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติผ่านมุมมองมาตรฐานสี่มิติ	
สุพิชญา อ่ำคิด	
การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม:	45
กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร	
นฤมล นิ่มนวล	
คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร เขตบางเขน	59
และเขตลาดพร้าว	
พงศกร ศรีรงค์ทอง	
จอมขมังเวทย์: อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมในผลงาน	75
ของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร	
อุไรวรรณ สิงห์ทอง และ ธนพร หมูคำ	
การตีความทางอรรถศาสตร์ของโครงสร้างประโยคคำสั่งในนวนิยาย	92
อภิรักษ์ วงศ์กิตติพร	
Language Learning Strategies in the Writing Process:	108
A Case Study of Thai EFL Learner	
Wararee Ninkoson	
สรุปแนวคิดการสอนแบบครอบคลุมสำหรับนักศึกษาสถาบันดนตรี	120
เข็นหยาง มณฑลเหลียวหนิง	
ซุน เย่ว	
เทคนิคการร้องบทเพลงร้องพื้นบ้านชาวนซี: บทเพลง ผื่นเหอ หลิวส่วย ฮั่วลาลา	138
และ ถาวฮวา หงซิ่ง ฮวาปาย	
หวัง เจียเล่อ	
การพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาในจังหวัดปัตตานี	151
ชนกิตต์ ธนะสุข	
ข้อจำกัดของการใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ข้อเสนอการใช้มุมมอง	166
ทฤษฎีหลังสมัยใหม่ในการวิเคราะห์นโยบาย	
วรญา จตุพัฒน์รังสี ธนวิทย์ บุตรอุดม และ วิศว์ เศรษฐกร	

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	179
ณฤติยา เฟื่องศรี	
การวิจัยสร้างสรรค์ดับเพลิงชุดอัปสรรสาณบนเส้นเสียงแจ๊สผสานลีลาเสนาะ	193
อิทธิกร คามาโซ	
การศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษา เพื่อการสื่อสาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พักสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน	210
ภัทรกมล รักสวน	

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำปี
วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน)

รศ. ดร.ประดิษฐ์ นารีนัก	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รศ. ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ. ดร.ศุภกรณ์ ภูเจริญศิลป์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ. ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ. ดร.ณัฐดนัย ประเทืองบริบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รศ. ดร.นราธิป ศรีราม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ. ดร.วิจิตรา ศรีสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ. ดร.ณัฐพัชร สายเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ. ดร. คำภีร์ภาพ อินทะนุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ. ดร.เกียรติพงษ์ ศรีจันทัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผศ. ดร.สำราญ ท้าวเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ. ดร.เทพิกา รอดสการ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ. ดร.อุทาน บุญเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. ดร.นพดล ทิพย์รัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ผศ. ดร.ขวัญใจ กิจชาลรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ. ดร.สิริวรรณ แซ่ไฉ่	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ. ดร.อุษา พัดเกตุ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ. ดร.จิรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ. ดร.ทักษิณี ปัทมสนธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. ดร.อนุสรณ์ พัฒนสานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ. ดร.ศรีธัญญา ประสพชิงชนะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ. ดร.พรรณภัทร ใจเอื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ. ดร.วรวิทย์ นพแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ. ดร.ณัฐชัย นิมนวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ. ดร.อัครเดช พรหมกัลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
ผศ. ดร.สามารถ บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

ผศ.ชัชชนา กัญญา
ผศ.วงศ์วริศ นิพิฐวิทยา
ผศ.ชลลิตา กมฺุทธภักไชย
ผศ.ณัฐธิดา เชื้อซวด
ผศ.ธนาภัสสร สนิธิรักษ์
ผศ.ธีรพร พรหมมาศ
ดร.อุรารัตน์ ปานรอด
ดร.กนิษฐา พวงศรี
ดร.ดนุ ภูมาลี
ดร.สุรสีห์ ชานกสกุล
ดร.ปฐมพงษ์ สุขเล็ก
ดร.อภิรักษ์ นุสิทธิ์ชัยการ
ดร.วิมลพร ระเวงวัลย์
ดร.ณัฐพงษ์ สกุลเลี่ยว

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา:
การพัฒนานวัตกรรมอาหารสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์
Local Food Wisdom of Phra Nakhon Sri Ayutthaya
Province: Development of Commercial Food Innovations
for the Elderly

จรัสสินี สุวีรานนท์¹ ทรงคุณ จันทจร² และ รังสรรค์ สิงห์เลิศ³
Jaratsinee Suweeranon Songkhun Chantajorn and Rangsan Singhalert
วันที่ส่งบทความ: 16 มีนาคม 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 9 พฤษภาคม 2565,
วันที่ตอบรับบทความ: 12 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนานวัตกรรมจากภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาตำรับอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย และพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย อาหารท้องถิ่นดั้งเดิมของอยุธยา มีการจัดเป็นสำหรับอย่างพิถีพิถัน การถนอมอาหารเพื่อรักษาวัตถุดิบ และมีเอกลักษณ์ของอาหารโดดเด่นที่ สีส กลิ่น และรสชาติอาหาร ในการพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ มีการทำอาหารในสูตรโบราณดั้งเดิม ประกอบไปด้วยกลุ่มร้านค้าสมัยใหม่ที่มีการปรับปรุงสูตรให้เข้ากับทั้งวัตถุดิบและกระแสนิยมของยุคสมัย ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ อาหารถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มอนุรักษ์กรรมวิธีแบบดั้งเดิม โดยมีการสืบทอดการทำในครัวเรือน และกลุ่มที่ปรับตัวโดยการเอาวัตถุดิบสมัยใหม่แต่มีรสสัมผัสใกล้เคียงของรสชาติมากยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างความแปลกใหม่ การพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาภูมิปัญญาอาหารด้านวัตถุดิบ ด้านกระบวนการ และด้านบรรจุ

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อีเมล Jaratsinee@aru.ac.th
Graduate Student, of the Cultural science, Rajabhat Mahasarakham University. E-mail: Jaratsinee@aru.ac.th

² รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Associate Professor, lecturer of the Cultural science Development, Rajabhat Mahasarakham University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Assistant Professor, lecturer of the Cultural science Development, Rajabhat Mahasarakham University

ภัณฑ์ ซึ่งอาหารที่ใช้เป็นต้นแบบการพัฒนา คือ น้ำแกงเลียงเข้มข้น ข้าวยาสมุนไพรพร้อมบริโภค กล้วยบวชชีจากกะทิธัญพืช เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพส้มโอชิงผสมน้ำตาลหล่อฮังก้วย การพัฒนาด้านวัตถุดิบโดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีรสเค็ม คือเกลือดโขเดียม ผลิตภัณฑ์ที่ให้รสหวาน คือน้ำตาลหล่อฮังก้วย และความมันจากกะทิธัญพืช นำไปผ่านกระบวนการ พาสเจอร์ไรส์ เพื่อเพิ่มอายุการเก็บรักษา โดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่สะอาด ปลอดภัย เหมาะสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุ นวัตกรรม อาหารท้องถิ่น ภูมิปัญญา

ABSTRACT

The objectives of this study were to study the development of innovations from local food wisdom for the elderly in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, to study the recipes from local wisdom for the elderly and to develop innovative local food wisdom for the commercial purposes. This study is a cultural, qualitative research. The research instrument used in this study were conducted in observation form and interview form. The data analysis was conducted using descriptive analysis. The results showed that in terms of the background and development of local food wisdom for the elderly, the traditional local foods of Ayutthaya are meticulously organized into a set, food preservation has been used to preserve raw materials, and the foods are unique in terms of color, flavor and taste. For the development of local food innovations for the elderly for commercial purposes, the traditional recipes have been used and adapted by modern restaurants to be compatible with the raw materials and to keep up with modern food trends, reflecting the constant change and development. Foods in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province can be classified into two groups: foods prepared using traditional methods inherited in each person's household and foods prepared using modern ingredients and methods with a similar taste to the original recipes but with a different texture in order to create a new twist. It was found that the development of local food wisdom innovations for the elderly consists of 3 components which are the development of raw material, process and packaging. In this study, concentrated spicy mixed vegetable soup, ready-to-eat spicy rice salad with herbs, banana in grain milk, and pomelo and ginger juice with monk fruit sweetener were used as the food model for development. In terms of the development of raw materials, low-sodium salt was used to provide salty taste, monk fruit sweetener was used to provide sweetness, while grain milks were used to provide creamy texture and taste. The foods were pasteurized to increase shelf life and packaged in clean, safe packaging suitable for the elderly.

KEYWORDS: Elderly, Elderly health problems, Innovation, Local food, wisdom

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เน้นย้ำ การพัฒนานวัตกรรมและการนำไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของ ประเทศใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการวิจัยและพัฒนากับการนำไปใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์ และการพัฒนานวัตกรรม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุข ที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นในศาสตร์และศิลป์อย่างเด่นชัด เช่น การประกอบอาหารแต่ละท้องถิ่นด้วยเทคนิควิธี ต่าง ๆ เป็นศาสตร์ความรู้ที่นำมาใช้ ออกแบบจานอาหาร หรือการจัดตกแต่งเป็นศิลปะที่นำมาใช้ ยังควรมีความสอดคล้องกับความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะการครองเรือนที่ไม่ได้สร้างเพียงเพื่ออยู่ ได้อย่างเดียว หรือรับประทานอาหารเพียงคนเดียว ภูมิปัญญาจึงเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัว เข้ากับสภาพต่าง ๆ ในพื้นที่แตกต่างกัน และภูมิปัญญายังเกิดจากการเลียนแบบ หลังจากที่ได้รับและ มีการแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง และนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับรูปแบบการดำเนินชีวิต ของตนเอง กระบวนการเกิดภูมิปัญญาจะเกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในแต่ ละท้องถิ่น ผ่านกระบวนการพัฒนาเลือกสรร ปรับปรุงองค์ความรู้ที่นั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญ ที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดภูมิปัญญาหรือความรู้ใหม่ขึ้นมา เป็นที่ทราบกันดีว่ามีกรถ่ายทอด สืบทอด และพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด (สำนักคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2541) จะพบว่าองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ จากธรรมชาติ เช่น ดิน ป่าไม้ พืช มนุษย์ได้สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากการเรียนรู้ธรรมชาติกระบวนการ เรียนรู้และถ่ายทอดจึงเกิดขึ้นจากผู้ที่ได้สัมผัสมาก่อนหรือจากบรรพบุรุษ กระบวนการถ่ายทอดจะ เริ่มต้นจากบุคคลใกล้ชิดไปยังผู้อื่นหรือครอบครัวอื่น เช่น การถ่ายทอดให้เด็ก จะกระทำโดย การอบรมสั่งสอนโดยตรงจากพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เป็นบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว และอาจจะเกิด จากการถ่ายทอดทางอ้อม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถ่ายทอดโดยการให้เด็กมีโอกาสร่วม กิจกรรมต่าง ๆ แม้กระทั่งรูปแบบดำเนินชีวิตและวิถีการบริโภค ได้แก่ การหาวัตถุดิบ วิธีการเตรียม การปรุง อุปกรณ์ รสชาติอาหาร วิธีการรับประทาน รวมถึงเวลาหรือเทศกาลที่รับประทาน ภายใต บริบทของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในลักษณะบังคับโดยธรรมชาติ ที่ทำให้ทุกคนต้องดำเนินชีวิต โดยพึงพิงธรรมชาติ (ประหยัด สายวิเชียร, 2546)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่สำคัญ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวม ของจังหวัดมีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีชื่อเสียงในฐานะเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ เป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบทางสภาพภูมิศาสตร์ กล่าวได้ว่า อยุธยานอกจากจะเป็นเมืองหลวงแล้ว ก็ยังเป็นเมืองท่าอีกด้วย เหตุเพราะท่าเรือพาณิชย์ ของอยุธยามีลักษณะเป็นท่าเรือนานาชาติคือเป็นศูนย์กลางในการรวมผลิตภัณฑ์ ทั้งยังเป็นแหล่ง วัฒนธรรมเก่าแก่เกิดเป็นภูมิปัญญาในด้านวัฒนธรรมอาหาร ที่มีลักษณะเฉพาะควรได้รับการส่งเสริม ให้มีกระบวนการจัดการที่เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ สามารถสะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิต ที่สอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญาได้ โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการทำงาน แบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา และเกิดความ พึงพอใจสูงสุดแก่คนในท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

สำหรับประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 โดย 1 ใน 10 ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป ปัจจุบันมีผู้สูงอายุประมาณ 10.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 และคาดว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ. 2564 โดยมีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 20 จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (กรมสุขภาพจิต, 2560)

ดังนั้นทิศทางการพัฒนาอาหารจึงเน้นทางด้านอาหารฟังก์ชัน อาหารเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุทั้งในเรื่องโภชนาการ รสชาติของอาหารที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุเอง การใช้สารปรุงแต่งอาหารหรือสารสกัดทางโภชนาการเพื่อผลิตอาหารคุณภาพสูง รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์อาหาร การตรวจสอบย้อนกลับ ความปลอดภัยอาหาร และเทคโนโลยีการเก็บรักษาและการขนส่งอาหารเพื่อให้ได้นวัตกรรมอาหารท้องถิ่นที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและยังเป็นการดูแลสุขภาพควบคู่กันไปเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาดำรงอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุเชิงพาณิชย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา: การพัฒนานวัตกรรมอาหารสำหรับผู้สูงอายุเชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยมีประเด็นศึกษา คือ ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจากอดีต-ปัจจุบัน ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ อาชีพ การดำเนินชีวิต ศึกษา ปัจจัยแวดล้อมภายใน ภายนอก ที่มีต่อพัฒนาการ วัตถุดิบ กระบวนการผลิต การเตรียม การปรุง การจัดเสิร์ฟและการรับประทาน บรรจุภัณฑ์และการจัดจำหน่าย และศึกษาภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น แยกตามประเภทอาหาร ได้แก่ อาหารคาว อาหารว่าง และอาหารหวาน ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นเพื่อเชิงพาณิชย์ ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตและการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน การถ่ายทอดภูมิปัญญา และการใช้ประโยชน์จากอาหารเพื่อเชิงพาณิชย์ ศึกษาการจัดการภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น เพื่อจัดการนวัตกรรมอาหารเชิงพาณิชย์ ใช้การบริหารงานแบบ 4M's และการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค โดยได้กำหนดการดำเนินงานวิจัยตาม กรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการร้านอาหารท้องถิ่น ผู้ประกอบอาหาร นักวิชาการด้านอาหารและประชาชนผู้บริโภคทั่วไป ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 แบบสำรวจ อาหารท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นผู้วิจัยกำหนดขอบข่ายการสำรวจเพื่อพัฒนานวัตกรรมจากภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์ที่ส่งเสริมโภชนาการและแก้ปัญหาความเสี่ยงโภชนาการของผู้สูงวัย โดยใช้แบบสำรวจมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) แล้วจัดทำเป็นแบบสำรวจเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้สามารถเลือกอาหารได้ ดังนี้

- 1) อาหารคาว ได้แก่ แกงเลียงและข้าวยา
- 2) อาหารหวาน ได้แก่ ก๋วยบวชชี
- 3) เครื่องดื่ม ได้แก่ น้ำส้มโอชิง

2.2 แบบสังเกต ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกต โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการสังเกตเพื่อใช้ในการสังเกตสถานที่เช่น การสังเกตการกระทำ พฤติกรรมของคนในชุมชน ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ที่พบในการเข้าไปสังเกต ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตฉบับร่างทั้งแบบสังเกตชนิดมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัยแล้วจัดทำเป็นแบบสังเกตฉบับร่างเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความ

เหมาะสม ถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสังเกตเพื่อปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้กรอบเนื้อหาที่ได้จากสังเคราะห์ การจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์ จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างทั้งแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) โดยให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านเพื่อตรวจเครื่องมือวิจัยและเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นกำหนดขอบข่ายเนื้อหาที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม โดยใช้กรอบเนื้อหาที่ได้จากสังเคราะห์จากการจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์ จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับร่างโดยให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย ไปเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาเอกสาร (Document Analysis) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้น เช่น ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 ศึกษาเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3.4 กำหนดแผนปฏิบัติงานภาคสนาม เพื่อลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลนวัตกรรมการแก้ปัญหาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์

3.5 ออกแบบโลโก้และบรรจุภัณฑ์อาหารสำหรับผู้สูงวัย โดยเน้นรูปภาพ ขนาดและสีอักษรเพื่อความชัดเจน

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวการจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์มาสรุป เป็นการระดมความคิดเห็นและพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา: การพัฒนานวัตกรรมอาหารสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์” ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (ทรงคุณ จันทจร, 2560)

การวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางวัฒนธรรม ได้แก่ แนวคิดด้านการจัดการแนวคิด ด้านพฤติกรรมกรการบริโภค ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ มาวิเคราะห์ ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวการจัดการนวัตกรรม ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัย กำหนดให้มีการสนทนากลุ่มเพื่อการอภิปรายประเด็นแนวการจัดการนวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นเชิงพาณิชย์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำเสนอข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อาหารท้องถิ่นดั้งเดิมของพระนครศรีอยุธยาอยุธยาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคือ กลุ่มอาหารข้าววัง ซึ่งมีลักษณะสะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของการเพาะปลูกและเป็นศูนย์กลางของการนำเข้าวัตถุดิบต่าง ๆ เข้ามายังอาณาบริเวณสยามประเทศในอดีต จุดเด่นของภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นของพระนครศรีอยุธยาอยุธยาที่มีลักษณะเฉพาะของภาคกลางคือ กินข้าว กินปลาเป็นหลัก มีการจัดชุดสำหรับมีภูมิปัญญาในการถนอมอาหารเพื่อรักษาวัตถุดิบ เช่น การตากแห้ง ดอง หมัก ทำให้ขั้นตอนการทำมีความพิถีพิถัน และมีเอกลักษณ์ของอาหารที่มีรสชาติ สี กลิ่น โดดเด่นด้วยวัตถุดิบบางตัวที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การใส่ปลาแห้งที่ป่น เพื่อให้น้ำแกงมี

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์น้ำแกงเลียงเข้มข้น และแกงเลียงพร้อมบริโภค

ความข้น การใส่กะปิลนในแกงเพื่อเพิ่มกลิ่นและรส ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่คงอยู่ในวัตถุดิบจนถึงปัจจุบัน สำหรับการแบ่งกลุ่มอาหารตามตำรับในสมัยอยุธยานั้น ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน และวัตถุดิบในการประกอบตามตำรับอาหาร เช่น แกง เครื่องจิ้ม ยา พล่า อาหารเบ็ดเตล็ด ของแถม

จัดเป็นสำหรับโดยมีข้าวเป็นประธาน ยังคงใช้อยู่ตามลักษณะภูมิปัญญาที่ผู้วิจัยได้ ทำการค้นคว้าจากเอกสาร และออกสำรวจภาคสนาม

2. ดำริอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่าได้มีร้านอาหารภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีศักยภาพในการทำอาหารในสูตรโบราณดั้งเดิมอยู่ไม่ต่ำกว่า 500 ร้านค้า โดยประกอบไปด้วยร้านค้าที่ยังคงสูตรการทำตั้งแต่ดั้งเดิม และกลุ่มร้านค้าสมัยใหม่ที่มีการปรับปรุงสูตรให้เข้ากับทั้งวัตถุดิบและกระแสนิยมของยุคสมัยใหม่ ความแตกต่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ ซึ่งทำให้อาหารถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มอนุรักษ์กรรมวิธีสูตรการทำแบบดั้งเดิม โดยกลุ่มดังกล่าวจะมีการสืบทอดการทำในครัวเรือนหรือการเปิดสอนในโรงเรียนสอนทำอาหารเพื่ออนุรักษ์ แนวทางการทำอาหารโบราณของจังหวัดเอาไว้ และกลุ่มที่มีการปรับตัวโดยการเอาวัตถุดิบสมัยใหม่แต่มีรสสัมผัสใกล้เคียงหรือมีความซับซ้อนของรสชาติมากยิ่งขึ้นมาใช้ในการนำเสนอในรูปแบบรสชาติที่เปลี่ยนแปลงไปบ้างจากเดิม เพื่อสร้างความแปลกใหม่ในการรับประทาน

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์กล้วยหอมบวชชีธัญพืช และผลิตภัณฑ์น้ำข้าวยาสมุนไพรพร้อมบริโภค

3. พัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากผลวิจัยข้างต้นผู้วิจัย จึงได้รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการพัฒนาแบบภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นใน 3 องค์ประกอบ คือ

- 1) รูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาอาหารด้านวัตถุดิบ
- 2) รูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาอาหารด้านกระบวนการ
- 3) รูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาอาหารด้านบรรจุภัณฑ์ ซึ่งอาหารที่ผู้วิจัยใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนา คือ น้ำแกงเลียงเข้มข้น โลว์โซเดียม ข้าวยาสมุนไพรพร้อมบริโภค กล้วยบวชชีจากกะทิธัญพืช เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพสมโอชิงผสมน้ำตาลหล่อฮั้งก้วย ซึ่งผู้วิจัย ได้พัฒนาด้านวัตถุดิบโดยการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ให้รสเค็ม เป็นเกลือลดโซเดียมและกะป๋องแกลนิกที่มีส่วนผสมของกุ้งเคียวและเกลือปริมาณต่ำ ผลิตภัณฑ์ที่ให้รสหวาน คือน้ำตาลจากผลหล่อฮั้งก้วยและความมันจากกะทิธัญพืช ซึ่งผู้สูงวัยสามารถหาซื้อมารับประทานหรือจะเลือกผลิตภัณฑ์เหล่านี้

มาใช้ปรุงอาหารทดแทน และกระบวนการประกอบ ได้ใช้กระบวนการประกอบที่ต่างออกไปจากเดิม คือ วัตถุดิบบางประเภทจากเดิมที่นำไปต้มเคี่ยวอาจทำให้เกิดการสูญเสียวิตามินและแร่ธาตุบางชนิด ที่มีอยู่ในอาหาร จึงเปลี่ยนวิธีโดยการนำไปนึ่ง เพื่อทำให้อาหารมีความอ่อนนุ่มผู้สูงวัยสามารถบด เคี้ยว กลืน ร่างกายสามารถย่อยได้ง่ายขึ้นและยังคงคุณค่าทางสารอาหาร เนื้อสัมผัสของวัตถุดิบใน ผลิตภัณฑ์มีความคงรูป นำมารับประทาน และนำอาหารผ่านกระบวนการพาสเจอร์ไรส์ (Pasteurization) เพื่อยับยั้งจุลินทรีย์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีอายุการเก็บรักษาและการบริโภคที่นานขึ้น และเน้นบรรจุภัณฑ์ที่สะอาด ปลอดภัย เป็นประติษฐานกรรมสมัยใหม่ ประกอบ ถุงพลาสติก PE กระป๋องพลาสติก PET ถ้วยพลาสติก PP และซองฟอยล์เคลือบ Pure Aluminum เหมาะกับการเปิดใช้งานสำหรับผู้สูงวัย รวมถึงโลโก้ที่เน้นรูปภาพ ขนาดและสีอักษรเพื่อความชัดเจน สบายตา

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์ผงดกต้ม : สัมไอซิงเพื่อสุขภาพ

อภิปรายผล

1. ด้านภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จุดเด่นของภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นของอยุธยาที่มีลักษณะเฉพาะของภาคกลางคือ กินข้าว กินปลาเป็นหลัก มีการจัดชุดสำหรับ มีภูมิปัญญาในการถนอมอาหารเพื่อรักษาวัตถุดิบ เช่น การตากแห้ง ดอง หมัก ทำให้ขั้นตอนการทำมีความพิถีพิถัน และมีเอกลักษณ์ของอาหารที่มีรสชาติ สีส กลิ่น โดดเด่นด้วยวัตถุดิบบางตัวที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การใส่ปลาแห้งที่ป่นเพื่อให้เนื้อแกงมีความเข้มข้น การใส่กะปิ เพื่อเพิ่มกลิ่นและรสลงในแกง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่คงอยู่ในวัตถุดิบจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา สุจนายา (2560) เรื่องอาหารไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานเกี่ยวกับอาหารไทยไม่มีบันทึกไว้ในวรรณคดี สมัยอยุธยา ไม่มีชนบทการพรรณนาด้านอาหาร การกิน แต่กลับพบอยู่ในบันทึกของ ชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาค้าขายและมาเจริญสัมพันธไมตรีทางการทูตตั้งแต่สมัยพระเจ้าทรงธรรมลงมา จากบันทึกดังกล่าวแสดงว่าสยามมีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ เพราะเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ชาวสยามกินข้าวกับปลาเป็นอาหารหลักพร้อม น้ำพริกผักสดต่างๆ มีผลไม้มากมาย ในเกาะเมืองอยุธยามีตลาดสดขายของเช้าเย็น ถึง 61 แห่ง มีร้านขายขนมของชาวจีนและแขก นอกจากนี้ชาวอยุธยายังมีพฤติกรรมบริโภคอาหารที่ไม่ฟุ่มเฟือย เหตุเพราะมีความอุดมสมบูรณ์อยู่รอบตัวจึงไม่ใช่สิ่งที่ต้องกังวลหรือต้องนำมากล่าวถึง แต่พฤติกรรมเช่นนี้เปลี่ยนแปลงไปหลังสงครามเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2310

และจากข้อค้นพบทางการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า อาหารท้องถิ่นดั้งเดิมของอยุธยาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคือ กลุ่มอาหารชาววัง ซึ่งสะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของการเพาะปลูกและเป็น

ศูนย์กลางของการนำเข้าวัตถุดิบต่างๆ มายังอาณาบริเวณสยามประเทศในอดีต สอดคล้องกับการศึกษาของ โทมัส ไกรปรกรณ์ (2556) เรื่องการค้าอาหารในสมัยอยุธยาตอนปลายสมัยการปฏิรูปประเทศ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การค้าอาหารเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม โดยสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจในสมัยอยุธยาตอนปลายถึงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ทำให้รูปแบบชีวิตของผู้คนเปลี่ยนจากการผลิตแบบพอเพียงที่ผลิตเพื่อบริโภคเอง มาเป็นการซื้อหาเพื่อบริโภคและเกิดธุรกิจการค้าอาหารในตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต่อมาในสมัยการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยอย่างตะวันตก ด้วยสภาพการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและกระแสการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสมัยใหม่ ทำให้ผู้คนในเมืองมีรูปแบบชีวิตที่เร่งรีบตามเวลาทำงานและเกิดวัฒนธรรมการบริโภคสินค้าเพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ทางชนชั้นของพวกตน ดังนั้น รูปแบบการค้าอาหารจึงเปลี่ยนแปลงเป็นร้านค้าและแผงลอยที่ค้าขายอาหารปรุงสำเร็จพร้อมรับประทาน รวมถึงภัตตาคารที่ดูหรูหรา เพื่อตอบสนองวิถีชีวิต และรสนิยมของผู้คนในเวลานั้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้อาหารพร้อมปรุง หรืออาหารปรุงสำเร็จพร้อมบริโภคเป็นทางเลือกใหม่ของผู้บริโภค ปัจจุบันผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอาหารหันมาสนใจในเรื่องวัตถุดิบที่ตอบโจทย์การดูแลสุขภาพ ลดการเกิดโรคจากการบริโภคที่มากเกินไปความต้องการของร่างกายหรือจากการบริโภคที่ขาดการดูแลใส่ใจต่ออาการเจ็บป่วยหรือการเสื่อมสภาพร่างกายในการย่อยอาหาร โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้ที่สนใจดูแลสุขภาพ

2. ด้านตำรับอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ โดยยังมีกลุ่มผู้ประกอบการที่ยังคงอนุรักษ์กรรมวิธีสูตรการทำแบบดั้งเดิม กลุ่มดังกล่าวจะมีการสืบทอดการทำในครัวเรือน หรือการเปิดสอนในโรงเรียนสอนทำอาหารเพื่ออนุรักษ์แนวทางการทำอาหารโบราณของจังหวัดเอาไว้สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรุตา นิตวีรการ (2557) เรื่องอาหารไทย: มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ อาหารไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ มีการสั่งสมจากบรรพบุรุษถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นนับเป็นภูมิปัญญาที่แท้จริงและหวงแหนยิ่งของชาติ จากหลักฐานพบว่าอาหารไทยมีการพัฒนาตั้งแต่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนสมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน อาหารไทยนับว่าเป็นอาหารที่มีลักษณะโดดเด่นทั้งในเรื่องรสชาติ คุณค่าทางโภชนาการ ตลอดจนการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลักคือ อาหารคาวที่นำมารับประทานกับข้าว ประกอบด้วยรสทุรส ทั้งเค็ม หวานเปรี้ยว และเผ็ด และอาหารหวานที่มีทั้งกลิ่นหอมและรสชาติหวานมัน นิยมรับประทานหลังอาหารคาว แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว พฤติกรรมการบริโภคของคนไทยที่เปลี่ยนไป ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลง ขาดการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของอาหารไทยอย่างเป็นระบบ ทำให้อาหารไทยกำลังตกอยู่ในช่วงวิกฤต ดังนั้น หากหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความตระหนักและความสำคัญกับอาหารไทยอย่างจริงจัง อาหารไทยหลายชนิดอาจสูญหายไปเช่นเดียวกับมรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่หลายอย่างได้สูญหายไปจากสังคมไทย ตลอดจนหากคนในชาติไม่เห็นความสำคัญหันไปนิยมอาหารต่างชาติ ไม่นิยมรับประทานอาหารไทย อาหารเพื่อสุขภาพดังเช่นในอดีต อาจส่งผลให้สุขภาพของคนไทยแย่ลง ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่คนไทย

ทุกคน หน่วยงานทุกส่วนร่วมมือช่วยกัน เพื่อให้อาหารไทยมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอยู่กับประเทศและคนรุ่นหลังตลอดไป

จากการศึกษาผู้วิจัยยังได้ข้อค้นพบทางการศึกษา ว่ากลุ่มผู้ประกอบการและ ผู้ประกอบอาหารในครัวเรือน ทั้งในภาคธุรกิจและครัวเรือน มีการปรับตัวโดยการเอาวัตถุดิบสมัยใหม่แต่มีรสสัมผัสใกล้เคียงหรือมีความซับซ้อนของรสชาติมากยิ่งขึ้นมาใช้ในการนำเสนอ เพื่อสร้างความแปลกใหม่ สอดคล้องกับ พุฒิสภา บุญตระกูล (2563) ศึกษาเรื่องการคาดการณ์อนาคตของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย พบว่ามีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นที่จะเป็นทิศทางของอนาคตอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 20 ปี ข้างหน้านี้ ได้แก่ (1) New Production Processes (2) Small Food Size (3) Fresh Food เนื่องจากช่วงระยะเวลา 5-15 ปี นั้นมีการผลิตคิดค้นหาวัตถุดิบหรือสิ่งต่าง ๆ มากมายเกิดขึ้น ในช่วงระยะ 20 ปี ข้างหน้านี้จะเป็นช่วงที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการผลิตมากขึ้น เพื่อช่วยลดแรงงาน ควบคุมคุณภาพของสินค้าให้มีมาตรฐาน อาจเกิดเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ผ่านการคิดค้นจากนักพัฒนา เพื่อช่วยในระบบการผลิตมากขึ้น รวมถึงอาจมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยสร้างสรรค์อาหารรูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้น เช่น Novel Food หรืออาหารขนาดเล็กถึงแต่สามารถให้คุณค่าทางสารอาหารครบ 5 หมู่ ให้พลังงานเยอะหรืออาหารสดที่ยังคงมีความสดเหมือนใหม่แม้จะผลิตออกมาเป็นเวลานาน แต่ยังคงมีความปลอดภัยต่อการบริโภค หรืออาหารแปรรูปที่เหมือนไม่แปรรูปผ่านกระบวนการในการแปรรูปน้อยที่สุดเพื่อคงคุณค่าทางสารอาหาร ซึ่งผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 ชนิดตอบโจทย์อาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ได้

3. ด้านพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบทางการศึกษาว่า รูปแบบการพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ มี 3 องค์ประกอบ คือ

- 1) ด้านวัตถุดิบ
- 2) ด้านกระบวนการ
- 3) ด้านบรรจุภัณฑ์

ซึ่งรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาอาหารด้านวัตถุดิบนั้นมีข้อศึกษาที่สอดคล้องต่อการศึกษาศึกษาของ พุฒิสภา บุญตระกูล (2563) เรื่องการคาดการณ์อนาคตของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ด้วยความที่ในปัจจุบันนี้เป็นยุคแห่งสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างจึงมีความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่ควรผลิตออกมาเพื่อให้ตอบโจทย์กับผู้บริโภค ควรให้ความสำคัญในเรื่องของคุณค่าทางโภชนาการเป็นหลักการรับประทานให้เหมาะสมกับความต้องการทางด้านร่างกายของตนเอง (Personalized Nutrition) จะมีเพิ่มมากขึ้นแต่จะต้องทำให้รสชาติรับประทานได้ง่าย อร่อย อีกทั้ง ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศสังคมผู้สูงวัย (Aging Society) อย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากประชากร ส่วนใหญ่หันมาดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ทำให้เสียชีวิตช้าลง ดังนั้นหลากหลายองค์กรควรเตรียมความพร้อมสำหรับการผลิตอาหารเพื่อคนสูงวัย (Elderly Food) ซึ่งอาจจะเป็นอาหารอนาคต (Future Food) ที่สามารถเคี้ยว กลืนง่าย ปรับรสชาติอาหารให้พอดีกับความชอบของผู้สูงวัย และการพัฒนารูปแบบภูมิปัญญาอาหารด้านกระบวนการนั้นมีข้อศึกษาที่สอดคล้องต่อการศึกษาศึกษาเรื่องการคาดการณ์อนาคตของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยของ พุฒิสภา บุญตระกูล (2563) ในข้อสรุปผลด้านเทคโนโลยีอาหาร ประเทศไทยอยู่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามวิสัยทัศน์นโยบายการพัฒนา

เศรษฐกิจของประเทศไทย การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามาใช้ในกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำยันปลายน้ำ เป็นสิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญและปรับตัวตามยุคสมัย เพราะจะช่วยเพิ่มคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น โดยการศึกษาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมจากต่างประเทศเป็นต้นแบบ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมตามบริบทของประเทศไทยนั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพแต่ละขั้นตอนของการผลิต หากผู้ประกอบการเปิดใจและปรับตัวจะช่วยผลักดันให้อุตสาหกรรมอาหาร สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน เช่น การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการฆ่าเชื้อ แต่ยังคงคุณค่าสารอาหารได้ครบถ้วน การนำเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตทำให้ใช้แรงงานจากคนน้อยลง รวมถึงทำให้งานสามารถสำเร็จคล่องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี เป็นต้น และรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาอาหารด้านบรรจุภัณฑ์ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปให้มีความทันสมัยและเหมาะกับการพัฒนาเชิงพาณิชย์ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสังคมผู้สูงอายุตัวอย่างที่อุตสาหกรรมต้องเปลี่ยนแปลง ของภาควิชาเทคโนโลยีการบรรจุและวัสดุ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2564) ที่มีข้อศึกษาว่าความสำคัญในการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ การก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุนำไปสู่ความจำเป็นในการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้มีกำลังซื้อสูงและต้องให้มีการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อการใช้ชีวิตที่สะดวกและปลอดภัย แนวคิดอีกอย่างหนึ่งที่หลายคนอาจจะเคยได้ยินคือข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อมวลชน หรือ Universal Packaging Design (UD) ซึ่งมาจากหลักการของ นายโรนัล แมซ สถาปนิกที่ต้องการออกแบบผลิตภัณฑ์ และสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกในการใช้งานผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัดข้อบกพร่องทางกายหรือสถานะทางสังคม โดยแนวคิดของ UD จะเน้นหลักการ 7 ประการ คือ

- 1) ความเสมอภาค (Equitability)
- 2) ความยืดหยุ่น (Flexibility)
- 3) ใช้งานเข้าใจง่าย (Simple, Intuitive use)
- 4) ข้อมูลชัดเจน (Perceptible Information)
- 5) ระบบป้องกันอันตราย (Tolerance for Error)
- 6) พยายาม (Low Physical Effort)
- 7) ขนาดและสถานที่ที่เหมาะสม (Appropriate Size and Space for Approach)

หลักการทั้งหมดนี้สามารถนำมาประยุกต์ได้ดีในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อผู้สูงอายุด้วย การศึกษายังพบว่า การออกแบบโดยหลักการนี้มุ่งกลุ่มผู้บริโภคในวงกว้าง ซึ่งอาจทำได้ยากในทางปฏิบัติ การวัด และการประเมินผลสัมฤทธิ์ ว่าบรรจุภัณฑ์ ดังกล่าวคือบรรจุภัณฑ์เพื่อมวลชนที่แท้จริง หากผู้ประกอบการต้องการเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อกลุ่มผู้สูงอายุ อาจสามารถกำหนดกรอบการพัฒนาที่ชัดเจนทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็วกว่า แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักคิดของ UD จากข้อมูลในหลายงานวิจัยพบปัญหาหลายประการในการใช้บรรจุภัณฑ์ในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยความรุนแรงของปัญหาอาจแตกต่างกันออกไปตามประเภทของบรรจุภัณฑ์ ศักยภาพทางกายและความคุ้นเคยของผู้สูงอายุ รวมทั้งสภาพแวดล้อมในการใช้งาน เช่น ปัญหาการเปิดหรือปิดบรรจุภัณฑ์ ปัญหาการอ่านข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ไม่สะดวก

ปัญหาการยก หีบ จับ ที่ไม่สะดวก ปัญหาการใช้งาน การเท การฉีด การตวง ที่ไม่สะดวก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ ที่จะละเลยได้อีกต่อไป ผู้ประกอบการและรัฐบาลหรือผู้เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนต้องกำหนดกลยุทธ์เชิงนโยบายในการวางแผนรับมือหรือสร้างโอกาสทางธุรกิจจากเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกลุ่มประชากรที่จะเป็นกำลังซื้อหลัก

จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้คือ พัฒนาลักษณะอาหารท้องถิ่นรูปแบบใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์อาหารในเชิงพาณิชย์ โดยมีการออกแบบตราสินค้าให้เป็นสัญลักษณ์ชัดเจนสะดุดตาและบรรจุภัณฑ์ที่เปิดใช้งานสะดวก ง่ายและพกพาได้ ปริมาณเพียงพอต่อการบริโภค ในหนึ่งครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ประชิด ทิณบุตร (2531) ที่ได้กล่าวถึงการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ควรมีการกำหนดลักษณะรูปร่าง รูปทรง ขนาดปริมาตร ส่วนปริมาตรอื่น ๆ ของวัสดุที่จะนำมาผลิตและประกอบเป็นภาชนะบรรจุให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอย การปกป้องผลิตภัณฑ์ตลอดจนกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาและการขนส่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา จุกุล (2561) การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการขาย กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลลำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่า การออกแบบตราสินค้า ควรพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัยและความสวยงามแต่ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนแสดงถึงตัวตนของชุมชน และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรุณี มูเก็ม (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์น้ำพริกกุ้งเสียบ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปริง จังหวัดพังงา พบว่า บรรจุภัณฑ์ควรป้องกันไม่ให้สินค้าเสื่อมสภาพหรือเสียหายเหมาะกับอาหารมีขนาดที่เหมาะสมเปิด-ปิดได้สะดวก ง่ายต่อการใช้งาน รูปแบบหรือรูปทรงที่สวยงาม โดดเด่น บรรจุภัณฑ์ของสินค้าตรงตามมาตรฐานสากลเชิงการค้า สามารถจัดวางได้เหมาะสมกับชั้นวางสินค้า ทำจากวัสดุที่เหมาะสมต่อการเก็บรักษาเหมาะสำหรับมอบเป็นของขวัญของที่ระลึก และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของสินค้า

การศึกษานโยบายอาหารท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนได้อาหารหลากหลายประเภททั้งอาหารคาว น้ำแกงเลียงเข้มข้นโลโซเดียม ข้าวยาสมุนไพรพร้อมบริโภค อาหารหวานกล้วยบวชชีธัญพืช และเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพส้มโอชิงผสมน้ำตาลหล่อฮั้งก้วย มีคุณค่าทางโภชนาการไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และเป็นอาหารเหมาะสำหรับผู้สูงวัย อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงวัย พกพาได้สะดวก ปลอดภัย และสามารถเก็บรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไว้ได้ในระยะหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในผลิตอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงวัยเชิงพาณิชย์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการศึกษายาอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์และคุณค่าทางโภชนาการเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องตลาดทั่วไป

1.2 ควรมีการสำรวจแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภค เพื่อการพาณิชย์ นำไปสู่การจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

1.3 สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นด้านวัตถุดิบ กรรมวิธีการประกอบ และบรรจุภัณฑ์ไปใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต หรือการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้สนใจได้

1.4 สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดสู่การผลิตภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นสำหรับผู้สูงวัยในเชิงพาณิชย์เพื่อจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณภาพและเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ สู่ความเป็นสากลให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่

2.2 ควรทำการวิจัยในส่วนของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีรูปแบบที่มีความหลากหลาย รวมทั้งบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายเหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2.3 ควรมีการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางด้านธุรกิจออนไลน์ให้กับชุมชน เพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2562, 10 สิงหาคม). รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต

ปีงบประมาณ 2560. คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. <https://www.dmh-elibrary.org/items/show/187>.

ดร.ณิ ภูเก็ม. (2560). การพัฒนารูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์น้ำพริกกุ้งเสียบ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปริง จังหวัดพังงา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏฯ*. 3(2): 69-79.

โตม ไกรปกรณ์. (2556). การค้าอาหารในสังคมไทยสมัยอยุธยาตอนปลาย-สมัยการปฏิรูปประเทศ. *วารสารประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ฉบับครบ 100 ปี: 81-97.

ทรงคุณ จันทกร. (2563). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (ภาคปฏิบัติ)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บัญชา จุลกุล. (2561). *การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการขาย กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลลำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ครั้งที่ 1. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา: 31-39.

ประชิด ทิณบุตร. (2531). *การออกแบบบรรจุภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.

ประหยัด สายวิเชียร. (2546). *อาหารวัฒนธรรมและสุขภาพ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พุดิศา บุญตระกูล. (2563). *การคาดการณ์อนาคตของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย. สารนิพนธ์ทางสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ภาควิชาเทคโนโลยีการบรรจุและวัสดุ. (2564, 30 ธันวาคม) *แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสังคมผู้สูงอายุตัวอย่างที่อุตสาหกรรมต้องเปลี่ยนแปลง*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
https://packaging.oie.go.th/new/admin_control_new/html-demo/analysis_file/5812360794.pdf.
- ศรุดา นิติวรการ. (2557). อาหารไทย: มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 5(1): 171-179.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. *การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2541.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2560). อาหารไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา. *วารสารมนุษยศาสตร์*. 24(2): 1-29.

การดำรงอยู่ของโตะบีแดในสังคมวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Existence of Tok Bidan in cultural society in areas of deep south provinces

เปรมสิรี ชวนไชยสิทธิ์¹

Premsiree Chuanchaiyasitt

วันที่ส่งบทความ: 29 ตุลาคม 2564, วันที่แก้ไขบทความ: 18 มิถุนายน 2565, วันที่ตอบรับบทความ: 18 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับโตะบีแดหรือผดุงครรภ์โบราณในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็นการดำรงอยู่และการปรับตัว โดยเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งทำให้โตะบีแดได้รับผลกระทบในแง่บทบาทและสถานภาพ จนทำให้อาชีพนี้ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาที่ผ่านมาต่างชี้ให้เห็นว่าทั้งหมดล้วนเป็นผลจากการปรับเปลี่ยนค่านิยมของผู้คนในสังคมยุคใหม่ เป็นผลมาจากการขยายตัวของระบบสาธารณสุขของรัฐ นอกจากนี้ ผลงานอีกหลายชิ้นยังให้มุมมองที่น่าสนใจอีกว่า อาชีพนี้จะไม่สูญหาย เพราะโตะบีแดยังมีบทบาทสำคัญต่อจารีตประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งโตะบีแดยังสามารถปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ อาชีพนี้จึงดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การดำรงอยู่ โตะบีแด สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ABSTRACT

This article is the study of Tok Bidan or ancient midwives in the three southern border provinces of Thailand on the issue of existence and adaptation, as a result of social-cultural changes in the area which made the role, status, and reduced of occupation of Tok Bidan. The previous studies shown that it was affected by the values of people in modern society, public health system. In addition to various reports shown that Tok Bidan still exist because Tok Bidan have the role in the tradition. Also, Tok Bidan can adapt their role to the social changing. Therefore, there is still Tok Bidan nowadays.

KEYWORDS: Existence of, Tok Bidan, Deep South Provinces

¹ อาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อีเมล premisiree.c@psu.ac.th

Lecturer of History Program Faculty of Humanities and Social Sciences Songklanakarin University
Pattani. E-mail: premisiree.c@psu.ac.th

บทนำ

ในสังคมของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ผู้ทำหน้าที่ผดุงครรภ์โบราณหรือหมอดำแย ซึ่งเรียกกันในภาษาถิ่นว่า “โตะปีแด” ถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญต่อผู้คนในท้องถิ่นอย่างสูง เนื่องจากมีความชำนาญในการดูแลหญิงมีครรภ์ ตั้งแต่เริ่มแรกถึงหลังคลอด ด้วยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาในกลุ่มตระกูล อีกทั้งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมการเกิดของท้องถิ่นหรือพิธี “แนงง” อันเป็นจารีตที่สืบนานับแต่บรรพบุรุษ ด้วยบทบาทที่โดดเด่น โตะปีแดจึงมีสถานภาพทางสังคมสูงเป็นที่ยอมรับในชุมชน นับแต่อดีต ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ วิทยาการใหม่ในเชิงสาธารณสุขได้ส่งผลกระทบต่อบทบาทโตะปีแดเป็นอย่างมาก ดังนั้นเรื่องราวของโตะปีแด จึงเป็นประเด็นการศึกษาที่ได้รับความสนใจ ทั้งในเชิงคุณค่าต่อท้องถิ่น ในเชิงสถานภาพและบทบาท ภูมิปัญญา โดยผลการศึกษาได้สะท้อนสถานภาพทางสังคมของโตะปีแดที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม ประเด็นการศึกษาที่ได้รับความสนใจค่อนข้างสูง ได้แก่ สถานภาพและบทบาทของโตะปีแดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยเฉพาะการดำรงอยู่และการปรับตัวของโตะปีแดในแง่มุมต่าง ๆ โดยมีมุมมองที่หลากหลาย บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่พยายามศึกษาและสรุปภาพรวมของผลงานการศึกษาที่ผ่านมาว่า มีมุมมองและแนวคิดอย่างไรต่อการดำรงอยู่และการปรับตัวของโตะปีแดในพื้นที่ศึกษาดังกล่าว

โตะปีแดในบริบททางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่

โตะปีแด เป็นคำเรียกในภาษาถิ่นของชาวไทยมุสลิมบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง ผดุงครรภ์โบราณหรือหมอดำแย ผู้ที่เป็นโตะปีแดจะมีสถานภาพทางสังคมสูง ด้วยบทบาทที่สำคัญต่อวิถีชีวิตผู้คนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลครรภ์และการทำคลอด ตลอดจนพิธีกรรมตามจารีตประเพณีต่าง ๆ โดยเรียนรู้สืบทอดมาจากแม่ซึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยหน้าที่เป็นผู้ช่วยของแม่ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการช่วยรักษาอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อยให้กับชาวบ้าน เช่น การปวดเมื่อย อัมพฤกษ์ ชาแขนขา ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ ความชำนาญ ด้วยบทบาทการเป็นผู้รักษา โตะปีแดจึงเป็นที่ยอมรับอีกทั้งได้รับการยกย่องเพราะถือว่าเป็นผู้มีความสำคัญในประเพณีการเกิดของชาวชุมชน ทั้งทำคลอดจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่รุ่นแม่จนถึงรุ่นลูกและรุ่นหลาน (ถ้วนฮานาณี วัดเสน และคณะ, 2558) โดยในอดีตผู้ประกอบการอาชีพโตะปีแดจะมีจำนวนค่อนข้างมาก เพราะอัตราการเกิดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างสูง บางหมู่บ้านมีอาจโตะปีแดหลายคนช่วยกันแบ่งเบาภาระในการทำคลอด โตะปีแดบางคนนอกจากทำคลอดในหมู่บ้านตัวเองแล้วยังไปทำคลอดนอกหมู่บ้านด้วย เพราะมีประสบการณ์เป็นที่เชื่อถือทั้งในและนอกหมู่บ้านตัวเอง โตะปีแดจึงเป็นที่รู้จักของชาวชุมชน ทั้งเข้าถึงลักษณะทางสังคมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้ความผูกพันระหว่างชาวชุมชนโดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์กับโตะปีแดมีความเหนียวแน่น แม้ว่าในบางพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีบริการสาธารณสุขของรัฐ เช่น โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้าถึง แต่การดูแลครรภ์และการทำคลอดก็ยังเป็นบทบาทหลักของโตะปีแด เพราะในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมก็ยังเชื่อว่าการคลอดบุตรที่บ้านกับโตะปีแด มีความสะดวก

ประหยัดค่าใช้จ่าย รู้สึกอบอุ่นใจ เพราะมีมารดา สามัคคีอยู่ข้าง ๆ ตลอดระยะการคลอดจนเสร็จสิ้น รวมทั้งการดูแลหลังคลอดอย่างต่อเนื่อง (นันทนา กาเลี้ยงและคณะ, 2557)

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความเจริญทางวัตถุเทคโนโลยีและบริการสาธารณสุขที่ทันสมัยได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ของตำบลหมู่บ้าน มีโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เกิดขึ้นมากมาย จนประชากรในพื้นที่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐอย่างสะดวก นอกจากนี้ ภาครัฐยังเพิ่มจำนวนบุคลากรสาธารณสุขโดยเฉพาะบุคลากรชาวไทยมุสลิม อาทิ แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมาก นับแต่นั้นมาบริการสาธารณสุขของรัฐจึงเป็นที่นิยมจากผู้คนอย่างกว้างขวาง ทั้งการดูแลสุขภาพและการดูแลหญิงมีครรภ์ (เปรมสิริ ศักดิ์สูง, 2550) ต่อมาหลายหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลในพื้นที่ยังดำเนินงานเชิงรุกในงานอนามัยแม่และเด็ก หญิงตั้งครรภ์จึงมาใช้บริการที่โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากขึ้น เพราะเชื่อว่ามีความปลอดภัยกว่าบริการของโตะบีแด และในบางพื้นที่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ก็ยังทำงานร่วมกับโตะบีแดที่เป็นผู้นำความเชื่อและศรัทธาของพี่น้องคนไทยมุสลิม อาทิ การพัฒนาสมรรถนะให้กับโตะบีแดเกี่ยวกับการประเมินปัจจัยเสี่ยงของหญิงมีครรภ์ การส่งต่อและทำคลอดฉุกเฉินอย่างปลอดภัย รวมไปถึงการทบทวนตัวชี้วัดและปรับแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายแม่และเด็กให้เป็นเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่น ดังนั้น บริการของรัฐโดยเฉพาะโรงพยาบาลจึงเป็นที่นิยมมากขึ้น (ศรีวิภา เลี้ยงพันธุ์สกุลและคณะ, 2558) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงมุสลิมรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาในระบบของรัฐและมีความรู้เรื่องสุขอนามัย

การขยายตัวของบริการสาธารณสุขในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทำให้รัฐจัดตั้งโรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขึ้นอีกหลายแห่ง และก็ทำให้หญิงมีครรภ์เข้ามาใช้บริการกันเป็นจำนวนมากเพราะสะดวกและปลอดภัย การหันมาใช้บริการจากภาครัฐดังกล่าวจึงส่งผลยิ่งต่อประเพณีการตั้งครรภ์และคลอดแบบเดิมหลายประการ อาทิ การหันมาฝากครรภ์และคลอดกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากขึ้น ทั้งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมเดิมให้สอดคล้องวิถีชีวิตแบบใหม่ มีการลดขั้นตอนของพิธีกรรมลงเพราะเห็นว่าเป็นภาระ อีกทั้งไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันและไม่ถูกสุขภาวะด้วย นอกจากนี้พิธีกรรมบางอย่าง อาทิ ประเพณีการอยู่ไฟ ก็มีการปรับขั้นตอนให้ง่ายขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและยุคสมัย ท่ามกลางการปรับเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โตะบีแดจึงได้รับผลกระทบยิ่งในแง่สถานภาพและบทบาท เพราะบางครอบครัวเริ่มไม่ให้ความสำคัญกับโตะบีแดมากนัก ขณะที่บางครอบครัวใช้บริการจากโตะบีแดน้อยลงจนแทบไม่ใช้เลย ในเวลาต่อมาผู้ประกอบการอาชีพนี้จึงลดน้อยถอยลงตามลำดับ และถึงกับสูญหายในบางพื้นที่เพราะการขาดผู้สืบทอด นอกจากนี้ โตะบีแดหรือ ผดุงครรภ์โบราณส่วนใหญ่ก็อายุมาก หลายคนทำงานไม่ไหว หลายคนคนก็เสียชีวิต หลายคนก็มีลูกหลานที่ไม่อยากจะทำอาชีพนี้ (สุรัตน์ ธีระวร, 2547) ที่สำคัญในโลกยุคใหม่ผู้หญิงมุสลิมหลายคนเริ่มมีความรู้เรื่องสุขภาพ การดูแลตนเองหลังคลอด ทั้งสามารถผสมผสานระหว่างการแพทย์แผนปัจจุบันและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการส่งเสริมป้องกันโรค การบำบัดอาการเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสุขภาพของมารดาหลังคลอด โดยการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควบคู่กับการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการดูแลสุขภาพ

มารดาหลังคลอดเกี่ยวกับประเด็นความเชื่อ อาหารแสลง การใช้สมุนไพร ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชุมชนผสมกลมกลืนกันจนกลายเป็นวิถีผสมใหม่ (เยาวลักษณ์ เตียนวนและ ขนิษฐา ศรีสุข, 2564) ดังนั้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลายพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณศูนย์กลางความเจริญและทันสมัย โต๊ะบีแดจึงลดจำนวนลงไปมากกระทั่งทำให้อาชีพนี้อยู่ในภาวะวิกฤติ

วิกฤติและการดำรงอยู่ของโต๊ะบีแด

วิกฤติของอาชีพโต๊ะบีแดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผลมาจากหลายปัจจัย ดังการศึกษาของสุดาร์ตน์ อีระวร ที่พยายามชี้ให้เห็นถึงการดำเนินของภาครัฐในแง่นโยบายและในแง่การดำเนินงานที่ล้วนส่งผลต่อการลดน้อยถอยลงของโต๊ะบีแดอย่างต่อเนื่อง ดังข้อสรุปว่า ภาพในอดีตของผดุงครรภ์โบราณได้สะท้อนให้เห็นบทบาทและความสำคัญของผดุงครรภ์โบราณที่มีต่อชุมชนครั้งในอดีต ซึ่งสถานบริการสาธารณสุขของรัฐกระจายไม่ถึงทุกพื้นที่ สถานบริการมีน้อย การคมนาคมไม่สะดวก ดังนั้น ที่พึ่งของชุมชนจึงเป็นผู้ที่อยู่ในหมู่บ้าน อาจจะมีทั้งหมอบ้านและผดุงครรภ์โบราณ โดยการดูแลสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่คลอด จะเป็นเจ้าหน้าที่ของผดุงครรภ์โบราณ ส่วนการรักษาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ของหมอบ้าน ในอดีต ผดุงครรภ์โบราณมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีอัตราการเกิดสูง ประกอบกับถนนหนทางไม่สะดวก สถานบริการอยู่ไกล ทำให้ในอดีตการฝากคลอดกับผดุงครรภ์โบราณอย่างเดียวจะสูงกว่าในปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันนี้การคลอดกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเดียวเริ่มเพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การฝากครรภ์ทั้งผดุงครรภ์โบราณและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควบคู่กันไปก็ยังคงอยู่ในอัตราที่สูง ต่อมาการฝากครรภ์กับผดุงครรภ์โบราณอย่างเดียวมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากผดุงครรภ์โบราณจะถูกกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้แนะนำหญิงตั้งครรภ์ให้มาฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วย การฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเดียวมีแนวโน้มมากขึ้น ในขณะที่การฝากครรภ์ควบคู่กันไปทั้งผดุงครรภ์โบราณและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีแนวโน้มลดลงอย่างช้า ๆ โดยเฉพาะในจังหวัด นราธิวาส ปัตตานี และยะลา (สุดาร์ตน์ อีระวร, 2547)

มุมมองดังกล่าวจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของโรงพยาบาลยะรังและเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอยะรัง ที่เน้นไปในเรื่องการดำเนินงานเชิงรุกของหน่วยงานในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้คนเปลี่ยนค่านิยมในการรับบริการจากโต๊ะบีแด ดังที่กล่าวไว้ในผลงานว่า ปัจจุบันสถานบริการเริ่มมีการดำเนินงานในเชิงรุกมากขึ้น และมีการปรับเปลี่ยนบทบาทผดุงครรภ์จากการทำคลอดมาเป็นการส่งต่อในรายที่มีภาวะเสี่ยง มีการดำเนินงานหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์มาใช้บริการที่สถานบริการ จากการดำเนินงานที่ได้ผลและผดุงครรภ์โบราณบางคนอายุมากขึ้นไม่ต้องทำคลอดแล้ว ทำให้การให้บริการคลอดกับผดุงครรภ์โบราณลดลง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่สาธาณสุขยังพูดถึงนโยบายรักษาโรค 30 บาทของรัฐบาล ที่มีผลทำให้การให้บริการคลอดในสถานบริการเพิ่มมากขึ้นด้วย เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายไม่มาก อย่างไรก็ตาม บางจังหวัดมีนโยบายในการสนับสนุนการฝากครรภ์ การคลอดในสถานบริการ มีการจัดชุดของขวัญ การให้สิ่งของแก่มารดาที่ฝากครรภ์และคลอดที่สถานบริการเป็นการจูงใจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง

ที่ดึงดูดให้หญิงตั้งครรภ์มาใช้บริการที่สถานบริการของรัฐเพิ่มขึ้น (โรงพยาบาลยะรังและเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอยะรัง, 2555)

แม้ว่าการศึกษาข้างต้นจะชี้ให้เห็นว่า บทบาทของภาครัฐโดยเฉพาะการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เป็นปัจจัยหลักที่ลดบทบาทโตะบีแดลง แต่การศึกษาของ เปรมสิริ คักดีสูง ได้ชี้ให้เห็นว่า นอกจากบทบาทในบริการสาธารณสุขของภาครัฐแล้วหากมองในมิติสังคมวัฒนธรรมเรื่องการปรับตัวสู่ความทันสมัยของผู้คนในพื้นที่ก็มีส่วนสำคัญ เช่น การที่ผู้หญิง ชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษาในระบบมีมากขึ้น จึงมีความคิดใหม่ ๆ ในเชิงสุขอนามัย ประกอบกับการมีพยาบาลและบุคลากรด้านสาธารณสุขที่เป็นชาวไทยมุสลิมมากขึ้น ทำให้ผู้คนเชื่อมั่นจนนำไปสู่การปรับตัวและให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลครรภ์และคลอดที่ถูกหลัก ดังที่กล่าวไว้ในผลงานว่านับแต่รัฐบาลดำเนินนโยบายขยายบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมทั่วประเทศด้วยการจัดสร้างโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานบริการด้านสาธารณสุข ทั้งดำเนินการเพิ่มปริมาณแพทย์ พยาบาล บุคลากรด้านสาธารณสุข ครอบคลุมเกือบทุกภูมิภาคนั้น การขยายบริการได้ส่งผลให้ประชาชนในหลายพื้นที่โดยเฉพาะบริเวณจังหวัด ยะลา ปัตตานีและนราธิวาส ที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมมีโอกาสใช้บริการจากภาครัฐมากขึ้น ขณะที่รัฐบาลก็ดำเนินงานเพิ่มจำนวนบุคลากรสาธารณสุขในพื้นที่ ทั้งเพิ่มจำนวนบุคลากรที่เป็นชาวไทยมุสลิม เร่งผลิตพยาบาลและผดุงครรภ์ชาวไทยมุสลิมเพื่อมาประจำการในโรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ โดยให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน บริการดูแลครรภ์และการคลอดก็เป็นสิ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและได้รับความนิยมอย่างสูง เนื่องจากมีบุคลากรสาธารณสุขที่เป็นชาวไทยมุสลิมดูแล นอกจากนี้ เมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วย ผู้ปกครองมักพาไปโรงพยาบาลเป็นหลัก ยาสุมุนไพรที่ปรุงโดยโตะบีแด จึงลดบทบาทลงอย่างมาก ขณะที่ยาและเวชภัณฑ์สมัยใหม่จากโรงพยาบาลได้เข้ามาแทนที่ บทบาทในการรักษาด้วยสุมุนไพรของโตะบีแดจึงค่อย ๆ ลดลง ในที่สุด โดยเฉพาะในทารก เนื่องจากมารดาส่วนใหญ่มักไปที่สถานบริการของรัฐมากกว่า (เปรมสิริ คักดีสูง, 2558)

ส่วนการศึกษาของขวัญชัย เกิดบางบอน ที่ใช้มุมมองในมิติทางสังคมวัฒนธรรมมาเป็นกรอบคิด โดยเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมจำต้องปรับตัวให้เข้ากับความเป็นไปของพื้นที่ การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีใหม่ ๆ ที่จำต้องปรับเปลี่ยนจารีตประเพณีเดิม เช่นเดียวกับประเพณีการเกิด ดังที่กล่าวไว้ในงานว่า ในส่วนของพิธีกรรมที่ยุ่งยากไม่ร่วมสมัยและไม่เหมาะกับวิถีชีวิตแบบใหม่ เช่น การอยู่ไฟ ชาวไทยมุสลิมหลายครอบครัวได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ง่ายและไม่ซับซ้อน อาทิ หลังจากอยู่ไฟแล้ว เดิมต้องมีการรื้อเตาไฟโดยโตะบีแด แต่ในปัจจุบันแม้บางคนก็อยู่ไฟโดยไม่ต้องให้โตะบีแดดูแล และไม่จำเป็นต้องให้เป็นคนรื้อเตาไฟ ในยุคใหม่หญิงส่วนใหญ่ก็ยังไม่นิยมอยู่ไฟแม้ว่าบางคนจะยังคลอดที่บ้านก็ตาม ในการอยู่ไฟที่เคยมีการใช้สุมุนไพรควบคู่ แต่ยุคใหม่หญิงบางคนก็ไม่กินสุมุนไพรจากโตะบีแดแล้วแต่นิยมใช้ยาบำรุงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มักไปตามเยี่ยมหลังคลอด บางคนก็คลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็มักจะได้ยาบำรุงหลังคลอด จนหญิงหลังคลอดต่างเชื่อกันว่าหากได้ยาบำรุงจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือโรงพยาบาลแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ไฟอีก ขณะที่หญิง

ซึ่งมาตลอดที่โรงพยาบาลก็มีน้อยคนที่จะอยู่ไฟ หรือกรณีที่อยู่ไฟจำนวนวันที่อยู่ไฟก็จะลดลงตาม (ขวัญชัย เกิดบางบอน, 2542) การเปลี่ยนแปลงบางประการในจารีตประเพณีตลอดบุตรเดิมยังสะท้อนในการศึกษาของเยาวลักษณ์ เตียนวน และชนิษฐา ศรีสุข ที่ได้ศึกษาการรักษาหญิงมีครรภ์ของโรงพยาบาล โดยชี้ให้เห็นว่าการดูแลสุขภาพสตรีมุสลิมหลังคลอดในด้านการส่งเสริมสุขภาพยังคงปฏิบัติตามความเชื่อที่มีการบอกต่อกันมาแต่ได้สอดแทรกการดูแลแบบการแพทย์ในแผนปัจจุบันร่วมด้วย ซึ่งจากที่สมัยก่อนสตรีหลังคลอดไม่รับประทานผักและผลไม้หรืออาหารแสลง รับประทานเพียงปลาแห้งกับพริกไทยเท่านั้น ในช่วง 40 วันหลังคลอด แต่ในปัจจุบันนี้สตรีมุสลิมหลังคลอด สามารถรับประทานอาหารได้หลากหลายขึ้น แต่ก็ยังคงทำตามความเชื่อเรื่องอาหารแสลงตามคำบอกเล่าของผู้ใหญ่อยู่และมีการนำคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาปฏิบัติร่วมด้วย (เยาวลักษณ์ เตียนวน และชนิษฐา ศรีสุข, 2564) ซึ่งการปรับเปลี่ยนในจารีตประเพณีดังกล่าวข้างต้นย่อมมีผลกระทบต่อบทบาทโตะบีแต่ไม่น้อย

ประเด็นการศึกษาในมิติสังคมวัฒนธรรมจึงเป็นมุมมองที่น่าสนใจ เพราะสะท้อนถึงวิกฤติของโตะบีแต่ในหลายพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะการลดจำนวนลงของผู้ประกอบอาชีพ เพราะให้มุมมองทั้งในแง่ปฏิบัติการของภาครัฐ ซึ่งให้ภาพการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของผู้คน จนนำไปสู่ประเด็นการศึกษาตามมาว่า วิกฤตินี้จะส่งผลกระทบต่อดำรงอยู่ของโตะบีแต่อย่างไร สำหรับประเด็นนี้ผลการศึกษาของดารณี อ่อนชมจันทร์ ได้ชี้ให้เห็นว่า การยึดมั่นจารีตประเพณีและวิถีชีวิตตามความเชื่อของชาวไทยมุสลิมที่เหนียวแน่นในบางครอบครัวล้วนมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของ โตะบีแต่ ดังที่กล่าวไว้ว่าความเชื่อชุมชนเป็นความเชื่อและยึดมั่นในคำพูดว่าระหว่างตั้งครรภ์จะไม่คลอດกับใครอย่างแน่ชัด แม้จะฝากท้องกับโรงพยาบาลแต่จะคิดถึงโตะบีแต่ก่อนเป็นอันดับแรก หากมีปัญหาก็จะไปที่โรงพยาบาลต่อไป แล้วยังเชื่อว่าตนเองเป็นลูกหลานโตะบีแต่ ต้องคลอດกับโตะบีแต่ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาครูหมอ ซึ่งครูหมอจะช่วยคุ้มครองให้ทารกคลอດออกมาอย่างปลอดภัย หากคลอດกับคนอื่นจะถูกลงโทษ (ดารณี อ่อนชมจันทร์, 2557) ผลงานของดรณีนับว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ ส่วนฮานาณี วัดเส้น และคณะ (2558) ที่พยายามอธิบายว่าการที่ฝังครรภ์โบราณดำรงอยู่ได้ เนื่องจากการปฏิบัติตัวที่เคร่งครัดตามหลักศาสนาของชาวบ้านซึ่งทำให้ฝังครรภ์โบราณยังเป็นที่นิยม โดยในบางพื้นที่สตรีตั้งครรภ์บางกลุ่มยังเลือกใช้บริการจากโตะบีแต่ ส่วนหนึ่งเชื่อว่าการตั้งครรภ์เป็นภาวะปกติ ไม่ใช่การเจ็บป่วยที่จะต้องเข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาล การฝากครรภ์กับโตะบีแต่เปรียบเสมือนไปหาหมอ ดังนั้นสตรีตั้งครรภ์มุสลิมจึงไปใช้บริการกับโตะบีแต่ ซึ่งย่อมมีผลต่อการดำรงอยู่ของอาชีพนี้ (ส่วนฮานาณี วัดเส้นและคณะ, 2558)

การศึกษาของสุรณ พรบัณฑิตปัทมา ก็พยายามเสนอถึงการดำรงอยู่ของโตะบีแต่ โดยใช้มุมมองในเชิงการสืบเนื่องทางวัฒนธรรมว่า พิธีกรรมท้องถิ่นมีผลมากต่อประเพณีการเกิดโดยมีโตะบีแต่เป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้และจำต้องปฏิบัติ ดังข้อเสนอในการศึกษาว่า ในส่วนของพิธีกรรม “แนง” หรือประเพณีการเกิดของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เชื่อกันว่า จำต้องปฏิบัติตามขั้นตอนซึ่งจะทำให้คลอດง่ายและเป็นสิริมงคลต่อทารก โดยโตะบีแต่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญการที่ต้องทำเพราะเป็นประเพณีทางศาสนาอิสลามเพราะเชื่อกันว่าจะทำให้คลอດง่าย ในการทำพิธีกรรมแนงโตะบีแต่หลายคนมักมีขั้นตอนที่ไม่ต่างกันมากนัก คือ จะเน้นไปที่การให้คลอດโดยง่าย พิธีกรรมต่าง ๆ โตะบีแต่ก็ทำคล้ายกัน เช่น การใช้คานาในการคลอດให้ง่ายก็จะให้ดื่มน้ำกับไข่

บางโตะปีแดแค่ให้กินกล้วยอย่างเดียวในส่วนของการทำนํ้ามนต์ โตะปีแดมักทำนํ้ามนต์สำหรับลูบท้องหรือให้มารดาตัม เพื่อให้คลอดง่ายซึ่งจะมีผลทางด้านจิตใจของแม่ (สุธน พรบัณฑิตปัทมา, 2550) ในการศึกษาเชิงความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของโตะปีแด ยังทำให้การศึกษาของหลายผลงานที่พยายามเสนอกรอบคิดเรื่องการปฏิเสธความแตกต่างทางวัฒนธรรมในพื้นที่ด้วย ดังการศึกษาของวรรณา บัวขาว ที่เสนอว่า ในอดีตการดูแลครรภ์และการคลอดจากสถานบริการของรัฐไม่ได้รับความนิยมนิยมจากผู้คนเท่ากับ โตะปีแด ทั้งนี้ เพราะส่วนหนึ่งมาจากการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยเฉพาะในส่วนของการให้บริการที่ยังขาดความเข้าใจลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ การยึดถือในหลักการศาสนา อีกทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่สามารถพูดภาษาวืได้ก็มีจำนวนไม่มาก จึงทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ขณะที่การให้บริการของโตะปีแดกลับสามารถเข้าถึงภาษา จารีตประเพณี และจิตใจของผู้ตั้งครุภามากกว่า ผู้คนจึงใช้บริการจากโตะปีแดมากกว่า (วรรณา บัวขาว, 2545) ซึ่งกรอบคิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมดังกล่าวจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการวิเคราะห์การดำรงอยู่ของโตะปีแดได้อย่างน่าสนใจเช่นกัน

ยังมีงานวิจัยที่พยายามให้อีกมุมมองหนึ่งว่า การดำรงอยู่ของโตะปีแดล้วนเป็นผลมาจากการคุ้นชินในวิถีเดิมมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แนวทางนี้เป็นการศึกษาของ เปรมสิริ ศักดิ์สูง ที่พยายามมองในเชิงปัจจัยภายใน เช่น แรงยึดเหนี่ยวของสภาวะจิตใจ ดังที่เสนอไว้ในผลงานว่า ในอดีตมารดาส่วนใหญ่จะคลอดที่บ้าน ทำคลอดโดยผดุงครรภ์โบราณ หรือโตะปีแดบางคนจะตามเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาทำคลอดให้ที่บ้าน เนื่องจากโรงพยาบาลชุมชนมีเพียงบางอำเภอเท่านั้น ดังนั้นเมื่อบางคนคลอดลูกคนแรก ๆ จึงคลอดที่บ้านกับโตะปีแด ขณะที่บางคนก็เชื่อว่าการดูแลรักษาการทำคลอด โตะปีแดจะมีการใช้เวทมนต์คาถาประกอบ ทำให้นิยมคลอดแบบโบราณที่บ้านยังเป็นการเชื่อที่คนในบางครอบครัวยึดมั่น ในหลายพื้นที่ของชนบทชาวบ้านจึงมักให้โตะปีแดทำคลอดเป็นหลัก นอกจากนี้ความผูกพันกับโตะปีแดกันมาหลายชั่วอายุคน ทั้งรู้จักโตะปีแดมาตั้งแต่เด็กจึงรู้สึกไว้วางใจมากกว่าการคลอดในโรงพยาบาลที่ไม่รู้จักใครเลย อีกทั้งแม่ตนเองและแม่สามีก็มีประสบการณ์คลอดกับโตะปีแดมาก่อน ขณะที่ความเชื่อเรื่องการเป็นลูกหลานของโตะปีแดมาก่อนก็ทำให้อยากคลอดกับโตะปีแดมากกว่าคลอดกับหมอและพยาบาล อีกทั้งการคลอดก็ทำกันที่บ้านจึงรู้สึกไม่โดดเดี่ยว ไม่วิตกกังวล และยังสะดวก ประหยัดค่าใช้จ่าย ส่วนวิธีการทำคลอดของโตะปีแดที่มีการใช้พิธีกรรม ใช้คาถาทำให้เชื่อว่าคลอดง่าย ทั้งมีการทำการคลอดมิดชิดถูกต้องตามหลักความเชื่อ ต่างจากโรงพยาบาลที่คลอดอย่างเปิดเผย ทำให้อับอาย อีกทั้งโตะปีแดมีประสบการณ์และสูงวัยกว่าหมอ พยาบาล โดยเฉพาะประสบการณ์ในการดูแลมารดา ก่อนคลอด ระยะคลอด และหลังคลอด มาอย่างต่อเนื่อง (เปรมสิริ ศักดิ์สูง, 2558)

เช่นเดียวกันกับการศึกษาของเสาวภา มุสิกษชาติ ที่ใช้กรอบคิดการคุ้นชินในวิถีเดิมมาอธิบายในทำนองเดียวกันว่า หญิงตั้งครุภอยากใช้บริการกับผดุงครรภ์โบราณ เพราะผดุงครรภ์โบราณดูแลหญิงที่คลอดเหมือนแม่ดูแลลูกทำให้รู้สึกอุ่นใจต้องการคลอดในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น คล้ายบ้าน คลอดในสถานที่สงบรู้สึกสบายและผ่อนคลาย ต้องการมีผู้อยู่เป็นเพื่อนขณะเจ็บครรภ์คลอด และตลอดระยะเวลาของการคลอด ต้องการได้รับคำอธิบายความก้าวหน้าของการคลอดเป็นระยะ ๆ ต้องการให้มีการสนับสนุนที่ช่วยให้ควบคุมตนเองได้ในระยะคลอด และมีความต้องการการดูแล

ที่เข้าถึงจิตใจอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการคลอດเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญในชีวิตของหญิงตั้งครรภ์และครอบครัว คุณภาพของการดูแลช่วยเหลือที่ได้รับขณะคลอດจึงเป็นสิ่งสำคัญ ปัจจุบันการคลอດในโรงพยาบาลหญิงตั้งครรภ์จะถูกแยกจากสมาชิกครอบครัว อาจทำให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ต้องเผชิญกับความเจ็บปวดและสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยตามลำพัง ซึ่งทำให้เกิดผลเสียต่อการคลอດตามมา การให้ญาติผู้หญิงที่ใกล้ชิดเข้าไปดูแลในขณะนั้นจึงนิยมใช้บริการคลอດกับผดุงครรภ์โบราณมากกว่า (เสาวภา มุสิกษชาติ, 2555) ส่วนการศึกษาของ สาริณี ปูตะ ก็มีมุมมองที่คล้ายกันว่า เหตุผลที่หญิงตั้งครรภ์เลือกรับบริการการคลอດกับผดุงครรภ์โบราณไต่ะปีแด เนื่องจากเชื่อในความสามารถและความชำนาญในการทำคลอດของผดุงครรภ์โบราณหรือไต่ะปีแดที่มีความสะดวกสบายในการคลอດ ทำให้มีการคลอດกับผดุงครรภ์โบราณไต่ะปีแดตั้งแต่วัยบรรพบุรุษสืบต่อกันมาจนถึงรุ่นลูกหลานคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ไปฝากครรภ์และคลอດที่โรงพยาบาล (สาริณี ปูตะ, 2561)

การศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น โดยรวมแล้วนับเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า การนิยมนคลอດที่บ้านนับเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมมาอย่างยาวนาน โดยบริการของรัฐได้พยายามเบียดแทรกอย่างต่อเนื่อง ดังการศึกษาของ สุตาร์ตัน อีวะวร ที่กล่าวถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่พยายามให้หญิงตั้งครรภ์มาคลอດกับเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า เมื่อตั้งครรภ์หญิงมีครรภ์ทุกคนต้องมีการฝากครรภ์ โดยการฝากครรภ์จะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ฝากครรภ์กับผดุงครรภ์โบราณอย่างเดียว ฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเดียว และฝากครรภ์กับผดุงครรภ์โบราณและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควบคู่กันไป โดยมารดาที่ฝากครรภ์กับผดุงครรภ์โบราณอย่างเดียวหรือฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเดียว เป็นที่ชัดเจนว่าจะคลอດกับใคร แต่มารดาที่ให้ฝากครรภ์ควบคู่ทั้งผดุงครรภ์โบราณและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะแบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทที่ 1 ต้องการคลอດที่บ้านกับผดุงครรภ์โบราณแต่ต้องฝากท้องกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วย เพื่อจะได้สะดวกในการขอใบรับรองการเกิดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือในกรณีที่มีการคลอດติดขัดจะได้ส่งต่อได้สะดวก เนื่องจากมีประวัติการฝากท้องในสถานบริการแล้ว ไม่ต้องเสียเวลาซักประวัติเพื่อทำบัตรใหม่ ประเภทที่ 2 ต้องการคลอດกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แต่ต้องฝากครรภ์กับผดุงครรภ์โบราณด้วย เพื่อคลอດเร็วแล้วไม่สามารถไปโรงพยาบาลได้ทันจะได้ตามผดุงครรภ์โบราณมาทำคลอດให้ได้ ในอดีตการฝากคลอດกับผดุงครรภ์โบราณอย่างเดียวจะสูงกว่าในปัจจุบันแต่ในปัจจุบันนี้การคลอດกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเดียวเริ่มเพิ่มมากขึ้นแต่อย่างไรก็ตามการฝากครรภ์ทั้งผดุงครรภ์โบราณและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควบคู่กันไปก็ยังอยู่ในอัตราที่สูง (สุตาร์ตัน อีวะวร, 2547)

เมื่อพิจารณาการศึกษาดังที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่าแม้ในด้านหนึ่งจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงการครอบงำของภาครัฐ แต่อีกด้านหนึ่งกลับสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมคลอດบุตรที่บ้านยังคงมีอย่างสืบเนื่อง ซึ่งปรากฏการณ์นี้สามารถนำไปสู่การอธิบายถึงการดำรงอยู่ของไต่ะปีแดได้อีกหลายแง่มุม อย่างไรก็ตามแม้การศึกษาดังกล่าวมาข้างต้นจะให้ข้อเสนอแนะเดียวกันว่า ไต่ะปีแดอาจจะดำรงอยู่แต่เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในงานที่เกี่ยวข้องกลับเสนอว่าอยู่ในภาวะวิกฤติ เพราะหลายปีผ่านมาไต่ะปีแดก็ลดจำนวนลงไปมาก (โรงพยาบาลยะรังและเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอยะรัง, 2555) และอาจลดน้อยลงไปอีก ดังเว็บไซต์การนำเสนอข่าวของ บี บี ซี ไทย เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2020 ว่าจากการสัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เปรมสิริ ขวนไชยสิทธิ์ ผู้จัดการงานวิจัยเพื่อหาทางรักษา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ ได้บอกกับปี่ซีไทยว่า จำนวนโตะปีแดในแต่ละตำบล 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เหลือเพียงเล็กน้อยอาจจะเหลือแค่ตำบลละไม่ถึง 5 คน ทั้งที่ในอดีตผดุงครุภักดิ์พื้นบ้านในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมาก เพราะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการตั้งครุภักดิ์ ทำคลอดและดูแลหลังคลอดบุตร ซึ่งการลดน้อยถอยลงของจำนวนปีแดอย่างต่อเนื่อง อาจจะทำให้พิธีกรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมต้องสูญหายไป ดังนั้น มีความจำเป็นต้องสืบทอดวิชาชีพนี้อยู่ต่อไป เพราะชาวบ้านจำนวนหนึ่งที่ไม่มืบทอดพิธีในการเดินทางไปคลอดบุตรในเมือง ยังคงพึ่งพิงโตะปีแดในการทำคลอด หนทางหนึ่งที่เป็นไปได้ในการสืบทอดวิชาชีพนี้นี้ คือ การดึงให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจสร้างรายได้จากการศึกษาสาส์นการนวดมารดา การดูแลหลังคลอดบุตร ซึ่งหากกลุ่มลูกหลานสมาชิกครอบครัวของผดุงครุภักดิ์โบราณให้ความสนใจ ก็น่าจะยังพอจะรักษาวิชาชีพนี้นี้ไว้ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว อาจสรุปการศึกษาในประเด็นการดำรงอยู่ของ โตะปีแดได้ว่า ผลการศึกษาที่ผ่านมาต่างชี้ให้เห็นถึงวิกฤติของอาชีพโตะปีแดที่เกิดจากหลายปัจจัย โดยพยายามมองแนวโน้มต่อไปของโตะปีแดว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งโดยรวมจะมุ่งไปยังสะท้อนภาพการดำรงอยู่ของโตะปีแดที่เกิดจากปัจจัยภายนอกอันได้แก่ บริบททางสังคมวัฒนธรรมพื้นที่เป็นพลังที่ยึดโยงอาชีพโตะปีแดเอาไว้ ขณะที่ปัจจัยภายในอันได้แก่ตัวตนของโตะปีแดนั้น ก็มีการศึกษาว่าโตะปีแดดำรงอยู่ได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความพยายามการปรับตัวเข้ากับสถานะความทันสมัยภายใต้การอธิบายหลากหลายแง่มุม

การปรับตัวของโตะปีแดในบริบทความทันสมัย

ความทันสมัยโดยนัยของการศึกษาที่ผ่านมา มักจำกัดไว้กับการที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง เช่น จากพลังโลกาภิวัตน์จนมีผลต่อพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างกว้างขวาง อันรวมไปถึงบริการสาธารณสุขของรัฐด้วย โดยเฉพาะ นับแต่ทศวรรษ 2540 เมื่อภาครัฐได้ดำเนินงานตามนโยบายแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ที่เน้นเรื่องการจัดการกับสุขภาวะอย่างเป็นระบบโดยคำนึงถึงบริบททางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ นำมาซึ่งนโยบายและการดำเนินงานต่าง ๆ อันรวมไปถึงบทบาทของโตะปีแดไปด้วย การศึกษาประเด็นการปรับตัวของโตะปีแดส่วนใหญ่ จึงมุ่งไปที่การปรับตัวท่ามกลางการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น โดยมุมมองหลักมักเน้นไปที่สาเหตุที่นำไปสู่การปรับตัว ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาเป็นความพยายามอธิบายว่า การครอบงำของอำนาจรัฐเป็นปัจจัยหลัก ดังการศึกษาของ สุชาติธน์ ธีระวร ที่พยายามชี้ให้เห็นถึงความพยายามแทรกตัวของบริการของรัฐเข้าครอบงำบทบาทโตะปีแด โดยอาศัยเงื่อนไขในเรื่องสุขอนามัยของรัฐกับการเป็นพลเมืองของประเทศ ที่ทำให้โตะปีแดจำต้องปรับตัวอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังกรณีการคลอดของผู้คนในพื้นที่บริการสาธารณสุขว่าเป็นที่ชัดเจนว่าจะคลอดกับใคร ต้องการคลอดที่บ้านกับผดุงครุภักดิ์โบราณแต่ต้องฝากท้องกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วย เพื่อจะได้สะดวกในการขอใบรับรองการเกิดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือในกรณีที่มีการคลอดติดขัดจะได้ส่งต่อได้สะดวก เนื่องจากมีประวัติการฝากท้องในสถานบริการแล้ว ไม่ต้องเสียเวลาชักประวัติเพื่อทำบัตรใหม่ การฝากครรภ์กับผดุงครุภักดิ์โบราณอย่างเดียวมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากผดุงครุภักดิ์โบราณจะถูกกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้แนะนำ

หญิงตั้งครรภ์ให้มาฝากครรภ์กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วย (สุดารัตน์ ชีวะวร, 2547) การครอบงำของรัฐยังปรากฏในการศึกษาของเปรมสิริ ศักดิ์สูง ที่ให้ภาพจากการศึกษาภาคสนามไว้ว่า สมัยก่อนทางโรงพยาบาลได้จัดสรรอุปกรณ์ให้กับหมอบ้าน เช่น โต๊ะปีแตกและแจกของฟรีให้กับโต๊ะปีแตกได้จัดการประชุม อบรมวิธีการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือคนปวดท้องหรือคนจะคลอดได้มีการจัดอบรมบ่อย 1 ปีมี 4-7 ครั้ง บางทีก็ไปอบรมที่จังหวัดด้วยส่วนของอำเภอมายอมีโต๊ะปีแตกที่ไปอบรมมีเพียงเล็กน้อย จากนั้นทางโรงพยาบาลมายอได้ออกบัตรผดุงครรภ์ให้ ซึ่งบัตรนั้นถือว่าผู้ที่ไปอบรมเป็นหมอโบราณผดุงครรภ์ตามกฎหมาย นอกจากนี้โต๊ะปีแตกก็ได้รับคำแนะนำการแก้ปัญหาทำให้หลายคนต่างมีประสบการณ์แก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งการคลอดและการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเกิดตั้งที่ผู้เคยใช้บริการจากโต๊ะปีแตกกล่าวว่า พยาบาลที่เฝ้าห้องคลอดก็ได้ถามถึงสมุดสีชมพูของเด็ก โต๊ะปีแตกก็กล่าวว่าหญิงตั้งครรภ์นั้นไม่ได้ไปฝากครรภ์จึงไม่มีสมุดสีชมพู แต่บทบาทของโต๊ะปีแตกได้ช่วยดำเนินการเกี่ยวกับธุรกรรมการเกิดได้จนลุล่วง (เปรมสิริ ศักดิ์สูง, 2558)

การศึกษาของศรีวิภา เลี้ยงพันธุ์สกุล และคณะ ก็ให้มุมมองคล้ายกัน โดยเฉพาะการกลืนกลายสู่อำนาจรัฐอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังข้อมูลที่ให้ภาพโต๊ะปีแตกว่าเมื่อโต๊ะปีแตกเข้ามา มีบทบาทร่วมกับรัฐต้องฝึกอบรมในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเกี่ยวกับขั้นตอนของทะเบียนราษฎร เช่น การทำประวัติบุคคล ดังผลการศึกษาบางส่วนในการศึกษาว่า หลายหน่วยงานโดยเฉพาะโรงพยาบาลเริ่มให้ความสำคัญต่อบทบาทของโต๊ะปีแตกอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การคลอดที่โรงพยาบาลเป็นที่นิยมกันกว้างขวางในหมู่ชาวไทยมุสลิมซึ่งต้องพึ่งโต๊ะปีแตกในเชิงพิธีกรรม โต๊ะปีแตกจึงเข้ามาเป็นผู้ช่วยโดยทางโรงพยาบาลได้ปรับบทบาทให้เหมาะสม ช่วงเวลานี้มีการฝึกอบรมโต๊ะปีแตกหลาย ๆ ด้านสำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการแก้ไขปัญหางานอนามัยแม่และเด็กในจังหวัดสามชายแดนภาคใต้ งานวิจัยได้สะท้อนข้อมูลชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์ต้องทำงานร่วมกับโต๊ะปีแตกที่เป็นผู้นำความเชื่อและศรัทธาของพี่น้องคนไทยมุสลิม อาทิ การพัฒนาสมรรถนะให้กับโต๊ะปีแตกเกี่ยวกับการประเมินปัจจัยเสี่ยงของหญิงมีครรภ์ การส่งต่อและการทำคลอดฉุกเฉินอย่างปลอดภัย รวมไปถึงการทบทวนตัวชี้วัดและปรับแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายแม่และเด็กให้เป็นเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่น เหมาะสม และเป็นไปได้ สอดคล้องตามสภาพปัญหาในพื้นที่ พร้อมการสนับสนุนอัตรากำลังบุคลากรทางการแพทย์ด้านงานอนามัยแม่และเด็ก เช่น จัดให้มีโควตาการศึกษาด้านสูตินรีแพทย์เป็นกรณีพิเศษในพื้นที่ (ศรีวิภา เลี้ยงพันธุ์สกุล และคณะ, 2558)

แม้ว่าบทบาทรัฐทั้งนโยบายและการดำเนินงานจะเป็นมูลเหตุสำคัญหนึ่งในการปรับตัวของโต๊ะปีแตก แต่การปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ในตัวโต๊ะปีแตกเองก็มีส่วนไม่น้อย อาทิ การเข้าใจเรื่องสุขอนามัยที่ถูกหลัก ภาพดังกล่าวสะท้อนในการศึกษาของ วิไล อุดมพิทยาสรรพ์และคณะ ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้โต๊ะปีแตกได้ช่วยแนะนำแนะนำมารดา ก่อนคลอดให้มาฝากครรภ์และคลอดที่โรงพยาบาล แต่จะทำคลอดกรณีที่มารดา ก่อนคลอดกำหนดไม่ยอมมาคลอดที่โรงพยาบาล โต๊ะปีแตกทุกรายจะมีการดูแลมารดาในระยะหลังคลอดอย่างต่อเนื่องจนครบ 45 วัน หลังคลอดหรือขึ้นอยู่กับความต้องการของมารดาหลังคลอดเองว่าจะให้โต๊ะปีแตกไปดูแลต่อกี่วัน (วิไล อุดมพิทยาสรรพ์และคณะ, 2548) เช่นเดียวกับการศึกษาของเปรมสิริ ศักดิ์สูง (2558) ที่สะท้อนภาพดังกล่าวของโต๊ะปีแตกในการศึกษาภาคสนามว่า ในช่วง 20 ปีก่อนชาวบ้านตะโปะเยาะไม่นิยมคลอดที่โรงพยาบาลชาวบ้านนิยมคลอดที่บ้านเพราะสะดวกเจ็บตอนไหนแคไปเรียกโต๊ะปีแตก

มาก็ทำคลอดที่บ้าน อุปกรณ์ในการทำคลอดมีกรไกโร ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบวงกลมกับแบบแหลมคม มีถุงมือและแอลกอฮอล์ สมัยก่อนจะล้างกับน้ำอุ่น หลังจากทำคลอดเสร็จโตะบีแดก็ทำความสะอาดให้กับเด็กแรกเกิดพร้อมให้ลูกดูนมแม่ ไม่นิยมให้ลูกดูนมผง นอกจากการสะท้อนภาพดังกล่าว การศึกษาของเปรมสิริยังให้แนวคิดเรื่องการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยกล่าวว่ากาโรโตะบีแดหลายคนจำเป็นต้องปรับเพราะความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่น การผสมผสานบริการโตะบีแดกับแนวทางการดูแลตามหลักสมัยใหม่ ดังผลการศึกษาบางส่วนว่าภายหลังเมื่อหญิงตั้งครรภ์หันมาใช้บริการกับสถานบริการสาธารณสุขมากขึ้น เนื่องจากมีเครื่องมือที่ทันสมัยกว่า มีความปลอดภัยสูงกว่า ประกอบกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาล ประชาสัมพันธ์เรื่องสุขอนามัยสมัยใหม่ มีการค้นหาหญิงตั้งครรภ์หรือมีภาวะเสี่ยงในเรื่องต่าง ๆ ทำให้อัตราการฝากครรภ์และคลอดแบบใหม่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย (อนันต์ สุไลมาน, 2535) โตะบีแดหลายคนก็ได้ปรับบทบาทในการบริการหลายอย่าง อาทิ เข้าร่วมกับโรงพยาบาลในการคลอดและทำธุรกรรมต่าง ๆ ให้หญิงที่ไปคลอด โตะบีแดยังช่วยเหลือส่วนหนึ่งในการนวดหลังคลอด ช่วยเหลือในการให้นมบุตร ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับน้ำนมโตะบีแดก็ช่วยเพราะโตะบีแดอยู่ใกล้กับชาวบ้านและช่วยส่งเสริมโตะบีแดในเรื่องของการนำส่งคนไข้ไปโรงพยาบาลอย่างปลอดภัย แต่ถ้ามีการทำคลอดที่บ้านเพียงอย่างเดียวทางสาธารณสุขก็จะสั่งห้าม สิ่งที่โตะบีแดทำได้ก็คือนวดหลังคลอด หลังจากกลับจากโรงพยาบาลนวดได้ 3 ครั้ง ส่วนพิธีกรรมต่าง ๆ ตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น โกนหัวเด็กหลังคลอด 7 วัน ทำพิธีเข้าสู่ต้นกับเป็นบทบาทของโตะบีแด ทำกับโตะบีแดได้ ส่วนคลอดที่บ้านห้ามโตะบีแดทำได้เพียงช่วยนำส่งคนไข้มาโรงพยาบาลได้ทันเวลา เผาคนไข้ให้น้ำมันหรือน้ำมันดของโตะบีแดเพื่อคลอดง่ายขึ้น (ดารณี อ่อนชมจันทร์, 2557)

กล่าวได้ว่าการศึกษาการปรับตัวของโตะบีแดที่ผ่านมา ผลงานส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปยังการยอมรับภาวะความเป็นสมัยใหม่ที่น่าไปสู่การปรับเปลี่ยน ดังกรณีโตะบีแดที่ปรับเปลี่ยนสถานภาพจากหมอฟันบ้านสู่ผู้ช่วยแพทย์ จนเกิดการยกระดับของอาชีพ เป็นที่ยอมรับจากสังคมเป็นต้น ในการศึกษาด้วยแนวทางนี้หลายผลงานมักมุ่งประเด็นไปยังความสัมพันธ์ของ โตะบีแดกับบุคลากรสาธารณสุขของรัฐเป็นหลัก ดังการศึกษาของนนทา กาเลียง และคณะ ที่ให้ภาพไว้ค่อนข้างชัดว่า ยุคนี้มีการปรับเปลี่ยนหลายประการ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตผู้คนในโลกสมัยใหม่ ที่เน้นการดูแลสุขภาพด้านอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่คลอด เน้นความปลอดภัยตามหลักการสาธารณสุขสมัยใหม่ วิธีการที่ปฏิบัติหลังคลอดตามแบบวิถีมุสลิมมีการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อ หญิงหลังคลอดมุสลิมทุกรายมีการปฏิบัติตามพิธีกรรมความเชื่อที่เหมือนกัน โดยจะมีการทำพิธีการอาซาน (หลังคลอดทันที) พิธีเปิดปาก ขึ้นเปล โกนหัว การทำอาเกีเกาะห์ การชลบอวัยวะเศในทารกเพศหญิง และแม่จะได้รับการดูแลและอยู่ไฟหลังคลอด เพื่อตอบสนองความต้องการของหญิงมุสลิมให้มีความสอดคล้องกับความเชื่อขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม (นนทา กาเลียงและคณะ, 2557) ส่วนการศึกษาของโรงพยาบาลยะรังและเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอยะรัง ก็เสนอว่าเมื่อมองบทบาทของโตะบีแดเปรียบเทียบกับระหว่างอดีตและปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ามีการปรับเปลี่ยนหลายประการ เช่น ต้องฝึกอบรม ศึกษาความรู้ตามหลักการแพทย์สมัยใหม่ ดังคำที่โตะบีแดได้กล่าวว่า เมื่อทางอนามัยได้มาแจ้งให้โตะบีแดทุกคนที่อยู่ในพื้นที่ให้เข้ารับ

การอบรมที่โรงพยาบาล อบรมเกี่ยวกับการทำคลอดที่ถูกต้อง ตามหลักการของแพทย์และยังให้คู่มือของเด็กพร้อมกับให้อุปกรณ์ในการทำคลอดอีกด้วย ดังนั้นการรับรู้ในเรื่องการสาธารณสุขแบบใหม่ จึงมีผลต่อบทบาทของไต่เบปีแดไม่น้อย เพราะนับแต่นั้นมาได้เริ่มมี ไต่เบปีแดสนใจไปรับการอบรมความรู้สมัยใหม่ในการทำคลอด การดูแลหญิงคลอดบุตรตามหลักการอนามัยแบบใหม่ขึ้น บางคนปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการคลอดสมัยใหม่ (โรงพยาบาลยะรังและเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอยะรัง, 2555) ซึ่งการให้ภาพการปรับตัวภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับไต่เบปีแดอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน อย่างไรก็ตาม สำหรับในประเด็นศึกษาการปรับตัวของไต่เบปีแดนั้น เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมก็อาจสรุปได้ว่า การศึกษาที่ผ่านมาล้วนเสนอว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงในสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ ด้วยการครอบงำของรัฐ และด้วยความสืบเนื่องในวัฒนธรรม ไต่เบปีแดจึงดำรงอยู่ ซึ่งการดำรงอยู่นั้นก็เป็นการปรับตัวสู่ภาวะความทันสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีโลกนั่นเอง

สรุป

การศึกษาเรื่องราวของไต่เบปีแด หรือผดุงครรภ์โบราณ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นับเป็นประเด็นที่ได้รับความน่าสนใจ การศึกษาที่ผ่านมา มักมุ่งไปที่การผดุงครรภ์ ทำคลอด และรักษาสุขภาพหลังคลอด โดยจะเกิดขึ้นกับผู้หญิงที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ อีกทั้งเป็นการสืบทอดอาชีพในกลุ่มตระกูล ไต่เบปีแดจึงมีจำนวนน้อยและมีความสำคัญในเชิงสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเด็นศึกษา ไต่เบปีแดในหลายผลงาน ยังมุ่งไปที่สถานภาพทางสังคมตลอดจนความรู้ความสามารถที่หลากหลายของไต่เบปีแด บางผลงาน มุ่งไปที่ภูมิปัญญาด้านการรักษาครรภ์ การพยาบาลหลังคลอดผ่านการบีบนวด การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน อีกทั้งมีการให้ภาพว่าในอดีตไต่เบปีแดจะมีมากกว่าปัจจุบัน เพราะอัตราการเกิดในพื้นที่สูงจนบางหมู่บ้านมีผดุงครรภ์โบราณหลายคนช่วยกันแบ่งเบาภาระในการทำคลอด ด้วยการเข้าถึงลักษณะทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความผูกพันระหว่างหญิงตั้งครรภ์และไต่เบปีแด จึงค่อนข้างสูง ซึ่งแนวการศึกษาในช่วงแรกๆ มักเป็นการปูพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเอาไว้

การศึกษาในช่วงต่อมา มักเน้นไปที่วิถีชีวิตไต่เบปีแดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในประเด็นการขยายตัวของบริการสาธารณสุขที่ทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลเกิดขึ้นมามากนั้นได้ส่งผลกระทบต่อไต่เบปีแด ซึ่งผลการศึกษาโดยส่วนใหญ่มักสรุปในทำนองเดียวกันว่า การขยายตัวในบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ผู้คนมาฝากครรภ์และคลอดที่โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากขึ้นและใช้บริการจากไต่เบปีแดน้อยลง โดยมีอีกหลายปัจจัยเป็นองค์ประกอบร่วม เช่น การคมนาคมสะดวก มีสถานบริการครอบคลุม ผู้คนรุ่นหลังมีการศึกษาและมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น หญิงมีครรภ์รุ่นใหม่จึงนิยมใช้บริการจากรัฐมากกว่า นอกจากนี้ภายหลังที่ภาครัฐดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กในเชิงรุกมากขึ้น หญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่จึงมาใช้บริการอย่างกว้างขวาง ทั้งการรับบริการฝากครรภ์ คลอดและรักษาตัวหลังคลอด และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประเพณีการเกิดอีกหลายประการ เช่น การลดขั้นตอนของพิธีกรรมแนง เป็นต้น ที่สำคัญผลการศึกษายังมอง

แนวโน้มของอาชีพโตะปีแด่ไว้อีกว่าจำนวนโตะปีแด่ได้ลดลงไปอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการขาดผู้สืบทอด โดยบางพื้นที่อาชีพนี้อาจหมดสิ้นไปในอนาคต

แนวโน้มของโตะปีแด่ที่หลายผลงานให้ภาพไว้ ได้นำไปสู่ประเด็นการศึกษาว่าโตะปีแด่จะดำรงอยู่หรือไม่ โดยมีหลายผลงานให้ข้อสรุปว่า อาชีพนี้อาจยังไม่สูญหาย โดยมีมุมมองหนึ่งว่าโตะปีแด่ยังเป็นหลักต่อความสืบเนื่องจารีตประเพณีท้องถิ่น ขณะที่ผลการศึกษาลายชิ้นก็ให้มุมมองว่าการค้นคืนในวิถีคลอตแบบเดิมที่เนื่องมาอย่างเหนียวแน่น ทั้งพยายามอธิบายเพิ่มในแง่ความต่างวัฒนธรรมจนนำไปสู่การไม่ยอมรับความทันสมัย เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อผลการศึกษาในประเด็นการดำรงอยู่ของโตะปีแด่ล้วน สรุปไปในทิศทางเดียวกัน ประเด็นศึกษาตามมาก็คือโตะปีแด่มีการปรับตัวอย่างไร โดยการศึกษาหลายผลงานมุ่งไปยังการครอบงำของอำนาจรัฐผ่านนโยบายในงานบริการสาธารณสุข ขณะที่การศึกษาบางผลงานก็ให้มุมมองอีกว่า เป็นภาวะการณ์มุ่งสู่ความทันสมัยที่ทำให้โตะปีแด่ปรับโลกทัศน์จนเป็นพลังสู่การเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม แม้ผลการศึกษาก็จะให้เกิดและมุมมองที่หลากหลาย แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ล้วนเป็นผลมาจากความพยายามที่จะดำรงไว้ซึ่งอาชีพโตะปีแด่ในฐานะมรดกทางภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย เกิดบางบอน. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของผดุงครรภ์โบราณชาวมุสลิมในงานอนามัยแม่และเด็ก: กรณีศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดระนอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดารณี อ่อนชมจันทร์. (2557). ผดุงครรภ์โบราณกับการดูแลแม่และเด็กชาวไทยมุสลิมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. 1(1), 9-15.
- ถ้วนฮานาณี วัดเส้นและคณะ. (2558). การใช้บริการโตะปีแด่ในการสร้างเสริมสุขภาพของสตรีมุสลิมในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์. 35(3). 91-110.
- นันทา กาเลี้ยง. (2557). ประสบการณ์การดูแลของหญิงหลังคลอดไทยมุสลิมที่ใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพช่วงหลังคลอด. นราธิวาสราช ; มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- เปรมสิริ ศักดิ์สูง. (2558). รายงานการวิจัยเรื่องวิถีโตะปีแด่: การดำรงภูมิปัญญาพื้นบ้าน สืบสานวัฒนธรรมชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- เปรมสิริ ศักดิ์สูง. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องสตรีไทยมุสลิมกับอาชีพพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2505 – 2550. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี
- เยาวลักษณ์ เตียนวน ขนิษฐา ศรีสุข. (2564). การดูแลสุขภาพมารดาหลังคลอดตามวิถีมุสลิมใหม่ในตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- โรงพยาบาลยะรังและเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอยะรัง. (2555). องค์ความรู้ภูมิปัญญาโตะปีแด่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

- วรรณภา บัวขาว. (2545). *ประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะหลังคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วีไล อุดมพิทยาสรพ์และคณะ. (2548). *ประสบการณ์ในการดูแลมารดาก่อนคลอด ระยะคลอด และหลังคลอด ของไต่ะบีแดในจังหวัดปัตตานี*. ปัตตานี: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย.
- ศรีวิภา เลี้ยงพันธุ์สกุล และคณะ. (2558). *สถานการณ์และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของงานอนามัยแม่และเด็ก ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุขและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.).
- สาริณี ปูเตะ. (2561). *เหตุผลในการเลือกรับบริการการคลอดกับผดุงครรภ์โบราณไต่ะบีแด อำเภอยะหา จังหวัดยะลา*. *วารสารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. 1(2), 11-19.
- สุดารัตน์ อีวะวร. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทผดุงครรภ์โบราณใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. กระทรวงสาธารณสุข. ยะลา: ศูนย์อนามัยที่ 12.
- สุธน พรบัณฑิตปัทมา. (2550). *ภูมิปัญญาพื้นบ้านทางการแพทย์ของหมอต้าแยมุสลิม (ไต่ะบีแด) ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย*. นนทบุรี: กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก.
- เสาวภา มุสิกษชาติ. (2554). *ความต้องการการดูแลภายใต้การคลอดวิถีธรรมชาติของหญิงตั้งครรภ์ในภาคใต้*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนันต์ สุลีมาน. (2535). *รายงานการวิจัยเรื่องความรู้ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านการฝากครรภ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับตำบลผดุงครรภ์โบราณและมารดาในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กระทรวงสาธารณสุข. ยะลา: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 12.

การศึกษาตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถ
ภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติผ่านมุมมองมาตรฐานสี่มิติ
A study of the Quantitative Criteria in Chinese Proficiency
Grading Standards for International Chinese Language
Education through the Four-dimension benchmarks

สุพิชญา อัคริ¹

Supidchaya Amkid

วันที่ส่งบทความ: 8 ตุลาคม 2564, วันที่แก้ไขบทความ: 25 เมษายน 2565, วันที่ตอบรับบทความ: 21 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติผ่านมุมมองมาตรฐานสี่มิติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ พยางค์ อักษรจีน คำศัพท์ และไวยากรณ์ ในมาตรฐานการจัดระดับ GF0025-2021 และหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (มาตรฐานนานาชาติฉบับประยุกต์ใช้และอธิบายเสริม) หรือ 《国际中文教育中文水平等级标准》(国际标准·应用解读本) วิธีการดำเนินการวิจัย คือ สังเกตและเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างสี่ตารางจากแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่ง ผลการศึกษาพบว่า ทั้งพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์ มีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นลำดับ โดยพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์นั้นสะท้อนความเป็นสามมิติที่ชัดเจน กล่าวคือ พยางค์ประกอบด้วยเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ ลำดับต่อมา อักษรจีนมีบทบาทช่วยให้สามารถทำความเข้าใจและแยกแยะพยางค์ได้ เช่นเดียวกันกับคำศัพท์ที่มีบทบาทช่วยให้เข้าใจการนำพยางค์และอักษรจีนไปประกอบศัพท์มากขึ้น เมื่อพิจารณาร่วมกับไวยากรณ์พบว่า มีเพียงพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์บางส่วนเท่านั้นปรากฏในตารางไวยากรณ์ อีกทั้ง ยังพบข้อสังเกตบางประการที่ควรปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การอธิบายคำไวยากรณ์ การกำกับชนิดคำของคำศัพท์ เป็นต้น

คำสำคัญ: มาตรฐาน การจัดระดับ ตัวชี้วัด มิติ ภาษาจีน

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาจีน วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อีเมล supidchaya0211@gmail.com
Lecturer of Chinese Language Department , College of Liberal Arts, Rangsit University,
Email: supidchaya0211@gmail.com

ABSTRACT

The objective of this research was to study the relationship between quantitative criteria, which are Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education, through the Four-Dimension benchmarks. The sample groups used in this research were syllable, Chinese character, vocabulary, and grammar in the standard GF0025-2021 and the book series of Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education (National Standard: Application and Interpretation) or 《国际中文教育中文水平等级标准》(国际标准:应用解读本). The methodology of this research is to observe and compare data between four tables from the two data sources. The result revealed that a syllable, Chinese character, vocabulary, and grammar are interrelated in sequence. A syllable, Chinese character, and vocabulary reflect a clear three-dimensionality; a syllable includes consonants, vowels, and tones. Subsequently, Chinese characters play a role in helping to understand better and differentiate syllables. Similarly, vocabulary has a role in better understanding the use of Chinese syllables and characters. When considered together with the grammar, it was found that some syllables, Chinese characters and vocabularies were only found in a grammar table; in addition, some observations were found that need to be revised, which were the explanation of the function words, directing the part of speech, and so on.

KEYWORDS: Standard, Grading, Criteria, Dimension, Chinese

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนผู้เรียนภาษาจีนยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนผู้เรียนภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากนโยบายทางด้านภาษาของประเทศจีนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยตั้งแต่ปี ค.ศ.2007 กระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีประกาศเรื่อง มาตรฐานการจัดระดับภาษาจีนนานาชาติ (《国际汉语能力标准》) สำคัญคือ เป็นมาตรฐานสำหรับผู้เรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำคัญในการวัดความสามารถทางภาษาจีนของผู้เรียน (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2007) ใจความสำคัญของมาตรฐานฉบับนี้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงหลักคิดและแนวทางในการเรียนการสอนภาษาจีนจากเดิม คือ ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 90 มาตรฐานที่จัดทำขึ้นมานั้นมุ่งใช้สำหรับผู้เรียนที่เดินทางเข้ามาเรียนในประเทศจีน (Chen Xingyu, 2017) มาเป็นการเผยแพร่ภาษาจีนไปยังประเทศต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนภาษาจีนจึงได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามมาตรฐานแกนกลางไปด้วยหรือเรียกได้ว่าปรับให้ทันสมัยขึ้นนั่นเอง มาตรฐานแต่ละฉบับ เป็นพื้นฐาน

สำคัญในการกำหนดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การแต่งตำราเรียน ตลอดจนการสอบวัดระดับ รายละเอียดของมาตรฐานแต่ละฉบับนั้นแตกต่างกัน แต่เนื้อหาโดยรวมที่เหมือนกัน คือ ประกอบด้วย โครงร่างคำศัพท์ อักษรจีน ไวยากรณ์เป็นต้น เนื้อหาของมาตรฐานนั้น มาจากการรวบรวมคำศัพท์ที่เจ้าของภาษาใช้บ่อย (Sun Xiaoming, 2011) ดังนั้น เมื่อกาลเวลาผ่านไป มาตรฐานที่ใช้ในการจัดระดับภาษาจีนก็ย่อมมีการแก้ไขและปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยด้วย โดยก่อนที่จะมีการประกาศใช้ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถภาษาจีนฉบับใหม่ ปี ค.ศ.2021 นั้น กระบวนการปรับปรุง มาตรฐานจัดระดับความสามารถภาษาจีนได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1992 โครงร่างการวัดระดับคำศัพท์ภาษาจีนและอักษรจีน (《汉语水平词汇与汉字等级大纲》) ได้ชื่อว่า “มาตรฐานสองมิติ” (二维基准) ที่มีระบบสมบูรณ์สำหรับการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศฉบับแรก โดยยึดหลักคำศัพท์เป็นศูนย์กลาง “อักษรจีนกำหนดโดยคำศัพท์” ประกอบด้วย โครงร่างคำศัพท์และโครงร่างอักษรจีน (Liu Yinglin, Li Peize และ Li Yanan, 2020)

ในเวลาต่อมา การปรับปรุงโครงร่างตามมาตรฐานฉบับที่สอง ใน ปีค.ศ. 2010 หนังสือที่ชื่อว่า การจัดระดับพยางค์ อักษรจีน และคำศัพท์ภาษาจีนเพื่อประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาจีนนานาชาติ (《汉语国际教育用音节汉字词汇等级划分》) ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ นับเป็นครั้งแรกที่มีการนำเสียงพยางค์ในภาษาจีนมาเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของภาษาจีน นอกเหนือจากคำศัพท์และอักษรจีน เกิดเป็นมาตรฐานของประเทศที่เรียกว่า “มาตรฐานสามมิติ” (三维基准) ประกอบด้วยพยางค์ อักษรจีน และคำศัพท์ (Liu Yinglin, Li Peize และ Li Yanan, 2020)

นอกจากนี้ หนังสือการจัดระดับพยางค์ อักษรจีน และคำศัพท์ภาษาจีนเพื่อประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาจีนนานาชาติ (《汉语国际教育用音节汉字词汇等级划分》) ยังมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเรียบเรียงมาตรฐานฉบับใหม่ที่พัฒนาและออกแบบแล้วเสร็จ โดยใช้เวลากว่า 10 ปี จากการประกาศใช้มาตรฐานฉบับก่อน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประกาศใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.2021 มาตรฐานฉบับใหม่ มีชื่อเต็มว่า มาตรฐานการจัดระดับความสามารถภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (《国际汉语教育汉语水平等级标准》) มาตรฐานฉบับนี้มีความแตกต่างจากมาตรฐานฉบับก่อนหน้า คือ เรียกว่าเป็น “มาตรฐานสี่มิติ” (四维基准)

มาตรฐานสี่มิติ (四维基准) ประกอบด้วยพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์ Liu Yinglin (2021) กล่าวว่า สาระหลักของมาตรฐานการจัดระดับ คือ 1) การวางกรอบใหม่ที่เป็นมาตรฐานสากล เรียกว่า “สามขั้น เก้าระดับ” คือ การแบ่งมาตรฐานในการจัดระดับภาษาจีนเป็น ขั้นต้น ขั้นกลางและขั้นสูง แต่ละขั้นแบ่งเป็นสามระดับย่อย และ 2) ระบบและเกณฑ์ใหม่ที่เป็นมาตรฐานสากล เรียกว่า “มาตรฐานสี่มิติ” (四维基准) คือ พยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์ รวมกันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ใช้ในการจัดระดับภาษาจีน แต่ละมิติมีการแจกแจงรายละเอียดในตัวชี้วัดเชิงปริมาณ โดยพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์นั้นอ้างอิงมาจากหนังสือการจัดระดับพยางค์ อักษรจีน และคำศัพท์ภาษาจีนเพื่อประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาจีนนานาชาติ (《汉语国际教育用音节汉字词汇等级划分》) จากนั้นคัดเลือกคำศัพท์ตามระดับย่อยโดยพิจารณาข้อมูลเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย เช่น หนังสือรายงานสถานการณ์การใช้ภาษาในประเทศจีน (《中国语言生活状况报告》)

ปี ค.ศ. 2011-2019 โครงร่างคำศัพท์ข้อสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ฉบับปรับปรุงปี ค.ศ. 2015 เป็นต้น สำหรับไวยากรณ์นั้น อ้างอิงจากมาตรฐานการวัดระดับภาษาจีนและโครงร่าง การวัดระดับ ไวยากรณ์ (《汉语水平等级标准与语法等级大纲》) ฉบับปี ค.ศ. 1996 โดยพิจารณาข้อมูล เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย เช่น โครงร่างไวยากรณ์สำหรับการสอนภาษาจีนในฐานะ ภาษาต่างประเทศ (《对外汉语教学语法大纲》) ฉบับปี ค.ศ. 1995 อีกทั้งผลการวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การสอนและการสอนไวยากรณ์ในการเรียนการสอนภาษาจีนช่วง 70 ปี (Center for Language Education and Cooperation, 2021) Li Yanan (2021) ได้กล่าวถึงเนื้อหาสำคัญของมาตรฐานการจัดระดับ 6 ด้าน ได้แก่

- 1) การเสนอรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “สามขั้น เก้าระดับ”
- 2) แต่ละระดับแสดงให้เห็นถึงแนวทางใหม่ 3+5²
- 3) การเรียบเรียงตารางพยางค์
- 4) การเรียบเรียงตารางอักษรจีน
- 5) การเรียบเรียงตารางคำศัพท์
- 6) การเรียบเรียงตารางไวยากรณ์

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้มาตรฐานฉบับนี้ออกมา นักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องล้วนให้ ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาและรายละเอียดของมาตรฐานฉบับใหม่ในมุมมองต่าง ๆ โดยมี การอธิบายถึงความสำคัญของตัวชี้วัดเชิงปริมาณหรือมาตรฐานสัมมติ ดังนี้

Li Yanan, Bai Bingbing และ Wang Xuesong (2021) ที่ได้กล่าวถึงการจัดทำตารางพยางค์ว่า มีหลักการ 3 ประการ ได้แก่

- 1) เน้นความเชื่อมโยงระหว่างพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์
- 2) พยายามเรียบเรียงเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการในการนำไปใช้สื่อสาร ของผู้เรียนแต่ละระดับ
- 3) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนระบบเสียง โดยจุดที่โดดเด่นที่สุด ของตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คือ ความเชื่อมโยงระหว่างพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์ เป็นมาตรฐานสัมมติ

Jin Haiyue และ Ying Chenjin (2021) กล่าวว่า โครงร่างวัดระดับไวยากรณ์ (语法等级大纲) มีความสอดคล้องกับคำศัพท์ กล่าวคือ คำศัพท์ที่ปรากฏในตารางไวยากรณ์จะสอดคล้อง กับคำศัพท์ในตารางคำศัพท์แต่ละระดับ โดยการเรียบเรียงนั้นมาจากการคำนวณด้วยคอมพิวเตอร์ และการตรวจสอบจากบุคคล เพื่อให้แน่ใจว่าทั้งอักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์เชื่อมโยงถึงกัน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสัมมตินั้นเป็นลักษณะ การกล่าวถึงในระดับผิวเผิน เพียงเพื่อแนะนำว่าเหตุใดจึงเรียกว่า มาตรฐานสัมมติเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์ รวมเป็นสัมมติของตัวชี้วัด

² แนวทางใหม่ 3+5 หรือ 3+5 新路径 ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบ 3 ด้านที่นำมาใช้ในการวัดระดับภาษาจีน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การทำความเข้าใจหัวข้อหรือเนื้อหาและตัวชี้วัดเชิงปริมาณ 2) ทักษะภาษาจีน 5 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียนและการแปล

เชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์และสามารถอธิบายได้ว่า เนื้อหาเหล่านี้สะท้อนความเป็นสัมมิติ ในเชิงรูปธรรมอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การทำความเข้าใจหลักคิดในการออกแบบตัวชี้วัด เชิงปริมาณของมาตรฐานการจัดระดับฉบับนี้โดยละเอียด จะนำมาสู่การเตรียมความพร้อม ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วยพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และ ตารางไวยากรณ์ผ่านมุมมองมาตรฐานสัมมิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สังเกตและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์และอักษรจีน ความสัมพันธ์ระหว่าง อักษรจีนและคำศัพท์ และความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์และไวยากรณ์ของตัวชี้วัดภาษาเชิงปริมาณ จากนั้นเสนอข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษา โดยเฉพาะตารางไวยากรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย ตารางพยางค์ (1,110 พยางค์) ตารางอักษรจีน (3,000 ตัวอักษร) ตารางคำศัพท์ (11,092 คำ) และตารางไวยากรณ์ (572 ไวยากรณ์) ของตัวชี้วัด เชิงปริมาณ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลสองแหล่ง คือ มาตรฐานการจัดระดับ GF0025-2021 เผยแพร่ทางเว็บไซต์กระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และหนังสือ ขุดมาตรฐานการจัดระดับภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (มาตรฐานนานาชาติฉบับ ประยุกต์ใช้และอธิบายเสริม) (《国际中文教育中文水平等级标准》(国际标准·应用解读本))

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์และอักษรจีน

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีน และคำศัพท์

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์

ส่วนที่ 4 ข้อสังเกตจากการศึกษาตารางไวยากรณ์ของมาตรฐานการจัดระดับ

จากนั้นจึงสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

1) มาตรฐานการจัดระดับ หมายถึง คำเรียกย่อของ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถ ภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (《国际汉语教育汉语水平等级标准》)

2) มาตรฐานสัมมิติ (四维基准) หมายถึง คำเรียกรวมของพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และ ไวยากรณ์

3) หนังสือขุดมาตรฐานการจัดระดับ หมายถึง คำเรียกย่อของหนังสือขุดมาตรฐานการ จัดระดับภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ (มาตรฐานนานาชาติ-ฉบับประยุกต์ใช้และอธิบาย เสริม) (《国际中文教育中文水平等级标准》(国际标准·应用解读本))

ผลการวิจัย

จากการสังเกตและเปรียบเทียบข้อมูลตารางพยางค์ ตารางอักษรจีน ตารางคำศัพท์และ ตารางไวยากรณ์ของตัวชี้วัดเชิงปริมาณจากแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่ง พบว่า หากไม่ศึกษาข้อมูลของทั้งสี่ตารางพร้อมกัน จะทำให้ผู้อ่านไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาของมาตรฐานการจัดระดับได้อย่างครบถ้วน ผู้วิจัยสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตารางหรือระหว่างมิติได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์และอักษรจีน

เมื่อพิจารณาตารางพยางค์ร่วมกับตารางอักษรจีน พบว่า สามารถช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพของการกระจายของเสียงพยางค์และอักษรจีนที่มีเสียงเดียวกันชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ จากการเรียงลำดับตามพยางค์ตั้งแต่ระดับ 1-9 หากเสียงซ้ำกัน จะเรียงลำดับจากจำนวนขีดอักษรจีนน้อยไปหามาก เช่น เสียง fei ในระดับ 1 นั้น มาจากอักษรจีน 2 ตัวอักษร คือ อักษร 飞 (3 ขีด) และ 非 (8 ขีด) ยิ่งหากว่าเป็นการเรียงลำดับรวมกันตั้งแต่ระดับ 1-9 แล้วนั้น ก็ยังทำให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างพยางค์และอักษรจีนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ได้แก่ “ā /#/#/#/啊(另见 a)、阿/#/#/#”³ จากคำอธิบายนี้ ทำให้ผู้อ่านทราบว่า เสียง ā นั้นมาจากอักษรจีนเพียงสองตัวเท่านั้น คือ “啊” และ “阿” พบแค่ในระดับ 4 และไม่มีอักษรจีนตัวใดอีกที่ออกเสียงนี้ในระดับอื่น ในขณะที่เสียง yì พบได้ตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป และประกอบด้วยอักษรจีนที่ออกเสียงเดียวกันมากถึง 23 ตัวอักษร ได้แก่ “事” “试” “视” เป็นต้น⁴ นอกจากนี้ ยังสามารถสังเกตปรากฏการณ์อีก ปรากฏการณ์หนึ่งที่สำคัญในการเรียนรู้อักษรจีน นั่นคือ อักษรจีนที่มีเสียงอ่านมากกว่าหนึ่งเสียง จากตัวอย่างเดียวกัน “啊” นอกจากออกเสียงว่า ā แล้ว ยังปรากฏเสียงเบา ได้แก่ a อีกด้วย ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้ ยังสามารถพบได้ในตัวอักษรจีนอีกหลายตัว (สังเกตจากคำว่า 另见) จากการสำรวจพบว่า อักษรจีนตัวหนึ่ง ประกอบด้วยเสียงอ่านที่แตกต่างกันมากที่สุดถึง 3 เสียง ได้แก่ “的” อ่านว่า de dí และ dì หรือ “差” อ่านว่า chā chà และ chāi เป็นต้น ซึ่งการที่ผู้อ่านจะทราบว่า ตัวอักษรจีนที่มีเสียงอ่านมากกว่าหนึ่งเสียงเหล่านี้นำไปใช้อย่างไร จะต้องอาศัยการพิจารณาร่วมกับ ตารางคำศัพท์ ดังนั้น เพียงการพิจารณาจากมุมมองสองมิตินี้ ยังคงไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจ คำศัพท์และไวยากรณ์

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์

เมื่อพิจารณาทั้งตารางพยางค์ ตารางอักษรจีนและตารางคำศัพท์ร่วมกันแล้วนั้น จะยังช่วยให้สามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์ชัดเจนมากขึ้น ดังเช่นที่ได้กล่าวไปแล้วเบื้องต้นว่า กรณีที่อักษรจีนตัวนั้นมีเสียงอ่านมากกว่าหนึ่งเสียง หากต้องการทราบว่า จะออกเสียงให้ถูกต้องได้อย่างไร ผู้อ่านจะต้องศึกษาจากตารางคำศัพท์ประกอบกัน นอกจากนี้ ตารางคำศัพท์ยังมีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากตารางพยางค์และตารางอักษรจีน ดังนี้

2.1) เสียงอ่านของคำศัพท์ ได้แก่ (1) การปรากฏเสียงเบาที่อยู่นอกเหนือจากตารางพยางค์ กล่าวคือ ในคำศัพท์คำหนึ่งนั้นจะมีเสียงอ่านกำกับ จากการสำรวจพบว่า คำศัพท์บางคำออก

³ เครื่องหมาย “/” คั่นระหว่างระดับ ได้แก่ ระดับ 1-6 และชั้นสูง (รวมระดับ 7-9)

⁴ อักษรจีนที่ออกเสียงว่า “yì” จำนวน 23 ตัวอักษร ได้แก่ 亿 意义 艺 议 易 译 益 忆 谊 异 屹 抑 役 绎 奕 疫 逸 裔 溢 毅 และ 翼

เสียงเป็นเสียงเบา และเสียงเหล่านี้ไม่ได้จัดอยู่ในตารางพยางค์ ยกตัวอย่างเช่น “还是 háishi (หรือ)” “多少 duōshǎo (เท่าไร)” “朋友 péngyou (เพื่อน)” เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้จัดอยู่ในตารางคำศัพท์ระดับ 1 แต่ในตารางพยางค์ระดับ 1 นั้น ปรากฏพยางค์ที่เป็นเสียงเบาเพียง 4 พยางค์เท่านั้น คือ ba de le และ ne สาเหตุที่เสียงเบาข้างต้นมิปรากฏในตารางพยางค์ เนื่องมาจากเสียงเบาของคำเหล่านี้ จะออกเสียงเป็นเสียงเบาก็ดอเมื่อปรากฏอยู่ในคำศัพท์บางคำเท่านั้น เมื่อปรากฏแบบพยางค์เดี่ยวหรือปรากฏร่วมกับคำศัพท์อื่น จะออกเสียงเดิมของเสียงพยางค์นั้น ได้แก่ “是 shì (เป็น คือ)” “少 shǎo (น้อย)” เป็นคำศัพท์หนึ่งพยางค์ที่สามารถนำไปใช้ได้ ยาว ๆ ได้ หรือ “友” ในคำว่า “友好 yǒuhǎo (เป็นมิตร)” “友谊 yǒuyì (มิตรภาพ)” ออกเสียงเดิมเป็นต้น (2) เสียงอ่านของคำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะ จะขึ้นต้นด้วยตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ตามกฎการเขียนสัทอักษรภาษาจีนกลาง (พินอิน) ได้แก่ “北京 Běijīng (ปักกิ่ง)” “汉语 Hànyǔ (ภาษาจีน)” “汉字 Hànzì (อักษรจีน)” “中国 Zhōngguó (ประเทศจีน)” และ “中文 Zhōngwén (ภาษาจีน)” ทั้ง 5 คำนี้เป็นคำที่เสียงอ่านนั้นขึ้นต้นด้วยตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ในบรรดาคำศัพท์ทั้งหมด 500 คำของตารางคำศัพท์ระดับ 1

2.2) เครื่องหมายกำกับอื่น ๆ ในตารางคำศัพท์ นอกจากประกอบด้วยเสียงอ่านของคำศัพท์แต่ละคำแล้ว ยังปรากฏเครื่องหมายกำกับอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ “|” คั่นระหว่างคำศัพท์ใน แสดงว่าสามารถใช้คำศัพท์รูปแบบใดก็ได้ เช่น “爸爸 (bàba fù)” ผู้ใช้จะเข้าใจว่า “爸爸” หรือ “爸” ก็ได้ อีกเครื่องหมายหนึ่งที่สำคัญคือ เครื่องหมายวงเล็บ () แสดงถึงตัวอย่างการใช้คำศัพท์ การสามารถละคำที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บได้ เป็นต้น

2.3) การกำกับชนิดคำ ในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับได้กำกับชนิดคำของคำศัพท์เกือบทุกคำ ยกเว้นคำกริยาแยกรวมหรือแยกผสาน (离合词) สำนวนสุภาษิต (成语、习用语) โครงสร้างที่ใช้บ่อย (常见、常用的结构) และวลีตัวเลข-ลักษณะนาม (数量结构) จะไม่มีการกำกับชนิดคำ และเมื่อพิจารณาจากการเรียงลำดับคำศัพท์ตามเสียงอักษรภาษาอังกฤษรวมตั้งแต่ระดับ 1-9 จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นการกระจายของคำศัพท์คำเดียวกันที่อาจพบว่าการซ้ำในระดับอื่น แต่เป็นชนิดคำที่ต่างกันไป เช่น คำศัพท์ลำดับที่ 2018 ได้แก่ “对形 一级” หมายถึง คำว่า “对” เป็นคำคุณศัพท์ จัดอยู่ในตารางคำศัพท์ระดับ 1 และคำศัพท์ลำดับที่ 2019 ได้แก่ “对介、动 二级” หมายถึง “对” เป็นคำบุพบทและคำกริยา จัดอยู่ในตารางคำศัพท์ระดับ 2 ลักษณะการอธิบายเช่นนี้ จะช่วยลดปัญหาในการทำความเข้าใจคำศัพท์ของผู้อ่านได้ด้วยว่า จะต้องรู้จักความหมายและการใช้คำศัพท์นั้นในบทบาทชนิดคำใดบ้าง นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการเรียนไวยากรณ์ โดยเฉพาะการแต่งประโยคอีกด้วย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์

เมื่อพิจารณาทั้งตารางพยางค์ ตารางอักษรจีน ตารางคำศัพท์และตารางไวยากรณ์ร่วมกัน แล้วนั้น พบว่า สามตารางแรกนั้นมีความสัมพันธ์กับตารางไวยากรณ์ คือ เนื้อหาในคำอธิบายของตารางไวยากรณ์นั้นมาจากคำศัพท์ของแต่ละระดับ โดยในแต่ละระดับมีการเรียงลำดับการอธิบายตามหน่วยไวยากรณ์จากหน่วยที่เล็กกว่าไปใหญ่กว่า แต่เนื่องจากจำนวนคำศัพท์ของแต่ละระดับนั้นมีจำนวนค่อนข้างมาก อีกทั้ง มีความหลากหลายของชนิดคำ จึงทำให้คำศัพท์บางส่วนนั้น

ไม่ปรากฏในตารางไวยากรณ์ของระดับนั้น ยกตัวอย่างคำศัพท์จากตารางคำศัพท์ระดับ 1 จำนวนทั้งหมด 500 คำ แบ่งตามชนิดคำได้ดังนี้

ตารางที่ 1 คำศัพท์มาตรฐานแบ่งระดับ ระดับ 1 จำแนกตามชนิดคำ

ชนิดคำ	จำนวน	ร้อยละ	ตัวอย่างคำศัพท์
คำนาม	187	37.40	爸爸(爸), 白天, 包子, 杯子, 北
คำกริยา	77	15.40	爱, 帮, 唱, 吃, 出
คำคุณศัพท์	33	6.60	白, 大, 对, 干, 高
คำสรรพนาม	31	6.20	别的, 别人, 多少, 哪, 哪里
คำกริยาวิเศษณ์	20	4.00	别, 不用, 不, 常, 常常
คำบอกจำนวน	15	3.00	半, 二, 九, 两, 零, 六
คำลักษณนาม	10	2.00	杯, 本, 次, 个, 间
คำบุพบท	1	0.20	从
คำเชื่อม	0	0.00	-
สองชนิดคำขึ้นไป	40	8.00	爱好, 班, 包, 比, 病
ไม่กำกับชนิดคำ	76	15.20	半年, 帮忙, 不大, 不客气, 唱歌
รวม	500	100.00	

ที่มา : Center for Language Education and Cooperation, 2021

จากตารางที่ 1 คำศัพท์ในตารางคำศัพท์ระดับ 1 ทั้ง 500 คำนั้น ชนิดคำที่มีจำนวนมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือคำนาม จำนวน 187 คำ คิดเป็นร้อยละ 37.40 ได้แก่ “爸爸(爸) (bàba พ่อ)” “白天(báitiān กลางวัน)” “包子(bāozi ซาลาเปา)” เป็นต้น รองลงมาคือคำกริยา จำนวน 77 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.40 ได้แก่ “爱(ài รัก)” “帮(bāng ช่วย)” “唱(chàng ร้องเพลง)” เป็นต้น อันดับที่สามคือ คำและกลุ่มคำที่ไม่กำกับชนิดคำ จำนวน 76 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.20 ได้แก่ “半年(bànnián ครึ่งปี)” “帮忙(bāngmáng ช่วยเหลือ)” “不大(búdà ไม่ใหญ่, ไม่ค่อย)” เป็นต้น ทั้งนี้ ในการคัดเลือกคำศัพท์เพียงบางส่วน ไม่ว่าจะเลือกมาเพื่ออธิบายการใช้คำศัพท์หรือใช้ในการแต่งประโยคก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเรียบเรียงเนื้อหาเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตารางไวยากรณ์กับตารางพยางค์ ตารางอักษรจีนและตารางคำศัพท์ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร กล่าวคือ คำศัพท์บางคำ ที่ผู้อ่านสืบค้นได้จากตารางพยางค์ ตารางอักษรจีนและตารางคำศัพท์ แต่อาจไม่พบรายละเอียดใด ๆ ของคำศัพท์คำนั้นในตารางไวยากรณ์ ด้วยเหตุนี้ จากการสังเกตและศึกษาเนื้อหาในตารางไวยากรณ์อย่างละเอียดแล้วนั้น ผู้วิจัยพบข้อสังเกตหลายประการอันเกิดจากความไม่ชัดเจนของตารางไวยากรณ์ ซึ่งจะได้อธิบายละเอียดในลำดับถัดไป

4. ข้อสังเกตจากการศึกษาตารางไวยากรณ์ของมาตรฐานการจัดระดับ

ตารางไวยากรณ์เป็นมิติที่สี่ของมาตรฐานการจัดระดับ โดยมีมิตินี้ นับว่าเป็นมิติใหม่ที่เรียบเรียงขึ้นมาเพื่อทำให้เกิดความแตกต่างจากมาตรฐานฉบับก่อนหน้า จากที่ผู้วิจัยได้อธิบาย

ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละตารางหรือแต่ละมิติ จะเห็นได้ว่า ตารางพยงค์ ตารางอักษรจีนและ ตารางคำศัพท์นั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน แต่ละมิติสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นลำดับและชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาพร้อมกับตารางไวยากรณ์ กลับพบว่า มีเพียงคำศัพท์บางส่วนเท่านั้นที่ปรากฏในตารางไวยากรณ์ของแต่ละระดับ เป็นเหตุให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ชัดเจนหรือไม่สอดคล้องกับสามตารางก่อนหน้า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปข้อสังเกตที่ได้รับจากการศึกษาตารางไวยากรณ์ โดยอ้างอิงตัวอย่างเฉพาะตารางไวยากรณ์ระดับ 1 ในการอธิบาย รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 คำศัพท์จำนวนหนึ่งไม่ได้เอ่ยถึงในตารางไวยากรณ์ จึงไม่มีตัวอย่างการใช้ แต่ก็ได้มีผลกระทบต่อการทำความเข้าใจมากนัก เนื่องจากเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรม ส่วนมากมักเป็นคำนาม คำกริยาและคำคุณศัพท์ เช่น “杯子 (bēizi แก้ว)” “穿 (chuān สวมใส่)” “渴 (kě กระหายน้ำ)” เป็นต้น

4.2 คำศัพท์จำนวนหนึ่งไม่ได้เอ่ยถึงในตารางไวยากรณ์ เมื่อไม่มีตัวอย่างการใช้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำความเข้าใจหรือเกิดข้อสงสัยแก่ผู้อ่านได้ กล่าวคือ การแจกแจงคำศัพท์ตามชนิดคำบางชนิดไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยเห็นว่า หากสามารถเพิ่มเติมจนครอบคลุมและครบถ้วนได้นั้น จะช่วยให้เนื้อหาที่น่าสนใจนั้นสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น

(1) คำลักษณนาม ในคำอธิบายของตารางไวยากรณ์นั้นระบุว่า คำลักษณนามประกอบด้วย “杯 (bēi ใบ)” “本 (běn เล่ม)” “个 (gè อัน)” “家 (jiā แห่ง)” “间 (jiān ห้อง)” “口 (kǒu คน)” “块 (kuài ก้อน, หน่วยเงินเท่ากับหยวน)” และ “页 (yè หน้า)” รวม 8 คำ เป็นคำลักษณนามประเภทที่เรียกว่า คำลักษณนามนับนาม (名量词) โดยมีได้ระบุจำนวนรวมของคำลักษณนามทั้งหมดในระดับนี้ว่ามีเท่าใด จากการสำรวจคำลักษณนามในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับพบว่า ยังมีคำลักษณนามคำอื่นอีก ได้แก่ “包 (bāo ห่อ)” “班 (bān เที้ยว)” “次 (cì ครั้ง)” “点 (diǎn โมง)” “分 (fēn นาที, หน่วยเงินเฟิ่นเป็นต้น)” “路 (lù ทาง)” “毛 (máo หน่วยเงินเหมา)” “门 (mén คาบ)” “年 (nián ปี)” “岁 (suì ขวบ, ปี)” “天 (tiān วัน)” และ “元 (yuán หน่วยเงินหยวน)” ดังนั้น จำนวนคำลักษณนามทั้งหมด ควรเป็น 20 คำ (บางคำอาจเป็นได้มากกว่าหนึ่งชนิดคำ) อีกทั้ง ยังมีคำลักษณนามอีกประเภทหนึ่งรวมอยู่ด้วย นั่นคือ คำลักษณนามนับการกระทำ (动量词) ได้แก่ คำว่า “次 (cì

ครั้ง)” ซึ่งไม่พบคำอธิบายในตารางไวยากรณ์ในระดับนี้

(2) คำบุพบท จัดอยู่ในชนิดคำไวยากรณ์⁵ ซึ่งเป็นชนิดคำพบน้อยเมื่อเทียบกับคำเนื้อหา⁶ ในภาษาจีน จากคำอธิบายในตารางไวยากรณ์นั้นประกอบด้วยคำบุพบทประเภทต่าง ๆ กล่าวคือ คำบุพบทแสดงเวลาและสถานที่ ได้แก่ “从 (cóng)” และ “在 (zài)” คำบุพบทแสดงเป้าหมาย

⁵ คำไวยากรณ์ ภาษาจีนมาจากคำว่า “虚词” อาริย์ รุ่งพระแสง (ผู้แปลหนังสือไวยากรณ์จีนสำหรับคนไทย) กล่าวว่า เป็นคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของประโยคเป็นสำคัญ ในบางครั้งถูกเรียกว่า “คำไม่แท้” หรือ “คำพ้อง” ประกอบด้วยคำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำเสริม คำอุทาน และคำเลียนเสียง ในที่นี้ผู้เขียนจะไม่ระบุความหมายของคำศัพท์ เนื่องจากคำเหล่านี้มิได้แสดงความหมายเชิงรูปธรรมดังเช่นคำแท้ และสามารถแปลความหมายที่แตกต่างกันตามบริบทได้อีกด้วย

⁶ คำเนื้อหา ภาษาจีนมาจากคำว่า “实词” ใช้แสดงความหมายของเนื้อหาในประโยคเป็นหลัก ในบางครั้งถูกเรียกว่า “คำแท้” หรือ “คำเต็ม”

ได้แก่ “跟¹(gēn)” “和¹(hé)” และ “比(bǐ)” รวม 5 คำ โดยมีได้ระบุจำนวนรวมของคำบุพบททั้งหมดในระดับนี้ว่ามีเท่าใด จากการสำรวจคำบุพบทในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับ พบว่า ยังมีคำว่า “给(gěi)” จัดเป็นคำบุพบทแสดงเป้าหมาย เช่นนั้นแล้ว จำนวนคำบุพบททั้งหมดในระดับ 1 จะรวมเป็น 6 คำ ซึ่งคำว่า “给(gěi)” นั้น ใช้เป็นคำกริยาได้อีกด้วย คำที่มีลักษณะเป็นได้หลายชนิดคำเช่นนี้ควรมีการแสดงตัวอย่างการใช้เพิ่มเติมในตารางไวยากรณ์

(3) คำเสริม เป็นชนิดคำที่พบน้อยเช่นเดียวกับคำบุพบท จากคำอธิบายในตารางไวยากรณ์นั้นประกอบด้วยคำเสริมโครงสร้าง ได้แก่ “的¹(de)” “地(de)” คำเสริมอาการได้แก่ “了¹(le)” คำเสริมน้ำเสียง ได้แก่ “吧¹(ba)” “了²(le)” “吗(ma)” “呢(ne)” รวม 7 คำ โดยมีได้ระบุจำนวนรวมของคำเสริมทั้งหมดในระดับนี้ว่ามีเท่าใด จากการสำรวจคำเสริมในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับ พบว่า ยังมีคำว่า “着(zhe)” จัดเป็นคำเสริมอาการอีกหนึ่งคำ เช่นนั้นแล้ว จำนวนคำเสริมทั้งหมดในระดับ 1 จะรวมเป็น 8 คำ คำเสริม“着(zhe)” ซึ่งจัดเป็นคำไวยากรณ์คำหนึ่งที่เข้าใจยากกว่าคำเนื้อหา จึงควรมีการอธิบายหรือตัวอย่างการใช้เพิ่มเติม

(4) คำกริยวิเศษณ์ มีจำนวนคำกริยวิเศษณ์จัดว่าเป็นสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับคำไวยากรณ์ในภาษาจีน แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ คือ คำกริยวิเศษณ์แสดงระดับ ได้แก่ “很(hěn)” “非常(fēicháng)” “太(tài)” “真(zhēn)” “最(zuì)” คำกริยวิเศษณ์แสดงขอบเขต ได้แก่ “都¹(dōu)” “一块儿(yíkuàir)” “一起(yìqǐ)” คำกริยวิเศษณ์แสดงเวลา ได้แก่ “马上(mǎshang)” “先(xiān)” “有时(yǒushí)” “在(zài)” “正(zhèng)” “正在(zhèngzài)” คำกริยวิเศษณ์แสดงความถี่และการซ้ำ ได้แก่ “常(cháng)” “常常(chángcháng)” “再¹(zài)” คำกริยวิเศษณ์แสดงความเชื่อมโยง ได้แก่ “还(hái)” “也(yě)” คำกริยวิเศษณ์แสดงปฏิเสธ ได้แก่ “别(bié)” “不(bù)” “没(méi)” “没有(méiyǒu)” รวม 23 คำ โดยมีได้ระบุจำนวนรวมของคำกริยวิเศษณ์ทั้งหมดในระดับนี้ว่ามีเท่าใด จากการสำรวจคำกริยวิเศษณ์ในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับ พบว่า ยังมีคำกริยวิเศษณ์คำอื่นอีก ได้แก่ “还是(háishi)” “就(jiù)” “有时候(yǒu shíhou)” “一边(yíbiān)” และ “最好(zuìhǎo)” เช่นนั้นแล้ว จำนวนคำกริยวิเศษณ์ทั้งหมดในระดับ 1 จะรวมเป็น 28 คำ (บางคำอาจเป็นได้มากกว่าหนึ่งชนิดคำ) ควรมีการแสดงตัวอย่างการใช้คำเหล่านี้เพิ่มเติมในตารางไวยากรณ์

4.3 การอธิบายและยกตัวอย่างของคำศัพท์และไวยากรณ์ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการกำกับชนิดคำของคำศัพท์ อธิบายได้ดังนี้

(1) คำที่มีหลายชนิดคำ ถึงแม้จะมีการแจกแจงโดยเรียงลำดับจากชนิดคำที่ใช้ถี่มากกว่าไว้ข้างหน้าแล้ว แต่ถึงกระนั้น ผู้วิจัยพบว่า ชนิดคำบางชนิดของคำศัพท์บางคำนั้นไม่ค่อยเหมาะสมกับการเรียนรู้ในระดับนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ในระดับ 1 จากการสำรวจคำที่มีชนิดคำมากกว่าหนึ่งชนิดคำในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับ ประกอบด้วยคำศัพท์ทั้งสิ้น 40 คำ ดังนี้

ตารางที่ 2 คำศัพท์ที่มีมากกว่าหนึ่งชนิดคำ⁷

ประเภท	คำศัพท์	ชนิดคำ	คำศัพท์	ชนิดคำ	คำศัพท์	ชนิดคำ
คำที่มีสอง ชนิดคำ	爱好 班 比 病 差 错 多 饿 分 给 工作 还是	动、名 名、量 介、动 名、动 动、形 形、名 形、代 形、动 名、量 动、介 动、名 副、连	号 和 回答 几 家 口 块 快 路 没 没有 门	名、量 介、连 动、名 数、代 名、量 量、名 名、量 形、副 名、量 副、动 动、副 名、量	明白 热 认识 上 少 天 下 行 一块儿 一边 一起 真	形、动 形、动 动、名 名、动 形、动 名、量 名、动 动、形 名、副 名、副 副、名 副、形
คำที่มีสาม ชนิดคำ	包 点 跟 在	名、量、动 量、动、名 介、连、动 动、介、副	-	-	-	-

ที่มา : Center for Language Education and Cooperation, 2021

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนคำที่มีมากกว่าหนึ่งชนิดคำจำนวน 40 คำนั้น คิดเป็นร้อยละ 8 ของคำศัพท์ทั้งหมด แบ่งเป็นคำที่มีสองชนิดคำ จำนวน 36 คำ และคำที่มีสามชนิดคำ จำนวน 4 คำ ตัวอย่างเช่น คำว่า “爱好(àihào)” เป็นคำกริยาและคำนาม ในความหมายว่า ชอบ และงานอดิเรก หรือคำว่า “包(bāo)” เป็นคำนาม ลักษณะนามและคำกริยา ในความหมายว่า กระเป๋า (คำนาม) ห่อ (คำลักษณะนาม) และ ห่อหรือบรรจุ (คำกริยา) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชนิดคำบางชนิดของคำศัพท์บางคำนั้น เมื่อคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดคำศัพท์อยู่ในระดับ 1 แล้ว บางชนิดคำอาจไม่เหมาะสมที่จะจัดไว้ในระดับนี้ ซึ่งถือเป็นช่วงเริ่มต้นของผู้เรียนภาษาจีน ได้แก่ คำว่า “分(fēn)” เป็นคำนามและคำลักษณะนาม ในความหมายว่า คะแนน นาฬิกาหรือหน่วยเงินของจีน โดยในแบบเรียนภาษาจีนนั้น มักจะแนะนำคำศัพท์คำนี้ในฐานะคำลักษณะนามให้แก่ผู้เรียนก่อนในบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อของและการบอกเวลา ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ Hanyu Jiaocheng (《汉语教程》) หนังสือ New Practical Chinese Reader (《新实用汉语课本》) ซึ่งนิยมใช้ในการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย (นริศ วศินานนท์, 2559) สำหรับการใช้เป็นคำนามนั้น ยกตัวอย่างจากพจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 คือ “得分(dé fēn)” หมายถึง ได้รับคะแนน หรือหากต้องการใช้คำศัพท์คำว่า คะแนน ในการแต่งประโยค ในความเป็นจริงแล้ว ผู้เรียนก็ควรใช้คำว่า “分数(fēnshù)” จึงจะเหมาะสมมากกว่า อีกทั้ง หากพิจารณาในขอบเขตของวงคำศัพท์เฉพาะระดับ 1 แล้วนั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำว่า “得分(dé fēn)” หรือคำว่า “分数(fēnshù)” ล้วนแล้วแต่ไม่จัดอยู่ในขอบเขตเนื้อหาของมาตรฐานการจัดระดับนี้ เนื่องจาก คำว่า “得(dé ได้รับ)” และ “分数(fēnshù)” นั้นจัดอยู่ในคำศัพท์ระดับ 2 ของมาตรฐานการจัดระดับ

⁷ คำศัพท์ที่มีมากกว่าหนึ่งชนิดคำ จะเรียงจากลำดับชนิดคำที่มีการใช้บ่อยกว่าไว้ข้างหน้า

(2) การกำกับชนิดคำของคำศัพท์บางคำนั้น ยังสามารถเพิ่มเติมชนิดคำชนิดอื่นได้ กล่าวคือ ในขณะที่คำศัพท์บางคำนั้น พบว่ามีการกำกับชนิดคำที่อาจเกินกว่าระดับของการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับ 1 แต่ยังมีคำศัพท์บางคำที่แต่เดิมนั้นกำกับไว้เพียงชนิดคำเดียว ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสามารถเพิ่มเติมชนิดคำได้อีก เช่น คำว่า “年(nián ปี)” ในตารางคำศัพท์นั้น ใช้เป็นคำลักษณนามชนิดคำเดียว ผู้วิจัยเห็นว่า สามารถเพิ่มการใช้ในชนิดคำนามได้อีก เนื่องจากระดับความยากนั้นไม่ต่างกับการใช้ในบทบาทของคำลักษณนามมากนัก อีกทั้งยังสามารถพบการใช้คำว่า “年(nián ปี)” ในบทบาทของคำนามเป็นตัวอย่างในหนังสือเรียนระดับต้นด้วย เช่น “新年(xīnnián ปีใหม่)” “过年(guònián ฉลองปีใหม่)” ซึ่งคำว่า “新(xīn ใหม่)” และ “过(guò ฉลอง)” นั้นล้วนเป็นคำศัพท์ที่จัดอยู่ในตารางคำศัพท์ระดับ 1 เช่นกัน การเรียนรู้คำศัพท์ทั้งสองคำนี้จึงไม่ถือว่าเกินกว่าขอบเขตเนื้อหา

(3) การกำกับชนิดคำของคำศัพท์บางคำไม่ถูกต้อง ในคำศัพท์ทั้ง 500 คำของระดับ 1 นั้น ส่วนใหญ่มีการกำกับชนิดคำเรียบร้อยในหนังสือชุดมาตรฐานการจัดระดับ เป็นการกำกับตามพจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 เป็นหลัก จากการศึกษา พบว่า การกำกับชนิดคำให้แก่คำศัพท์บางคำ ถึงแม้จะเป็นไปตามที่พจนานุกรมกำหนดแล้ว แต่ไม่ได้ตรงกับลักษณะของคำศัพท์คำนั้นจริง ตัวอย่างเช่น คำว่า “在家(zàijiā อยู่บ้าน)” เป็นคำกริยา ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว คำกริยานั้นคือ “在(zài อยู่,อยู่ที่)” พยางค์เดียวเท่านั้น ลักษณะการกำกับชนิดคำเช่นนี้ จำเป็นต้องอาศัยการทำความเข้าใจในระดับที่ลึกซึ้งขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง หากพิจารณาเพียงผิวเผิน อาจทำให้เกิดข้อสงสัยได้

4.4 ไม่มีการเอ่ยถึงชนิดคำบางชนิดในตารางไวยากรณ์ จากคำศัพท์ทั้งหมด 500 คำในระดับ 1 นั้น พบว่า ประกอบด้วยชนิดคำต่าง ๆ ทั้งหมด 10 ชนิดคำ จาก 12 ชนิดคำ (ไม่ปรากฏคำอุทานและคำเลียนเสียง) แต่ในตารางไวยากรณ์นั้นมิได้กล่าวถึงหัวข้อคำคุณศัพท์แม้แต่ข้อเดียว

4.5 คำศัพท์บางคำที่ไม่ได้จัดอยู่ในระดับ 1 แต่พบว่าปรากฏในการยกตัวอย่างของตารางไวยากรณ์ จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตารางคำศัพท์และตารางไวยากรณ์ พบว่ามีการปรากฏคำศัพท์ระดับอื่นในตัวอย่างการอธิบายไวยากรณ์ด้วย ได้แก่ คำว่า “张(zhāng แผ่น)” ในประโยคตัวอย่างของการใช้ประโยคที่มีคำกริยา “有(yǒu มี)” เป็นคำกริยาหลัก ได้แก่ “房间里有两张桌子(Fángjiānli yǒu liǎng zhāng zhuōzi ในห้องมีโต๊ะสองตัว)” โดยคำว่า “张(zhāng แผ่น)” ที่ใช้เป็นคำลักษณนามนั้น จัดอยู่ในตารางคำศัพท์ระดับ 3 ดังนั้น ควรเลือกใช้คำศัพท์ที่จัดอยู่ในระดับ 1 เท่านั้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องมากขึ้น

จากข้อสังเกตของผู้วิจัยทั้ง 5 ประการ ทำให้เห็นว่า การนำเสนอเนื้อหาในตารางไวยากรณ์นั้น ไม่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับตารางพยางค์ ตารางอักษรจีนและตารางคำศัพท์อย่างชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งผู้อ่านอาจจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง หากแต่ผู้เรียบเรียงสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ ก็ะยังทำให้เนื้อหาในตารางไวยากรณ์สามารถสะท้อนความเป็นมาตรฐานสัณนิทัศน์ และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับอีกสามมิติได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การที่มาตรฐานจัดระดับฉบับนี้นำเสนอลักษณะเด่นที่เรียกว่า “มาตรฐานสี่มิติ” (四维基准) ขึ้นมานั้น ถึงแม้จะพบจุดบกพร่องบางประการ โดยเฉพาะตารางไวยากรณ์ ดังที่กล่าวไปข้างต้น แต่ถึงกระนั้น ก็แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการยกระดับมาตรฐานการวัดความสามารถทางภาษาจีนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะด้านไวยากรณ์ ซึ่งถึงแม้ในมาตรฐานฉบับก่อนหน้าจะมีการเรียบเรียงไวยากรณ์ภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ แต่มักจะเป็นประเด็นที่ถูกนำเสนอแยกต่างหาก กล่าวคือ แบ่งตารางไวยากรณ์แต่ละระดับแยกจากเนื้อหาส่วนอื่น ขาดความเป็นหนึ่งเดียวกันกับพยางค์ อักษรจีนและคำศัพท์ ส่งผลให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเข้าถึงได้ยากและไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สะดวก เนื้อหาในตัวชี้วัดเชิงปริมาณของมาตรฐานการจัดระดับฉบับใหม่นี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างมีระบบมากขึ้นระหว่างพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์ โดยมาตรฐานสี่มิตินี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวความคิดในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติที่เรียกว่าแนวทางใหม่ 3+5 ดังที่ Li Xingjian (2021) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานการจัดระดับพัฒนาจากสองมิติมาเป็นสี่มิติ โดยรวบรวมพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์เข้าด้วยกันเพื่อยืนยันความเป็นระบบของเกณฑ์ที่ใช้ชี้วัดเชิงปริมาณซึ่งผสมผสานระหว่างองค์ประกอบสำคัญสามสิ่งของภาษาจีน (เสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์) และอักษรจีน ทำให้การทดสอบวัดระดับภาษาจีนมีความครบถ้วนและถูกต้องแม่นยำมากขึ้น ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการประกาศใช้มาตรฐานการจัดระดับ ได้เริ่มสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมแก่ผู้เรียนภาษาจีนชาวต่างชาติแล้ว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การปรับปรุงรูปแบบการสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2565 เป็นต้นมา มีการกำหนดให้ผู้สอบตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปต้องเข้าร่วมการสอบวัดระดับการพูดหรือ HSKK ควบคู่ด้วย (สถาบันขงจื่อแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564) การสอบหนึ่งครั้งจึงสามารถวัดทักษะความสามารถได้ทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน จากตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่า หากผู้สอนภาษาจีน ผู้เรียนภาษาจีน รวมทั้งผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสี่มิติ ย่อมเป็นการดีสำหรับการเตรียมความพร้อมรับมือการปรับเปลี่ยนรูปแบบต่าง ๆ ในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลสรุปจากการศึกษาตัวชี้วัดเชิงปริมาณ มาตรฐานการจัดระดับความสามารถภาษาจีนในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติผ่านมุมมองมาตรฐานสี่มิติ สามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงเนื้อหาในการเรียนการสอนภาษาจีนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์ อักษรจีน คำศัพท์และไวยากรณ์รวมสี่ด้าน ผู้วิจัยสามารถเจาะจงศึกษาในขอบเขตเนื้อหาที่แคบลงได้ เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพยางค์และอักษรจีน ความสัมพันธ์ระหว่างอักษรจีนและคำศัพท์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2020). *พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 38) กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- นริศ วศินานนท์. (2559). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 9(2), 263-287.
- สถาบันขงจื่อแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CICU. (2564, 17 ธันวาคม). *ตารางกำหนดการสอบวัดระดับภาษาจีน Online Chinese test (Home Edition) ประจำปี 2022*. <https://www.facebook.com/confucius.chula/photos/a.1659269021005286/3018867068378801/>
- Center for Language Education and Cooperation. (2021). *Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education (National Standard: Application and Interpretation)*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Chen Xingyu. (2017). *Comparative study of outline of HSK vocabulary level grade I and The Graded Words for the Application of Teaching Chinese to the Speakers of Other Languages*. [Master dissertation]. Yunnan University.
- Dictionary Editorial Office, Institute of Linguistics, CASS. (2016). *The Modern Chinese Dictionary (7th Edition)*. Beijing: The Commercial Press.
- Jin Haiyue, Ying Chenjin. (2021). The Development Principle of Grammar Grade Outline for Chinese Proficiency Level Standards. *Journal of International Chinese Teaching*, (3), 12-22.
- Li Dejin, Cheng Meizhen. (2021). *A Practical Chinese Grammar for Foreigners (Revised Edition) [ไวยากรณ์จีนสำหรับคนไทย]* (2nd ed.). Bangkok: Muenaksorn.
- Li Xingjian. (2021). A Brand New National Proficiency Grading Standards Based on the Characteristics of Chinese: On the Development and Application of Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education. *Journal of International Chinese Teaching*, (1), 8-11.
- Li Yanan. (2021). The Interpretation of Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education. *Journal of International Chinese Teaching*, (1), 24-26.
- Li Yanan, Bai Bingbing, Wang Xuesong. (2021). The Construction Principles and

the Significance of the Syllabary of Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education. *Journal of International Chinese Teaching*, (1), 4-11.

Liu Yinglin. (2021). The Development and Application of Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education. *Journal of International Chinese Teaching*, (1), 6-8.

Liu Yinglin, Li Peize, Li Yanan. (2020). A Path to the Globalization of Chinese Proficiency Standards in International Chinese Education. *Journal of International Chinese Teaching*, 34(2), 147-157.

Ministry of Education of the People's Republic of China. (2007, October 31). A Brief Introduction of Chinese Language Proficiency Scales for Speakers of Other Languages.

http://www.moe.gov.cn/srcsite/zsdwxxgk/200710/t20071031_61879.html.

Ministry of Education of the People's Republic of China. (2021, March 1). *The Issuance of Chinese Proficiency Grading Standards for International Chinese Language Education*.

http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/gzdt_gzdt/s5987/202103/t20210329_523304.html.

Sun Xiaoming. (2011). A Study on Vocabulary Level in the Background of International Promotion of Chinese. *Journal of Research on Education for Ethnic Minorities*, 6(22), 110-114.

การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
และเป็นธรรม: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร
Urban Public Space Management for Sustainable and
Equitable Development: A Case Study of Bangkok City

นฤมล นิ่มนวล¹

Narumon Nimnuan

วันที่ส่งบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 23 พฤษภาคม 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 23 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอการจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร โดยอาศัยแนวคิดการจัดการพื้นที่สาธารณะและแนวคิดความเป็นธรรม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างอิสระไม่มีการกีดกัน และไม่ถูกจำกัดภาพการเป็นพื้นที่สาธารณะอยู่เพียงแค່สวนสาธารณะหรือพื้นที่ลานกว้าง การจัดการพื้นที่สาธารณะดังกล่าวจะต้องเกิดจากการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การคำนึงถึงการเคลื่อนที่ของเมืองที่เชื่อมต่อถึงกันและการสร้างพื้นที่สาธารณะที่มีหน้าที่หลากหลาย การใช้แนวคิดแบบการฝังเข็มเมืองการสร้างสำนึกร่วมและสำนึกความเป็นย่านชุมชน การพัฒนาพื้นที่สาธารณะยังเกี่ยวข้องกับอำนาจการจัดการเหนือที่ดินซึ่งมีอยู่อย่างแตกกระจายของภาครัฐไทย จึงต้องมีการประสานความร่วมมือกับหลายฝ่ายเพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการจัดการพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการพัฒนาที่ควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างเมืองสำหรับทุกคนโดยแท้จริง

คำสำคัญ: การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง แนวคิดความเป็นธรรม การร่วมคิดร่วมทำการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

This article aims to present the management of public spaces in urban areas for sustainable and equitable development by using the concept of public space management and equity to create interactions among people. Creating the public spaces that everyone is allowed to access freely. These public spaces do not include

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารจัดการเมือง วิทยาลัยพัฒนามหานคร มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช อีเมล narumon.nim@nmu.ac.th

Lecturer, Department of Urban Administration and Management, Institute of Metropolitan Development, Navamindradhiraj University. E-mail: narumon.nim@nmu.ac.th

only parks and courtyards, but also the roads, the public corridors or the skywalks. The public space management would collaborate with the government, the private sector and civil society. Using the concepts of connectivity, multifunctional, urban acupuncture, sense of common and sense of neighborhood or localism. In addition, the development of public spaces is related to the land management over the public spaces that administrated by the fragmented Thai bureaucracy. Therefore, there must be coordination with many sectors in order not to hinder the management of public spaces. Moreover, the development of public spaces would consider the impacts that may affect people living in the developed public spaces, to build the city which improves life quality for all.

KEYWORDS: Urban Public Space Management Equity Collaboration Sustainable Development

บทนำ

ด้วยกรอบเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDGs) ของสหประชาชาติ (UN) เป้าหมายที่ 11.7 เรื่องการพัฒนาและเข้าถึงพื้นที่สีเขียวสำหรับคนกลุ่มต่าง ๆ ได้กำหนดว่าภายในปี 2030 ให้เมืองต่าง ๆ ทั่วโลกจัดให้มีการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะสีเขียวที่ปลอดภัยครอบคลุมและเข้าถึงได้โดยถ้วนหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้พิการ โดยมีตัวบ่งชี้พื้นที่สาธารณะครอบคลุมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ถนน ทางเท้า พื้นที่โล่งสวนสาธารณะ พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่สาธารณะแต่ละแห่งมีลักษณะเชิงพื้นที่ ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของตนเอง การมีพื้นที่สาธารณะเพียงพอทำให้เมืองและภูมิภาคต่าง ๆ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ให้สิทธิในการใช้เส้นทางถนนและโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมต่อต่าง ๆ ตลอดจนพื้นที่สีเขียวที่จำเป็นสำหรับการพักผ่อนและการรองรับระบบนิเวศในขณะเดียวกัน ผลกระทบเชิงบวกของพื้นที่สาธารณะไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงพื้นที่สาธารณะแบบเปิดไม่เพียงแต่ปรับปรุงคุณภาพชีวิต แต่ยังถือเป็นก้าวแรกสู่การเสริมอำนาจของพลเมืองและการเข้าถึงพื้นที่ในเชิงสถาบันและการเมืองมากขึ้น ถนนและพื้นที่สาธารณะที่ออกแบบและบำรุงรักษาอย่างดีสามารถช่วยลดอัตราการเกิดอาชญากรรมและความรุนแรง สร้างพื้นที่สำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และให้บริการและเปิดโอกาสแก่ผู้ใช้ที่หลากหลาย รวมถึงประชาชนกลุ่มชายขอบด้วย (Sustainable Development Solutions Network: SDSN, 2012)

จากเป้าหมายดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างเมืองที่เป็นธรรม (Equity) สำหรับทุกคน จึงนับเป็นหลักการขับเคลื่อนขั้นพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดการพื้นที่สาธารณะได้ถูกนำมาใช้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาเมืองให้กลายเป็นเมืองที่เป็นธรรม

ด้วยนิยามของพื้นที่สาธารณะที่หมายถึงพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกชนชั้น อย่างไรก็ตาม คุณภาพและจำนวนพื้นที่สาธารณะยังคงมีความแตกต่างกันระหว่างเมืองต่าง ๆ

การจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม

นโยบายการพัฒนาเมืองในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่ประเด็นความยั่งยืน ความเป็นธรรม ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ภาพลักษณ์ของสถานที่ และวัฒนธรรม เผยให้เห็นถึงความตระหนักที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความท้าทายที่เมืองต่าง ๆ ต้องเผชิญ พื้นที่สาธารณะจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดนโยบายเมืองในวงกว้างและแพร่หลายมากขึ้น

“แนวคิดความเป็นธรรม” (equity) ได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจ ในปัจจุบัน ในปี 2014 World Urban Forum ที่จัดขึ้นที่เมืองเมเดลลิน ประเทศโคลอมเบีย มีการสำรวจประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นธรรมกับพื้นที่สาธารณะ ซึ่งมีการให้คำนิยามอย่างชัดเจนว่า “ความเป็นธรรม” (equitable) ไม่ใช่ “ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน” (equal) ต่อหน้ากฎหมาย ความเท่าเทียมกันคือการที่ทุกคนมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงเพศหรือสถานะใด ๆ แต่ “ความเป็นธรรม” นั้นมีความซับซ้อนกว่าความเท่าเทียม กล่าวคือ เราสามารถกล่าวได้ว่าข้อตกลงต่าง ๆ ควรจะมีความเป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย แต่ใครจะเป็นผู้ตัดสินในระดับของความเป็นธรรมนี้ อะไรคือความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย แนวคิด “เมืองที่เป็นธรรม” (equitable city) จึงสะท้อนเกี่ยวกับเป้าหมายที่ต้องการมากกว่า “ความเท่าเทียม” ที่มุ่งผลลัพธ์ของบางสิ่งที่เกิดจากการกระทำ การปกครอง หรือข้อตกลงทางสังคม (Garau, n.d.)

อย่างไรก็ตาม พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่แนวคิด “ความเท่าเทียม” และ “ความเป็นธรรม” มาบรรจบอยู่ด้วยกัน ภายในพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนน ทางเท้า พื้นที่โล่ง สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ เราทุกคนเท่าเทียมกัน ในแง่ที่ว่าในสถานที่ดังกล่าว เราทุกคนสามารถใช้สิทธิความเป็นพลเมืองของเมืองโดยไม่ต้องแสดงสถานะทางสังคมหรือความสามารถของเราหรือเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเข้าไปใช้งานพื้นที่ดังกล่าว แต่พื้นที่สาธารณะก็ประกอบสร้างขึ้นเพื่อความเป็นธรรมเช่นกัน เนื่องจากควรต้องมีคุณสมบัติทางกายภาพสอดคล้องกับหลักการที่เป็นธรรมสำหรับประชาชนทุกคน ในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น สิ่งนันทนาการ สุนทรียภาพ การเดิน การปั่นจักรยาน การเล่นกีฬา วัฒนธรรม ข้อมูลข่าวสาร พื้นที่สาธารณะจึงเป็นผลลัพธ์ของการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายไม่ใช่เป็นเพียงพื้นที่โดยทั่วไป

นิยามและความสำคัญของพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะที่กล่าวถึงในบทความนี้เป็นพื้นที่สาธารณะเชิงกายภาพ โดยเป็นพื้นที่ที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ครอบคลุมทุกส่วนของสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นและเกิดขึ้นเอง โดยธรรมชาติ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ถนนหนทาง พื้นที่เปิดโล่ง สวนสาธารณะ หรือพื้นที่ของเอกชนที่เปิดโอกาสให้มีการเข้าถึงแบบสาธารณะโดยไม่ได้อำกวดหรือให้สิทธิเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ODPM, 2004 as cited in Magalhaes and Carmona, 2009) พื้นที่สาธารณะทั้งหมด ไม่ว่าจะเปิดกว้างหรือเป็นประชาธิปไตยเพียงใด

จำเป็นต้องมีรูปแบบการจัดการบางรูปแบบ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายโดยคำนึงถึงว่าพื้นที่สาธารณะ จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม

ด้านความสำคัญของพื้นที่สาธารณะนั้นช่วยให้เกิดการสร้างชุมชนที่มีชีวิตชีวา ซึ่งความมีชีวิตชีวาของเมืองนั้นขึ้นอยู่กับพื้นที่สาธารณะที่มีคุณภาพในเมืองที่เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมการใช้ร่วมกัน พื้นที่สาธารณะเหล่านี้ทำให้เกิดการพบปะ การแลกเปลี่ยนอย่างไม่เป็นทางการ และการพัฒนาชุมชนโดยทั่วไป จึงเป็นสิ่งสำคัญที่พื้นที่สาธารณะจะเปิดให้ผู้คนเข้าถึงและให้บริการคนในชุมชนอย่างเป็นธรรม พื้นที่สาธารณะจึงมีความสำคัญโดยสามารถแบ่งออกได้เป็นมิติดังนี้คือ (Garau, n.d.)

(1) มิติด้านสิ่งแวดล้อม พื้นที่สาธารณะช่วยลดผลกระทบตอสสิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะในอากาศ น้ำ และดิน รวมถึงช่วยเพิ่มความหลากหลายให้แก่ระบบนิเวศของเมือง และเปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยได้เชื่อมต่อกับชีวิตตามธรรมชาติมากขึ้น

(2) มิติด้านเศรษฐกิจ พื้นที่สาธารณะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน เช่น ในกรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ อุทยานคลองชองกเย (Cheonggye Stream Park) เนื่องจากการพัฒนาขึ้นใหม่ ราคาอสังหาริมทรัพย์ในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น 25% ซึ่งสูงกว่ามูลค่าในพื้นที่อื่น ๆ ของเมือง 15% (EMBARQ Network, 2017)

(3) มิติด้านสังคม พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่พลเมืองทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้โดยไม่คำนึงถึงรายได้ส่วนบุคคล ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่เท่าเทียมกัน นำไปสู่การพัฒนาและขยายแนวปฏิบัติการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสร้างความเป็นธรรมในเมืองด้วย

(4) มิติด้านพลเมือง นิยามพลเมืองในพื้นที่สาธารณะนั้นมีลักษณะกว้าง กล่าวคือ พลเมืองนั้นมิได้หมายถึงเพียงผู้ที่เสียภาษีให้แก่รัฐ หากแต่พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับพลเมืองทุกคนให้สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ (Inclusive) ทำให้เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ทรงพลังในการเปิดรับผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นพลเมืองของเมือง

(5) มิติด้านวัฒนธรรม พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่แสดงถึงตัวตน ระบบค่านิยม วัฒนธรรมที่ชุมชนร่วมกันสร้างขึ้นและปฏิบัติร่วมกัน เพราะเมืองคือคนไม่ใช่อาคาร เมืองจึงเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

แนวโน้มการจัดการพื้นที่สาธารณะในกรุงเทพมหานครเพื่อสร้างการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหว การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการเชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลเกิดขึ้น เป็นพื้นที่ที่เปิดให้เข้าถึงได้อย่างอิสระไม่มีการกีดกันใด ๆ อย่างไรก็ตาม การรับรู้ในเรื่องพื้นที่สาธารณะนั้นมักถูกจำกัดภาพอยู่เพียงแค่วนสาธารณะหรือพื้นที่ลานกว้าง ซึ่งเราควรปรับมุมมองการรับรู้เรื่องนี้ใหม่ เพราะถนนหนทาง ทางเดินสาธารณะ ทางเชื่อมอาคารก็สามารถนับเป็นพื้นที่สาธารณะได้เช่นกันและถือเป็นภาพแทนของสัดส่วนพื้นที่สาธารณะในเมือง

ที่มีกฏกเลเย ซึ่งในเมืองใหญ่ ถนนหนทางเหล่านี้ถูกใช้รองรับรถยนต์คิดเป็นพื้นที่เฉลี่ย 70% ของพื้นที่สาธารณะทั้งหมด โดยเหลือเพียง 30% เป็นพื้นที่สำหรับผู้คน (EMBARQ Network, 2017)

1. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Collaboration)

การจัดการพื้นที่สาธารณะของภาครัฐโดยอาศัยความร่วมมือกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้ร่วมดำเนินการในลักษณะรูปแบบการทำสัญญาความร่วมมือระหว่างกัน (MOU) หรือเป็นภาคีหุ้นส่วน (partnership) หรือการที่รัฐออกนโยบายสร้างแรงจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เอกชนเข้ามาลงทุนในกิจการอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และเอกชนเองก็ได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวไปพร้อมกัน ซึ่งรัฐอำนวยความสะดวกและอนุญาตให้เอกชนใช้พื้นที่ของภาครัฐในการดำเนินการก่อสร้างพื้นที่สาธารณะที่เอื้อต่อกลุ่มธุรกิจของตนเองได้ รวมถึงการให้เอกชนเป็นผู้ดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะนั้นเองด้วยเพื่อลดค่าใช้จ่ายของรัฐเห็นได้จาก

1.1 ทางเดินลอยฟ้าเชื่อมอาคาร Ratchaprasong Walk (R-Walk)

กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจiny่านราชประสงค์ ที่รวมตัวกันเป็น “สมาคมผู้ประกอบการวิสาหกิจiny่านราชประสงค์” (RSTA) ได้ขออนุญาตจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐในการก่อสร้าง “ราชประสงค์ สกายวอล์ก” (Ratchaprasong Skywalk) ทางเดินลอยฟ้าแห่งแรกในไทย เพื่อเชื่อมต่อการเดินทางจากรถไฟฟ้าสถานีชิดลมถึงสี่แยกราชประสงค์ เข้าสู่อาคารต่าง ๆ iny่านราชประสงค์ ระยะทาง 150 เมตร และขยาย “ราชประสงค์ สกายวอล์ก” ระยะที่ 2 เชื่อมต่อทางเดินลอยฟ้า ตั้งแต่สี่แยกราชประสงค์ ถึงแยกเฉลิมเผ่า ระยะทาง 500 เมตร ทำให้มีระยะทางรวม 650 เมตร หลังการสร้างทางเดินลอยฟ้าเชื่อมอาคารแล้วเสร็จ ทำให้ผู้คนเข้ามาเดินiny่านราชประสงค์มากขึ้น และจำนวนคนเดินผ่านทางเดินลอยฟ้านี้ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 10-15% ทุกปี จากนั้นปี 2554 กลุ่ม “เดอะ แพลทินัม แพลชั่นมอล” เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับสมาคมผู้ประกอบการวิสาหกิจiny่านราชประสงค์ โดยได้วางแผนสร้างเส้นทางเชื่อมต่อทางเดินลอยฟ้าจากเกษรวิลเลจ ไปยังศูนย์การค้าเดอะแพลทินัม รวมระยะทาง 500 เมตร ภายใต้ชื่อ “Bangkok Skyline” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “Bangkok Skyline” กระทั่งในปี พ.ศ. 2561 ดำเนินการเชื่อมต่อจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก โดยเริ่มต้นสถานีรถไฟฟ้าชิดลม มุ่งสู่แยกเฉลิมเผ่า ความยาวกว่า 650 เมตร และทิศใต้สู่ทิศเหนือ จากแยกราชประสงค์ ผ่านเกษรวิลเลจ สู่ เดอะแพลทินัม ความยาว 500 เมตร รวมระยะทางทั้งหมด 1,150 เมตร พร้อมทั้งเรียกชื่อรวมกันว่า “ราชประสงค์ วอล์ก - Ratchaprasong Walk” หรือ “R-Walk” ทำให้ขณะนี้ มีผู้ใช้บริการบน R-Walk กว่า 100,000 คนต่อวัน (WP, 2561) ซึ่งความพิเศษของทางเดินลอยฟ้าเชื่อมอาคารแห่งนี้คือการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) โดยผู้สูงอายุหรือผู้พิการจะสามารถใช้ทางเชื่อมดังกล่าวได้อย่างสะดวก

1.2 Skywalk แยกสาทร-นราธิวาส หรือ “สะพานช่องนนทรี”

เป็นทางเดินลอยฟ้าเชื่อมระหว่างบีทีเอสช่องนนทรี - สถานี BRT และสำนักงานใหญ่ ๆ ในบริเวณนั้น ทางเดินเชื่อมนี้ได้งบประมาณลงทุนจากกลุ่มเจ้าสัวเจริญ สิริวัฒนภักดี ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มธุรกิจบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) กลุ่มบริษัท สุรามหาราษฎร จำกัด (มหาชน) บริษัททีซีซี กรุ๊ป และบริษัท มิลเลียไลฟ์ อินชัวร์ล จำกัด มหาชน ด้วยงบลงทุนกว่า 100

ล้านนา (Nuntanach D., 2560) เป็นทางเดินที่มีความสวยงามอย่างมาก ด้านบนของสะพานตกแต่งด้วยโครงเหล็กขนาดใหญ่คล้ายกับสะพานแขวนซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้คนไปเยี่ยมชมถ่ายภาพเป็นที่ระลึกหรือถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาและมิวสิกวิดีโอ

2. การเคลื่อนที่ของเมืองที่เชื่อมต่อถึงกันและการสร้างพื้นที่สาธารณะที่มีหน้าที่หลากหลาย (Connectivity and Multifunction)

แนวคิดการสร้างพื้นที่สาธารณะที่เป็นมากกว่าพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือสร้างเพื่อความสวยงาม แต่เพิ่มฟังก์ชันในเรื่องของการเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่น เพื่อความสะดวกและเป็นมิตรต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ของประชาชน และการออกแบบให้พื้นที่สาธารณะใช้งานได้หลายประเภท เช่น การกีฬา สันทนาการ เปิดตลาดขายสินค้า รวมไปถึง การสร้างจุดขายที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว (landmark) นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาพื้นที่สาธารณะให้คงทนถาวร เช่น การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะ และคุ้มค่าต่อการลงทุน เห็นได้จาก

2.1 โครงการสวนลอยฟ้าเจ้าพระยา (Chao Phraya Sky Park) ที่ ตั้งของสวนลอยฟ้าเจ้าพระยานั้นเดิมคือ “โครงการรถไฟฟ้าลาวาลิน” ที่ได้ชื่อว่าเป็น โครงการรถไฟฟ้าโครงการแรกของประเทศไทย ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปี พ.ศ. 2522 แต่สุดท้ายโครงการถูกล้มเลิกและถูกปล่อยทิ้งร้างไว้มานานกว่า 30 ปี จนผู้คนในย่านนี้เรียกว่า “สะพานด้วน” ในปี พ.ศ. 2559 กรุงเทพมหานครและศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง (UddC) ได้จัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ทางสัญจรบนโครงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา สะพานพระปกเกล้า ปรับปรุงให้เป็นทางเดิน-ทางจักรยาน เชื่อมการสัญจรระหว่างฝั่งพระนครกับฝั่งธนบุรี โครงการนี้มีแนวคิดเริ่มต้นจากประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการให้ใช้พื้นที่สะพานที่ถูกทิ้งร้างให้เกิดประโยชน์ (The Urbanis, 2563) ดังนั้น โครงการสวนลอยฟ้าเจ้าพระยาจึงเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือจากภาคีสำคัญ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ในฐานะหน่วยงานท้องถิ่นผู้ประสานความร่วมมือและสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาออกแบบวางผังและดำเนินการก่อสร้างร่วมกับการทางพิเศษแห่งประเทศไทย (กทพ.) ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน กรมทางหลวงชนบทในฐานะผู้บำรุงรักษาสะพานพระปกเกล้า กรมเจ้าท่าที่ดูแลท่าเรือด้านล่างสะพาน พร้อมด้วย ศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (UddC) ในฐานะหัวหน้าทีมศึกษาออกแบบวางผังและเสนอความเป็นไปได้ใหม่ในการพัฒนาพื้นที่เมือง สร้างพื้นที่สาธารณะ เพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมถึงยังมีการทำประชาพิจารณ์ร่วมกับชุมชนโดยรอบ นอกจากนี้ สวนนี้ได้รับการออกแบบให้มีหน้าที่หลากหลายมากกว่าการเป็นเพียงสะพานข้ามแม่น้ำ กล่าวคือ สามารถเป็นที่สัญจรของเมือง (urban mobility) ขณะเดียวกันก็สร้างคุณภาพที่ดีให้แก่ประชาชนโดยการเพิ่มพื้นที่สาธารณะสีเขียวเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ (The Urbanis, 2563) สวนลอยฟ้าเจ้าพระยานี้มีความยาวเพียง 280 เมตร และกว้างเพียง 8.50 เมตร ซึ่งถือว่าไม่ได้กว้างมากนัก แต่สามารถใช้เป็นทางเดิน ทางจักรยานสัญจร เป็นมุมพักผ่อน และจุดชมวิว โดยได้มีการติดตั้งราวกันตกความสูงประมาณ 2-3 เมตร รวมทั้งติดตั้งลิฟต์สำหรับผู้พิการบริเวณทางขึ้นลงสองฝั่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการและผู้สูงอายุ (“10 สิ่งน่ารู้,” 2563)

2.2 โครงการฟื้นฟูสะพานเขียวกรุงเทพฯ (Bangkok Green Bridge) จุดเริ่มต้นของโครงการมาจากการที่กรุงเทพมหานครเห็นปัญหาของพื้นที่ สภาพทรุดโทรมของสภาพแวดล้อม

ใต้สะพาน และสภาพน่าเสียของคลองไฟลิ่งหีโต การเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีผู้คนสัญจรผ่าน ส่งผลให้ สะพานเขียวเคยเป็นพื้นที่เสี่ยงที่ได้รับการร้องเรียนเข้ามามากเป็นอันดับ 2 ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากการเจรจาหรือระหว่างสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร ตลอดจนการปฏิบัติการออกแบบ ร่วมกับชาวชุมชนโปโล-ชุมชนร่วมฤดี ภาควิชาชีพสถาปนิก และ UddC-CEUS ได้ทำให้โจทย์ การออกแบบและฟื้นฟูเพิ่มแง่มุมที่หลากหลาย เกิดความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญในหลายแขนง ประกอบด้วย ATOM DESIGN, Studio TAILA, Landscape Collaboration, ศูนย์วิจัยและนวัตกรรม การส่องสว่าง (LRIC) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และ UddC-CEUS โดยมีแนวคิด การออกแบบ 5 แนวคิด (ชยากรณ์ กำโชค และ ประกายรัตน์ เจริญล้ำเลิศ, 2564) คือ (1) การสร้าง แลนด์มาร์กแห่งใหม่บนถนนวิฑู ทางพิเศษเฉลิมมหานคร และบนถนนรัชดา ออกแบบให้สวยงาม โดดเด่น กลมกลืนกับพื้นที่บนสะพานเขียว มีโครงเหนือหัวที่สามารถกันแดดกันฝนได้เป็นบางช่วง และเน้นวัสดุที่โปร่งเพื่อให้ความรู้สึกสบายในการใช้งาน (2) การออกแบบให้เป็นมากกว่าสะพาน แต่คือ “สวน” ที่เชื่อมสองสวนเข้าด้วยกัน คือ สวนลุมพินีและสวนเบญจกิติ (3) เป็นพื้นที่ที่ศักยภาพ ผสานกิจกรรมสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน พื้นที่พื้นที่ใต้สะพานเขียวเหนือคลองไฟลิ่งหีโต ที่เดิมมี ลักษณะมืดทึบและเข้าถึงการใช้งานได้ยาก สู่พื้นที่ทำกิจกรรมนอกประสงค์ของชุมชนที่เปิดโล่ง ถ่ายเทอากาศได้ดี และมีแสงสว่างใช้งานตลอดทั้งวัน พร้อมปรับปรุงคุณภาพน้ำใต้สะพานให้สะอาด (4) เป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ของเมืองเรื่องการบำบัดน้ำเสีย และเป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดการเชื่อมต่อ ของระบบนิเวศเมืองและความหลากหลายทางชีวภาพ และ (5) เป็นต้นแบบการใช้แสงสว่างในพื้นที่ สาธารณะของเมือง มีเป้าหมายเพื่อเสริมความปลอดภัยและความรู้สึกปลอดภัยต่อการใช้งาน สะพานเขียว ขณะเดียวกันก็ออกแบบแสงให้กลมกลืนกับพื้นที่โดยรอบ

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มุมมองหรือแนวคิดในการจัดการพื้นที่สาธารณะ ในเมืองนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการคำนึงถึงการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ (connectivity) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การสัญจรเคลื่อนที่ภายในเมือง (urban mobility) ซึ่งจะช่วยกระตุ้น ให้ผู้คนเข้ามาใช้บริการพื้นที่สาธารณะมากขึ้น และการออกแบบให้ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย (multifunction) มากกว่าเพียงแค่ความสวยงามหรือมีไว้เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ในการลงทุนดำเนินการ โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบให้เป็นสากลเหมาะสมกับคนทุกเพศ ทุกวัย เพื่อให้เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับทุกคนอย่างแท้จริง รวมไปถึง การพัฒนาพื้นที่จากการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เพื่อตอบโจทย์ ความต้องการและใช้ประโยชน์ได้จริงให้แก่ประชาชน

3. การฝังเข็มเมือง (Urban Acupuncture)

การเลือกจัดทำพื้นที่สาธารณะในลักษณะเหมือนการฝังเข็ม กล่าวคือ การเลือกทำ ในบริเวณพื้นที่ที่สำคัญแต่สร้างผลกระทบกับผู้คนจำนวนน้อย สามารถเจรจาต่อรองได้ ซึ่งอาจเป็น พื้นที่ว่างเปล่าที่ถูกปล่อยทิ้งไว้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เห็นได้จากตัวอย่างการสร้างสวนลอยฟ้าเจ้าพระยา ผศ.ดร.นิรมล เสรีสกุล ผู้อำนวยการศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (UddC) และหัวหน้าโครงการฟื้นฟูพื้นที่แห่งนี้ ได้กล่าวไว้ว่า “กทม.ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน รวมทั้งไม่ได้มี อำนาจเหนือที่ดินในเมืองทั้งหมด เราจึงเสนอยุทธศาสตร์ที่เรียกว่าการฝังเข็มเมือง (urban acupuncture) คือ ทำน้อย ได้มาก ทำในจุดที่สำคัญ แต่กระทบผู้คนน้อย ทำในจุดที่ กทม.สามารถ

จะเจรจาต่อรองได้ เหมือนการฝังเข็ม เล็งในจุดที่เลือดลมมันอัน ก็เข้าไป unlock มัน ให้ทุกอย่างมัน flow โดยที่แผลไม่ใหญ่ ไม่แพง ไม่กระทบใคร” (The Urbanis, 2563) ซึ่งการจัดการพื้นที่สาธารณะแบบฝังเข็มเมืองนี้จะทำให้โครงการใหม่ ๆ ที่ยังไม่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ถือเป็นจุดเริ่มต้นทดลองและดำเนินการออกอย่างเป็นรูปธรรม หากโครงการหนึ่งประสบผลสำเร็จ จะช่วยจุดประกายเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจให้เกิดโครงการพัฒนาเมืองที่ดีขึ้นตามมาเรื่อย ๆ เพราะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย สามารถมองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความสำเร็จดังกล่าวและมองภาพการพัฒนาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นเป็นจริงได้

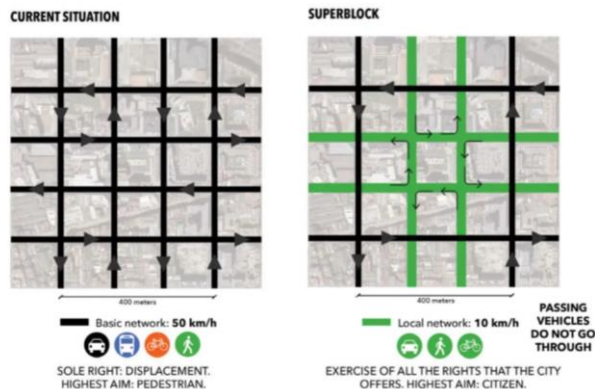
4. การสร้างสำนึกร่วมและสำนึกความเป็นย่านชุมชน (Sense of Common and Sense of Neighbourhood or Localism)

การพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพไม่อาจเกิดได้จากการพัฒนาโดยภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสร้างความร่วมมือกับคนในชุมชนโดยสร้างสำนึกร่วมกันให้เกิดความตระหนักถึงการพัฒนาเมืองและการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เป็นพื้นที่ส่วนรวม ให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ เกิดความรู้หวงแหนและต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนหรือย่านที่ตนเองพักอาศัยให้ดีขึ้น โดยยกการเข้ามามีส่วนร่วมใช้สิทธิของการมีส่วนร่วมในเมือง (the right to the city) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืน เห็นได้จาก กรณีศึกษา การจัดการพื้นที่ สาธารณะแบบซูเปอร์บล็อก (Superblocks) ในเมืองบาร์เซโลน่า ประเทศสเปน ร่วมดำเนินการโดย เทศบาลเมืองบาร์เซโลน่า และสำนักงานนิเวศวิทยาเมืองบาร์เซโลน่า รวมถึงประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ เป็นการออกแบบที่ช่วยเพิ่มพื้นที่สาธารณะและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ภาพที่ 1 ลักษณะผังเมืองแบบซูเปอร์บล็อกในเมืองบาร์เซโลน่า

Road hierarchy in a Superblock model

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะการสัญจรของโมเดลทั่วไปกับซูเปอร์บล็อก
ที่มา: Roberts, 2017.

แนวคิดการออกแบบเมืองแบบซูเปอร์บล็อกนั้นกำหนดให้ 9 ยูนิตบล็อก รวมกันเป็น 1 ซูเปอร์บล็อกของเมือง ดังรูปภาพที่ (1) และแทนที่จะอนุญาตให้รถยนต์สามารถสัญจรได้บนถนนทุกสายระหว่างบล็อกเหล่านั้น ให้ปิดล้อมเขตบริเวณภายในซูเปอร์บล็อกและอนุญาตให้ใช้ยานพาหนะในบริเวณท้องถิ่น โดยกำหนดความเร็วไว้ต่ำมาก ไม่เกิน 10 ไมล์ต่อชั่วโมง จากเดิมที่ใช้ความเร็วได้ไม่เกิน 50 ไมล์ต่อชั่วโมง ดังรูปภาพที่ (2) และทำให้ถนนภายในทั้งหมดเป็นทางเดียว (ดูลูกศรบนถนนสีเขียวด้านล่าง) ดังนั้นจึงไม่มีถนนสายใดตัดผ่าน ทำให้ประชาชนสามารถใช้พื้นที่ภายในร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันระหว่างรถยนต์และการใช้งานอื่น ๆ ตามความต้องการของคนในพื้นที่ เช่น บางพื้นที่อาจสร้างเป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กสนามเด็กเล่น หรือพื้นที่แสดงงานศิลปะ เป็นต้น นับเป็นการออกแบบเพื่อช่วยลดปัญหาเรื่องการจราจรแออัด มลพิษทางอากาศและทางเสียง รวมถึง การเพิ่มพื้นที่สาธารณะให้แก่ประชาชนได้ใช้ร่วมกันและสามารถพบปะสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนในพื้นที่ได้มากขึ้น กรณีนี้แสดงให้เห็นว่า การออกแบบเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อสร้างสำนึกความเป็นส่วนรวมและสำนึกความเป็นย่านและชุมชนในพื้นที่ของตนเองได้มากขึ้น

อำนาจในการจัดการเหนือพื้นที่สาธารณะ

การจัดการพื้นที่สาธารณะมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดิน อำนาจในการจัดการเหนือที่ดินนับเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ไม่ใช่ทุกพื้นที่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อจัดทำพื้นที่สาธารณะได้ สำหรับประเทศไทยนั้น ที่ดินในประเทศไทย สามารถจำแนกออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ ที่ดินของเอกชน ได้แก่ ที่ดินที่ประชาชนมีกรรมสิทธิ์และทางราชการออกเอกสารสิทธิให้ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และที่ดินของรัฐ ซึ่งเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท ได้แก่ ที่ดินที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ

เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและบริหารจัดการโดยหน่วยงานรัฐซึ่งจะมีกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานเป็นการเฉพาะในการดูแลรักษา เช่น (กรมทางหลวงชนบท, 2562, น. 17, 23-25)

(1) ที่ป่าไม้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีกรมป่าไม้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(2) ที่อุทยานแห่งชาติ เป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(3) ที่แม่น้ำ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 มีกรมเจ้าท่ากระทรวงคมนาคม เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(4) ที่ทางหลวง เป็นไปตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มีกรมทางหลวงหรือกรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(5) ที่ราชพัสดุ เป็นไปตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 มีกรมธนารักษ์กระทรวงการคลัง เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(6) ที่ดิน ส.ป.ก. เป็นไปตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(7) ที่ดินนิคมสร้างตนเอง เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(8) ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 มีการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นผู้มิอำนาจในการดูแล

(9) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า เป็นไปตามประมวลกฎหมายที่ดิน มีอธิบดีกรมที่ดินและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้มิอำนาจดูแล

(10) ที่สาธารณประโยชน์ เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 มีนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้มิอำนาจดูแล

จากข้อบังคับทางกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่า อำนาจในการดูแลจัดการที่ดินในประเทศไทยนั้นมีลักษณะแตกกระจาย (fragmented) กล่าวคือ นอกจากจะพิจารณาถึงประเภทของที่ดินว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของภาครัฐหรือเอกชนแล้ว หากในกรณีที่เป็นที่ดินของรัฐ ก็ต้องพิจารณาเพิ่มเติมอีกว่า หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ เพราะแต่ละพื้นที่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลากหลายตามอำนาจหน้าที่ ที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายที่แตกต่างกันหลากหลายเช่นกัน หากกรุงเทพมหานครต้องการปรับปรุงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งซึ่งต้องประสานงานกับหลายฝ่าย ดังเช่น การจัดสร้างสวนลอยฟ้าเจ้าพระยาจากเดิมเป็นสะพานที่ถูกทิ้งร้างไว้ แม้พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและเป็นพื้นที่ของรัฐทั้งหมด แต่เมื่อต้องการปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าว จะต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลพื้นที่ คือ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย (กทพ.) และกรมทางหลวงชนบท

เพื่อจัดทำพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น การจัดทำพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยจะต้องมีกระบวนการซับซ้อนและประสานงานหลายฝ่าย ข้อจำกัดเชิงสถาบันดังกล่าวผูกโยงอยู่กับอำนาจในการจัดการเหนือที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ ปัญหาข้อกฎหมายและอำนาจเหนือที่ดิน จึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจแบบแตกกระจายของระบบราชการไทย ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะของไทย

Gentrification: ผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่อาจมองข้าม

การพัฒนาให้ทันสมัยนั้นเป็นสิ่งที่ดี หากแต่ควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยเช่นกัน มิเช่นนั้นอาจเกิดเป็นปรากฏการณ์ gentrification ขึ้น กล่าวคือ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มักเกิดขึ้นในพื้นที่ย่านเมืองเก่า การพัฒนาเมืองที่ขยายออกไปมาจากการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ที่ดินในเมืองราคาถูก ย่านเมืองขยายตัวและพัฒนาจนมีความสะดวกสบาย ซึ่งทั้งหมดนี้ ทำให้ผู้คนในย่านเก่าเริ่มย้ายออกไปอาศัยตามชานเมืองมากขึ้นและทำให้พื้นที่ย่านเก่าเงียบและเสื่อมโทรมลง จนถึงระยะเวลาหนึ่งที่ความเสื่อมโทรมนั้นส่งผลให้ราคาที่ดินและค่าเช่าของย่านเก่าตกต่ำลงอย่างมหาศาล และเกิดจุดเปลี่ยนอีกครั้งที่นำมาซึ่งการย้ายกลับเข้ามาในพื้นที่ย่านเก่าอีกครั้งอย่างขนานใหญ่จนที่ดินค่าเช่า ค่าครองชีพต่าง ๆ สูงขึ้นอย่างมาก ใ้กลุ่ม “ชนชั้นล่าง” หรือคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ถูกบังคับให้ย้ายออก (displacement) จากชุมชนหรือย่านพักอาศัยของตนเอง อันเนื่องมาจากแบกรับค่าเช่าและค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดไม่ทัน โดยถูกเข้าแทนที่โดย “ชนชั้นกลางระดับบน” หรือ “กลุ่มชนชั้นสร้างสรรค์” (creative class) จากภายนอกที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่า ซึ่งคนกลุ่มนี้หมายรวมถึงศิลปินหรือนักออกแบบ ไปจนถึงกลุ่มคนที่ทำงานด้านสร้างนวัตกรรมหรือใช้ทักษะสูง เช่น โปรแกรมเมอร์ นักวิทยาศาสตร์ สถาปนิก วิศวกร แพทย์ เป็นต้น สำหรับสังคมไทยในหลายปีที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาเป็นตัวแสดงสำคัญในปรากฏการณ์ state-led gentrification หลายพื้นที่ ภายใต้คำนิยามว่า “การฟื้นฟูเมืองหรือการอนุรักษ์และพัฒนา” (ชาติรี ประภิตนทการ, 2564) โดยหากใช้หรือควบคุมอย่างเหมาะสม ปรากฏการณ์นี้จะช่วยฟื้นฟูเมืองที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง แต่หากใช้อย่างไม่เหมาะสม จะก่อให้เกิดผลเสียเป็นปรากฏการณ์ gentrification ดังที่กล่าวข้างต้น การฟื้นฟูเมืองจะกลายเป็นการไล่รื้อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่เดิมจำยอมต้องออกจากพื้นที่โดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องบังคับไล่ที่ ชนชั้นสร้างสรรค์อาจเป็นเครื่องมืออันแยบยลของรัฐในการขับไล่คนจนออกจากเมืองอย่างแนบเนียน นับเป็นสิ่งที่ชวนให้ขบคิดและมองให้เห็นเหรียญอีกด้านหรือรอบด้านของการพัฒนาเมืองที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

สรุป

เนื่องด้วยพื้นที่สาธารณะมีความสำคัญต่อมิติหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม พลเมือง เป็นต้น การจัดการพื้นที่สาธารณะในเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างเมืองที่มีสุขภาวะ เมืองที่เป็นธรรมและสามารถเข้าถึงได้สำหรับทุกคน ในปัจจุบันภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและสร้างรูปแบบการดำเนินการจัดการพื้นที่สาธารณะ

ในหลายรูปแบบ ที่เห็นได้ชัดคือ การร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดพื้นที่สาธารณะให้แก่ประชาชน จากกรณีศึกษากรุงเทพมหานครในฐานะพื้นที่เขตเมืองใหญ่ของไทยได้สร้างความร่วมมือกับเอกชนหลายฝ่ายเพื่อจัดการพื้นที่สาธารณะและปรับปรุงพื้นที่ให้มีคุณภาพมากขึ้น ด้วยภาคเอกชนที่มีเงินทุนจำนวนมากสามารถดำเนินการเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและได้ประโยชน์กลับมายังภาคเอกชนเองด้วย ภาครัฐผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ต่าง ๆ ได้มีการอนุญาตให้เอกชนเข้ามาบริหารจัดการเพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ ซึ่งการจัดการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากสามารถสร้างสำนึกของความเป็นส่วนรวม สำนึกของความเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน จะเกิดการเปลี่ยนแปลงจาก “ผู้ใช้ในเมือง”(city users) ไปสู่ “cityfiers” คือ ผู้ที่เอาใจใส่ดูแลรักษา และเคารพต่อสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตร่วมกัน (Garau, 2021, p.21) เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองที่เป็นที่อยู่อาศัยของทุกคนอย่างรับผิดชอบและสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรหวังเพียงพึ่งการมีจิตสำนึกของคนในการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมอันมีองค์ประกอบที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมใช้พื้นที่ส่วนรวม ทั้งเรื่องความสวยงามและง่ายต่อการเข้าถึงใช้งาน (friendly) รวมถึงสามารถใช้การออกแบบเมืองมาช่วยกำหนดพฤติกรรมของประชาชนในการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะหรือการเสียสละเพื่อส่วนรวมได้ ยกตัวอย่างเช่น เมือง Baikanour ประเทศคาซัคสถาน (ทายาท เดชเสถียร และ พิศาล แสงจันทร์, 2564) ที่ออกแบบให้รถหยุดให้คนเดินข้ามทางม้าลาย โดยการสร้างลูกกระดกกันถนนในช่วงก่อนจะถึงทางม้าลาย เพื่อให้ ผู้ขับขี่ชะลอความเร็วและสามารถจอดให้คนเดินข้ามได้อย่างปลอดภัยและมีป้ายเตือนขนาดใหญ่ใช้สีสะท้อนแสง เป็นการเตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังมากขึ้น นับเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างในการจัดการพื้นที่สาธารณะที่ไม่ต้องใช้งบลงทุนมหาศาล เพียงแค่ใช้เทคนิคการออกแบบเชิงกายภาพมากำหนดพฤติกรรมของผู้ขับขี่โดยไม่หวังพึ่งเพียงจิตสำนึกของผู้ขับขี่ หรือการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้อยู่ใกล้กับชุมชนเพื่อเอื้อให้คนในชุมชนออกมามีส่วนร่วมและใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวกมากขึ้น หรือความพยายามออกแบบทางเดินลอยฟ้าเชื่อมต่อพื้นที่ต่าง ๆ ของไทย เพื่อลดการใช้ยานพาหนะที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและลดปัญหาการจราจร เป็นต้น นอกจากนี้ การพัฒนาพื้นที่สาธารณะยังเกี่ยวข้องกับอำนาจการจัดการเหนือที่ดินที่มีอยู่อย่างแตกกระจายของภาครัฐไทย ซึ่งต้องคำนึงถึงการประสานความร่วมมือกับหลายฝ่ายและอาจเป็นอุปสรรคต่อการจัดการพื้นที่ได้ จึงจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมถึงการพิจารณาตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนงานด้านสาธารณะให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพื้นที่สาธารณะจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนาด้วย เพื่อป้องกันปัญหา gentrification ที่จะเกิดขึ้น โดยการกำหนดพื้นที่ (zoning) ที่คำนึงถึงคนทุกชนชั้น การควบคุมราคาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างอย่างเหมาะสม การออกแบบมาตรการทางภาษีที่ลดความเหลื่อมล้ำ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ใช่เฉพาะคนบางกลุ่ม การสร้างที่อยู่อาศัยราคาถูกลง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการสร้างความร่วมมือในระดับสากล (Florida, 2018) เพื่อสร้างเมืองที่น่าอยู่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นเมืองเพื่อทุกคน (city for all) โดยแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมทางหลวงชนบท. (2562). คู่มือการพิสูจน์ทราบที่ดินในเขตทางหลวงของกรมทางหลวงชนบท โดยใช้ระบบสารสนเทศ. <https://maintenance.drr.go.th/wp-content/uploads/2020/03/คู่มือการพิสูจน์ทราบที่ดินในเขตทางหลวงของกรมทางหลวงชนบท>.
- ชยากรณ์ กำโชค และ ประกายรัตน์ เจริญล้ำเลิศ. (2564, 6 เมษายน). 8 โจทย์การฟื้นฟูสะพานเขียว สู่แนวคิดการออกแบบโครงสร้างเชื่อมต่อ 3 มิติ: เชื่อมการสัญจร เชื่อมระบบนิเวศ เชื่อมสังคมเศรษฐกิจ. <https://theurbanis.com/public-realm/06/04/2021/4312>.
- ชาตรี ประกิตนทการ. (2564, 28 กรกฎาคม). State-Led Gentrification ในย่านเก่ากรุงเทพฯ(1). https://www.matichonweekly.com/column/article_446657.
- ทายาท เดชเสถียร และ พิศาล แสงจันทร์. (ผู้จัดรายการ). (2564, 28 พฤศจิกายน). ขอบคุนที่ออกเดินทางไปด้วยกัน: หนึ่งพาไป. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยุโทรทัศน์ไทยพีบีเอส.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563, 15 มิถุนายน). 10 สิ่งน่ารู้ “สวนลอยฟ้าเจ้าพระยา” สวนลอยฟ้าข้ามแม่น้ำแห่งแรกในไทยและในโลก. <https://mgronline.com/travel/detail/9630000061864>.
- EMBARQ Network. (2017). Three Ways Public Spaces Can Make Cities More Vibrant. <https://www.smartcitiesdive.com/ex/sustainablecitiescollective/three-ways-public-spaces-can-make-cities-more-vibrant/1075196/>.
- Florida, R. (2018). The New Urban Crisis: Gentrification, Housing Bubbles, Growing Inequality and What we can do about it. Oneworld Publications.
- Garau, P. (n.d.). PUBLIC SPACE Think piece. https://www.uclg.org/sites/default/files/uclg-public_space-think_piece.pdf.
- Magalhaes, D. C. & Carmona, M. (2009). Dimensions and models of contemporary public space management in England. *Journal of Environmental Planning and Management*. 52(1): 111-129.
- Nuntanach D. (2560). รู้จัก Skywalk เดินใจกลางกรุง. <https://www.thinkofliving.com/ข่าว/รู้จัก-skywalk-เดิน-ใจกลางกรุง-430335>.
- Roberts, D. (2017). A fascinating new scheme to create walkable public spaces in Barcelona. <https://www.vox.com/2016/8/4/12342806/barcelona-superblocks>.
- Sustainable Development Solutions Network. (SDSN) (2012). Indicators and a Monitoring Framework. <https://indicators.report/indicators/i-70/>.
- The Urbanis. (2562). เมืองร้อนทำให้คนกินคน. สืบค้นจาก <https://theurbanis.com/environment/04/12/2019/208>.
- _____. (2563). สวนลอยฟ้าเจ้าพระยา: ความหวังและความเป็นไปได้ใหม่ ในการเติมสีเขียวให้เมือง เชื่อมเมือง เชื่อมชุมชน ให้ผู้คนเดินได้. สืบค้นจาก <https://theurbanis.com/public-realm/09/06/2020/2016>.

WP. (2561). กลุ่มธุรกิจราชประสงค์ เตรียมสร้าง “Walking Street” หลังบิ๊กซีราชดำริ พร้อมย้าย
ท่าเรือประตุน้ำ. <https://www.marketingoops.com/news/biz-news/ratchaprasong-square-trade-association-build-walking-street-project/>.

**คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร
เขตบางเขน และเขตลาดพร้าว**
**Quality of Work Life of Personnel in Chatuchak District,
Bangkhen District and Ladprao District Offices**

พงศกร ศรีรุ่งค์ทอง¹

Pongsakorn Srirongthong

วันที่ส่งบทความ: 2 กันยายน 2564, วันที่แก้ไขบทความ: 12 พฤษภาคม 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 18 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว 2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน และ 3) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรระหว่างสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว ประชากร คือ บุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว จำนวน 2,938 คน กลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิได้จำนวน 352 คน วิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) บุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว มีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.09) 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าบุคลากรที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพการทำงาน และฝ่ายที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน พบว่าบุคลากรที่มีลักษณะงานและภาวะผู้นำแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) บุคลากรสำนักงานเขตที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน บุคลากร สำนักงานเขต

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
อีเมล pongsakorn.sri@gmail.com

Lecturer of Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Sciences
Chandrakasem Rajabhat University. E-mail address: pongsakorn.sri@gmail.com

ABSTRACT

This research study was conducted with the following objectives: 1) to examine quality of work life of personnel in Chatuchak, Bangkhen and Ladprao District Offices; 2) to make a comparison of quality of work life among the personnel in Chatuchak, Bangkhen and Ladprao District Offices according to variables based on their individual and work factors; 3) to make an overall comparison of quality of work life Chatuchak, Bangkhen and Ladprao District Offices. The population of this study consisted of 2,983 personnel. The sampling of 352 personnel were derived through stratified sampling method from Chatuchak, Bangkhen and Ladprao District Offices. Questionnaire inquiries were employed as data collection instrument. Then the data obtained were analysed in form of frequency, percentage, mean and standard deviation using One-Way Analysis of Variance. Results of the study indicated that 1) the level of overall quality of work life of the personnel in Chatuchak, Bangkhen, and Ladprao District Offices appeared to be high (mean 3.09); 2) the following individual variables including age, marital status, education, work experience, monthly income, work status, and department did not affect for the level of quality of work life of the personnel, on the other hand factors related to different aspect of work and leadership of the executive appeared to affect quality of work life with statistical significance at .05; 3) personnel from different district appeared to have different levels of quality of work life with statistical significance value of .05.

KEYWORDS: Quality of Work Life, Personnel, District Offices

บทนำ

คุณภาพชีวิตการทำงานสำคัญต่อมนุษย์มาก เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมอื่น ซึ่งหากได้อยู่กับสิ่งทีพอใจจะช่วยให้มีจิตใจและอารมณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานที่ดีและมีความสุข แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ผอญ เณลิมสาร, 2562) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ที่มีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากร มุ่งเน้นพัฒนาคนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรฐมนตรี, 2559) ถือว่าใกล้เคียงกับมิติคุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์ ดังนั้นการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงานจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของทุกหน่วยงานที่ต้องส่งเสริมให้คนทำงานเป็นแรงงานคุณภาพและมีสุขภาวะดีทั้งร่างกายและจิตใจ (ธนเดช สอนสะอาด และคณะ, 2560) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นแนวทางกระตุ้นให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ทำงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานมีหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ ตำแหน่ง รวมถึงพฤติกรรม เช่น การรับรู้ ค่านิยม ทัศนคติ ปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน เช่น ลักษณะงาน อิสระในการตัดสินใจ งานที่ท้าทาย หากได้ทำงานตามความถนัดหรือความสามารถย่อมทำให้เกิดความภูมิใจ เกิดแรงจูงใจในการทำงาน และส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารก็สำคัญเช่นกัน หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ดี ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนย่อมส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน เกิดขวัญและกำลังใจ พุ่มเททำงานเพื่อเป้าหมายองค์กร ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี จากปัจจัยดังกล่าว หากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ผลการปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพในการทำงาน ฉะนั้นคุณภาพชีวิตการทำงานจึงสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึง

สำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว เป็นพื้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานครที่มีความเจริญเติบโตเป็นอย่างมากและเป็นพลวัตสูง โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีการบริหารจัดการและดำเนินการบริการสาธารณะให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์สูงสุด จากการศึกษาพบว่าปัญหาสำคัญคือ บุคลากรของกรุงเทพมหานครไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากคุณภาพชีวิตการทำงาน อีกทั้งยังมีปัญหาระบบภายในเช่น ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ขาดความเป็นมืออาชีพ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงได้ (นราทิพย์ ผินประดับ, 2562) การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจึงถือว่าสำคัญ เป็นแนวทางที่สนับสนุนให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บริการแก่ประชาชนดีขึ้น สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้บริหารคือทรัพยากรบุคคลมีจิตใจมุ่งมั่นให้บริการประชาชน พัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) ที่มีมิติด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นมาตรการขับเคลื่อนให้การบริหารราชการของกรุงเทพมหานครสัมฤทธิ์ผล ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน โดยแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคล ปี 2561-2565 เป็นแนวทางให้การบริหารทรัพยากรบุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งได้รับการพัฒนาศักยภาพ คุณภาพชีวิต จากความสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานและเป็นข้อเสนอแนะในการวางแผนปรับปรุงแก้ไข ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการมากขึ้นและสร้างความพึงพอใจสูงสุดต่อประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่ต้องการขับเคลื่อนสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตระหว่างสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ บุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว ประกอบด้วยข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว ทั้งหมด 10 ฝ่าย คือ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายโยธา ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ฝ่ายรายได้ ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายการคลัง ฝ่ายเทศกิจ และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม แบ่งเป็นเขตจตุจักร 1,269 คน เขตบางเขน 872 คน และเขตลาดพร้าว 797 คน รวม 2,938 คน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง ใช้การคำนวณจากสูตรของทาร์โย มามานะ ผลการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างเขตจตุจักร 153 คน เขตบางเขน 104 คน และเขตลาดพร้าว 95 คน รวม 352 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้ สถานภาพการทำงาน ฝ่ายที่ปฏิบัติงาน และปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร

2. ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว 10 ด้าน คือ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ สภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ความก้าวหน้าและ ความมั่นคงในการทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน ลักษณะ การบริหารงานที่มีความยุติธรรม ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคม สุขภาพร่างกายที่ดี และสภาวะทางอารมณ์ที่ดี

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรสำนักงานเขตที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้ สถานภาพการทำงาน ฝ่ายที่ปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานต่างกัน

2. บุคลากรสำนักงานเขตที่มีปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติและภาวะผู้นำของผู้บริหารที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานต่างกัน

3. บุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบตรวจรายการและเติมคำตอบ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพการทำงาน ระยะเวลาการทำงาน และฝ่ายที่ปฏิบัติงาน ส่วนที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน

ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติและภาวะผู้นำของผู้บริหาร ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตการทำงาน 10 ด้าน ในส่วนที่ 2 และ 3 กำหนดคะแนนระดับความคิดเห็นโดยข้อความถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด มีค่าคะแนนตั้งแต่ 4 จนถึง 1 คะแนน โดยนำมาแปลผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best อ้างถึงใน สาธิต ปานอ่อน, 2555) ดังนี้ คือ 3.26 - 4.00 หมายถึงอยู่ในระดับมากที่สุด 2.51 - 3.25 หมายถึงอยู่ในระดับมาก 1.76 - 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 - 1.75 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้ สถานภาพการทำงาน และฝ่ายที่ปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขต ใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามตัวแปรอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้ สถานภาพการทำงาน และฝ่ายที่ปฏิบัติงาน กับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขต ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
4. การเปรียบเทียบปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน จำแนกตามตัวแปรลักษณะงานที่ปฏิบัติ และภาวะผู้นำของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขต ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าด้านอายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 25-35 ปี และ 36-45 ปี แต่ละช่วงอายุจำนวน 110 คน ร้อยละ 32.1 ด้านสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่โสดจำนวน 164 คน ร้อยละ 49.7 ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาปริญญาตรี จำนวน 171 คน ร้อยละ 52.0 ด้านรายได้ ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-25,000 บาท จำนวน 134 คน ร้อยละ 39.1 ด้านสถานภาพการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ จำนวน 219 คน ร้อยละ 61.7 ด้านระยะเวลาการทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-5 ปี และ 16 ปีขึ้นไป แต่ละช่วงจำนวน 95 คน ร้อยละ 27.9 ด้านฝ่ายที่ปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง จำนวน 56 คน ร้อยละ 16.1

2. ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยเกี่ยวกับการทำงานของกลุ่มตัวอย่างทุกสำนักงานเขต และแยกกลุ่มตัวอย่างตามสำนักงานเขต

n = 352

ตัวแปร	ภาพรวม			เขตลาดพร้าว			เขตจตุจักร			เขตบางเขน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	3.14	.45	มาก	3.22	.42	มาก	3.02	.47	มาก	3.26	.48	มากที่สุด
1. ความหลากหลายของงาน	3.26	.48	มากที่สุด	3.36	.45	มากที่สุด	3.17	.50	มาก	3.34	.46	มากที่สุด
2. ความมีเอกลักษณ์ของงาน	3.20	.52	มาก	3.35	.49	มากที่สุด	3.09	.53	มาก	3.24	.49	มาก
3. ความสำคัญของงาน	3.15	.55	มาก	3.26	.58	มากที่สุด	3.03	.57	มาก	3.25	.45	มาก
4. ความมีอิสระในการทำงาน	3.02	.53	มาก	3.05	.53	มาก	2.92	.55	มาก	3.20	.47	มาก
5. การมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติงาน	3.10	.54	มาก	3.15	.50	มาก	2.97	.58	มาก	3.28	.46	มากที่สุด
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	3.11	.48	มาก	3.13	.51	มาก	3.04	.49	มาก	3.23	.41	มาก
1. การจัดการความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง	3.12	.48	มาก	3.16	.50	มาก	3.04	.48	มาก	3.22	.42	มาก
2. การมอบอำนาจในการปฏิบัติงาน	3.10	.52	มาก	3.10	.54	มาก	3.05	.52	มาก	3.18	.47	มาก
3. การให้ความร่วมมือ	3.11	.53	มาก	3.10	.57	มาก	3.27	.50	มากที่สุด	3.11	.53	มาก
4. การยอมรับความหลากหลาย	3.12	.51	มาก	3.13	.55	มาก	3.04	.51	มาก	3.26	.43	มากที่สุด
5. การคำนึงถึงส่วนรวม	3.09	.52	มาก	3.15	.52	มาก	3.00	.56	มาก	3.18	.41	มาก
6. การถ่อมตน	3.10	.53	มาก	3.11	.57	มาก	3.02	.53	มาก	3.24	.45	มาก

จากตารางที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับการทำงานด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.14 ซึ่งในองค์ประกอบย่อย อันดับสูงสุดคือความหลากหลายของงาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.26 และอันดับต่ำสุดคือความมีอิสระในการทำงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.02 หากพิจารณาตามเขต พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.26 ซึ่งในองค์ประกอบย่อยพบว่า ด้านความหลากหลายของงาน บุคลากรสำนักงานเขตลาดพร้าวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.36 ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน บุคลากรสำนักงานเขตลาดพร้าวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.35 ด้านความสำคัญของงาน บุคลากรสำนักงานเขตลาดพร้าวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.26 ด้านความมีอิสระในการทำงาน บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.20 และด้านการมีโอกาสได้รับรู้ผลการปฏิบัติงาน บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.28

ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับการทำงานด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม บุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.11 ซึ่งในองค์ประกอบย่อย อันดับสูงสุดคือการจัดการความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับความหลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.12 และอันดับต่ำสุดคือการคำนึงถึงส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.09 หากพิจารณาแยกตามเขตพบว่า บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.23 ซึ่งในองค์ประกอบย่อยพบว่า ด้านการจัดการความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง บุคลากรสำนักงานเขตบางเขนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.22 ด้านการมอบอำนาจในการปฏิบัติงาน บุคลากรสำนักงานเขตบางเขนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านการให้ความร่วมมือ บุคลากรสำนักงานเขตจตุจักรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.27 ด้านการยอมรับความหลากหลาย บุคลากรสำนักงานเขตบางเขนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.26 ด้านการคำนึงถึงส่วนรวม บุคลากรสำนักงานเขตบางเขนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.18 และด้านการถ่อมตน บุคลากรสำนักงานเขตบางเขนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.24

3. ข้อมูลคุณภาพชีวิตการทำงาน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของกลุ่มตัวอย่างทุกสำนักงานเขต และแยกกลุ่มตัวอย่างตามสำนักงานเขต

n = 352

ตัวแปร	ภาพรวม			เขตลาดพร้าว			เขตจตุจักร			เขตบางเขน		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
คุณภาพชีวิตการทำงาน	3.09	.41	มาก	3.16	.42	มาก	2.98	.39	มาก	3.20	.38	มาก
1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม	2.82	.66	มาก	2.80	.77	มาก	2.68	.58	มาก	3.12	.57	มาก
2. สภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี	3.04	.49	มาก	3.13	.48	มาก	2.91	.48	มาก	3.17	.46	มาก
3. โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง	3.12	.47	มาก	3.22	.44	มาก	3.00	.49	มาก	3.23	.42	มาก
4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	3.03	.46	มาก	3.11	.47	มาก	2.91	.45	มาก	3.18	.41	มาก
5. ความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน	3.13	.51	มาก	3.26	.52	มากที่สุด	2.99	.52	มาก	3.22	.42	มาก

ตัวแปร	ภาพรวม			เขตลาดพั่ว			เขตจตุจักร			เขตบางเขน		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
6. ลักษณะการบริหารงานที่มีความยุติธรรม	3.03	.48	มาก	3.09	.53	มาก	2.93	.47	มาก	3.15	.40	มาก
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว	2.97	.62	มาก	3.00	.66	มาก	2.83	.60	มาก	3.20	.54	มาก
8. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม	3.17	.42	มาก	3.28	.42	มากที่สุด	3.07	.44	มาก	3.22	.34	มาก
9. สุขภาพร่างกายที่ดี	3.01	.53	มาก	3.12	.55	มาก	2.87	.54	มาก	3.13	.43	มาก
10. สภาวะทางอารมณ์ที่ดี	3.13	.46	มาก	3.26	.43	มากที่สุด	3.00	.47	มาก	3.21	.39	มาก

จากตารางที่ 2 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทุกสำนักงานเขต พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด ค่าเฉลี่ย 3.09 ซึ่งในองค์ประกอบย่อยพบว่า ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.17 ส่วนด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2.82 หากพิจารณาแยกตามเขต พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.20 ซึ่งในองค์ประกอบย่อยพบว่าด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.12 ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.17 ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.23 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน บุคลากรสำนักงานเขตลาดพั่ว มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.26 ด้านลักษณะการบริหารงานที่มีความยุติธรรม บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.15 ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.20 ด้านความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม บุคลากรสำนักงานเขตลาดพั่ว มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.28 ด้านสุขภาพร่างกายที่ดี บุคลากรสำนักงานเขตบางเขน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.13 และด้านสภาวะทางอารมณ์ที่ดี บุคลากรสำนักงานเขตลาดพั่ว มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.26

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพการทำงาน ฝ่ายที่ปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	p-value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	3	.197	.06	.38	.76
	ภายในกลุ่ม	307	52.42	.17		
รวม		310	52.62			
สถานภาพสมรส	ระหว่างกลุ่ม	2	.16	.08	.46	.62
	ภายในกลุ่ม	294	50.44	.17		
รวม		296	50.60			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.15	.38	2.36	.07
	ภายในกลุ่ม	295	47.92	.16		
รวม		298	49.07			
ระยะเวลาการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	3	.26	.08	.55	.64
	ภายในกลุ่ม	304	48.72	.16		
รวม		307	48.98			
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	3	.26	.08	.51	.67
	ภายในกลุ่ม	307	52.40	.17		
รวม		310	52.66			
สถานภาพการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.18	.39	2.34	.07
	ภายในกลุ่ม	301	50.54	.16		
รวม		304	51.72			
ฝ่ายที่ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	9	1.11	.12	.71	.69
	ภายในกลุ่ม	304	52.19	.17		
รวม		313	53.30			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า บุคลากรที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพการทำงาน ฝ่ายที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ

แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	p-value
ภาพรวม :	ระหว่างกลุ่ม	2	25.26	12.63	154.03	.00*
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ	ภายในกลุ่ม	293	24.03	.08		
รวม		295	49.29			
ความหลากหลายของงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	13.80	6.90	54.81	.00*
	ภายในกลุ่ม	312	39.29	.12		
รวม		314	53.09			
ความมีเอกลักษณะของงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	16.05	8.03	66.56	.00*
	ภายในกลุ่ม	311	37.52	.12		
รวม		313	53.59			
ความสำคัญของงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	17.26	8.63	75.38	.00*
	ภายในกลุ่ม	308	35.27	.11		
รวม		310	52.53			
ความมีอิสระในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	21.49	10.74	106.39	.00*
	ภายในกลุ่ม	308	31.10	.10		
รวม		310	52.60			
การมีโอกาสดำรงรับ	ระหว่างกลุ่ม	2	24.67	12.33		.00*
ผลการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	308	27.86	.09	136.36	
รวม		310	52.54			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวม พบว่า บุคลากรที่มีลักษณะงานที่ปฏิบัติแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบย่อย พบว่าบุคลากรที่มีลักษณะงานที่ปฏิบัติด้านความหลากหลายของงาน ด้านความมีเอกลักษณะของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความมีอิสระในการทำงาน และด้านการมีโอกาสดำรงรับผลการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามภาวะผู้นำของผู้บริหาร

แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	p-value
ภาพรวม :	ระหว่างกลุ่ม	2	24.46	12.23	132.77	.00*
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	ภายในกลุ่ม	299	27.54	.09		
รวม		301	52.00			
การจัดการความเสี่ยง	ระหว่างกลุ่ม	2	21.53	10.76	106.06	.00*
และการเปลี่ยนแปลง	ภายในกลุ่ม	310	31.47	.10		
รวม		312	53.01			
การมอบอำนาจใน	ระหว่างกลุ่ม	2	22.99	11.49	118.75	.00*

แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	p-value
การปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	313	30.30	.09		
	รวม	315	53.30			
การให้ความร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	2	20.05	10.02	93.18	.00*
	ภายในกลุ่ม	312	33.57	.10		
	รวม	314	53.63			
การยอมรับความหลากหลาย	ระหว่างกลุ่ม	2	23.94	11.97	125.90	.00*
	ภายในกลุ่ม	314	29.86	.09		
	รวม	316	53.81			
การคำนึงถึงส่วนรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	24.74	12.37	133.61	.00*
	ภายในกลุ่ม	311	28.80	.09		
	รวม	313	53.55			
การถ่อมตน	ระหว่างกลุ่ม	2	23.90	11.95	125.45	.00*
	ภายในกลุ่ม	315	30.01	.09		
	รวม	317	53.92			

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมพบว่า บุคลากรที่มีภาวะผู้นำของผู้บริหารแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบย่อยพบว่า บุคลากรที่มีภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการจัดการความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง การมอบอำนาจในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือ การยอมรับความหลากหลาย การคำนึงถึงส่วนรวม และการถ่อมตน ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามสำนักงานเขต

แหล่งความแปรปรวน		df	SS	MS	F	p-value
สำนักงานเขต	ระหว่างกลุ่ม	2	3.22	1.61	10.02	.00*
	ภายในกลุ่ม	315	50.69	.16		
รวม		317	53.92			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าบุคลากรสำนักงานเขตแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคุณภาพชีวิตการทำงานจำแนกตามสำนักงานเขต

ตัวแปร	Mean Difference	p-value
คุณภาพชีวิตการทำงาน		
สำนักงานเขตลาดพร้าว - จตุจักร	.18	.00*
สำนักงานเขตลาดพร้าว - บางเขน	-.03	.52
สำนักงานเขตจตุจักร - บางเขน	-.22	.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตจตุจักรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างจากบุคลากรสำนักงานเขตลาดพร้าว และสำนักงานเขตบางเขน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรทั้ง 3 สำนักงานเขตมีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.09) เป็นผลจากแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคล (พ.ศ. 2561-2565) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างให้ทรัพยากรบุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสอดคล้องกับแนวโน้มตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2556-2560) ที่เสริมสร้างความสมดุลในชีวิตตามแนวคิดองค์กรสุขภาวะ เพื่อสร้างเสริมความสมดุลและความสุขในการทำงาน (สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2561) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.17) สอดคล้องกับการวิเคราะห์จุดแข็งของกรุงเทพมหานครที่ว่าบุคลากรมีวัฒนธรรมที่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2561) เป็นไปตามที่ Walton กล่าวว่ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นการทำงานที่ได้รับผิดชอบต่อสังคม ทำให้มีความภูมิใจในงานและองค์การ (ผจญ เฉลิสมาร, 2562) เพราะงานของสำนักงานเขตมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม ซึ่งบุคลากรเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้รับการยอมรับ ทำให้ภาคภูมิใจและยอมรับว่าหน่วยงานรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.82) สอดคล้องกับกิตติศักดิ์ ทองหล้า และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ (2564) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการและบุคลากรกรุงเทพมหานคร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผลตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม รวมถึงสุรสา อัสวกาญจน์ และอุทัย เลาหิเชียร (2561) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในสำนักงานเขตด้านสวัสดิการและผลตอบแทนยังอยู่ในระดับปานกลางขั้นต่ำ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร บางเขน และลาดพร้าว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บุคลากรสำนักงานเขตที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพการทำงาน และฝ่ายที่ปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน เพราะอยู่ภายใต้การปกครองของกรุงเทพมหานครที่มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งต้องปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ การทำงานย่อมมีกฎระเบียบและแนวทางเดียวกันทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน ในส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนนั้นเป็นเพราะทุกคนรู้ตั้งแต่วันแรกที่เริ่มทำงานแล้วว่าจะได้รับรายได้ต่อเดือนตามอัตราที่กำหนดไว้ สำหรับสถานภาพการ

ทำงานนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่เริ่มทำงาน และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการมีการกำหนดค่าตอบแทนจากฐานเงินเดือนแต่ละตำแหน่งที่ชัดเจน และฝ่ายที่ปฏิบัติงานนั้นเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานอยู่ใน 10 ฝ่ายในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับธนศพล อินทร์จันทร์ (2563) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเทศบาลตำบลนครชัยศรี โดยภาพรวมมีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน รวมทั้งวาสนา ชำระ และรุ่งรัตนา เจริญจิตต์ (2562) ที่พบว่าพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดยะลาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร เขตบางเขน และเขตลาดพร้าว จำแนกตามปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน

บุคลากรสำนักงานเขตที่มีปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานต่างกัน เป็นไปตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์กที่ว่า การจูงใจให้คนชอบและรักงานที่ทำ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศิริยา ยังศิริ และสุวิณี วิวัฒน์วานิช (2562) ที่พบว่าลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจในการทำงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับราทิพย์ ผินประดับ (2562) ที่กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานครว่าหมายถึงความถึงลักษณะงานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจให้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย หากพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ซึ่งด้านความหลากหลายของงานมีค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด เนื่องจากงานของสำนักงานเขตต้องให้บริการประชาชนด้านต่าง ๆ การปฏิบัติงานมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละฝ่าย ต้องใช้ความรู้ความสามารถที่มีความเชี่ยวชาญแตกต่างกันออกไป ในส่วนด้านความมีอิสระของงานมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด เพราะบุคลากรต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครทำให้มีความเป็นอิสระที่ค่อนข้างน้อย แต่ก็อาจมีการกระจายงานและให้อำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรได้ เป็นไปตามที่กาญจนาสุตา เฟ็งภู และพิชิต รัชตพิบูลภพ (2562) พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะการทำงานสามารถพยากรณ์และมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน หากได้มีความรับผิดชอบในงานก็จะได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ อาจได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือปรับขึ้นเงินเดือนส่งผลให้บุคคลนั้นมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่สูง

บุคลากรสำนักงานเขตที่มีปัจจัยเกี่ยวกับการทำงาน ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงานต่างกัน เพราะภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกองค์การ ถ้าการบริหารงานดีจะทำให้บุคลากรมีความรู้สึกที่ดีต่องาน และยอมอุทิศให้กับการทำงานอย่างเต็มที่ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี สำหรับสำนักงานเขต ผู้บริหารให้ความสำคัญและดูแลบุคลากรให้ช่วยกันปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อประชาชน ผู้บริหารสำนักงานเขตจึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับทีวีศินี พ่วงประเสริฐ และมนกฤตย์พล อรุณบุญลชาติ (2560) พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กันซึ่งถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำมากเท่าใดก็จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรดีขึ้นตามไปด้วย เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกำหนดคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร และเป็นไปตามที่วาสนา รังสร้อย (2564)

พบว่าภาวะผู้นำมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน และการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการในยุคใหม่นี้ ดังนั้นหากบุคลากรสำนักงานเขตมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ย่อมทำให้ทำงานอย่างมีความสุข เต็มใจปฏิบัติงาน และมีคุณภาพชีวิตการทำงานดีขึ้นด้วย หากพิจารณาองค์ประกอบย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งหมด ซึ่งด้านการจัดการความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง และด้านการยอมรับความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารของสำนักงานเขตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในบริบทของกรุงเทพมหานครได้มีการคาดการณ์ความเสี่ยง สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ อีกทั้งยังเป็นไปตามพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครข้อหนึ่งที่ว่าบริหารและพัฒนากำลังคนที่มีความหลากหลายให้มีความพร้อมและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2561) ส่วนด้านการคำนึงถึงส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อธิบายได้ว่าการดำเนินงานเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงประชาชนผู้มาใช้บริการ การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ต้องคำนึงถึงส่วนรวมให้มากขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานเขตจตุจักร เขตบางเขน และเขตลาดพร้าว พบว่าบุคลากรสำนักงานเขตที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลท้องถิ่นกล่าวถึงปัญหาในการพัฒนาข้าราชการส่วนท้องถิ่นว่าเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างพัฒนา ขาดการบูรณาการร่วมกัน (กานต์สิริ กาวิน และพิชิต รัชตพิบูลภพ, 2564) อีกทั้งยังเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (2561) กล่าวถึงการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน ที่พบปัญหาว่ามีหลายหน่วยงานร่วมดำเนินการ แต่ขาดเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการที่บุคลากรในแต่ละสำนักงานเขตที่อาจมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ในแต่ละแห่ง จึงจำเป็นที่กรุงเทพมหานครจะต้องกำหนดนโยบายรวมถึงแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานครให้มีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานเขตรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลมาเป็นแนวทางการจัดทำดัชนีวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ควรแก้ไขปรับปรุงพัฒนาด้านที่อยู่ในระดับน้อยให้ดีขึ้นต่อไป เช่น การพัฒนาระบบค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรมบนพื้นฐานของแนวคิดการบริหารผลการปฏิบัติงานมาประยุกต์ใช้ กำหนดนโยบายค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ รวมทั้งสำรวจระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงและหาแนวทางพัฒนาให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี เพื่อขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขต่อไป

2. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติ เพราะจากการศึกษาพบว่าด้านความมีอิสระในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรให้ความสำคัญกับการให้อำนาจตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาในระดับต้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากร

ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ รวมทั้งกระจายงาน ให้อำนาจการตัดสินใจ ส่งเสริมให้มีอิสระในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งอาจมีนโยบายให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการออกแบบลักษณะงานของตนเอง

3. ผู้บริหารควรเพิ่มศักยภาพตนเองให้มีภาวะผู้นำเพื่อทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจและเต็มใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และจากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการคำนึงถึงส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรจัดให้มีการอบรมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร กระตุ้นให้ผู้บริหารเกิดการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้ทุ่มเททำงานเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม และมีความรับผิดชอบ เพื่อเตรียมความพร้อมการเป็นผู้นำในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรที่มีความลึกซึ้งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ค่านิยม ความผูกพันต่อองค์กร ความเครียด นโยบายขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานต่อไป

3. ควรศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานเจาะลึกเฉพาะแต่ละฝ่ายในสำนักงานเขต เช่น ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ เพื่อทำให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำมากขึ้นและเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุตา เฟิงกุ และพิชิต รัชตพิบูลภพ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร สังกัดกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 5(1), 167-177.
- กานต์สิริ กาวิน และพิชิต รัชตพิบูลภพ. (2564). ประสิทธิภาพการดำเนินงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 9(2), 73-81.
- กิตติศักดิ์ ทองหล้า และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ. (2564). คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการและบุคลากร สังกัดสำนักงานการคลัง กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยร่วมไพพรรณี*, 15(2), 118-128.
- ชนเดช สอนสะอาด และคณะ. (2560). ความสุขในการทำงานของข้าราชการไทย. *วารสารสารสนเทศ*, 16(2), 43-51.
- ชนศพล อินทร์จันทร์. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเทศบาล ตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 11(2), 52-61.
- นราทิพย์ ผินประดับ (2562). คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทัศน์*, 5(1), 171-180.
- ผจญ เฉลิมสาร. (2562, 22 ตุลาคม). *คุณภาพชีวิตการทำงาน* [บทความ].
<http://www.m.society.go.th/document/article/article-3489.doc>.

- วาสนา ชำระ และรุ่งรัตน์ เจริญจิตต์. (2562). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาล ตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดยะลา. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 10(1), 51-63.
- วาสนา รังสร้อย. (2564). ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรครูโรงเรียนวัดลานบุญ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(1), 60-74.
- วิศนี พ่วงประเสริฐ และมนกฤตย์พล อรุณบุญวลชาติ. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 4(1), 149-163.
- ศรียา ยังศิริ และสุวิณี วิวัฒน์วานิช. (2562). ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล ประจําการ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม. *วารสารแพทยนาวิ*, 46(2), 396-415.
- สาธิต ปานอ่อน. (2555). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในกลุ่มเรือนจำเขต 7. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2561). *แผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2561-2565)*. ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2565*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สุรสา อัครกาญจน์ และอุทัย เลาหิเชียร. (มกราคม - มิถุนายน 2561). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครกับประสิทธิภาพของศูนย์บริการ กรุงเทพมหานคร. *วารสารสารสนเทศ*, 17(1), 165-176.

จอมขมังเวทย์: อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม
ในผลงานของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร

JOMKHAMUNGWEJ: A reflection on the struggle for ideologies
and Social Inequality By Piyapan Choopetch.

อุไรวรรณ สิงห์ทอง¹ และ ธนพร หมูคำ²

Uriwan Singthong and Thanaporn Mookham

วันที่ส่งบทความ: 31 มกราคม 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 2 พฤษภาคม 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 23 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในภาพยนตร์ เรื่องจอมขมังเวทย์ ผลงานของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร โดยใช้แนวคิดมายาคติ แนวคิดสัญญา และแนวคิดอุดมการณ์ เป็นแนวทางการวิเคราะห์ เก็บข้อมูลจากภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 1 และ ภาค 2 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า ภาพยนตร์เรื่องจอมขมังเวทย์ ทั้ง 2 ภาค นำเสนออุดมการณ์ การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม 2 ชุด คือ 1) อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้านประชาธิปไตย ส่งผลให้ตัวละครใช้ไสยศาสตร์เป็นเครื่องมือต่อสู้กับอำนาจรัฐเพื่อสร้างความเสมอภาค 2) อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านทุนนิยมและวัตถุนิยม ตัวละครใช้ไสยศาสตร์เป็นเครื่องมือต่อสู้เพื่อสร้างความเท่าเทียมในสังคม

คำสำคัญ จอมขมังเวทย์ อุดมการณ์ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ABSTRACT

This article aims to analyze the reflection on the struggle for ideologies and social inequality was appeared in the Jomkhamungwej film by Piyapan Choopetch by using the concept of mythologies, semiotics and ideology as a guideline for analysis

¹ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อีเมล: auriwan_s@hotmail.com

Program in Thai. LampangRijabhat University. Email: auriwan_s@hotmail.com

² สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Program in Thai. LampangRijabhat University.

and collect information from the Jomkhamungwej film part 1 and part 2. This research is a qualitative research and presenting the results in a descriptive analytical pattern. The finding shows that the Jomkhamungwej film part 1 and part 2 offer the struggle of ideologies and social inequality with 2 items that were 1) the struggle of ideologies and social inequality of democracy in influential the characters to use the superstition as a tool to fight the government in order to create equality 2) the struggle of ideologies and social inequality of the capitalism and the materialism in influential the characters to use the superstition as a tool to create social equality.

KEYWORDS: Jomkhamungwej, Ideologies, Social Inequality.

บทนำ

ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร เป็นนามของผู้เขียนและผู้กำกับภาพยนตร์ชาวไทย ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร ด้านการกำกับภาพยนตร์โทรทัศน์ ได้แก่ คมแฝก ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เมื่อ พ.ศ. 2561 และผลงานการกำกับภาพยนตร์ที่สร้างชื่อเสียง จนเป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ อาทิ จอมขมังเวทย์ ผีไม่จี้มนัสนั่น แพนเก่า แพนใหม่ ฮาซิมะโปรเจกต์ไม่เชื่อต้องลบหลู่ ผลงานของปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร มีความโดดเด่นในการสร้างภาพยนตร์แนวสยองขวัญลึกลับ ถ่ายทอดเรื่องราวความเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับผีและวิญญาณ รวมถึงการต่อสู้ด้วยพลังอำนาจประกอบกับการใช้ไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในวัฒนธรรมความเชื่อของสังคมไทยมาตั้งแต่โบราณกาล ทำให้เนื้อเรื่องน่าตื่นเต้นและชวนสยองขวัญ

ความสำเร็จในการเขียนบทและกำกับภาพยนตร์ ของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร ที่ได้รับกระแสการตอบรับอย่างดีจากผู้ชมภาพยนตร์ คือ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ที่สร้าง 2 ภาค ภาคแรกฉายใน พ.ศ. 2548 ลิขสิทธิ์ของบริษัท อาร์ เอส फिल्म แอนด์ ดิสทริบิวชั่น และภาค 2 ฉายใน พ.ศ. 2562 ลิขสิทธิ์บริษัทสหมงคลฟิล์ม อินเตอร์เนชั่นแนล เนื้อหาของจอมขมังเวทย์ภาคแรกเล่าเรื่องราวการต่อสู้ระหว่างตำรวจและอดีตตำรวจ ด้วยการใช้มิติของไสยศาสตร์ คาถาเวทย์มนต์ เครื่องรางของขลังต่าง ๆ ต่อสู้ขัดแย้งระหว่างตัวละคร เพื่อให้เป็นสุดยอดแห่งจอมขมังเวทย์ สุดท้ายจอมขมังเวทย์ทั้งสองต้องถูกตัดสินจำคุก เนื่องจากได้ก่อคดีวิสามัญคนร้ายจนถูกขังลิ้น ส่วนในภาค 2 เรื่องราวได้เล่าถึงการกลับมาของจอมขมังเวทย์ เพื่อตามหาคนที่ฆ่าน้องชายของเขาตายอย่างปริศนา จุดเด่นของภาพยนตร์ในภาคนี้เป็นการฉายภาพความเจริญเกี่ยวกับสังคมสมัยใหม่ที่สวนกระแสกับสภาพจิตใจของผู้คน โดยมักยึดติดกับวัตถุนิยมภายใต้ระบบทุนนิยมอุปถัมภ์ ดังนั้นจึงเป็นการร่วมมือกันต่อสู้ระหว่างจอมขมังเวทย์ ภาค 1 และจอมขมังเวทย์ ภาค 2 เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้ผู้คนในสังคม

กล่าวได้ว่า จอมขมังเวทย์ นำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื้อเรื่องสร้างตัวละครเอก ให้มีอำนาจทางไสยศาสตร์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นกลไกของรัฐที่กดขี่อำนาจของกระแสหลักของสังคม โดยการต่อสู้เหล่านั้นได้ใช้เครื่องมือแบบท้องถิ่นเชื่อมโยงกับความศรัทธา คือ ไสยศาสตร์ อีกทั้งปลุกเสกสัตว์เวทย์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ควายธนู วัวธนู มอม ต่อ และแตน ใช้คาถาเสกสิ่งของเข้าสู่ร่างกาย เช่น การเสกหนังควาย การเสกตะขบ และการเสกตะปู เป็นต้น อันก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์นับเป็นความเชื่อที่พบในสังคมไทยขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาอุดมการณ์ที่ปรากฏผ่านตัวละครเหล่านั้น แสดงให้เห็นว่ารัฐมีกลไกในการสร้างความเหลื่อมล้ำโดยผ่านสถาบันอาณานิคมหรือผู้ที่มิชอบกับการลงโทษ รวมถึงกระบวนการยุติธรรม กฎหมาย และการจับกุมคุมขังเมื่อพิจารณาตัวละครจะเห็นได้ว่า ตัวละครพยายามตอบโต้การครอบงำของรัฐ เช่น การใช้ไสยศาสตร์เพื่อต่อสู้ของตัวละครอิทธิ ซึ่งการที่อิทธิไม่ยอมจำนนต่อการตัดสิน เพราะเขามีอุดมการณ์ที่จะต่อสู้กับความไม่ยุติธรรมจากรัฐ โดยอิทธิ ใช้เครื่องมือหรืออำนาจแบบท้องถิ่นต่อสู้กับอำนาจรัฐที่มีทั้งกฎหมายและอาวุธปืน เป็นต้น และในเรื่องได้ประกอบสร้างฉากที่ใช้เป็นสนามการต่อสู้หลักอยู่ที่จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นจังหวัดที่รัฐพยายามจะใช้กฎหมายควบคุมแต่ยังไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้นอิทธิจึงใช้พื้นที่ คือ “ท้องถิ่น” เป็นหลักพิงเพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐที่ฉ้อฉล และอำนาจรัฐจะมีชัยชนะได้ก็ต้องดูกลิ่นเอาอำนาจท้องถิ่นเข้ามาเป็นเครื่องมือด้วย ดังในเนื้อเรื่องกล่าวถึง ตัวละคร “หมวดสันติ” ที่ต้องใช้ไสยศาสตร์เพื่อจะกำราบอิทธิ การได้รับชัยชนะของหมวดสันติจึงเป็นชัยชนะของรัฐ แต่รัฐจะชนะได้ก็ต้องดึงเอาอำนาจท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งด้วยหรือกล่าวได้ว่าเมื่อรัฐจะควบคุมท้องถิ่นได้ต้องทำให้ท้องถิ่นรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐโดยที่ไม่รู้สึกว่ารัฐเป็นผู้อื่น ดังที่พิเชษ แสงทอง (2550) กล่าวถึง คู่ตรงข้ามระหว่าง “รัฐ” กับ “ท้องถิ่น” เป็นคู่ตรงข้ามที่ชวนให้นึกเห็นภาพการต่อสู้กันระหว่างความพยายามครอบงำจากอำนาจและอุดมการณ์ของรัฐกับการดิ้นรนต่อสู้เพื่อเสรีภาพหรืออำนาจในการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น แม้ว่าเอาเข้าจริงแล้วคู่ตรงข้ามนี้จะเป็นเพียงภาพลวงตา เนื่องจากสิ่งที่วรรณกรรมเรียกท้องถิ่นนั้นวนเวียนอยู่กับปัญหารัฐบาลเผด็จการที่พยายามกำจัดเสรีภาพ และคู่ตรงข้ามที่ถูกประดิษฐ์สร้างขึ้นภายใต้กรอบวาทกรรมทุนนิยมและรัฐรวมศูนย์นี้ มันจึงกลายเป็นปฏิบัติการหรือเทคโนโลยีที่ช่วยค้าชูความชอบธรรมของทุนนิยมของรัฐรวมศูนย์ไปโดยที่นักเขียนก็ไม่รู้สึกตัว

การประกอบสร้างตัวละครใน จอมขมังเวทย์ สื่อให้เห็นอุดมการณ์บางอย่างในสังคม โดยใช้แนวคิดมายาคติ (Mythologies) ของโรลิ่งค์ บาร์ตส์ ที่อธิบายว่า มายาคติเป็นกระบวนการใช้ภาษาในการสื่อสารว่าเป็นสิ่งที่เต็มไปด้วยความหลอกลวง ซ่อนเร้น และอำพรางความหมายที่แท้จริง และใช้แนวคิดสัญลักษณ์ (Sing) ของ โรลิ่งค์ บาร์ตส์ที่อธิบายถึงสัญลักษณ์ว่ามืองค์ประกอบสามส่วน ได้แก่ รูปสัญลักษณ์ ความหมายสัญลักษณ์ และสัญลักษณ์ ทั้งนี้ประสบการณ์การรับรู้ในชีวิตประจำวันของคนเรา

เรามักมองเห็นเพียงสองส่วน คือ รูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ แต่อาจมองไม่เห็นส่วนที่สาม คือสัญลักษณ์นั้น ๆ สัญลักษณ์ในระบบภาษาจึงมีสามมิติแตกต่างกันตรงที่รูปสัญลักษณ์ในระดับภาษา เมื่อถูกแปรเปลี่ยนเป็นรูปสัญลักษณ์ในระดับมายาคตินั้นสามารถสร้างสื่อความหมายได้ในทันที ไม่ต้องรอการผสมระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์เหมือนในระดับภาษา (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) ส่วนแนวคิดอุดมการณ์ (ideology) นับเป็นแนวคิดสำคัญของกลุ่มนักคิดมาร์กซิสม์ โดยหลุยส์ อัลตัสเซอร์ (Louis Althusser) เพื่อใช้อธิบายถึงภาครัฐที่เป็นกลไกสำคัญที่สร้างและกำหนดอุดมการณ์ทางสังคม เพราะรัฐสามารถควบคุมอัตบุคคลผ่านกลไก 2 แบบด้วยกัน คือ กลไกการกดขี่ปราบปรามของภาครัฐผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่ควบคุมและลงโทษโดยตรง เช่น ศาล คุก ตำรวจ และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐที่ส่งผ่านอุดมการณ์ เช่น ศาสนา วรรณกรรม ศิลปะ การเลี้ยงดูในครอบครัวและสื่อสารมวลชน (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2559) แนวคิดทั้ง 3 นี้ ผู้วิจัยนำมาใช้อธิบายการวิเคราะห์ผลงานการกำกับภาพยนตร์ ของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร โดยเฉพาะการประกอบสร้างอุดมการณ์ทางสังคมผ่านฉาก บทบาทตัวละคร บทสนทนาและการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์การนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในผลงานเขียนบทและกำกับภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร เพื่อสรุปว่าผลงานของปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร นำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมผ่านตัวละครเอกอย่างไร และมีการต่อสู้ด้วยการใช้เครื่องมือทางไสยศาสตร์ผ่านการดำเนินเรื่องฉาก อีกทั้งมีการตีแผ่ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยที่ปรากฏในภาพยนตร์ลักษณะใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ปรากฏในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ผลงานกำกับของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดมายาคติ (Mythologies) ของโรลองค์ บาร์ตส์ ที่กล่าวถึงสัญลักษณ์ว่ามีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1. รูปสัญลักษณ์ 2. ความหมายสัญลักษณ์ 3. สัญลักษณ์ การรับรู้ในชีวิตประจำวัน คนเราต่างมองเห็นเพียงสองส่วน คือ รูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ แต่มองไม่เห็นส่วนที่สาม สัญลักษณ์ในระบบภาษา กล่าวคือมีสามมิติแตกต่างกันตรงที่รูปสัญลักษณ์ในระดับภาษา เมื่อถูกแปรเปลี่ยนเป็นรูปสัญลักษณ์ในระดับมายาคติจะสามารถสร้างสื่อความหมายได้ในทันที ไม่ต้องรอการผสมระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์ เหมือนในระดับภาษา (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) โดยผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดมายาคติมาใช้ในการวิเคราะห์ฉากประกอบที่ปรากฏในภาพยนตร์

2. แนวคิดอุดมการณ์ (ideology) โดยหลุยส์ อัลตัสเซอร์ (Louis Althusser) ได้อธิบายแนวคิดอุดมการณ์ว่า ภาครัฐเป็นตัวการสำคัญที่สร้างและกำหนดอุดมการณ์ รัฐสามารถควบคุมอัตบุคคล ผ่านกลไก 2 แบบด้วยกัน คือ กลไกการกดขี่ปราบปรามของภาครัฐผ่านสถาบันต่าง ๆ เช่น ศาล ตุลาการ ตำรวจ และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐส่งผ่านอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ศาสนา ครอบครัวและสื่อสารมวลชน (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2559) และใช้กรอบแนวคิดของฤทธิณท์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภานต์ (2561) ที่สรุปว่า อุดมการณ์ในสังคมไทยที่สำคัญ คือ ประชาธิปไตย (democracy)ทุนนิยมและวัตถุนิยม (capitalism and materialism) โดยผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดอุดมการณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ฉากและบทสนทนาของตัวละครที่ปรากฏในภาพยนตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องจอมขมังเวทย์ ผลงานของปิยะพันธ์ ชูเพ็ชร ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

สำรวจ รวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการรวบรวมข้อมูลเนื้อหาภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาคที่ 1 ฉายใน พ.ศ. 2548 โดยบริษัท อาร์ เอส พิล์ม แอนด์ ดิสทริบิวชั่น และภาค 2 ฉายใน พ.ศ. 2562 ของบริษัท สหมงคลฟิล์ม อินเตอร์เนชั่นแนล

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 1 และ ภาค 2 โดยเลือกฉากบทสนทนา การปรากฏ ตัวละครที่ภาพยนตร์นำเสนอผ่านอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยใช้แนวคิดมายาคติ แนวคิดสัญญะ และแนวคิดอุดมการณ์ เป็นแนวทางการวิเคราะห์

3. ขั้นนำเสนอผลการศึกษา

นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมภาพประกอบ จากฉากภาพยนตร์ และสรุปผลอภิปรายผลตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องจอมขมังเวทย์ ผลงานของ ปิยะพันธ์ ชูเพ็ชร ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผลการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นการต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำความไม่เป็นธรรมในสังคม เมื่อถูกเอารัดเอาเปรียบจากระบบชนชั้นหรือการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจรัฐ ผู้วิจัยขอนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม 2 ประเด็น ได้แก่ อุดมการณ์

การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย และอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านทุนนิยมและวัตถุนิยม ดังนี้

1.1 อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากรัฐ รัฐจึงเป็นสถาบันหลักที่มีอำนาจในการตัดสินว่าในการกระทำเหล่านั้นถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว การให้สิทธิในอำนาจรัฐเพื่อการตัดสินบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม ภาพยนตร์เรื่องจอมขมังเวทย์ ภาค 1 ปรากฏการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐโดยรัฐกระจายอำนาจให้ชนชั้นปกครองคือ ตำรวจ เพื่อควบคุมและลงโทษผู้กระทำความผิด โดยตำรวจเป็นผู้จับกุมและพิจารณาตามมูลเหตุของผู้กระทำความผิดนั้น ๆ และรัฐใช้เรือนจำในการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำผิดจอมขมังเวทย์ ภาค 1 มีตัวละคร อิทธิ เป็นตัวละครสำคัญที่แสดงภาพตัวแทนของอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย อิทธิเป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่องจอมขมังเวทย์ ภาค 1 เดิมทีอิทธิเป็นตำรวจฝีมือดี แต่ด้วยความริษยาของเพื่อนตำรวจร่วมวิชาชีพเดียวกัน เขาจึงถูกเพื่อนใส่ร้ายว่าเป็นผู้วิสามานยนายร้าย เขาจึงต้องตกเป็นผู้ต้องหา จากนั้นเขาใช้วิธีการต่อสู้กับรัฐด้วยไสยศาสตร์เพื่อหลบหนีออกมาจากเรือนจำ จากเหตุการณ์นี้รัฐใช้กลไกการควบคุมโดยให้หมวดสันติ ซึ่งดูแลในพื้นที่เป็นผู้จับอิทธิซึ่งเป็นนักโทษที่หลบหนีออกมาจากเรือนจำ ดังที่หัวหน้าเกรียงไกรเพื่อนของอิทธิร้อนใจที่อิทธิหลบหนีออกมาจากเรือนจำ เขาจึงมาพบกับหมวดสันติซึ่งดูแลในท้องที่ที่อิทธิหลบหนีมาซ่อนตัว เกรียงไกรได้เล่าถึงอิทธิให้สันติฟังว่า อิทธิเป็นตำรวจผู้มีวิชาอาคมแก่กล้า อิทธิมีความสนใจและมุ่งศึกษาไสยเวทย์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการต่อสู้และจับโจรผู้ร้ายครั้งที่เขาเป็นตำรวจ อิทธิถือเป็นจอมขมังเวทย์ที่น่ากลัวมากคนหนึ่ง เมื่อหมวดสันติทราบข้อมูลจากหัวหน้าเกรียงไกร เขาพร้อมปฏิบัติหน้าที่เพื่อจับตัวอิทธิมาลงโทษตามกฎหมาย ในฉากที่อิทธิมาร่วมงานไหว้ครูซึ่งจัดขึ้น ณ วัดแห่งหนึ่ง หมวดสันติจึงได้เดินตามอิทธิ และได้เปิดบทสนทนากับอิทธิพร้อมกับใช้ปืนเล็งด้านหลังของอิทธิ ความเป็น

หมวดสันติ : “หยุดนะไอ้อิ นี่เจ้าหน้าที่ตำรวจ”

อิทธิ : “มันเรื่องอะไรกันเล่า”

หมวดสันติ : “ขอเชิญคุณไปโรงพักเพื่อให้ปากคำหน่อยครับ”

อิทธิ : “ผมไม่ได้ทำอะไรผิด แค่มานไหว้พระ”

หมวดสันติ : “คุณต้องไปกับผม”

อิทธิ : “คุณจับคนผิดแล้วละ ผมไม่เคยทำอะไรใคร แล้วไม่
อยากทำด้วย เก็บปืนคุณไปเถอะ”

หมวดสันติ : “ไม่ต้องมาพูดมาก”

(จอมขมังเวทย์ ภาค 1, 2548)

ภาพที่ 1 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 1 ฉากตัวละครหมวดสันติตามจับอิทธิ ณ วัดแห่งหนึ่ง ขณะที่อิทธิไม่มีอาวุธใด ๆ ในการต่อสู้ แต่หมวดสันติมีปืนที่พร้อมจะยิงทันทีเมื่ออิทธิขัดขืน อิทธิเลือกใช้การต่อสู้ด้วยมนต์คาถาเพื่อสะกดจิตให้หมวดสันติกลับไป จะเห็นได้ว่าอิทธิ ใช้มนต์คาถาเมื่อถึงยามคับขันเพื่อให้ตนนั้นรอดพ้นจากการจับกุมจากรัฐ

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2548

จากบทสนทนาหมวดสันติอยู่ในฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ต้องผดุงความยุติธรรม รักษา

- เกรียงไกร : “ไออิทธิ ไออิทธิ”
 อิทธิ : “ไอสัตว์ สบายดีหรือมึง”
 เกรียงไกร : “สบายดี มึงจะ อยู่ในคุกสบายมะ”
 อิทธิ : “ไม่ค่อยสบายวะ มีหมาคอยสังแกลั่งอยู่เรื่อย มึงจะเอาอย่างไร”
 เกรียงไกร : “กูจะปิดคดีไฉน...”
 อิทธิ : “กูก็อยากปิด เบื่อหน้ามึงเต็มทนแล้ว”
 เกรียงไกร : “หิ...ถ้าอาคมมึงแน่จริง วันนั้นกูจับมึงไม่ได้หรอกไฉน”

(จอมขมังเวทย์ ภาค 1, 2548)

นอกจากนี้แล้วในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ยังเน้นย้ำถึงอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตยโดยรัฐซึ่งเป็นผู้มีอำนาจ กล่าวถึงตอนที่ผู้คุมเรือนจำซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐได้ประกาศแจ้งกฎระเบียบ ในเรือนจำให้ผู้คุมเรือนจำทุกคนได้รับทราบ และเป็น การประกาศเน้นย้ำที่ปรากฏในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ทั้ง ภาค 1 และ ภาค 2 เนื้อความ กล่าวถึงกลไกที่รัฐเป็นผู้ออกกฎระเบียบต่าง ๆ ในเรือนจำ ดังความว่า

ผู้คุมเรือนจำ : กฎของเรือนจำ เพื่อแจ้งให้ทราบทั้งพนักงานใหม่และเก่า
 ผมจะย้ำอีกครั้งหนึ่งและถือเป็นกฎเหล็กห้ามอ่านหนังสือหรือ
 ท่องภาษาใด ๆ ข้าวที่จะส่งให้นักโทษห้ามเป็นเมียด ห้ามพูดคุยกับ
 นักโทษ และห้ามนักโทษถูกตัวโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของ
 พนักงาน และผมหวังว่าทุกท่านจะปฏิบัติโดยเคร่งครัด

(จอมขมังเวทย์ ภาค 1, 2548)

ภาพที่ 2 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 1 เป็นภาพในฉากที่อิทธิถูกส่งตัวเข้าเรือนจำ ซึ่งในภาพมีผู้ประกอบพิธีท่องบทสวดมนต์เพื่อสะกดวิชาไสยศาสตร์ และมีผู้คุมเรือนจำเปิดประตูห้อง ซึ่งให้อิทธิ ภาพและแสงที่ถ่ายทอดเป็นบรรยากาศที่มืดสลัว สื่อสัญลักษณ์ให้เห็นถึงเสรีภาพของอิทธิที่ต้องถูกจำกัดไว้ในห้องสี่เหลี่ยมไม่กี่ตารางเมตรและควบคุมอิสรภาพไม่เห็นโลกภายนอกอีกต่อไป

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร

เมื่ออิทธิได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำ โดยคำสั่งของผู้มีอำนาจรัฐ แสดงให้เห็นว่าอิทธิและนักโทษคนอื่น ๆ ที่ถูกกักขังในเรือนจำย่อมขาดอิสระเสรี จนกว่าจะพ้นจากการพิจารณาตัดสินโทษตามขั้นตอน อันเป็นกระบวนการที่รัฐสร้างขึ้นมาลงโทษแก่ผู้ทำผิดตามประมวลกฎหมายนั้นแล้ว

ความอีกตอนแสดงให้เห็นถึงการนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย ในตอนที่สื่อมวลชนทำหน้าที่ตีแผ่ข้อมูล เมื่อสถานการณ์ของนักโทษในปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก รัฐต้องขนย้ายนักโทษเพื่อไปยังเรือนจำใหม่ และกลุ่มนักโทษเหล่านี้จะถูกรีดรอยและจำกัดสิทธิในด้านต่าง ๆ ทั้งกฎหมายต้องห้ามในการประกอบอาชีพของผู้เคยต้องโทษหรือการต้องอยู่ร่วมกันในสังคมที่ยังมีอคติหรือมีค่านิยมที่ผิด ๆ กับกลุ่มนักโทษเหล่านี้ดังความว่า

สื่อมวลชน : “ขณะนี้การเคลื่อนย้ายนักโทษจากเรือนจำที่มีปัญหาปริมาณนักโทษ
ล้นเรือนจำไปยังเรือนจำแห่งใหม่กำลังจะเสร็จสิ้นแล้ว ความแออัดที่
เกิดขึ้นในเรือนจำนั้น เป็นปัญหาที่สะสมมานานและเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็น
ภาวะของสังคมในปัจจุบันที่มีผู้กระทำความผิดมากขึ้น จากสถิติที่ผ่านมาใน
แต่ละปี มีปริมาณนักโทษเพิ่มขึ้นมากถึงสามสิบเปอร์เซ็นต์”

(จอมขมังเวทย์ ภาค 1, 2548)

ภาพที่ 3 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 1 หัวหน้าเรือนจำลงนามในหนังสือราชการ เพื่อนุมัติขอย้ายนักโทษไปยังเรือนจำใหม่ในภาพแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้คุมเรือนจำหลายนายที่มีอาวุธครบมือ เพื่อใช้ในการควบคุมสถานการณ์หากมีการก่อจลาจลของกลุ่มนักโทษขึ้น ภาพนี้ทำให้เห็นระบบกลไกการทำงานของรัฐบาล การใช้อำนาจในการควบคุมชนชั้นปกครอง เครื่องแบบ และปืน จึงเป็นสัญลักษณ์ในการแบ่งบทบาท และแสดงถึงอำนาจในการใช้เป็นเครื่องมือควบคุม

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2548

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย ในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 1 ตอนที่อิทธิใช้ควายธนูเพื่อต่อสู้กับหมวดสันติ สามารถเชื่อมโยงภาพได้ดังนี้

รูปสัญลักษณ์	ควายธนู
ความหมายสัญลักษณ์	ความแข็งแกร่ง
สัญลักษณ์	การต่อสู้

สัญลักษณ์ที่อิทธินำมาใช้ในการต่อสู้ โดยการนำเครื่องมือท้องถิ่นเข้าต่อสู้ทดแทนกับอำนาจรัฐ หมวดสันติเป็นตัวแทนของรัฐ การประกอบสร้างโดยใช้สัญลักษณ์ เช่น ควายธนู ซึ่งเป็นตัวแทนของการต่อสู้ทางไสยศาสตร์ที่ดุเดือด นอกจากนี้ยังใช้เครื่องมือท้องถิ่น เช่น ตะกรุดและหนังยันต์ เมื่อหมวดสันติต้องการจะต่อสู้กับอิทธิเพื่อจะเอาชนะหรือยึดครองพื้นที่ จึงสามารถถอดสัญลักษณ์ได้ดังนี้

รูปสัญลักษณ์	ตะกรุดและหนังยันต์
ความหมายสัญลักษณ์	คงกระพันชาตรี
สัญลักษณ์	การป้องกันตัวเอง

1.2 อุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านทุนนิยมและวัตถุนิยม
เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและวัตถุนิยม สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ คนจำนวนน้อยร่ำรวยมากและคนจำนวนมากยังคงยากจนหรือกล่าวได้ว่าคนจนมากกว่าคนรวย คนในสังคมเน้นแสวงหาเงินเพื่อสร้างความสุข ผู้คนอ่อนแอไม่เชื่อมั่นในตัวเอง เมื่อประสบ

ปัญหาต่าง ๆ จึงไม่สามารถแก้ไขหรือหาทางออกให้ตัวเองได้หรือที่เรียกว่า “ภาวะสังคมป่วย” จากที่เคยใช้ธรรมะซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ กลับหันเหไปตามกระแสสังคมหลักที่มาพร้อมกับทุนนิยมและวัตถุนิยม ผู้มีอำนาจสามารถทำให้คนเชื่อ และสามารถสั่งให้ผู้อยู่ภายใต้อำนาจปฏิบัติตาม ในจอมขมังเวทย์ จึงผลิตซ้ำกระแสหลักของสังคมไทย โดยนำเสนอการไหลบ่าของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ไม่อาจต้านทานได้ ดังในจอมขมังเวทย์ ภาค 2 กล่าวถึง ครูเมย์ซึ่งเป็นตัวแทนของระบบชนชั้นนายทุน จัดอยู่ในกลุ่มทุนนิยมและวัตถุนิยม เธอเป็น CEO ขององค์กรที่ชื่อว่า “กฎแห่งจักรวาล” (Law of the Universe) ครูเมย์เป็นเจ้าของธุรกิจที่ใหญ่โตเป็นนักสร้างแรงบันดาลใจโดยใช้ความอ่อนแอทางจิตใจของมนุษย์เป็นบันไดเพื่อก้าวสู่ความมีชื่อเสียงและสร้างความร่ำรวยทางธุรกิจ

ภาพที่ 4 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 เป็นฉากที่นำเสนอองค์กรกฎแห่งจักรวาล

ในยุคของทุนนิยมและวัตถุนิยม ฉากนี้เป็นภาพการกล่าวย้าอวดมการณของระบบทุนนิยมและวัตถุนิยม ในเนื้อเรื่องมีผู้คนจำนวนมากที่เข้าฟังการแถลงนโยบายของลัทธินี้ ซึ่งบนเวทีประกอบด้วย CEO หนุ่มไฟแรงอย่างก๊อตที่เปรียบได้กับคนรุ่นใหม่ไฟแรง พร้อมจะนำพาทุกคนไปสู่สังคมแห่งความทันสมัย และเปิดตัวฟรีเซ็นเตอร์ขององค์กรโดยให้ดาราสาวอย่างนาวเป็นตัวแทนของผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง เมื่อพิจารณาฉากพบว่าทุกคนต่างประสานมือโดยพร้อมเพรียงเพื่อแสดงถึงการรวมพลัง การสร้างพลังอำนาจ และสร้างความสามัคคีร่วมกัน การประสานมือจึงสื่อัยเพื่่อมุ่งสู่เป้าหมายนั่นคือความสำเร็จร่วมกันนั่นเอง

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร, 2562

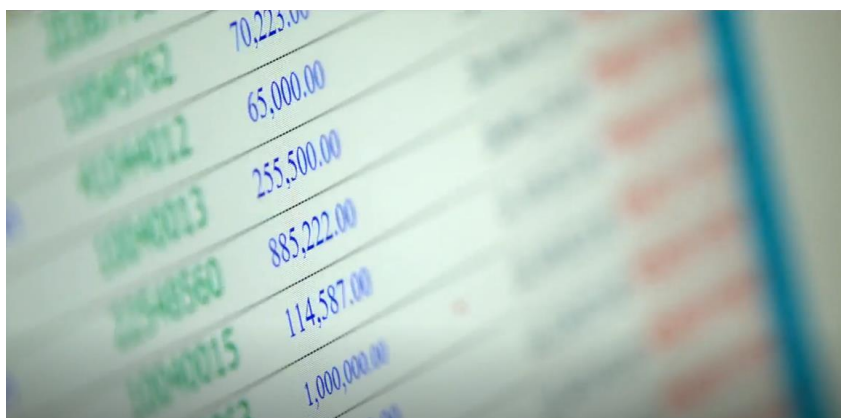
ครูเมย์เป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของระบบทุนนิยม ใช้อำนาจบนความเชื่อและความศรัทธาเป็นเครื่องมือในการหารายได้ให้กับตัวเอง โดยไม่สนใจความถูกต้อง ซึ่งในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและวัตถุนิยมย่อมส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อประชาชนในหลายระดับ

มุ่งคิดตั้งแต่ต้นทุน กำไร และการเติบโตของธุรกิจในอนาคต โดยไม่สนใจประชาชน ระดับล่างและชนชั้นกลางที่เสียผลประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุน ทั้งชุดรีด และเอาไรต์เอาเปรียบ

ภาพที่ 5 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 เป็นฉากการเจรจาเพื่อรับทราบผลประกอบการของบริษัท ซึ่งธุรกิจที่ครูเมย์ทำคือ การส่งออกเครื่องรางของขลัง พระเครื่อง และยันต์ต่าง ๆ

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2562

ภาพที่ 6 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 ฉากนี้แสดงให้เห็นการมุ่งผลกำไรในการประกอบธุรกิจด้านเครื่องรางของขลัง ภาพนี้ทำให้เห็นถึงการหลงมกมายในวัตถุที่เกิดจากกระแสของกลุ่มทุนนิยมและวัตถุนิยม

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2562

สัญญาที่ปรากฏในอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านทุนนิยมและวัตถุนิยม ในจอมขมังเวทย์ 2 ปรากฏตอนที่วินเป่าคาถาเรียกไฟเพื่อต่อสู้กับศัตรู สามารถตีความสัญญาได้ว่า ไฟ คือเครื่องมือที่วินใช้ในการต่อสู้กับกลุ่มนายทุน ซึ่งสัญญาของไฟ คือ พลังในการต่อสู้ ดังนี้

รูปสัญญา	ไฟ
ความหมายสัญญา	การเผาไหม้
สัญญา	พลังในการต่อสู้

ความอีกตอนที่กล่าวถึงวินเป่าคาถาให้เหล็กไหลเข้าสู่ร่างกายตัวเอง เพื่อต่อสู้กับอำนาจระบบทุนนิยม สามารถตีความสัญญา ได้ดังนี้

รูปสัญญา	เหล็กไหล
ความหมาย	คงกระพันชาตรี
สัญญา	ป้องกันตัว

เมื่อเกิดการต่อสู้ระหว่างวินกับกลุ่มนายทุน รัฐในฐานะผู้ควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อย ย่อมดำเนินการจับกุมคนร้าย โดยในภาพกล่าวถึงผู้มีอำนาจได้แก่ “รัฐ” สั่งการผู้ใต้บังคับบัญชา “ตำรวจ” ดำเนินการจับกุม “วิน”

ภาพที่ 7 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 ฉากนี้ก็ต้องการให้ทางตำรวจช่วยจับตัววินเพื่อดำเนินคดี แสดงให้เห็นว่ากลไกที่รัฐและกลุ่มนายทุนกระทำความร่วมมือกันเพื่อจะแย่งชิงพื้นที่ และปราบปรามผู้กระทำผิดตามกระบวนการที่รัฐสร้างขึ้น

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2562

หลังจากที่ตำรวจไล่ล่าวินจนเกิดการต่อสู้ จะเห็นได้ว่าการต่อสู้ที่เกิดจาก “รัฐ” โดยมีเครื่องมือ คือ ปืน และการต่อสู้กับวินด้วยวิธีแบบ “ท้องถิ่น” คือ ไสยศาสตร์

ภาพที่ 8 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 ฉากนี้เมื่อผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เข้าจับกุมวิน โดยใช้ปืนเป็นอาวุธในการต่อสู้ แต่วินใช้ ไสยศาสตร์เป็นเครื่องมือต่อสู้กับตำรวจจนหลบหนีไปได้ เมื่อวินถูกตำรวจจับกุมเข้าห้องขัง ก็อดจึงเดินทางมายัง สถานีตำรวจเพื่อแสดงการขอบคุณผู้กำกับที่ได้ช่วยจับผู้ร้าย ซึ่งในภาพแสดงให้เห็นปฏิกิริยาขององค์กรตำรวจที่โอบอุ้มกลุ่มชนชั้นนายทุน

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2562

ภาพที่ 9 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 ฉากนี้ทั้งก๊อตและตำรวจต่างรู้สึกดีใจที่ทางการจับตัววินได้ แสดงให้เห็นว่ารัฐและกลุ่มนายทุนต่างช่วยกันปฏิบัติการกำจัดผู้ที่ขัดขวางการทำงานของตน

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2562

เมื่ออำนาจทางธุรกิจของครูเมย์กำลังเติบโตแบบก้าวกระโดด ประชาชนในฐานะผู้บริโภคต้องตกอยู่ในระบบทุนนิยมโดยไม่รู้ตัว ครูเมย์ คือ ตัวแทนระบบทุนนิยม ต้องเร่งกำลังผลิตสินค้าให้

เพียงพอกับความต้องการของท้องตลาดเพื่อส่งออกทั้งในประเทศและต่างประเทศ กระแสทุนนิยม และวัตถุนิยมของครูเมย์จึงวนเวียนในระบอบอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อประชาชนยังมีหวังในวัตถุเหล่านั้น ที่จะช่วยให้ลืมตาอ้าปากได้

ภาพที่ 10 ภาพยนตร์เรื่อง จอมขมังเวทย์ ภาค 2 ฉากนี้กล่าวถึงครูเมย์และพนักงานในบริษัทได้เข้าร่วมพิธีหล่อครูเมย์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาให้กับผู้บริโภค

ที่มา: ปิยะพันธุ์ ชูเพชร, 2562

หลังจากนั้นวินจึงเข้ามาทำลายพิธีหล่อรูปปั้นครูเมย์ และได้ต่อสู้กับก๊อตซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มทุนนิยม วินเปรียบได้กับตัวแทนของกลุ่มชนชั้นกลางที่คอยเรียกร้องในสิ่งที่ตนนั้นถูกกดขี่ข่มเหง และเกิดความเหลื่อมล้ำจากการกระทำจากระบบทุนนิยมที่เข้าครอบงำเพื่อตอบสนองความต้องการทางวัตถุ ในภาพยนตร์กล่าวถึงวินที่ต้องพบกับความสูญเสียทั้งบิดาและหญิงคนรักจากอิทธิพลของกลุ่มทุนนิยม วินจึงต้องต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมและใช้ไสยศาสตร์เป็นเครื่องมือต่อสู้คัดค้านอำนาจทุนนิยมที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ จึงสรุปประเด็นที่น่าสนใจที่ภาพยนตร์นำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยการนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย พบว่า ในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ สะท้อนการนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมผ่านตัวละครอิทธิ ตัวละครต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมในระบบกลไกของรัฐ ตัวละครอิทธิและวินจึงใช้พลังอำนาจทางไสยศาสตร์ เป็นเครื่องมือต่อสู้เพื่อสิทธิของตนและการต่อสู้เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้สังคม และอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านทุนนิยมและวัตถุนิยม พบว่า ในภาพยนตร์เรื่องจอมขมังเวทย์ ภาค 2

นำเสนอถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความเหลื่อมล้ำของระบบชนชั้น การยึดติดกับอำนาจเงิน การเอาวัดเอาเปรียบของชนชั้นที่มีฐานะทางการเงินที่สูงกว่า ดังนั้น ตัวละครอธิจึงต้องต่อสู้กับระบบทุนนิยมและวัตถุนิยมที่ไหลบ่าเข้ามาในสังคม โดยใช้ไสยศาสตร์เป็นเครื่องมือต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม

การนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ผลงานของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้เขียนบทภาพยนตร์ได้นำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย ผู้วิจัยสรุปได้ว่าวรรณกรรมเป็นตัวบททำหน้าที่แทนสังคม การนำเสนอผ่านเรื่องเล่าที่ประกอบสร้างฉาก ตัวละคร เหตุการณ์จึงผลิตซ้ำวาทกรรมชุดต่าง ๆ ในสังคม วรรณกรรมจึงเป็นสนามของการต่อสู้ทางวาทกรรมที่หลากหลายทั้งวาทกรรมกระแสหลักและวาทกรรมกระแสรองอื่น ๆ บทความนี้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางประชาธิปไตยและทุนนิยม ตัวละครอย่างอธิจึงต่อสู้เพื่อพยายามแก้ไขความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ตนเองได้เผชิญ ดังที่ ฌปักษ์ มานินพันธ์ และ เสาวณิต จุลวงศ์ (2561) กล่าวว่า นอกจากวรรณกรรมจะสะท้อนให้เห็นการปะทะสังสรรค์ระหว่างอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในยุคสมัยที่ตัวบทได้รับการประพันธ์ขึ้นแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของวรรณกรรมที่ไม่ได้มีความเป็นเอกภาพ เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสแนวคิดที่มีความแตกต่างหลากหลายสามารถขับเคลื่อนได้อย่างไม่สิ้นสุด นอกจากนี้ อุดมการณ์ของอัลตูแซร์ กล่าวถึงรัฐมีกลไกในการสร้างกระบวนการยุติธรรม ทั้งกฎหมาย การจับกุมกักขังหรือการลงโทษอื่น ๆ จึงทำให้ตัวละครพยายามตอบโต้การครอบงำอุดมการณ์ด้วยการใช้ไสยศาสตร์ เวทย์มนต์เพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐที่ฉ้อฉล

การนำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ผลงานของปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร ผู้เขียนบทภาพยนตร์นำเสนออุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านประชาธิปไตย และอุดมการณ์การต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำในสังคมด้านทุนนิยมและวัตถุนิยมที่ก่อให้เกิดช่องว่างสร้างความเหลื่อมล้ำและ ไม่เท่าเทียมกันของระบบชนชั้น จึงกล่าวได้ว่าเมื่อใดสังคมเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น ย่อมเกิดการปะทะสังสรรค์กับความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคมเหล่านี้ เพราะหากเกิดขึ้นในสังคมจะก่อให้เกิดการขัดแย้งในสังคม และหากรุนแรงแน่นอนต้องมีกระบวนการเรียกร้องสิทธิตามมา ในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ จึงใช้มายาคติเรื่องความเชื่อ ความศรัทธาของสังคมไทยนำเสนอในภาพยนตร์ ในลักษณะบรรยายภาค แสง สี การสื่อด้านไสยศาสตร์ เพื่อสื่อสารอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครแต่ละตัวที่เป็นคู่ตรงข้ามได้ถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทสนทนา แววดา และการกระทำ รวมทั้งใช้แนวคิดสัญลักษณ์ในการตีความหมายที่ซ่อนเร้นต่าง ๆ เพื่อนำเสนอให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่ถ่ายทอดได้อย่างลึกซึ้ง แนวคิดอุดมการณ์การต่อสู้ของตัวละครที่นำเสนอผ่านฉากและบทสนทนาต่าง ๆ ดังปรากฏในภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ทั้งภาค 1 และ ภาค 2 สามารถสรุปได้ว่าจอมขมังเวทย์ เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอการต่อสู้อุดมการณ์

ความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในสังคม เพื่อต่อรองกับอำนาจรัฐและยังมุ่งสร้างความเสมอภาคและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางการศึกษาการประกอบสร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตย ที่ตัวบทนำเสนอการต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำในสังคม อันเป็นกระแสหลักของสังคมแต่ละยุคสมัย ภาพยนตร์ เรื่อง จอมขมังเวทย์ ผลงานของ ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร สื่อให้เห็นอำนาจของทุนนิยมที่ไหลบ่าและแทรกซึมในสังคมไทย การต่อรองและโต้กลับกลไกอำนาจของภาครัฐ เป็นกฎข้อบังคับให้ประชาชนถือเป็นแนวปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาพยนตร์แนวแฟนตาซีหรือภาพยนตร์เหนือธรรมชาติเรื่องอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรม และอุดมการณ์ของผู้เขียนบทหรือผู้กำกับภาพยนตร์ ว่าเลือกนำเสนอชุดอุดมการณ์ใดในสังคมปรากฏในภาพยนตร์ อันอาจเป็นกระแสหรืออิทธิพลด้านภาษาความคิดทางสังคม (Soft Power)

2. ควรศึกษานวนิยายที่ปรากฏความเหนือธรรมชาติ เพื่อเข้าใจอุดมการณ์ของผู้เขียน และวิเคราะห์การผลิตซ้ำอุดมการณ์ของสังคมไทยผ่านเรื่องเล่า ฉาก ตัวละคร และบทสนทนา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมเชิงวิพากษ์

เอกสารอ้างอิง

ณปภัช มานินพันธ์ และ เสาวณิต จุลวงศ์. (2561). อุดมการณ์ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์เรื่องสองฝั่งคลอง. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 10 (1). 1-6.

ดูหนังออนไลน์. (2562, 28 มกราคม). *จอมขมังเวทย์ ภาค 2*.

<https://www.youtube.com/watch?v=j7ImE3iVKbs/>.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). *แว่นวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: นาค.

ปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร. (2563, 21 กรกฎาคม). *ประวัติปิยะพันธุ์ ชูเพ็ชร*.

<https://th.wikipedia.org/wiki/>.

พิเชษ แสงทอง. (2550). *วาทกรรมวรรณกรรม*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). *ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หน้าดั่งช่อง 8. (2562, 28 กรกฎาคม). จอมขมังเวทย์ ภาค 1.

<https://www.youtube.com/watch?v=BK2ErWY66cc/>.

ฤทธิธันธ์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภายนต์. (2561). วาทีพาทษ์: คำนิยม มายาคติ และ
อุดมการณ์ที่ปรากฏในหนังสือ “วรรณทองในวรรณคดีไทย”. *วารสารธรรมศาสตร์*. 37 (1),
19-42.

การตีความทางอรรถศาสตร์ของโครงสร้างประโยคคำสั่ง
ในนวนิยาย
Semantic Denotations of Imperative Structures
in Novels

อภิรักษ์ วงศ์กิตติพร¹

Abhinan Wongkittiporn

วันที่ส่งบทความ: 31 มีนาคม 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 30 มิถุนายน 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาระบบอรรถศาสตร์ของโครงสร้างประโยคคำสั่งในนวนิยาย งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากตัวบทที่แตกต่างคือตัวบทสนทนาในนวนิยายภาษาอังกฤษจากหนังสือ นวนิยายที่ขายดีเป็นจำนวนสามเล่มประกอบด้วย 1. Wuthering Heights ซึ่งแต่งโดย Bronte 2. The Lord of the Rings: The Return of the King ซึ่งแต่งโดย Tolkein และ 3. Dracula ซึ่งแต่งโดย Stoker คลังข้อมูลจำนวน 150,000 คำ ประกอบด้วย 29 ตัวอย่าง การวิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์ดำเนินการตามแบบของ Stefanowitch อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษจำนวน ทั้งสิ้นสามท่านทำการตรวจผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอรรถศาสตร์เพื่อความถูกต้องและความ น่าเชื่อถือ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์ของ Stefanowitch ในมุมมองของการ ใช้โครงสร้างคำสั่ง เชิญชวนและเรียกร้อง ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

คำสำคัญ : ระบบอรรถศาสตร์ โครงสร้างประโยคคำสั่ง นวนิยายภาษาอังกฤษ

¹ อาจารย์ประจำสาขาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

อีเมล abhinan.w@rsu.ac.th

Full-time Lecturer, B.A. in English College of Liberal Arts, Rangsit University Email:

abhinan.w@rsu.ac.th

ABSTRACT

This study examined the semantic denotations of imperative structures in English novels. This study contributes by using English novels in order to investigate the imperative structure in conversation dialogues. The data collection of English novels in this study was gathered from three best-selling English novels, which are 1. *Wuthering Heights* by Bronte 2. *The Lord of the Rings: The Return of the King* by Tolkein and 3. *Dracula* by Stoker. Approximately 150,000 words are made up of 29 tokens of imperative structures. Regarding the data analysis, the semantic denotations of imperative structures in this study follow Stefanowitch. Concerning the data validation, three English instructors were asked to validate the data analysis to ensure its accuracy and reliability. The results show that the semantic denotations comply with Stefanowitch's semantic denotations of instruction, invitation and request. It is hoped that this study will be beneficial to learners of English as a Second Language (ESL) and learners of English as a Foreign Language (EFL) concerning the use of imperative structures in narrative writing.

KEYWORDS: Semantic denotations, Imperative structures, English novels

Introduction

Today, English has been prevalently used as an international language. Since we are living in the era of globalization, knowing English is viewed as if opening the door to the world. Improving our English skills is not only beneficial to our English learning abilities inside English classrooms, but it will lead one to better job opportunities and global connections. Accordingly, knowing the English language is the pathway of successful accomplishment in one's life.

In order to know the English language, it is unavoidable to say that it is important to know the form, meaning and use of the English language at the same time. As mentioned by Radford (2016), form and functions are viewed as the core of a language to study. Our *linguistic performance*, referring to accurate and fluent use of language, will be mastered.

Regarding the structure of English, the English language is known as the language where the subject must be present (Radford, 2016). In other words,

omitting the subject of sentences as in **loves coffee* results in ungrammaticality and this leads to unacceptability. Despite having this requirement, there is the structure in English known as *imperative*, such as *Look!* which does not require a subject. This construction is special, being classified under the null category in English (Radford, 2016).

Without the subject requirement, the imperative structures in English are considered special. When the subject is omitted, it can be doubtful as to who is *the agent*, referring to a person or an instigator who performs the action. Another issue to consider about imperatives is when and why this structure will be used in different text varieties. The third perspective to look at is which lexical items frequently occur with this structure.

In regard to text varieties, different text varieties are likely to have their own preferences of grammatical structures. Learning grammar from text varieties allow us to learn their form, meaning and use concurrently. The use of the imperative frequently appears in English novels as they contain the dialogue of conversation (Takahashi, 2007) and they are viewed as a reliable source to learn this structure. This way of learning is considered as implicit learning of grammar whereby grammar is not separately taken from context to be studied alone. Learning grammar from English novels is likely to be useful for learners of English as a Second Language (ESL) and learners of English as a Foreign Language (EFL).

Despite having different text varieties that are used with imperative structures, such as advertisements and cooking recipes, this study contributes to the field by applying the study of imperative structures to English novels. In regard to their suitability and availability, English novels are reading materials that are suitable for everyone and they are also available in every household.

The readers can select stories that they enjoy reading themselves. With their enjoyability, this could attract learners to read books more frequently. Novels provide conversational dialogues that allow English language learners to learn the use of imperative structure easily. Normally, English language learners learn grammar in their English classrooms. Learning grammar from authentic text such as English novels themselves allows English language learner to become more autonomous learners and less dependent on their English teachers. So, English language learners could learn form, meaning and use at the same time. With this information, it leads to the following research question, as in, what are the semantic denotations of imperative structures in English novels?

Objective of the Study

To examine semantic denotations of imperative structures in English novels

Literature Review

This section provides the information of imperative structure in English (Radford, 2016). The analysis of semantic denotations of imperative structures is explained via Stefanowitsch's (2003) framework. Finally, previous studies examining imperative structures in different text varieties will be also addressed.

Imperative Mood

In addition to the psychology of language learning, the following section indicates the linguistic information of imperative structures. Imperative is one of the moods in English, which is discussed commonly (Katz, 2020). One of the prevalent uses of imperative mood is the interpersonal communication of command and order, as in *Take this to the kitchen* (Katz, 2020). Not only is the verb in this sentence used for the addressee to follow the action, the command or order is used in relation with politeness strategy or making a polite request (Katz, 2020). In imperative structures, the structure is covert, which will be explained in the following section. In traditional grammar, the deleted subject is understood as the second pronoun *you*. This may be convincing; however, it is argued later that it can be the first-person pronoun as in *I am telling you to take this to the kitchen*. Although having this interpretation, it is also interpreted as the second pronoun anyway, as it appears in an *object control construction*. The subject of the verb *take* is controlled by the pronoun *you*.

Syntactic Structure of Imperatives

As mentioned above, imperative structures lack the subject, so they are classified into the *null subject* category, such as *Look!* (Radford, 2016). What is the null subject? The subject in the English language is compulsorily required in all clauses. This requirement is to fulfill *Extended Projection Principle*, sometimes known as an *EPP feature* (Radford, 2016). However, there are several exceptions for the subject in English. One of them is called *truncation*. This is frequently found in writing a diary, where the omitted subjects are known to be the writers themselves, such as *go shopping*. The second case appears in non-finite clauses, as in *Peter wants PRO to eat mango*. Based upon generative grammar, the subject of non-finite

clauses is PRO which has a coindexation with the matrix subject referring to *Peter* (Radford, 2016). The last category is the imperative structure, such as *Sit here*.

Along the same lines as Zanuttini (2007), the imperative is syntactically classified as the null subject category, sometimes known as the overt pronoun *you*. In language analysis, the categories of subject are divided into the categories of null subject and non-null subject. In English, the null subject is an exceptional case, as in (1).

(1) Stand up!

The null subject in (1) is interpreted as the second pronoun, referring to *you*. This could be tested by the question tag (Zanuttini, 2007), as in (2).

(2) Stand up, won't you?

The overt subject is interpreted as the second pronoun *you*. It would be ungrammatical if one were to interpret the null subject as the first pronoun or the third pronoun.

(3)

(a) You stand up.

(b) *He/I stand up.

The null subject in imperative structure is not the same the covert subject PRO in non-finite clauses as the covert subject PRO in non-finite clauses as in *I want PRO to eat mango*, has the coreferential subject, as in *I*. Accordingly, the covert subject of the imperative structure refers to the second pronoun *you*. In addition, there are several characteristics of the imperative structure in English. Since imperative structure is an exceptional case, it cannot receive tense such as **Passed me the salt*. Also, modal verbs cannot be used with imperative as in **will pass me the salt*.

Semantic Denotations of Imperative Structures

Aside from the syntactic theory of imperative structure, the main focus in this study is the semantic denotation of imperative structures in English. The framework of semantic denotations in the structure of imperative follows Stefanowitsch (2003) who classified the senses of imperative structures as follows:

Table 1*Framework of Semantic Denotation of Imperative Structures (Stefanowitch, 2003, p. 4)*

(4)

Semantic Denotations	Examples
Request	(a) <i>Pass the sour cream please.</i>
Advice	(b) <i>If you feel uncomfortable with your fellow passenger, move to another carriage at the next station.</i>
Instruction	(c) <i>Melt the butter and the remaining oil in a separate saucepan.</i>
Permission	(d) <i>Uh yeah go on then.</i>
Wishes	(e) <i>Have a great birthday.</i>
Invitations	(f) <i>Please let me know if there is anything else that you need.</i>
Please	(g) <i>Please write soon.</i>
Warning	(h) <i>Just be careful.</i>

Table 1 presents the framework of semantic denotation in order to analyze imperative structures in English. The framework is based upon Stefanowitch (2003) who divided the sense of imperative into eight categories. There are request, advice, instruction, permission, wishes, invitation, please and warning.

Imperative Structures in Text Varieties

This section reviews the studies of imperative structures in text varieties. Text varieties refer to different genres of data collection in order to examine their form and meaning. One of the well-known studies in this field is Ren's (2011) research article examining imperative in English netvertising. He found that imperative is used with lexical cohesion reiterating, referring to *repetition*, as in (5).

(5) *Save 50% on a second box of the sweetest fruit to bend a bough...Save on two luscious boxes (a \$55.90 value), shipped to one address.*

(Ren, 2011, p. 746)

The imperative in (5) applies with the technique of repetition, referring to using the word *save* twice. The word *save* that is used twice has an impact on consumers in order to make a decision to purchase the product.

In addition to Ren (2011), Takahashi (2007) studied the structure of imperative in fictive stories, which are *The Sky is Falling*, *The Pelican Brief* and *The Deception*. As claimed by Takahashi (2007), dialogues in narrative writing could represent actual conversation. The top-four words that are frequently used in these tokens are *Let's*, *Let*, *Look* and *Tell*. Concerning the use of *let's*, several examples are given as in (6).

(6)

(a) “*Let's go for a walk*”.

(b) “*Let's chat*”.

(Takahashi, 2007, p. 97-98)

Let's in (6) is used with the semantic denotation of either agreement or refusal. It is the speaker's address to invite the listener to joint proposed activities or events with a polite manner called *tact* or *politeness strategies* (Takahashi, 2007). Another denotation of the use of *let's* is instruction, referring to inviting someone to do something, as in (7).

(7) “*Now, let's get down to business*”.

(Takahashi, 2007, p. 99)

Let's get down to business as in (7) is the speaker's instruction for the listener to get into the topic of their talk. In addition to the word *let's* and its denotation, the verb *let* usually co-occurs with *me* as in (8).

(8)

(a) “*Let me see*”.

(b) “*Let me say*”.

This pattern of occurrence is a predominant use of the verb *let*. Aside from this, the verb *Look* in the imperative is used with different senses as in (9).

(9)

(a) “*Look, where are you now?*”

(b) “*Well, look who's here*”.

(Takahashi, 2007, p. 117)

The verb *Look*, as in (9a), calls the listener's attention, technically known as *interjection* (Takahashi, 2007). *Look*, as in (9b), is used with the sense of perception. Another common verb that is used with the structure of imperative in fictive stories is the verb *tell*, as in (10).

(10) “*Well, tell us what’s happening*”.

(Takahashi, 2007, p. 108)

In (10), the verb *tell* shows that it is common to be used with the colligation of indirect interrogative.

O’neill and Casavas (1997) studied the use of imperative in English advertisement. The results of the study reveal that the semantic denotation of instructions is the most common patterns in television advertisement, where an example is presented as in (11).

(11) Coleman’s Sauces

Voice-over (woman): For a proper family meal, pop some chicken in a dish. Then pick a Coleman’s sauce, empty it out, add some water, stir it up, and pour over the chicken. Cook until tender and serve with nice fresh vegetables. Coleman’s makes a real meal.

(O’neill & Casavas, 1997, p. 227)

O’neill & Casavas (1997) indicated that instruction is likely to be used often in the advertisement of a recipe when making a meal. Furthermore, Jary and Kissine (2016) provided a number of imperatives, exemplified as follows.

(12)

- (a) Shut the door.
- (b) Watch out for pickpockets.
- (c) Read the comments carefully.
- (d) Don’t smoke here.
- (e) Enjoy the show.

Jary and Kissine (2016) indicated that imperative belongs to the category of directive speech acts, which could include request, as in (12a), warning, as in (12b), advice, as in (12c), prohibition, as in (12d) and a good wish, as in (12e)

English Novels

This study selected English novels as they contain conversation dialogues and are a practical source to investigate the use of imperative structures. English novel is a kind of narrative writing. It is a kind of writing to entertain readers. This kind of writing is regarded as a special kind of writing. In order for the readers to continue reading a written story from the start until the end, it is important for the writers to develop the plot of the stories in an interesting way. This requires writers to have a good orientation, referring to the plot, setting and the protagonist.

Although many people claim that imperative structures occur in spoken register, Takahashi (2007) pointed out that imperative structures are also commonly found in conversational interaction between protagonists in stories. This can be used to represent spoken language to investigate imperative structures in English novels as shown below.

(13)

“Who has taught you those fine words, brain?” I inquired. “The curate?”

“Damn the curate, and three! Give me that,” he replied.

“Tell us where you got your lessons, and you shall have it,” said I. “Who’s your master?”

“Devil daddy,” was his answer.

“And what do you learn from daddy?” I continued.

(Bronte, 2019, p. 85)

In (13) we are reading a conversation between characters in the story of *Wuthering Heights*. The conversation in written stories is regarded as having high practicality in order to use them to replace spoken language. This information leads to the following method.

Method

The investigation of imperative structure in this study is gathered from the data collection of three popular English novels.

The Data

The data collection in this study is English novels, which are written with the dialogue of conversation. This indicate that it is the protagonists’ spoken language. With this occurrence, the researcher could investigate the imperative structure from this section (Takahashi, 2007).

The data in this study is gathered from *Wuthering Heights* (Bronte, 2019), *The Lord of the Rings: The Return of the King* (2020) and *Dracula* (2021). These are best-selling novels (www.amazon.com). A total of 150,000 words contains 29 tokens of imperative structures. The imperative structure begins with the verb without the subject and it could be tested by an adverbial phrase *internationally*. An example of conversation dialogue is given as follows:

“Let me in-let me in!”

“Who are you?” I asked, struggling, meanwhile, to disengage myself.

“Catherine Linton,” it replied, shiveringly (why did I of *Linton*? I had read *Earnshaw* twenty times for Linton)- “I’m come home: I’d lost my way on the moor!”

With this data collection, the data analysis is presented in the following section.

Data Analysis

The data analysis of imperative in this study follows Stefanowitch (2003) who classified the semantic denotation of imperative into types where the pilot study is presented in Table 2.

Table 2

Semantic Denotation of Imperative Structures in Selected English Novels
(14)

Semantic Denotations	Examples
Invitation	(a) “ <i>Come, come,</i> ” he said, “you are flurried, Mr. Lockwood
Request	(b) The intense horror of nightmare came over me: I tried to draw back my arm, but the hand clung to it, and a most melancholy voice sobbed, “ <i>Let me in-let me in.</i> ”
Instruction	(c) “ <i>Stop, Miss Catherine, dear!</i> ”-I Interrupted.

Table 2 presents semantic denotation of imperative structures. In regard to the data analysis of the imperative in this study follow the definition and example as provided below.

The semantic denotation of invitation provides the sense of asking someone politely and sometimes it is used with words of repetition, such as *Come, Come as in (14a)* (Stefanowitch, 2003). Requesting provides the sense of asking for permission to do something, such as *let me in-let me in as in (14b)*. (Stefanowitch, 2003). In (14c), *stop* represents an *instruction*, referring to informing someone to do something or it is a must to do it (Stefanowitch, 2003).

The Results and Discussion

This section presents the result and discussion of the study. In the total of 150,000 words, there are 29 tokens of imperative structures in this study. In the

selected English novels, three semantic denotations of imperative structures are found as in invitation, request and instruction. It seems that each semantic denotation of imperative structures in the selected English novels is used with limited lexical choices.

Overall Semantic Denotation of Imperative Structures in Selected English Novels

The frequencies and percentages of semantic denotations of imperative structures in the selected English novels are presented in Table 3.

Table 3 *Frequencies and Percentages of Imperative Structures in the Selected English Novels*

Semantic Denotations	Frequency	Percentages (%)
Instruction	13	44.82
Invitation	11	37.93
Request	5	17.24
Total	29	100

The higher percentages occur with the imperative of instructions and invitation at 44.82 percent and 37.93 percent, respectively. The lowest percentage of imperative structures are requests at 17.24 percent.

Semantic Denotations of Instructions

The imperative structure to denote instruction is the most frequent pattern used in the selected English novels. This result goes along the same lines as Qassim and Hussein (2013) who studied the use of imperative structures in the novel called *Oliver Twist*, where the result of semantic denotation of instruction occurs among the top 5.

(15)

(a) “Leave the room, Ellen!” she repeated, trembling all over.

(Bronte, 2019, p. 56)

(b) “Look!” she cried eagerly, “that’s my room with the candle in it, and the trees swaying before it; and the other candle is in Joseph’s garret.”

(Bronte, 2019, p. 97)

(c) “Get away this moment! How dare you touch me?”

(Bronte, 2019, p. 224)

(d) “*Look!*” he cried.

(Tolkien, 2020, p. 875)

(e) “*Look! Isten szek!*”-“*God’s seat*”

(Stoker, 2021, p.10)

With regard to the imperative structures of instructions as occurred in this study, it seems that various lexical items occur with this study as compared with a previous study. Qassim and Hussein (2013) used only one novel to investigate the imperative structure, this would be a reason why there is a limitation in the result of their study where only the lexical item *leave* was found. However, the current study found more verbs that are used in this pattern: *look, get up, put on, stop, get away* and *tell me*.

Semantic Denotation of Invitation

One of the common uses of imperative structures complying with Stefanowitsch’s (2003) framework is the semantic denotation of invitation as in (16).

(16)

(a) “*No, thank you.*”

“*Not bitten, are you?*”

“*If I had been, I would have set my signet on the biter.*”

Heathcliff’s countenance relaxed into a grin.

“*Come, come,*” he said, “*you are flurried, Mr. Lockwood.*”

(Bronte, 2019, p. 7)

(b) “*Come, come!*” I repeated. “*I’ll tie the riband.*”

(Bronte, 2019, p. 148)

(e) “*Come Master Perrian!*”

(Tolkien, 2020, p. 885)

(f) “*Come,*” he said at last.

(Stoker, 2021, p. 30)

In (16), the semantic denotation of imperative structure is invitation. When one is invited to do something, the speakers use the technique of lexical repetition, such as *come, come* as in (16a) and (16b). With this denotation, only two specific lexical choices as in *come* and *sit down* are used when inviting someone to do something.

The occurrence of lexical repetition is not only common in advertising as in *save 50% on a second box of the sweetest fruit to bend a bough....save on two*

luscious boxes (a \$55.90 value), shipped to one address as mentioned by (Ren, 2011, p. 746). This feature is also used in English novels, which can be common characteristics of imperative structures. So when someone is invited to do or buy something, the imperative structure of lexical repetition can be a good technique to use.

The result of this study could very well be applicable to the learning theory of behaviorism (Hummel, 2021). The imperative structures to denote invitation repetitively occur with certain words or phrases, such as *come come, come* and *sit down*. With this high frequency of occurrence, English language learners will learn the use of these words and phrases automatically.

Semantic Denotation of Request

Another semantic denotation of imperative structure in the selected English novels that follow Stefanowitsch's (2003) framework is request. The theory of behaviorism is also applicable with the imperative structure with the semantic denotation of request as repetitively occurred in (17).

(17)

- (a) The intense horror of nightmare came over me: I tried to draw back my arm, but the hand clung to it, and a most melancholy voice sobbed, "Let me in-let me in."

(Bronte, 2019, p. 21)

- (b) "*Let me get off my wet clothes, and I'll tell you about it Nelly,*" he replied.

(Bronte, 2019, p. 38)

- (c) "*Stay! Stay!*" cried Gandalf.

(Tolkien, 2020, p. 853)

In (17), the use of request in imperative goes along the same lines as Takahashi (2007) who said that the use of the verb *let* follows the politeness strategies.

Pedagogical Implications

As mentioned earlier, this study is useful for learners of English as a Foreign Language (EFL) and learners of English as a Second Language (ESL). Some English language teacher applies the teaching approach of explicit learning of grammar in his/ her classroom. Although this approach is quite archaic and sometimes the result of learning in this way may not be productive. One of the recommended ways is

that English language learners could learn form, meaning and use at the same time is the practice of reading English novels outside the classroom. This way could support them to become independent language learners. Not only can reading an English novel reduce the boredom of reading as learners can select stories based on their own interest, but they can spend their free time to do their self-study of English. Based upon the data analysis of imperative structure in this study, the structure is practically presented with context of situations in different settings. This could be a simulation of actual events of how learners could apply language in actual use. The study of imperative structures is applicable with the behaviorism theories and language teaching in the classroom in that it is the structure that is filled with the repetitive lexical items, such as *let*, *come* and *look*. This is considered to have a high level of suitability for beginner level learners.

Conclusion

This study investigated semantic denotations of imperative structures in selected English novels via answering the following research question.

“What are the semantic denotations of the imperative structures in English novels?”

In English novels, the imperative structure is likely to occur with repetitive lexical items such as *let*, *come* and *look*. They are used as formulaic patterns. This means that the usage of imperative structures in English novels is highly predictable. With this high predictability, it is suitable to apply in classroom teaching with beginners and elementary level learners.

The semantic denotations of imperative structures in English novels are used with three patterns, including invitation (i.e., “*Come*, Catherine,” I said), making a polite request (i.e., “*Let me alone. Let me alone*,” sobbed Catherine) and instruction (i.e., “*Look there!*” he said).

Due to limitations, the results of imperative structures in this study will be applicable to only the data of English novels. Applying the results of this study to other data collection sources, such as newspapers, academic textbooks and journals may not be applicable to the optimal level.

Suggestion for Future Research Studies

For future research study, it is recommended that studying the imperative structures in other text varieties may contribute something new to the field. The future studies of English Imperatives in cookbook, medication labels, magazines is,

therefore, be recommended. In addition, the study of imperatives in different English dialects such British and American English can lead to different results.

References

- Belkina, T., Warafi, A. A., Eltom, E. H., Tadjieva, N. Kubena, A., & Vlcek, J. (2014). Antibiotic use and knowledge in the community of Yemen, Saudi Arabia, and Uzbekistan. *International journal of public health*, 59(2), 319-327.
- Bronte, E. (2019). *Wuthering Heights*. Missouri: Andrews McMeel.
- Cheaito, L., Azizi, S., Saleh, N., & Salameh, P. (2013). Assess of self-medication in population buying antibiotics in pharmacies: A pilot study from Beirut and its suburbs. *International Journal of Public Health*, 59(2), 319-327.
- Hummel, K. M. (2021). *Introducing second language acquisition: Perspectives and practices*. Oxford: Willey Blackwell.
- Jary, M., & Kissine, M. (2016). When terminology matters: The imperative as a comparative concept. *Linguistics*, 54(1), 119-148.
- Katz, S. R. (2020). *American English Grammar*. New York; Routledge
- O'Neill, M., & Casavas, M. (1997). The use of imperative in Catalan and English advertisement: A Pragmatic Analysis, *Bells: Barcelona English language and literature studies*, 261-280.
- Qassim, S. A. M., & Hussein, B. F. (2013). Imperative Structures: Form and Function in "Oliver Twist". *Mustansiriyah Journal of Arts*, 37, 1-22.
- Radford, A. (2016). *Introduction to English sentence structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ren, J. (2011). An analysis of cohesion achieved by imperative clauses in English netvertising. *Theories and practice in language studies*, 1(6), 744-746.
- Stefanowitsch, A. (2003). The English Imperative: A construction-based approach. https://www.researchgate.net/profile/Anatol-Stefanowitsch/publication/247867555_THE_ENGLISH_IMPERATIVE_A_CONSTRUCTIONBASED_APPROACH/links/563a8a2308ae405111a58a94/THE-ENGLISH-IMPERATIVE-A-CONSTRUCTION-BASED-APPROACH.pdf
- Sugiharti, E. (2021). Comparing Oral and Written Cooking Recipes Using Systemic Functional Grammar. *Jurnal Bahasa Inggris Terapan*, 7(1), 19-33.

- Takahashi, H. (2007). A usage-based analysis of Imperative Verbs in English
(1). *北海道大学文学研究科紀要*, 121, 89-129.
- Tolkien, J. R. R. (2020). *The Lord of the Rings: The Return of the King*:
London: HarperCollins.
- Zanuttini, R. (2007). Zanuttini “Encoding the addressee in the syntax:
Evidence from imperative subject. *Natural and Linguistic Theory*,
26(1), 185-218.

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในกระบวนการเขียน: กรณีศึกษาผู้เรียน ภาษาอังกฤษชาวไทย

Language Learning Strategies in the Writing Process: A Case Study of Thai EFL Learner

Wararee Ninkoson¹

วันที่ส่งบทความ: 30 เมษายน 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 12 พฤษภาคม 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยแบบกรณีศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย โดยศึกษาพฤติกรรมการใช้ในแต่ละขั้นตอนของงานเขียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือตัวอย่างงานเขียนและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากการจำแนก 3 ประเภท ได้แก่ กลยุทธ์อภิปัญญา (Metacognitive strategies) กลยุทธ์ทางสังคมและอารมณ์ (Social Affective Strategies) และกลยุทธ์ปริชาน (Cognitive Strategies) ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนใช้กลยุทธ์อภิปัญญา (Metacognitive strategies) มากที่สุดในระยะก่อนลงมือเขียน (Pre-task) และใช้กลยุทธ์ทางด้านสังคม-จิตพิสัย (Social Affective Strategies) ในช่วงการวางแผนงานเขียน และระหว่างเขียนงาน (During-task) บ่อยครั้งที่สุดในปริมาณเท่ากัน ทั้งนี้พบว่าผู้เรียนใช้กลยุทธ์ปริชาน (Cognitive Strategies) มากที่สุดในช่วงเวลาระหว่างเขียนงาน (During-task) ในภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ กระบวนการเขียนภาษาต่างประเทศ

ABSTRACT

This research aims to investigate language learning strategies used by Thai learners of English in each stage of writing tasks. The participant in this study was a Thai EFL learner. The instrument employed to collect data is writing tasks and interview questions. The data was analyzed based on three classifications which were metacognitive strategies, social and affective strategies, and cognitive strategies. The results revealed that Metacognitive strategies were mostly employed in the pre-task stage, Social Affective Strategies equally appeared in the pre-task and during-task the most often while Cognitive Strategies were most preferred in the during-task moment.

KEYWORDS: Language, Learning, Strategies, English as a foreign, Language, Writing Processes

¹ Lecturer of Foreign Languages Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, Email: Wararee.n@nsru.ac.th

Introduction

Language Learning Strategy is one of the most important factors affecting learners' ability in other languages. The preferences of the Learning Strategy used in a particular learner are varied depending on the specific type and process of the task he/she is dealing with (Halbach, 2000). Writing skill is one of the English skills which have been pointed as the hardest tasks for learners of English as it requires many sub-skills such as knowledge telling and transforming, critical thinking, and grammatical knowledge (Bereiter & Scardamalia, 1987).

According to writing Little (2007), in order to be a successful writer, it is essential for learners to employ strategies in their learning. Similarly, to teaching and learning English, it is important for teachers and learners themselves to notice language learning strategies used by learners and how to properly employ them in a certain process of. This research, thus, aims to examine language learning strategies employed by a Thai EFL learner in each stage of the writing process of paragraph writing tasks.

Literature Review

1. Language Learning strategies

Language Learning strategies refers to techniques or procedures that learners employ to assist their learning in both linguistic and content fields (Chamot, 1987). Besides, Rubin (1987) further explained that using strategies to learn language leads to learners' language development. Besides, learning strategies were described as steps or approaches used by learners to acquire, assemble, recall and manage information (Oxford, 1990).

2. Common Features of Language Learning Strategies

In general, Language Learning Strategies are divided into two types; Direct and Indirect Language Learning strategies. Direct Language Learning Strategies include Memory, Cognitive, Compensation sub-strategies while, Indirect Language Learning Strategies include Metacognitive, Affective, Social sub-strategies (Oxford, 1990).

2.1 Direct Language Learning Strategies

Direct Language Learning Strategies refer to ways of dealing with the new language system. This is useful for learners in the retention and use of new information. Subcategories of Direct Language Learning Strategies are as follows,

2.1.1 Memory strategies

Memory strategies are simple principles such as arranging, making associations, and reviewing. These principles are often used when learners learn vocabulary by linking words or phrases with pictures. On the other hand, some learners find it easier to associate words or phrases with sounds, movement or touch (Lan & Oxford, 2003). Memorization strategy is often used in the early stages of learning a language. When learners can develop learning at an advanced level, Memorization is often used less, but does not completely disappear (Oxford, 1990).

2.1.2 Cognitive strategies

Cognitive strategies are frequently used by adult learners. That is, they tend to analyze or summarize the language before learning the particular language by practicing, conveying and interpreting messages touch (Lan & Oxford, 2003).

2.1.3 Compensation Strategies are used when a language learner has the background knowledge of the particular language. It is often used in learning grammar and vocabulary, such as guessing unknown words from context (Oxford, 1990).

2.2 Indirect Language Learning Strategies

Indirect Language Learning Strategies are used in conjunction with direct Language Learning Strategies. These allow learners to naturally acquire a new language system.

Subcategories of Indirect Language Learning Strategies are as follow,

2.2.1 Metacognitive Strategies

Metacognitive Strategies are the learning strategies that help learners plan their learning more effectively. When learners learn grammar, vocabulary or writing that may be difficult for the learner. Metacognitive plays a very important role in language learning as students will determine the learning 's priority, plan their learning processes and assess their learning outcomes (Kim, 1995).

According to Oxford (1990), these are key factors affecting learners' success in language learning. That is, setting up learning 's priority helps learners set goals to improve their language skills. Alignment and planning help learners prioritize their learning in order to gain the most out of the lessons while, self-assessments help learners deal with problems such as checking and correcting errors.

2.2.2 Affective Strategies

Affective Strategies refer to emotions, attitudes, and learning incentives which include Lowering anxiety, Encouraging, Emotional temperature. Good

language learners tend to successfully control their negative attitudes and emotions about learning and understand that they are not a positive influence on learning ability. Yu (2003) also clarified that too much anxiety can significantly affect learning potential. To explain more, anxiety is often in the form of fear, awkwardness, a feeling of insecurity, and doubt. The case study of Shmais (2003) further exemplified that learner are prone to anxiety if they have to answer questions in front of their peers or answer questions if the answers are not prepared in advanced.

2.2.3 Social Strategies

Social Strategies are used in Interpersonal communication, including Asking questions, cooperating and empathizing with others. Of the three, asking questions is very helpful in learning and helping to understand the accurate meaning of communication. These strategies help language learners to build self-esteem, increase confidence and reach their learning goal faster and more efficiently (Halbach, 2000).

Employing Social Strategies means being in the real situation where language is used. Learners can use social strategies to develop their language interpretations and cultural awareness of the thoughts and feelings of humans which is the main objective of language learning (O'Malley and Chamot (1990).

3. Language Learning Strategies in writing tasks

As there are various ways of defining strategies, there are also various ways of categorizing them. O'Malley and Chamot (1990) have identified learning strategies into three main types, which are cognitive, metacognitive, and social strategies. Cognitive Strategies refer to techniques that manage information to improve learning, Social Affective Strategies involve with interaction and communication with others, including people and materials, while Metacognitive Strategies work with planning, observing, and assessing skills.

According to students' use of learning strategies described by Oxford (1994), learners seem to use different strategies to deal with different language tasks. This is to say, learners frequently employ self-monitoring, and self-evaluation in speaking tasks yet use elaboration, making inferences, selective attention, and self-monitoring in listening; on the other hand, there is more evidence in using self-monitoring, deduction, and substitution strategies in writing task.

Focusing on learning strategies used in writing, there are some findings in a previous study by Chamot and Kupper (1989) explaining that learners mostly employ Cognitive and Metacognitive Strategies to plan and elaborate their writing tasks, respectively. Furthermore, it is explained in the study of Chenoweth (1987)

that in order to complete a single writing task, activities are mostly required as follows: post-task, during-task, and post-task activities. However, it is further pointed out that these three steps depend on the particular learner, that is, some may follow these steps strictly, yet some may not. In contrast, Susser (1994) pointed out that writing is an activity where learners are in a loop between drafting and modifying their writing. This is to say, by moving forward and backward, learners are able to revise their content and ideas. Later, Richard and Nunan (1990) identified that high proficiency learners seem to spend more time brainstorming ideas before writing, compared to those lower ones who usually face the confusion when they start writing. Similarly, to the drafting process which consumes more time for high proficiency learners, who normally reconsider their paragraph, than lower proficiency learners who spend a small amount of time looking at vocabulary. As for the last step, revision, high proficiency learners mostly review the meaning of the whole task, yet lower proficiency learners seem to recheck their misspelling and grammatical errors.

Kellog (1994) has mentioned in his previous study that every single step in writing tasks include different learning strategies. According to Grabe (1999) stating that in pre-task activity, learners mostly use Organization planning and Advanced organization, during task stage; Questioning for Clarification Strategy is most preferred, while Elaboration and Self-Evaluation are mostly employed in post-task activity. However, it depends on a particular learner in employing certain strategies that suit them the most. This different preference of selecting learning strategies in an individual writer is a factor affecting differences of how tasks are represented.

Research Objective

To examine Language Learning Strategies employed by a Thai EFL learner in each stage of the writing process of paragraph writing tasks.

Methodology

Participant

The participant employed as case study in this research was purposefully selected under the criteria of “Information-rich case selection” of Patton (1990). The participant was a 24-year-old male Thai native speaker who is originally from Thailand. The participant has never lived outside the motherland. The participant speaks three languages including Thai (mother tongue), Chinese (second language) and English (additional language). Also, the participant has learned English in Thai public School and university an hour a week since grade 7 as a requirement of the Ministry of Education. As for English proficiency, the participant is identified as

intermediate English speaker (B1 level, based on Common European Framework Reference (Little, 2007), as he received 610 scores for TOEIC.

Tool

In order to accomplish the purpose, writing tasks and a list of interview questions are employed in this research. The writing task, including bar chart and specific data, is selected from IELTS writing task1 of British Council under the topic of “The number of travelers using three major airports in New York City between 1995 and 2000. Also, a question list for the interview was adapted from Khaldieh (2000) to scope the interview content. The questions are categorized into three types of language learning strategies of O’Malley (1990) which are Metacognitive strategies, Social Strategies and Cognitive strategies

Ethical Considerations

The participant has been informed of the aims, and method of this research before participating in this study. Besides, the learner himself has received and signed the consent form attached with details of Language awareness for second language teachers course detail and agreement of research participation. Besides, the participant is required to keep the copy of the consent form with himself. All information in this research, including participant’s information, results and recorded interview are confidential.

Data Collection

To collect data, the participant was first given a task to write a paragraph describing a bar chart showing “the number of travelers using three major airports in New York City between 1995 and 2000”. The participant must write at least 150 words describing the summary of main ideas and relevant comparisons of information, within 20 minutes. During the writing stage, the researcher would observe and take note of participant’s activities in pre-writing, during- writing and post writing. After finishing the task, the participant was interviewed by using a question list prepared, in order to investigate strategies, he used to facilitate his previous task. In this process, the interview would be recorded.

Data Analysis

The data were transcribed in line from an observation and interview. Language learning strategies category of by Malley (1990), including metacognitive strategies, cognitive strategies and social affective strategies was employed as a criterion. Evidence of strategies are counted and categorized into stages of performance (pre-task, during-task and post-task), and frequency of use in each type of strategy use.

Results

The research shows outstanding evidence of learning strategies used in each stage of task. To explain more, the participant used the same amount of the Metacognitive Strategy in pre-task (16 times) and during-task(16times) stage. Furthermore, in the pre pre-task stage, Organization Planning strategy was employed most frequently at 9 times, followed by advanced organization (3 times) and self-monitoring (3 times). Nevertheless, Direct Attention and Selective Attention were not used by the participant in the pre-task stage of writing. For during-tasks, Self-Monitoring is used the most (8 times), followed by Selective Attention (4times) and Self-evaluation (2 times). Advanced organization and Organization Planning Strategies' evidence of use did not exist in the during-task stage. Looking at the post-task stage, there was only evidence of Metacognitive Strategies which were under criteria of self-evaluation (2 times).

Similarly, there was an equal number of evidences in pre-task and post-task stages which were three times each. For the pre-task stage, Questioning for Clarification was the only strategy preferred by the participant with the frequency of three times. In the during-task moment, the participant used all strategies at once, including Questioning for Clarification, Self-talk and Self-reinforcement Strategies. On the contrary, this learner did not use any Social Strategy type while he was in the post-task stage.

Cognitive Strategy was most preferred by the learner in the during-task stage as he used it 41 times, which significantly showed a high difference between those other two stages, the post-task and the pre-task which employed only three and one time respectively. To explain more, in the pre-task moment, Translation was the only strategy used by the participant, and he used it only once. On the other hand, in the during- task period, Resourcing was employed most frequently (12 times), followed by Note-taking, and rehearsal strategies which the learner used 5 times per each strategy. During this during-task moment, there was no evidence of Elaboration Strategy. Referring to the post-task stage, the learner only preferred Elaboration Strategy which was used three times in total. In addition, Repetition, Grouping, Summarizing, Imagery, Auditory Representation and Contextualization Strategies did not appear in any stage of this task.

Looking closer in to the Frequency of Learning Strategies use in each learning strategy, all 7 types of cognitive strategies were employed in this writing task. The participant preferred to use Self-monitoring strategy (32.36%) the most, followed by Organization planning (26.48%) and Self-evaluation (14.70%),

respectively. In contrast, it was obviously seen that direct attention (2.94%) and Advanced Organization Strategies (2.94%) similarly received the least preference from this particular learner. The Metacognitive Strategies results obtained are presented in Figure 1 below;

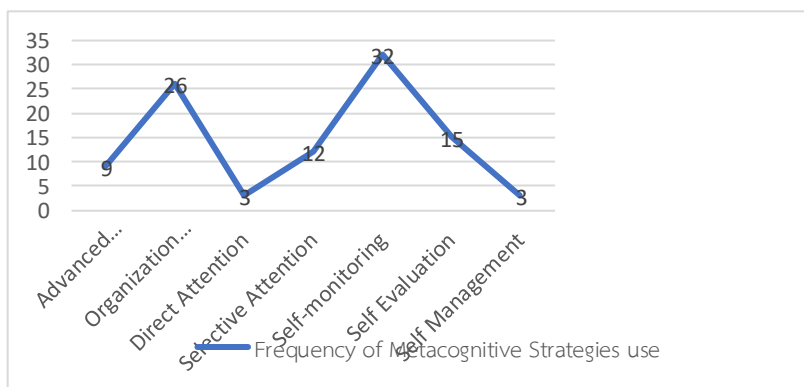

Figure 1: Frequency of Metacognitive Strategies used by the participant in writing task

Also, the result reflected three types of social strategies used by the learner in order to facilitate his writing task. There was a significant result of questioning for a Clarification Strategy which was highly used by the participant at 66.67% which received approximately 4 times of self-talk and Self-inference Strategies which were used at 16.67 and 16.66 respectively as shown in Figure 2 below;

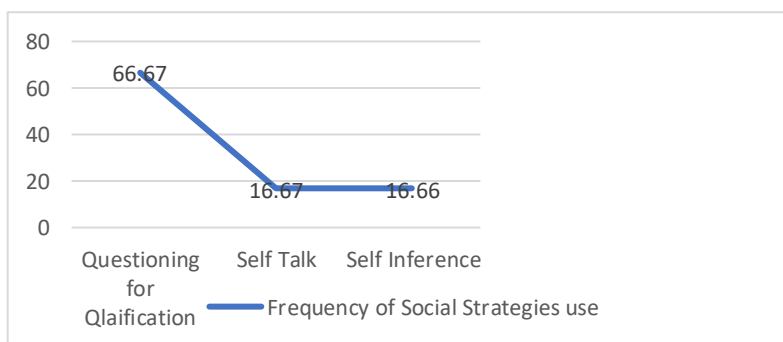

Figure 2: Frequency of Social Strategies used by the participant in writing task

Regarding frequency of learner's use of Cognitive Strategies, Resourcing Strategy outstandingly received the majority preference from the participant with a percentage of 30%. The second highest use was Translation Strategy (15%), followed

by Note-Taking and Rehearsal which were used at the same frequency at 12.5%. However, inferencing strategy was employed the least at 2.50%. Results are presented in Figure 3 below;

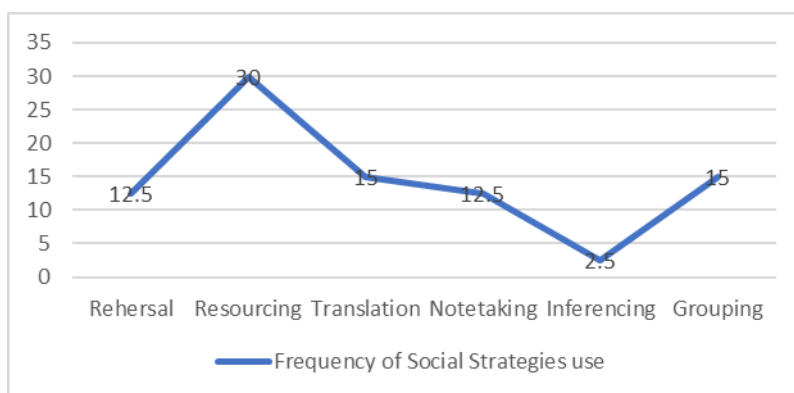

Figure 3: Frequency of Cognitive Strategies used by the participant in writing task

Discussion

According to the results, this particular learner's learning strategies reflected in the same way as the previous research of Chamot (1987) that learners normally employ different strategies to deal with language and content. In addition, this particular learner employed certain language learning strategies for each stage of his writing task. Metacognitive strategy was mostly used in the pre-task and the post-task of writing, however, there was almost no evidence of them in the post-task stage. According to further discussion in the post-interview, the participant employed Organization Planning strategy most often in the pre-task in order to prepare himself in terms of getting ideas, outlining and managing on time and vocabulary. Yet, during a task, Evaluation Strategy was employed most often due to the reason of rechecking and proofing the participant's spelling.

Focusing on Social Affective Strategies uses of learner which were mostly preferred in pre-task and during task activities, more than the post-task ones, the participant used to question for clarification most often in both types due to the instance of dealing with problem solving, such as ask for understanding and comprehension (line no.17,121). These results support the previous study of Galbraith and Rijlaarsdam (1992) stating that questioning for clarification strategy was most preferred by intermediate learners in these stages as they were exploring and deciding the idea and language use. In addition, many intermediate level learners

seem to be confident with their knowledge, thus; they would normally ask or consult for clarification or confirmation from others.

As for Cognitive Strategy type, this participant outstandingly employed this strategy in the during-task stage and the majority of them was resourcing strategy. By looking closer at the instance of using resourcing strategy, the participant needed to deal with unknown vocabulary and structure while he was writing. However, there was only one time using cognitive strategy in the pre-task moment, and three times in the post-task stage. This finding confirms the previous research of Grabe and Kaplan (1999) stating that, there was less evidence of cognitive strategy uses in pre-task and post-task activity in low to intermediate level language learners, as they mostly started to write before knowing what to write, and use learning strategies to deal with challenges faced during the task.

Moreover, by looking at the results in this study, there was a tendency of repetition in strategy uses. To explain more, the frequency of use was not varied as the learner kept using the specific strategies, he was familiar with, and seldom used others. The participant tended to use the same strategy repetitively, such as Organization Planning and Self-Monitoring in Metacognitive type, questioning for clarification in Social Affective type and Resourcing in Cognitive type. This notice agreed with Chenoweth (1987) that there was a narrower rank of pattern in language strategy use in writing performance of intermediate English learners, compared to those advanced who normally employed various learning strategies.

Conclusion

In Metacognitive Strategy Strategies, the participant employed self-monitoring strategy most often in the total task. Besides, Organization planning, self-monitoring and self-evaluation were most preferred in the pre-task, the during-task and the post-task respectively. As for Social Affective type, questioning for clarification was used most often in writing tasks. It was used the most in the pre-task and the during-task. However, there was no evidence of Social Affective Strategy used in the post-task stage. Cognitive Strategy type, Resourcing Strategy received the highest preference in writing tasks, while Translation, Resourcing and Elaboration were used most often in pre-, during- and post-task respectively.

Limitations

A controlled environment was one of the barriers in this study. That was to say, as the interview was held in a controlled area where there was only one

learner doing a task, it could be a barrier to choosing some specific learning strategy, such as cooperation strategy in Social affective type as there is no peer or other learners for the participant to cooperate with.

Recommendations for further research

Further research could focus on the relationship between choice of learning strategies and success of language learning by using this particular case exploration as ground information. The factors influencing the choice of learning methods such as motivation, gender, culture, attitudes and beliefs, type of work, time of beginning language learning, learning styles, tolerance ambiguity among different case studies is also worth explored and compared.

References

- Chamot, A. (1987). The learning strategies of ESL students. In Wenden, A. and J. Rubin(eds.) *Learner strategies in Language Learning*. Englewood Cliff, N.J.: Prentice Hall.
- Chamot, U., & Kupper, L. (1989). Learning strategies in foreign language instruction. *Foreign language annals*, 22(1), 13-22.
- Chenoweth, N. A. (1987). The need to teach rewriting. *ELT journal*, 41(1), 25-29.
- Galbraith, D.& Rijlaarsdam, G. (1999). Effective strategies for the teaching and learning of writing. *Learning and instruction*, 9(2), 93-108.
- Grabe, W. & Kaplan, R. (1999). The writing courses. 172-97 in J. F. Lee and B.Vanpatten, (eds.), *Beyond methods: Components of second language teacher education*. New York: McGraw- Hill.
- Halbach, A., (2000). Finding out about students' learning strategies by looking at their diaries: a case study. *System*, 28(1), 85-96.
- Kellog, R. (1994). *The psychology of writing*. New York: Oxford University Press.
- Khaldieh, S. (2000). Learning strategies and writing processes of proficient vs. less proficient learners of Arabic. *Foreign Language Annals*, 33: 522-534.
- Kim, Y. M. (1995). The effect of gender and learning context on the use of language learning strategies. *English Teaching*, 50(2), 331-345.
- Lan, R., & Oxford, R. (2003). Language learning strategy profiles of elementary school students in Taiwan. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 41(4), 339-380.

- Little, D. (2007). The Common European Framework of Reference for Languages: Perspectives on the making of supranational language education policy. *The Modern Language Journal*, 91(4), 645-655.
- O'Malley, J. M., & Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge university press.
- Oxford, R. 1990. Language learning strategies, what every teacher should know. New York: *Newbury House Publishers*.
- Oxford, R. (1994). *Language learning strategies: An update*. ERIC Clearinghouse on Languages and Linguistics, Center for Applied Linguistics.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage
- Richards, C., & Nunan, D. (Eds.). (1990). *Second language teacher education*. Cambridge University Press.
- Scardamalia, M., & Bereiter, C. (1987). Knowledge telling and knowledge transforming in written composition. *Advances in applied psycholinguistics*, 2, 142-175.
- Shmais, W. A. (2003). Language learning strategy use in Palestine. *TESL-EJ* 7, 2, 3- 21.
- Susser, B. (1994). Process approaches in ESL/EFL writing instruction. *Journal of Second Language Writing*, 3(1), 31-47.
- Yu, L. (2003). Learning strategies and their relationship to listening comprehension-A report on non-English majors in a medical university in China. *Teaching English in China*, 26(4), 3-11.

สรุปแนวคิดการสอนแบบครอบคลุมสำหรับนักศึกษาสถาบันดนตรี
เซี่ยงหยาง มณฑลเหลียวหนิง
Briefly the Comprehensive Musicianship Concept for Shenyang
Conservatory of Music, Liaoning Province

ซุน เย่ว¹ และ ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์²

Sun Yue and Sakchai Hiranruk

วันที่ส่งบทความ: 31 มีนาคม 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 26 มิถุนายน 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 29 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนได้รับมอบหมายจากสาขาวิชาเปียโน ให้บทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมเพื่อใช้พัฒนาเอกสารประกอบการสอนปฏิบัติเปียโน โดยสืบค้นเอกสารจากฐานข้อมูลในประเทศจีนและประเทศตะวันตก เนื้อหาสาระโดยสรุปคือ การสอนดนตรีแบบครอบคลุม เป็นแนวคิดการสอนดนตรีแบบครอบคลุมที่ถูกปรับปรุงขึ้นจากโครงการวิจัยเชิงทดลองในสถาบัน Wisconsin หลักการสอนที่เน้นฐานความคิดที่คำนึงถึงการพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรี การแสดงดนตรี และการฟังและวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณ มีหลักการโดยสรุปคือ

1. การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการฝึกซ้อมที่ดี ที่พัฒนาทักษะและความเข้าใจทางดนตรี
2. การมีส่วนร่วมในบทบาทสถานะที่หลากหลาย อาทิ ผู้เรียบเรียง ผู้ประพันธ์ ผู้วิเคราะห์ดนตรี นักดนตรีการแสดงดนตรีและผู้ฟังดนตรี
3. การสอนลักษณะดนตรีแบบครอบคลุม การผสมผสานเนื้อหาและโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในและนอกดนตรีตะวันตก
4. การประเมินการเรียนรู้ โดยผู้สอน ผู้เรียนและผู้รับชม ทุกขั้นตอนของประสบการณ์

คำสำคัญ: สรุปแนวคิด การสอนดนตรีแบบครอบคลุม สถาบันดนตรีเซี่ยงหยาง

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

อีเมล 6260110023.mu@gmail.com

The students of the Doctor of Philosophy Program, Faculty of Music, Bangkok Thonburi University

e-mail: 6260110023.mu@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

The Lecturer of Music, Faculty of Music, Bangkok Thonburi University

ABSTRACT

In this article, the author was commissioned by the Department of Piano to review documents related to the Comprehensive Musicianship for the development of documentation for teaching piano practice by searching for documents from academic databases in China and the West. In summary, a comprehensive music teaching concept developed from an experimental research project at the Institute of Wisconsin. Concept-based teaching principles that consider the development of musical creativity, musical performance, and critical listening and analysis are summarized as follows:

1. Setting goals and planning good rehearsals that develop musical skills and understanding.
2. Participation in a variety of status roles for example, arrangers, composers, music analysts, musicians, music performers and music listeners
3. Comprehensive music teaching, content integration, and increase opportunities for learners to gain experience in and outside of Western music.
4. Assessment of learning by teachers, learners, and viewers at every step of the experience.

KEYWORDS: BRIEFLY COMPREHENSIVE MUSICIANSHIP SHENYANG CONSERVATORY OF MUSIC

บทนำ

สถาบันดนตรีเซี่ยงหยาง (Shenyang Conservatory of Music/ 沈阳音乐学院) เดิมเป็นสถาบันดนตรีตั้งขึ้นในเมืองเหยียนอัน (Yan'an) โดยนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพรุ่นเก่า อาทิ เหมาเจ๋อตงและโจวเอินหลาย (Mao Zedong and Zhou Enlai) สถาปนาขึ้นในปี ค.ศ.1938 โดยกำหนดเป็นสถาบันศิลปะระดับสูงแห่งแรกที่ก่อตั้งโดยพรรคคอมมิวนิสต์ประเทศจีน ต่อมาในปี ค.ศ.1949 ย้ายไปทางตะวันออกเฉียงเหนือและเปลี่ยนชื่อเป็น สถาบันศิลปศาสตร์ลูเซิน ตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeast Luxun Academy of Arts and Sciences/ 东北鲁迅文理学院) ต่อมาปี ค.ศ.1958 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น สถาบันดนตรีเซี่ยงหยาง (Shenyang Conservatory of Music / 沈阳音乐学院) วิทยาลัยประกอบด้วย 4 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตซานหัว วิทยาเขตฉางชิ่ง วิทยาเขตเถาเจียนและวิทยาเขตต้าเหลียน โดยจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า

ปริญญาตรี นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนสอนดนตรีระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนสอนเต้นระดับมัธยมศึกษาในเครือข่ายวิชาชีพระดับปริญญาตรีอีก 17 สาขา อาทิ ทฤษฎีศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ การละคร ภาพยนตร์และโทรทัศน์และการออกแบบ เป็นต้น ด้านทฤษฎีการแสดง การประพันธ์เพลง และเทคโนโลยีการประพันธ์เพลง สถาบันดนตรีเซินหยาง ได้รับการยกระดับให้เป็นหนึ่งวิชาเอกในระดับปริญญาตรีและเป็นสถาบันดนตรีชั้นนำของประเทศจีน นอกจากนี้สถาบันดนตรีเซินหยางยังเปิดสอนระดับปริญญาโทโดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการศึกษาของสภาแห่งรัฐทั้งสองแห่ง ได้แก่ สภาทฤษฎีศิลปะและสภาดนตรีและนาฏศิลป์ โดยรับอนุมัติให้ทำการสอนในระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (MFA) สถาบันดนตรีเซินหยาง ได้ดำเนินการตามแนวคิดสังคมนิยมยุคใหม่ของอิกการบตีจินผิง (Jinping) ตามคุณลักษณะประจำของชนชาติจีนที่สืบสานประเพณีอันรุ่งโรจน์สืบมา นอกจากนี้ท่านยังได้ประสานประโยชน์จากสถานการณ์และยึดมั่นให้ สถาบันดนตรีปลูกฝังความรักชาติ พร้อมบูรณาการเข้ากับยุคสมัย เน้นย้ำอัตลักษณ์และการรับใช้สังคม (Xu, 2008)

ตามรายงานของคณาจารย์เกี่ยวข้อง (Xu, 2008; Zhang, 2009, and Zheng, 2014) ประกอบกับการเรียนของสาขาเปียโน คณาจารย์ในสาขาจึงมีมอบหมายให้ผู้เขียนทำการศึกษาค้นคว้าระดับการสอนเปียโน ผู้เขียนและคณาจารย์ในสาขาสื่อการสอนดนตรีแบบคอมพิวเตอร์เอนซีฟมิวซิเคชันชิป (CMP) หรือ การสอนดนตรีแบบองค์รวม ซึ่งต่อไปจะใช้คำว่า การสอนดนตรีแบบครอบคลุมเพื่อนำแนวความคิดและแนวทางไปปรับปรุงวิธีการสอน ดังนั้นบทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษาหลักการและแนวทางสอนดนตรีแบบครอบคลุม โดยมุ่งบททวนวรรณกรรมจากเอกสารที่เผยแพร่ออนไลน์ในฐานะข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากประเทศตะวันตกอันเป็นต้นแบบ เอกสารที่เผยแพร่ออนไลน์ในประเทศจีน โดยมีหลักการและเนื้อหาดังต่อไปนี้

ความเป็นมาของหลักการสอนดนตรีแบบครอบคลุม

ช่วงทศวรรษ ค.ศ.1960 นักการศึกษาดนตรีที่มีวิสัยทัศน์ทั่วทั้งสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าการสอนดนตรีแบบกลุ่มใหญ่ตามแบบดั้งเดิม ร่วมกันคิดปรับปรุงการสอนดนตรีแบบครอบคลุมหรือคอมพิวเตอร์เอนซีฟมิวซิเคชันชิป (CMP) จึงเกิดขึ้นตามความเป้าหมายที่จะสร้างหลักสูตรที่เป็นรูปธรรมสำหรับชั้นเรียนดนตรีที่เน้นการแสดง ช่วงก่อตั้งแม้ครูจะไม่มีวิธีการอย่างเป็นทางการในการเลือกบทเพลงและการจัดการแสดงหรือคอนเสิร์ต (Sindberg, 2012; Kerzmann, 2017) นอกจากนี้ปัญหา

ด้านการเลือกหัวข้อการแสดงที่จะเกิดขึ้นกับการรับรู้ของนักเรียน ในด้านความรู้และความเข้าใจในดนตรีโดยรวม ส่วนหนึ่งด้วยนักเรียนไม่ได้รับการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และทฤษฎีที่ล่อหลอมขึ้นเป็นบทเพลงที่พวกเขา กำลังซ้อม ดังนั้นการยอมรับจากนักดนตรีและนักการศึกษาในงานสัมมนาเกี่ยวกับดนตรีครอบคลุมร่วมกับมูลนิธิ เพื่อการศึกษาระดับการสอนในวิทยาลัยดนตรีต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการดนตรีร่วมสมัย จัดขึ้นในเดือนเมษายน ค.ศ. 1965 ณ มหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น การสัมมนาดังกล่าวได้กำหนดหลักการพื้นฐานสำหรับการเป็นนักดนตรีครอบคลุม (Mark, 1996) ดังนั้นโครงการนำร่องการสอนดนตรีแบบครอบคลุม (Comprehensive Musicianship: CMP) ได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ.1977 ณ มลรัฐวิสคอนซิน เพื่อช่วยเหลือครูในโครงการแสดงดนตรีของโรงเรียน โครงการเริ่มต้นด้วยกลุ่มครูในเครือข่ายการสอนดนตรีที่เคารพนับถือจากเขตการศึกษา พร้อมคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการและได้รับการอำนวยความสะดวกในการพัฒนา คณะครูและคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาพร้อมทดสอบกระบวนการภาคสนามเพื่อวางแผนและดำเนินการสอนในกลุ่มรายวิชาปฏิบัติ (Sindberg, 1998; Willoughby, 1990)

การวางแผนของโครงการสอนดนตรีแบบครอบคลุม (Comprehensive Musicianship: CMP) พิจารณาจากความต้องการพร้อมกับความต้องการที่สำคัญ ความยืดหยุ่นของหลักสูตร การเลือกวรรณกรรมอย่างรอบคอบ และการเลือกวิธีการการสอนที่หลากหลายสำหรับนักการศึกษาดนตรีในปัจจุบัน ในขณะที่อนุญาตให้ครูใช้มาตรฐานและหลักสูตรของท้องถิ่น ระดับรัฐหรือระดับประเทศ การทำงานไปสู่ผลลัพธ์ตามการวางแผนของการสอนดนตรีแบบครอบคลุมไม่ได้กำหนดว่าแต่ละผลลัพธ์จะต้องเป็นจุดเริ่มต้นที่ใด แต่ครูและนักเรียนต้องมีความยืดหยุ่นและความรับผิดชอบในการกำหนดจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมตามความสามารถ สภาพแวดล้อมการสอนการเรียนรู้ และทรัพยากรที่มี ด้วยวิธีนี้ การวางแผนการสอนดนตรีแบบครอบคลุมจึงมีองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพ ด้วยความเข้าใจและบรรลุภารกิจของสถาบัน ซึ่งสถาบันการสอนดนตรีแบบครอบคลุมวิสคอนซิน (Wisconsin Comprehensive Musicianship) ได้อนุมัติโครงการที่ปฏิบัติตามแบบจำลองที่ได้รับการพัฒนาโดยตรวจสอบกระบวนการสอนการเรียนรู้ในกลุ่มการแสดงดนตรีอย่างละเอียดถี่ถ้วน ผู้เรียนและดนตรีเป็นศูนย์กลางของกระบวนการวางแผนการสอนดนตรีแบบครอบคลุมดังกล่าวแม้ว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ของแบบจำลองจะมีความสำคัญ

เท่าเทียมกัน ได้แก่ คำแนะนำในการวางแผนสามารถเริ่มต้นที่จุดใดก็ได้ ตัวอย่างเช่น การเลือกดนตรีมักเป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผน แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้ อาจขึ้นอยู่กับการประเมินความต้องการของนักเรียนหรือการเรียนรู้ครั้งก่อน การประเมินมีความเหมาะสมก่อน ระหว่างหรือหลังการศึกษา ผลลัพธ์ที่ต้องการอาจจะผ่านกระบวนการประเมิน หรืออาจจะผลลัพธ์ในคู่มือหลักสูตรท้องถิ่น จากนั้นจึงเปลี่ยนเป็นหน้าที่ของครูในการเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับการทำงานไปสู่ผลลัพธ์นั้น การวิเคราะห์นำไปสู่การรับรู้องค์ประกอบทางดนตรีเหล่านั้นที่จำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นนักดนตรีที่รวมถึงการแสดง กลยุทธ์ที่ใช้คือ วิธีที่ครูพยายามนำดนตรีและนักแสดงมารวมกัน เพื่อให้การแสดงที่มีคุณภาพและการเรียนรู้ที่มีความหมายสามารถเกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กัน แม้จะมีข้อความปรัชญาในวิชาชีพดนตรีศึกษาว่า ดนตรีทั่วไปควรเป็นแกนหลักของโปรแกรมดนตรีของโรงเรียน แต่กลุ่มนักเรียนดนตรีและการแสดง ยังคงเป็นรากฐานของโปรแกรมดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมปลายเป็นส่วนใหญ่ สำหรับวงดนตรีประเภทใดประเภทหนึ่งจะจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นไปได้มากที่สุด ในการบรรลุมาตรฐานระดับชาติ ระดับรัฐ และระดับท้องถิ่นในด้านดนตรี (Sindberg, 1998)

กระบวนการสอนดนตรีแบบครอบคลุม (CMP) มีแนวคิดว่าการฝึกซ้อม ความสามารถ พัฒนาความเข้าใจในแนวคิดทางดนตรีของนักเรียนเช่น การแสดงออก ท่วงทำนอง จังหวะ ความกลมกลืน เสียงต่ำ พื้นผิวสัมผัสและรูปแบบ โดยมีส่วนร่วมในบทบาทที่หลากหลาย ทั้งการฝึกดนตรี การแสดงดนตรี เรียบเรียง การประพันธ์และวิเคราะห์ดนตรี ความต้องการเดิมของโครงการนี้ได้รับการบอกกล่าวจากนักการศึกษาหลายคน อาทิ Benner (1972) ซึ่งสรุปว่า เพื่อให้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางดนตรี ครูจะต้องมีความพยายามในการวางแผนเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การแสดงด้วยรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม ความเข้าใจทางดนตรี เป็นต้น

นอกจากนี้ Kerzmann (2017) ได้แสดงหลักการของการสอนดนตรีแบบครอบคลุม (CMP) ดังนี้ 1) ความเป็นอิสระทางดนตรีในบทบาทฐานะ นักแสดง ผู้สร้างหรือผู้ประพันธ์และผู้ตอบสนองเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญสำหรับนักเรียนในชั้นเรียนการแสดง 2) การวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับการสอน นำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียนที่ครอบคลุมและมีความหมายมากขึ้น 3) การฝึกซ้อม เลือกใช้วิธีการฝึกซ้อมที่ดีและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่หลากหลายสามารถเพิ่มการเรียนรู้เชิงลึก

เกี่ยวกับดนตรีได้ 4) คุณภาพของดนตรี ที่เลือกจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในวงกว้างและยั่งยืน 5) การประเมินการเรียนรู้โดยครูและนักเรียน ให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของประสบการณ์ (ก่อน ระหว่าง และหลังเรียน) และ 6) การสอนแบบครอบคลุมเนื้อหาสาระดนตรี ซึ่งนักเรียนใช้ความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ของตนเอง มักจะสร้างผลลัพธ์เชิงสร้างสรรค์ที่เกินความคาดหมาย ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับรายงานของ Willoughby (1990) กล่าวถึงรายงานเพื่อตรวจสอบแนวคิดความเป็นมาของการสอนดนตรีแบบครอบคลุม โดยอธิบายการแบ่งปันความคิดบางอย่างเกี่ยวกับสถานะปัจจุบันของแนวคิด การสอนดนตรีแบบครอบคลุมได้รับการส่งเสริมให้เป็นทัศนคติและแนวทาง ไม่ใช่เป็นวิธีการหรือชุดการเรียนรู้ทางดนตรีที่สามารถระบุตัวตนได้ คุณสามารถซื้อและใช้งานได้ทั้งหมดหรือไม่ใช่เลย Willoughby (1990) จึงสรุปความเข้าใจแนวคิดการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ระหว่างปี ค.ศ.1965 ถึง ค.ศ.1969 และตั้งแต่ปี ค.ศ.1969 ถึง ค.ศ.1973 ได้รับการขัดเกลาและส่งเสริม ในโครงการใหญ่ตลอด 4 ปี แม้จะยังไม่เพียงพอ แต่ความเป็นนักการสอนดนตรีแบบครอบคลุมที่เน้นแนวความคิดต่อไปนี้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับการศึกษา ดังนี้

1. การพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรี การแสดงดนตรี การฟังและการวิเคราะห์ดนตรีอย่างมีวิจารณญาณ
2. ประสบการณ์กับลักษณะหรือรูปแบบทางดนตรีทั้งหมดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงศตวรรษที่ 20 และลักษณะทางดนตรีที่ไม่ใช่ดนตรีตะวันตก จะนำมาเป็นกรอบอ้างอิงร่วมกัน โดยองค์ประกอบทั่วไปที่เข้าใกล้ข้อกำหนดและหลักการที่พบในดนตรีทั้งหมด
- 3 ลักษณะหรือรูปแบบดนตรี เป็นการผสมผสานของเนื้อหาและประสบการณ์ทางดนตรี
4. การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของนักเรียน ในการประยุกต์ใช้แนวคิดโดยเน้นการเรียบเรียงดนตรีและการค้นพบ สร้างสรรค์ทำนองใหม่มากกว่าการท่องจำหรือปฏิบัติตามปกติ

ดังนั้นการสอนดนตรีแบบครอบคลุม หรือ Comprehensive Musicianship (CMP or CM) จึงเป็นแนวคิดการสอนดนตรีที่ถูกปรับปรุงขึ้น จากโครงการวิจัยเชิงทดลองภายในสถาบันการสอนดนตรีแบบครอบคลุมวิสคอนซิน มีหลักการสอนที่เน้นฐาน การคิดที่คำนึงถึงการพัฒนาความสามารถในเชิงสร้างสรรค์ดนตรี การแสดงดนตรี การฟังและวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ โดยเน้นการผสมผสานของเนื้อหาและประสบการณ์ทางดนตรีลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน ด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ประกอบกัน แบ่งเป็น 6 ประเด็นได้แก่

1. ความเป็นอิสระทางดนตรีในฐานะนักแสดง ผู้สร้าง และผู้ตอบสนอง
2. การวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับการสอนนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียนที่ครอบคลุม
3. ใช้การฝึกซ้อมด้วยวิธีการที่ดีและในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่หลากหลาย
4. เลือกดนตรีที่มีคุณภาพ จะส่งผลต่อการเรียนรู้ทั้งกว้างและยั่งยืน
5. ใช้การประเมินการเรียนรู้โดยครูและนักเรียน ในทุกขั้นตอนของประสบการณ์

(ก่อน ระหว่าง และหลัง)

6. ให้ผู้เรียนใช้ความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ของตนเอง จะสร้างผลลัพธ์เชิงสร้างสรรค์

จากหลักการดังกล่าวผู้เขียนได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเทศจีนและประเทศตะวันตก เพื่อศึกษาหลักการและแนวทางการนำไปใช้ในการเรียนการสอน โดยมีเอกสารและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

การสอนดนตรีตามแนวทางครอบคลุมในประเทศจีน

ผู้เขียนได้สำรวจผลงานวิชาการจากเอกสารหรือวารสารวิชาการพบว่ามีเอกสารที่เกี่ยวข้องและบทความทางวิชาการผ่านเว็บไซต์ <https://navi.cnki.net> โดยใช้คำว่า การสอนดนตรีแบบครอบคลุม หรือ 综合音乐素质 หรือ 综合音乐能力 หรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน พบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Lihua (2013) การวิเคราะห์การหยั่งรู้ในการสร้างสรรค์ของรายวิชาการสอนดนตรีแบบครอบคลุมต่อการสอนขับร้อง ตีพิมพ์ในรายงานสัมมนาระดับนานาชาติ ICSSS: 2013 พบว่า การศึกษาความคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการสอนของหลักสูตรการเป็นนักดนตรีแบบครอบคลุม และเป็นวิธีการสอนเชิงทดลอง แต่ยังเป็นรูปแบบการสอนในระบบการศึกษาดนตรีด้วย ประสบความสำเร็จมากในหลักสูตรการสอนดนตรีที่ครอบคลุม ตั้งแต่การสอนแบบทดลองได้เกิดขึ้นในประเทศจีน ขอบเขตของวิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุมได้ขยายอย่างแนวความคิดไปอย่างต่อเนื่อง จวบจนถึงการสอนดนตรีเพื่อรับใช้สังคมอย่างมีส่วนร่วม

Zhuang (2018) ได้เสนอรายงานวิจัยเรื่อง วิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ได้ให้ความหมายเป็นความรู้สึกของดนตรีในลักษณะ การสอนดนตรีแบบครอบคลุมเป็นผลมาจากหลักสูตรทดลองในโครงการดนตรีร่วมสมัยอเมริกันในทศวรรษที่ 1960 โดยเน้นว่า การเรียนดนตรีเป็น

กระบวนการเรียนรู้แบบครอบคลุม ทั้งองค์ประกอบดนตรีและการสร้างคุณลักษณะทางดนตรี เมื่อนำทุกส่วนของการสอนมาผสานกันในฐานะที่เป็นความรู้เชิงทฤษฎี จะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาประสบการณ์ด้านสุนทรีศาสตร์ของนักเรียนได้ต่อไป ส่วนด้านการแสดงออกด้านศิลปะและการรับรู้ทางวัฒนธรรมนั้น ความรู้พื้นฐานทางดนตรีดังกล่าวจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริม ความสามารถในการเรียนหนังสือดนตรีและรายวิชาอื่นของนักเรียนด้วย

ตามหลักการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กระหว่างอายุ 6-9 ปี Zhuang (2018) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เชิงทดลอง มุ่งออกแบบโปรแกรมความรู้พื้นฐานทางดนตรี 3 ขั้นตอนหรือแผนการสอนตามแบบการสอนดนตรีแบบครอบคลุมและการประยุกต์วิธีการสอนในหลักสูตรดนตรีขั้นพื้นฐาน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กนักเรียนอายุระหว่าง 6-9 ปีเป็นเป้าหมายใช้วิธีฝึกสอน วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์และวิธีการทดสอบ ดำเนินการทดลองสอน 2 เดือนโดย รวม 21 ชั่วโมง การวิจัยมีจุดเน้นด้านการประยุกต์ใช้วิธีการสอนคุณภาพดนตรีที่ครอบคลุมในหลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านดนตรีของกลุ่มอายุนี้อย่างชัดเจนการตีความและวิเคราะห์ผลการสอน

ต่อเนื่องในปีถัดมา Xiong (2019) นักศึกษาระดับปริญญาโทสถาบันดนตรีเซี่ยงไฮ้ ได้เสนอวิทยานิพนธ์ การสอนแบบบูรณาการขององค์ประกอบดนตรี-การตีความ ความสามารถทางดนตรีแบบครอบคลุมซึ่งใช้หลักการเดียวกับ Zhuang (2018) แต่นำเสนอการตีความแนวคิด ความเป็นดนตรีแบบครอบคลุมที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาโดยนำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาเปรียบเทียบ กันพร้อมนำเสนอมุมมองของผู้เขียนเกี่ยวกับแนวคิดนี้ แล้วจึงนำมุมมองดังกล่าวไปทำการสอนโดยเนื้อหาเน้นการค้นคว้าทฤษฎี และผลกระทบที่ตามมาของแนวคิดการสอนดนตรีแบบครอบคลุมที่สะท้อนเกี่ยวกับปัญหาของประเทศในทฤษฎีด้านดนตรีศึกษา นอกจากนี้ Xiong (2020) ยังได้นำเนื้อหาบางส่วนจากวิทยานิพนธ์ไปเสนอเป็นบทความวิชาการ เรื่องการสอนดนตรีแบบบูรณาการ: การตีความ "การสอนดนตรีแบบครอบคลุม" ลงในวารสารดนตรีจีนในปีต่อมาอีกด้วย

นอกจากนี้ An (2019) นักศึกษาระดับปริญญาโท สถาบันพลศึกษาหัวอัน โดยเสนอวิทยานิพนธ์ที่แตกต่างออกไปเกี่ยวกับ อิทธิพลของวิธีการสอนความรู้สึทางดนตรีแบบครอบคลุมต่อการแสดงการเต้นรำและดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยเสนอการปฏิรูปหลักสูตรใหม่ของการศึกษาที่มีคุณภาพในประเทศจีนนโยบาย เพื่อยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งการพัฒนาเอกสารและหลักสูตรเฉพาะทางในประเทศจีน

เป็นไปตามมาตรฐานสากลและแนวทางการสอนได้เปลี่ยนจาก การบอกแบบจดจำเป็นแนวทาง และการค้นคว้า เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมในวิธีการสอนและตระหนักถึงการพัฒนาการศึกษา และการฟื้นฟูประเทศด้วยความสามารถ ในหลักสูตรศิลปะในประเทศและต่างประเทศ ค่อย ๆ นำวิธีการสอนดนตรีแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้และเห็นผลชัดเจน การศึกษานี้ คัดเลือก นักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 60 คน ที่เลือกเรียนวิชาฮิปฮอป การทดลองนี้ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 14 สัปดาห์ ดำเนินการตามสภาพปัจจุบันของหลักสูตรการเต้นรำริมนนระดับประถมศึกษา ประเมินความรู้ด้านดนตรีขั้นพื้นฐานและความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกดัชนี การทดสอบและผลการวิเคราะห์ปัจจัย (จังหวะ เสียงต่ำ ความเข้มของเสียง) ปัจจัยทั่วไปของดนตรี ฮิปฮอปและดนตรีอื่น ถูกใช้เป็นดัชนีในการวัดก่อนและหลังการทดสอบ ใช้การทดลองเพื่อตรวจสอบ สมมติฐานด้วยตารางการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย่อย ร่วมกับวิดีโอและเครื่องมือนับจังหวะ (BPM counter & Metronome) ใช้ค่าสถิติเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบเชิงทดลอง ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง นอกจากนี้ยังสำรวจวิธีการสอนความรู้สึทางดนตรีแบบครอบคลุม ที่มีผลกระทบต่อการเล่นฮิปฮอปของนักเรียนต่อการประสานทางดนตรีหรือไม่ มีความ สมเหตุสมผลของวิธีการสอนความรู้สึทางดนตรีแบบนี้หรือไม่อย่างไร ซึ่งนำไปใช้กับหลักสูตรการ เต้นรำริมนนเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมการปฏิรูปและพัฒนาแนวทางการสอน ทำให้ ตระหนักถึงการสร้างนวัตกรรมการสอนดนตรี เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน แม้จะไม่พบ ข้อความฉับเพิ่มเติมจากงานวิจัยนี้ แต่ทำผู้เขียนทราบว่ามีการศึกษาทดลองดนตรีแบบครอบคลุมใน ระดับต่าง ๆ พอสมควร

จากวิทยานิพนธ์ของ Chang (2020) ที่จะมุ่งพัฒนาหลักสูตรดนตรีในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และสะท้อนการปฏิรูปการศึกษาตาม "มาตรฐานหลักสูตรดนตรีสำหรับการศึกษา ภาคบังคับ (ฉบับปี 2011) ว่าการซึมซับความสำเร็จที่โดดเด่นของการศึกษาดนตรีสากลเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการสอนดนตรีแบบครอบคลุมซึ่งแปลว่าวิธีการสอนคุณภาพทางดนตรีแบบครบวงจร หมายถึง วิธีการสอนดนตรีแบบพื้นเมืองอเมริกัน ซึ่งมุ่งมั่นในการเรียนรู้อย่างครอบคลุม ครอบคลุม และพัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนด้านดนตรี เน้นความสมบูรณ์และความครอบคลุม ของการศึกษาดนตรีแล้ว ปลุกฝังความสนใจของนักเรียนในการเรียนรู้และปลุกฝังความสามารถ

ในการสร้างสรรค์ สอดคล้องกับข้อกำหนดพื้นฐานของยุคใหม่สำหรับนักเรียน ซึ่งสามารถปรับปรุงคุณภาพโดยรวมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการพัฒนารอบด้าน

ตามพื้นฐานของวิธีการสอนความรู้สึทางดนตรีที่ครอบคลุมในสหรัฐอเมริกา รวมกับสถานการณ์จริงของชั้นเรียนดนตรีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ของ Chang (2020) จึงเลือกการวิจัยในเชิงลึก เพื่อศึกษาเนื้อหาหลักทางทฤษฎีของ วิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุมประกอบกับศึกษาหลักสูตรดนตรีในชั้นประถม บนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้วิธีการสอนความรู้สึในการปฏิบัติหรือแสดงดนตรีนั้น จากผลการสำรวจ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า มีการค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้ด้วยประสบการณ์ ความตั้งใจที่มุ่งมั่นในที่สุด การวิจัยพบว่าการสอนการรับรู้ดนตรี ครูมิได้ทราบหรือเกี่ยวข้องกับวิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุมในทางกลับกันครูดนตรีต่างสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักวิธีการดังกล่าว Chang กล่าวในตอนท้ายว่า พบปัญหาบางประการในการเรียนดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย แต่ยังพิสูจน์ว่าวิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุมยังมีพื้นที่การพัฒนาที่ดีซึ่งมีบทบาทเชิงบวกต่อการเรียนรู้ดนตรีของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งการศึกษาดนตรีในชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนใช้การสอนดังกล่าวมีผลการสำรวจสูงกว่าของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป

Zhang (2021) นักศึกษาระดับปริญญาโท แห่งมหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้ ได้เสนอวิทยานิพนธ์การประยุกต์ใช้วิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุม (CM) ในห้องเรียนร้องเพลงชั้นประถมปีที่ 3 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างการสอนในห้องเรียน และการประยุกต์วิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุมในการสอนขับร้องเป็นการสอนร้องเพลงเป็นเนื้อหาที่สำคัญของการสอนดนตรีในชั้นเรียนที่สอนขับร้อง ยังเป็นประเภทที่พบบ่อยที่สุดในชั้นเรียนดนตรี โดยสรุปพบวิธีการทดลองทางการศึกษาและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสืบสวนเชิงประจักษ์กับการประยุกต์ใช้แนวคิดในห้องเรียนระดับล่าง ทั้งการสอนร้องเพลงและแบบประเมินความสามารถในการร้องเพลงของนักเรียนในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญในสาขา 3 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องและถูกต้องของแผนการสอนและแบบประเมินผล แม้ผลการทดลองจะออกมาได้อย่างน่าพึงพอใจ แต่ผู้วิจัยได้พบข้อจำกัดที่ควรนำไปพัฒนาเนื่องจาก ยังเห็นว่ายังขาดการนำผลการทดลองไปใช้ หรือนำไปขยายผลอย่างจริงจังต่อไป

ดังนั้น จากการทบทวนเอกสารและรายงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนดนตรีแบบครอบคลุมในบริบทของประเทศจีนจึงมี 2 ลักษณะคือ การมุ่งอธิบายหลักการและการนำแนวคิดการสอนดนตรีแบบครอบคลุมไปใช้ อีกลักษณะหนึ่งเป็นทางนำแนวคิดดังกล่าวไปทดลองใช้ในห้องเรียนบ้าง ซึ่งเป็นระยะเริ่มต้นของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนดนตรีแบบครอบคลุมแต่ผู้เขียนกลับมีแนวคิดที่ย้อนแย้งกับข้อเขียนของนักศึกษาจีนที่เสนอมากล่าวคือ ผู้เขียนคิดวิเคราะห์การสอนปฏิบัติดนตรีในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายในประเทศจีน ต่างก็ใช้กระบวนการสอนที่มีลักษณะคล้ายคลึงอย่างครอบคลุมหรือการสอนดนตรีแบบองค์รวมนี้ เป็นเพียงแต่การปฏิบัติจนกลายเป็นธรรมเนียมโดยไม่มีการกำหนดชื่อเรียก หรือเรียบเรียงเขียนเป็นหลักการเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียน จึงมีความเห็นว่าการสอนดนตรีแบบครอบคลุมมิใช่เรื่องใหม่ในเชิงปฏิบัติการ หากแต่เป็นคำเรียกใหม่ทางของการสอนดนตรีศึกษา ที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักการจัดการสอนของครูดนตรีในปัจจุบัน ให้มีความภาคภูมิใจกับภูมิปัญญาจีนที่สอดคล้องกับแนวคิดตะวันตกเช่นกัน

การสอนดนตรีตามแนวทางครอบคลุมในประเทศตะวันตก

ผู้เขียนได้สำรวจเอกสารตำรา รายงานวิจัยและบทความทางวิชาการ ผ่านเว็บไซต์ <https://scholar.google.co.th/> โดยใช้คำว่า Comprehensive Musicianship หรือ การสอนแบบครอบคลุม เป็นคำสำคัญในการค้นคว้าพบเอกสารต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Sindberg (2012) ได้เสนอรายงานเรื่อง การสอนที่ดี: ความเป็นดนตรีครอบคลุมผ่านการแสดง (CMP) ในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยแนะนำให้ครูดนตรีเลือก วรรณกรรมคุณภาพที่บรรจงสร้างสรรค์และสวยงาม โดยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แนวคิดเช่นองค์ประกอบดนตรี สไตร์และเทคนิค การเลือกวรรณกรรมเพลงในลักษณะนี้จะแตกต่างจากการเลือกเพลงตามคอนเสิร์ตที่คุณกำลังเตรียมการเท่านั้น เช่น คอนเสิร์ตในวันหยุด การคัดเลือกควรทำทนายนักเรียนมีความหมาย ให้คุณค่าด้านสุนทรียภาพ และสามารถถ่ายทอดไปยังผลงานชิ้นต่อไปที่จะศึกษา ด้วยรูปแบบการสอนดนตรีแบบครอบคลุมครูสามารถใช้มาตรฐานแห่งชาติเพื่อช่วยแนะนำการเลือกเพลงของพวกเขาได้เช่นกัน จากการวิเคราะห์เมื่อใช้การสอนดนตรีแบบครอบคลุมครูดนตรีต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เพลงที่พวกเขาเลือกสำหรับวงดนตรีของพวกเขาด้วย Sindberg (2012) อธิบายเน้นย้ำว่า จุดประสงค์ของการวิเคราะห์คือ การระบุแง่มุมที่แตกต่างซึ่งสามารถสอนผ่านส่วนที่เลือกได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ครูกำลังค้นหาความคิดให้ลึกซึ้งขึ้นในการเลือก เพื่อตัดสินใจว่าจะสอนอะไรได้บ้าง รวมถึงจะสอนอะไรขณะเรียนรู้ และขณะซ้อมดนตรี ส่วนสำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งของกระบวนการ

วิเคราะห์ในแบบจำลองการสอนดนตรีแบบครอบคลุมคือ หัวใจหรือแก่นของเนื้อหา จากคำกล่าวของ Sindberg (2012) “หัวใจของผลงาน” เป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นวิธีคิดที่โดดเด่นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ เมื่อครูพิจารณาถึงแง่มุมของงานที่ตั้งดูน่าสนใจได้ จะทำให้ผู้เรียนกลับมาสนใจและจับสาระใจความได้ ดังนั้น การค้นหาใจความสำคัญ จึงเป็นเรื่องที่ทำหาย แต่สามารถเปิดมิติทางอารมณ์ ขยายมุมมองของครูเกี่ยวกับงานชิ้นที่จะสอน

นอกจากนี้ Kerzmann (2017) ได้เสนอโครงการ Capstone ที่ส่งในการปฏิบัติตามข้อกำหนดบางส่วนสำหรับระดับปริญญาโทด้านการศึกษารายงานเกี่ยวกับความเป็นนักดนตรีที่ครอบคลุมผ่านการแสดงในห้องเรียนประสานเสียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื้อเรื่องจุดประสงค์ของโครงการ Capstone นี้คือเพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินการของดนตรีครบวงจรผ่านหน่วยการแสดงของการเรียนการสอนส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และทัศนคติของนักเรียนต่อการสอนดนตรีในห้องเรียนประสานเสียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อตรวจสอบว่าการนำ CMP ไปใช้ส่งผลต่อการเรียนรู้และทัศนคติของนักเรียนต่อการสอนดนตรีประสานเสียงอย่างไร ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำคำถามการวิจัยเชิงแนะแนวมาใช้ในการศึกษานี้ มีคำถามวิจัยอาทิ

1) บทเรียนการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ส่งผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้ดนตรีโดยรวมในการร้องเพลงประสานเสียงของโรงเรียนมัธยมอย่างไร ควรจำกัดขอบเขตของการสอนดนตรีแบบครอบคลุมเพียงใด

2) นักเรียนเห็นคุณค่าในแนวทางการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ในการเรียนดนตรีในวงประสานเสียงมากเพียงใด

3) อาจารย์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเห็นว่าการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในห้องเรียนประสานเสียงมากเพียงใด

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลายแห่ง พบว่านักเรียนคณะนักร้องประสานเสียงไม่ได้รับการศึกษาด้านดนตรีอย่างรอบด้านและทั่วถึง การซ้อมมีขึ้นเพื่อการแสดง ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของนักดนตรีของนักเรียน สำหรับโครงการนี้ เขาได้สอนหลายแผน โดยใช้ Comprehensive Musicianship Through Performance เพื่อแนะนำอาจารย์ Nigra Sum ผู้สอนคณะนักร้อง Pablo Casal นำไปใช้ในการขับร้องประสานเสียงผู้หญิงระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 9 และ 10 (เทียบเท่าชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ผู้เขียน) โดยจัดบันทึกและรายการบันทึกขณะสอนหน่วยการเรียนรู้ หลังจากการแสดงของ Nigra Sum ที่คอนเสิร์ต Spring Concert ปี 2017 นักร้องได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อวัดว่านักเรียนเห็นคุณค่าและเปรียบเทียบวิธีการสอนดนตรีแบบครอบคลุมกับรูปแบบการสอนร้องเพลงประสานเสียงแบบดั้งเดิมหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ชี้ไปในทิศทางเดียวกัน คือ เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ รวมทั้งนักการศึกษา เล็งเห็นคุณค่าในแนวทางการสอนดนตรีแบบครอบคลุมมากขึ้น และส่งผลลัพธ์ที่ดีต่อการแสดงเพิ่มขึ้น

Willoughby (1990) กล่าวถึงการนำไปใช้ โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ส่วนใหญ่จะอยู่ในชั้นเรียนทฤษฎีและดนตรีทั่วไป การขยายหลักการเหล่านี้ได้รับการสนับสนุน บริบท คือ การกล่าวถึงความต้องการบางอย่างในวิชาชีพ ประเด็นเฉพาะสามประการที่ดึงดูดความสนใจของชาติ ผ่านการประชุม วิทยากรพิจารณาและยังคงเกี่ยวข้องอยู่ในปัจจุบัน อาทิ 1) การศึกษาของนักดนตรี ที่แสดง 2) การศึกษาผู้บริโภคนดนตรี และ 3) การศึกษาของครูสอนดนตรีระดับวิทยาลัย การศึกษา ของนักดนตรีการแสดงของ Willoughby (1990) และ Cargill (1986) แสดงความห่วงใยโดยตั้งคำถาม ในทิศทางเดียวกันว่า นักดนตรีสามารถหาเลี้ยงชีพได้ด้วยการแสดง พวกเขาจะสามารถทำได้ ภายในระยะเวลา 20 ปี หรือไม่ เราจะแสดงที่ใด วงดนตรีซิมโฟนีออร์เคสตรามีเหลืออยู่กี่วงที่จะจัดหา งานให้กับเหล่านักดนตรีที่ได้รับการฝึกฝนดนตรีคลาสสิกมา การฝึกฝนและบันทึกบทเพลงแบบ คลาสสิกยังคงทำอยู่ต่อไปหรือไม่ ความเชี่ยวชาญในเครื่องดนตรีชิ้นเดียว อาจจะเป็นทักษะที่แคบ หรือจำกัดเกินไป จะสามารถเป็นอาชีพการแสดงดนตรีต่อไปได้หรือไม่? นักแสดงสามารถได้รับการ ศึกษาเฉพาะในภาษาชั้นยอดซึ่งมีไว้สำหรับผู้สนใจค่อนข้างน้อยเท่านั้นหรือไม่? คำถามเหล่านี้ได้สื่อ ความผ่านไปสร้างความตระหนักให้ครูดนตรีได้ปรับปรุงการสอนตลอดจนหลักสูตร ให้นักดนตรีได้มี ทักษะหรือเพิ่มทางเลือกมากกว่าการเป็นเพียงนักดนตรี ให้ได้โอกาสในการเรียนรู้ทักษะการที่เกี่ยวข้อง อาทิ การออกแบบและเรียบเรียงเสียงประสาน การควบคุมวงหรือวาทยกร อาจรวมถึง การบันทึกเสียง การออกแบบและจัดแสง-เสียง การซ่อมบำรุงหรือเพิ่มศักยภาพของเครื่องดนตรี การเป็นพิธีกร เพิ่มเติม มากกว่าการเรียนรู้เพื่อเป็นนักดนตรีแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ได้พบตัวอย่างรายงานการวิจัยที่น่าแนวคิดนี้ไปใช้ เช่น Coy (2012) ได้เสนอ วิทยานิพนธ์เรื่อง การใช้การสอนดนตรีแบบครอบคลุมในระดับผู้อำนวยการวงดนตรีระดับกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรณีศึกษาของผู้ผู้อำนวยการวงดนตรีที่ใช้การสอนดนตรีแบบครอบคลุม ในวงดนตรีระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยเจาะจงเลือก 10 ผู้อำนวยการวงดนตรีในมัธยมต้นในเขต 1 ของสมาคมการศึกษาดนตรีโอไฮโอ ที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างในการศึกษา โดยการส่งแบบสอบถามผ่านอีเมล ทำการศึกษาสังเกตภาคสนาม 16 วันระหว่างปี พ.ศ.2555 รวบรวมข้อมูลโดย การสัมภาษณ์และการสังเกตและบันทึกในสมุดบันทึกประจำวัน คำแนะนำ สำหรับการอภิปรายกิจกรรมในชั้นเรียน และใช้แบบสำรวจ แบบทดสอบ แบบประเมินรูปรีกสำหรับการ ประเมินทักษะและการประเมินประสิทธิภาพ และข้อมูลอื่นจากนักเรียนในโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลจากรูปแบบการการสอนของ Brimmer (Coy, 2012) 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน (ก) ทฤษฎีดนตรี (ข) ทักษะการแสดง (ค) ความเป็นอิสระทางดนตรีและ (ง) ความสัมพันธ์ของดนตรี

กับแง่มุมอื่น ๆ ของชีวิต โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนยังไม่รู้หรือเข้าใจการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ต้องการความรู้ความเข้าใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้ร่วมโครงการใช้การประเมินทั้ง 4 ด้าน ของ Brimmer ช่วยให้ประสิทธิภาพการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการสอน แม้ว่าผู้สอนจะไม่สามารถทำตามรูปแบบครอบคลุมเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งได้ แต่ครูก็ใช้วิธีการที่แบบครอบคลุม บางด้าน ให้ผู้เรียนเข้าถึงความเข้าใจในดนตรีเป็นสำคัญ นักเรียนให้สัมภาษณ์และข้อคิดเห็น โดยเชื่อว่าการใช้ความสามารถทางดนตรีแบบครอบคลุมในวงดนตรีระดับมัธยมต้น จะช่วยให้นักเรียน มีความเข้าใจในแนวความคิดที่จำเป็นต่อการแสดงวรรณกรรมชั้นสูงอย่างมีประสิทธิภาพในวงดนตรี ระดับมัธยมศึกษา

จากแนวความคิดของการสอนดนตรีแบบครอบคลุม ที่ประยุกต์ใช้กับการศึกษาดนตรีตั้งแต่ ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัยหลังปี ค.ศ.1977 นั้น ถือเป็นบทบาทตัวเร่งปฏิกิริยา สำหรับการประเมินใหม่เกี่ยวกับธรรมชาติของดนตรีและการใช้กระบวนการทางดนตรีในการสอน และการเรียนรู้ หลักการของครอบคลุมไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับครูจำนวนมากและในความเป็นจริงไม่ได้ รับการยอมรับจากหลายคน จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในวิชาชีพดนตรีเพื่อ สร้างจิตสำนึกและจิตสำนึกระดับชาติของหลักการเหล่านี้ วิธีการใด ๆ ในการสอนและการเรียนรู้ที่ ต้องการการขยายทัศนคติและความรู้ ที่ต้องมีการศึกษาและการไตร่ตรอง การเรียนดนตรีอาจพบกับ ความเสี่ยงอย่างกว้างขวางและอาจถูกคุกคาม ครูดนตรีจำนวนมากมีความเข้าใจกับการพัฒนา โครงการตามแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของดนตรีและกลยุทธ์การพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการสอนดนตรี โครงการนี้พัฒนาขึ้นตามความต้องการของสังคมใหม่ในประเทศจีน ความเข้าใจ เรื่องการสอนดนตรีแบบครอบคลุมที่เกิดขึ้น ผ่านการศึกษาและถ่ายทอด ด้วยการวิจัยในประเทศจีน โดยผู้สอนเป็นอาจารย์ที่จบจากกลุ่มประเทศตะวันตก ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาถ่ายทอดให้กับ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาการสอนดนตรีในสถาบันอุดมศึกษา สำหรับ ประเทศไทยพบหลักการดังกล่าวจากเอกสาร พฤติกรรมการสอนดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2536) และ วิธีวิทยาการสอนดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560) ของ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ที่นำหลักการดังกล่าว มาถ่ายทอดก่อน พ.ศ. 2536 แต่ยังไม่พบรายงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ผู้เขียนได้สรุปสาระหลักการ แนวทางการวิจัยจากเอกสารที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยกำหนดกรอบเป็นแนวความคิด การสอนดนตรีแบบครอบคลุมขึ้น เพื่อนำไปเป็นกรอบการพัฒนา

แนวการสอนประกอบแบบฝึกทักษะเปียโนที่ปรับปรุงขึ้นเพื่อการสอนปฏิบัติเปียโน โดยมีหลักการสอน ดังนี้

ดังนั้น การสอนดนตรีแบบองค์รวมหรือแบบครอบคลุม (Comprehensive Musicianship: CMP or CM) จึงเป็นแนวทางการสอนดนตรีที่ถูกปรับปรุงขึ้นจากโครงการวิจัยเชิงทดลองในการสอนดนตรีแบบครอบคลุมวิศคอนซิน มีหลักการสอนที่เน้นฐานความคิดที่คำนึงถึงการพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรี การแสดงดนตรี และการฟังและวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ผู้เขียนได้เรียบเรียงหลักการสอนเป็นข้อ ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการฝึกซ้อมที่ดี ที่พัฒนาทักษะและความเข้าใจทางดนตรี

2. การมีส่วนร่วมในบทบาทสถานะที่หลากหลาย อาทิ ผู้เรียบเรียง ผู้ประพันธ์ ผู้วิเคราะห์ ดนตรี นักดนตรีและการแสดงดนตรี และผู้ชมหรือผู้ฟังดนตรี ในประเด็นนี้เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้แนวคิดโดยเน้นการเรียบเรียงดนตรีและการค้นพบสร้างสรรค์ทำนองใหม่มากกว่าการท่องจำหรือปฏิบัติตามปกติ

3. การสอนลักษณะดนตรีแบบครอบคลุม การผสมผสานเนื้อหาและโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในและนอกดนตรีตะวันตก (ทั้งดนตรีพื้นบ้าน ในและนอกประเทศ) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ดนตรีที่หลากหลาย ใช้ความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ และรู้จักความชื่นชอบของตนเอง ซึ่งควรนำไปใช้ได้ในทุกระดับการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเลือกสรรบทเพลง ที่มีคุณภาพและเหมาะสม

4. การประเมินการเรียนรู้ โดยผู้สอน ผู้เรียนและผู้รับชม ทุกขั้นตอนของประสบการณ์ (ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน)

จากหลักการดังกล่าว ผู้เขียนจึงนำไปเรียบเรียงหลักการสอนดนตรีแบบครอบคลุม และนำไปถ่ายทอดให้เพื่อนคณาจารย์ในสาขาเปียโนตรวจสอบ เพื่อพัฒนาเป็นเอกสารประกอบการสอน และแผนการสอน เพื่อทำการทดลองใช้สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาเอกเปียโน แห่งสถาบันดนตรี เชนห์ยาง มณฑลเหลียวหนิง ในงานวิจัยฉบับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2536). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2560). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: พรณีนพรัตน์ตั้งเซ็นเตอร์.
- An, C. (2019). *Research on the Influence of Comprehensive Music Sense Teaching Method on Primary School Students' Street Dance Actions and Music Cooperation*. (Master's Thesis, Wuhan Institute of Physical Education).
Doi: 10.27384/d.cnki.gwhtc.2019.000198
- Austin, J. R. (1998). Comprehensive musicianship research: Implications for addressing the national standards in music ensemble classes. *Update: Applications of Research in Music Education*, 17(1), 25.
<https://www.proquest.com/scholarly-journals/comprehensive-musicianship-research-implications/docview/195807171/se-2?accountid=207845>
- Benner, C. H. (1972). *Teaching performing groups*. Washington, DC: Music Educators Conference. National Conference.
- Cargill, J. A. (1986). *The relationship between selected educational characteristics of band directors and their acceptance and use of comprehensive musicianship*. (Doctoral dissertation, University of Houston). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (AAT 8709938)
- Chang, D. (2020). *A Study on the Countermeasures of Comprehensive Musicianship Approach in the Senior Music Course of Primary School*. Bohai University. (Master's Thesis, Bohai University).
- Coy, C. (2012). *THE USE OF COMPREHENSIVE MUSICIANSHIP INSTRUCTION BY A MIDDLE SCHOOL BAND DIRECTOR: A CASE STUDY*. (Master of Thesis, The Graduate College of Bowling, Green State University). https://etd.ohiolink.edu/apexprod/rws_etd/send_file/send?accession=bgsu1351202430&disposition=inline

- Kerzmann, O. L. (2017). *Comprehensive musicianship through performance in the high school choral classroom* (Order No. 10683109). Available from ProQuest Central. (1972649936). <https://www.proquest.com/dissertations-theses/comprehensive-musicianship-through-performance/docview/1972649936/se-2>
- Lihua, Ping. (2013). Analysis on the Enlightenment from Comprehensive Musicianship Course on the Teaching of Vocal Music Performance. (eds.) *Proceedings of 2013 3rd International Conference on Social Sciences and Society (ICSSS 2013). Volume 37*(pp.114-117).
- Mark, M. L. (1996). *Contemporary music education* (3rd ed.). Belmont, CA: Schirmer.
- Sindberg, L. K. (1998). The Wisconsin CMP Project at Age 21: Building on its success with a flexible five-part model for planning ensemble instruction, the Wisconsin CMP project is going strong after twenty-one years. *Music Educators Journal*, 85(3), 37-42.
- _____. (2012). *Just good teaching: Comprehensive musicianship through Performance (CMP) in theory and practice*. Plymouth, UK: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Strange, C. M. (1990). *The development of a beginning violin curriculum Integrating a computer music station with the principles of comprehensive musicianship* (Doctoral dissertation, Teachers College, Columbia University).
- Willoughby, D. (1990, Autumn). Comprehensive! musicianship. *The Quarterly*, 1(3), pp.39-44. (Reprinted with permission in *Visions of Research in Music Education*, 16(1), Summer, 2010). <https://opencommons.uconn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1320&context=vrme>
- Xiong, Z. (2019). *Integrated teaching of musical composition-interpretation musical talent Comprehensive Permutation Chip*. (Master's thesis, Shanghai Institute of Music). <https://kns.cnki.net>

- /KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD202001&filename=1019124490.nh10.27319/ d.cnki.gsyty.2019.000109
- _____. (2020) Integrated Music Pedagogy: Interpretation " Comprehensive Musicianship " *Chinese music*. (06), 172-181. doi: 10.13812/j.cnki.cn11-1379/j.2020.06.019.
- Xu, A. (2008). Discussion on Piano Major Teaching Reform in Ordinary College Musicology. *Yuefu New Sound (Journal of Shenyang Conservatory of Music)*, (03) 148-150.
- Zhang, Q. (2021). Research on application of teaching method "CM" in singing classroom in grade 3 in elementary school (Master's thesis, Shanghai Normal University) DOI: 10.27312/d.cnki.gshsu.2021.001466
- Zhang, W. (2009). *Discussion on several Problems Teaching in piano Teaching*. Changchun: Northeastern Normal University.
- Zheng, Y. (2014). Exploration of Piano Teaching Reform in University Musicology. *Music Space*, (24) 133.
- Zhuang, Ying. (2018). *Application of teaching method "CM" in Music Fundamentals Course for children 6-9 years old*. Master's thesis, Shanghai Institute of Music. <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD201901&filename=1018133467.nh>

เทคนิคการร้องบทเพลงร้องพื้นบ้านชานซี: บทเพลง เฟินเหอ หลิวส่วย
ฮัวลาลา และ ถาวฮวา หงซิง ฮวาปาย
“Techniques Singing of Shanxi Folk Songs: Fen He Liu Shui
Hua La La and Tao Hua Hong Xing Hua Ba

หวัง เจียเล่¹ และ กฤษณา ดาวเรือง² และ ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน³
Wang Jiale Krisada Daoruang and Pakorn Rodchangphuen
วันที่ส่งบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 10 มิถุนายน 2565,
วันที่ตอบรับบทความ: 24 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เทคนิคการร้องในบทเพลงร้องพื้นบ้านชานซีจำนวน 2 บทเพลง คือ 1) เฟินเหอ หลิวส่วย ฮัวลาลา (汾河流水哗啦啦) 2) ถาวฮวา หงซิง ฮวาปาย (桃花红杏花白) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักทางมานุษยวิทยา จากการศึกษาเอกสาร การทำงานภาคสนาม วิเคราะห์เนื้อหาทางดนตรีตามหลักทฤษฎีดนตรีตะวันตก เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผลการวิจัย การวิเคราะห์บทเพลงพื้นบ้านของมณฑลชานซี ในด้านรูปแบบ ทำนอง จังหวะ ญะเปาะประจำเสียง และสีสันเสียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง สำหรับการส่งเสริมการขับร้องบทเพลงพื้นบ้านและการปรับแก้ไขเทคนิคการขับร้องให้เป็นไปตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของมณฑลชานซี ผลการวิเคราะห์พบว่า เทคนิคที่สำคัญของการขับร้องบทเพลงพื้นบ้านมีอยู่ด้วยกัน 3 เทคนิคคือ 1) เทคนิค เจีย เจิง จี้ เฉี่ยว การเปล่งเสียงร้องเสียงสูง 2) เทคนิค ฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว การเปลี่ยนสีสันเสียงให้เกิดความพล้ำว 3) เทคนิค หาน เจิง จี้ เฉี่ยว การสร้างความเข้มเสียง

คำสำคัญ: ชานซี ดนตรีพื้นบ้าน ฟัลเซตโต ฟัลทเทอทั้ง เซาตัง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อีเมล 6260110039.mu@bkkthon.ac.th.

Doctor of Philosophy (Music) students, Faculty of Music Bangkokthonburi university. Email: 6260110039.mu@bkkthon.ac.th.

² ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี Doctor of Philosophy (Music), Advisor, Faculty of Music Bangkokthonburi university.

³ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี Associate Professor of Philosophy (Music), Advisor, Faculty of Music Bangkokthonburi university.

ABSTRACT

The purpose of this research was to analyze the vocal techniques in Shanxi folk songs of 2 songs: 1) Fen He Liu Shui Hua La La (汾河流水哗啦啦), 2) Tao Hua Hong Xing Hua Ba (桃花红杏花白) by using a qualitative research methodology, using the method of collecting data according to the principles of musicology from document studies and field work. Analyze music content according to western music theory and collect information from documents.

The results were analyzed through the analysis of Shanxi provincial folk songs in terms of form, melody, rhythm, key signature, and tone color, to use as a reference for promoting the singing of folk songs and modifying the singing technique in accordance with the Shanxi folk culture. The result shown that there are 3 important techniques of singing folk songs: 1) Jia sheng jiqiao technique ,which is high vocalization technique, 2) Hua she jiqiao technique change the color of the sound to make it blurry, which is the goose technique 3) Han sheng jiqiao, which is creating sound intensity.

KEYWORDS: Shanxi, Folk song, Falsetto, Flutter tongue, Shouting.

บทนำ

มณฑลซานซี คือ พื้นที่ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภูเขาไท่หางและทางทิศตะวันออกจรดแม่น้ำเหลืองในประเทศจีน มณฑลซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมจีนที่หลากหลาย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี ระบาย เป็นต้น จากการศึกษาค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อธิบายจุดสูงสุดด้าน ศิลปกรรม การละคร และวัฒนธรรมในสมัยราชวงศ์ซันจิน คือ 1) ช่วงเวลาก่อนราชวงศ์ฉิน เป็นช่วงเวลาของกลุ่มวัฒนธรรมซานซีกำเนิดการละครเป็นจำนวนมาก 2) ช่วงราชวงศ์ซ่ง เหลียว จิน และหยวน การละครถูกยกระดับให้ปรากฏขึ้นแสดงบนเวทีและถูกบันทึกรายละเอียดเป็นเอกสาร 3) ช่วงราชวงศ์หมิงและชิง การแสดงละครจีนโบราณได้ผสมผสานกับวัฒนธรรมต่างพื้นที่และแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว (Yang & Hu, 2020)

จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมในมณฑลซานซี ประกอบกับการเป็นแหล่งพื้นที่ ที่เจริญรุ่งเรืองด้านศิลปกรรม อีกทั้งมณฑลซานซียังเป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมดนตรีในวิถีการดำเนินชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะศิลปะการร้องเพลงพื้นบ้านและศิลปะการร้องอุปรากรฉินเฉิง

(Qin Qiang Opera) ด้วยการมีเอกลักษณ์การร้องพื้นบ้านชาวนซีและความหวงแหนในวัฒนธรรมของตน ผู้นำราชวงศ์จึงส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดเอกลักษณ์จากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งการสร้างบทบาทและการใช้งานศิลปวัฒนธรรมอย่างเป็นแบบแผน (Xiao, 2019) นอกจากนั้น ช่วงราวศตวรรษที่ 17 เริ่มเปิดรับและเปิดโอกาสให้เกิดการสร้างสรรคทางวัฒนธรรม เช่น การใช้เออร์ทุบรเพลงประกอบ การร้อง การผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก เป็นต้น (Chen, 2019)

ภาพที่ 1 แผนที่มณฑลชานซี

ที่มา: www.baike.baidu.com (2564)

ทั้งนี้ ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาการและการพัฒนาเทคโนโลยีได้ส่งผลให้สภาพทางสังคมเคลื่อนที่เร็วขึ้น มนุษย์สามารถสื่อสาร เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายขึ้น ระบบสังคมหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพสังคม ส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรีดั้งเดิมของจีนถูกผสมผสานด้วยค่านิยมต่างชาติ กล่าวคือ ตั้งแต่นครเซี่ยงไฮ้เปิดรับนายทุนจากยุโรป (ราว ค.ศ.1845) ให้มีสัมปทานเศรษฐกิจในประเทศ จึงส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเริ่มหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศจีนและแพร่กระจายไปทุกพื้นที่อย่างค่อยเป็นค่อยไป ก่อเกิดการพัฒนาวงออเคสตราและดนตรีร่วมสมัยในประเทศจีน จนส่งผลให้กระแสดนตรีนอกวัฒนธรรมคือดนตรีตะวันตกมีบทบาททางสังคมสูง และยังมีส่วนช่วยเพิ่มสีสันให้ดนตรีจีนแบบดั้งเดิมพัฒนามากลายเป็นดนตรีจีนร่วมสมัย จากกระแสความนิยมดนตรีนอกวัฒนธรรมและการพัฒนาทางเทคโนโลยีส่งผลให้รัฐบาลจีนได้สนับสนุนเพื่อตอบรับกระแสนิยมและพยายามยกระดับสู่กระแสโลก (Mark, 2010) สอดคล้องกับงานวิจัยของซุน ริน ลี ได้กล่าวว่ากระแสนิยมดนตรีตะวันตกแพร่กระจายออกไปยังเมืองต่าง ๆ แทรกซึมในทุกวัฒนธรรมดนตรี รวมไปถึงวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของมณฑลชานซีจนอาจกลืนกินวัฒนธรรมดนตรีดั้งเดิมของมณฑลชานซี (Chung, 2005) จากที่ได้อธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

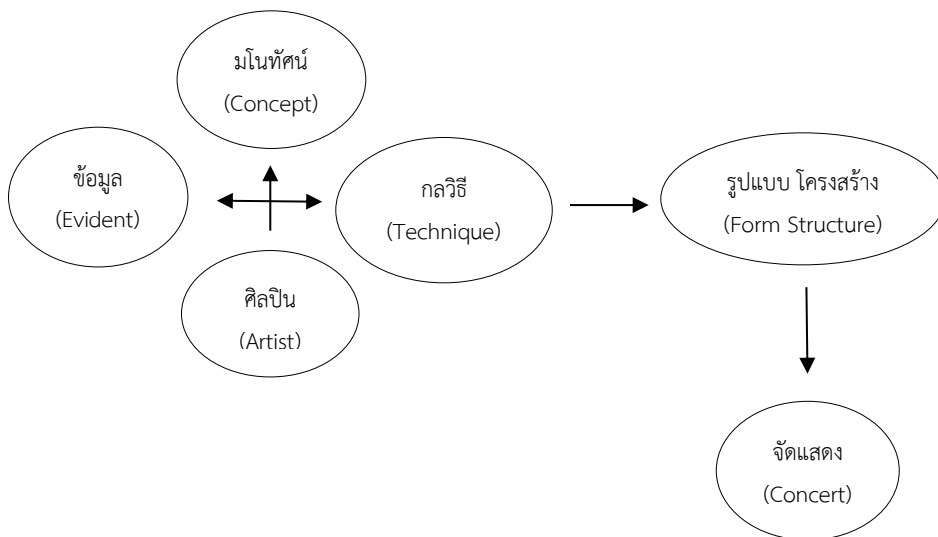
จะพบว่า มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมดนตรีดั้งเดิมของจีนและเพลงร้องพื้นบ้านซานซีอยู่ไม่น้อย หากปล่อยให้กาลเวลาผ่านไปโดยไม่มีการศึกษาหรือรวบรวมข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและบันทึกเป็นเอกสารตามหลักวิชาการ ข้อมูลสำคัญอาจจะสูญหาย

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า วัฒนธรรมดนตรีจีนแบบดั้งเดิมเป็นดนตรีที่มีคุณค่าหลากหลายมิติ ทั้งคุณค่าทางสังคม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางการศึกษา หากมีการศึกษาและวิเคราะห์ผลเพื่อค้นหารายละเอียดทางดนตรี จะเป็นประโยชน์ต่องานด้านวัฒนธรรมและประโยชน์ต่อการศึกษา อีกทั้งจะช่วยสะท้อนให้คุณค่าทางวัฒนธรรมปรากฏต่อสาธารณชน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อการศึกษาเอกลักษณ์ด้านเทคนิคเพลงร้องในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านซานซี เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เทคนิคการร้องในบทเพลงร้องพื้นบ้านซานซี จำนวน 2 บทเพลง คือ ผีเน่เหอ หลิวส่วย ฮั่วลาลา (汾河水哗啦啦) และถาวฮวา หงซิง ฮวาปาย (桃花红杏花白)

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านบทเพลงพื้นบ้านมณฑลซานซี ประเทศจีน ทั้ง 3 ท่าน งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) จากการศึกษา

เอกสารด้านเนื้อหา คือ การศึกษาบทเพลงร้องพื้นบ้านของมณฑลซานซีในประเทศจีน คือ บทเพลง เฝิ่นเหอ หลิวส่วย ฮั่วลาลา และบทเพลงถาวฮวา หงซิง ฮวาปาย สำหรับการอธิบายวิธีการใช้เทคนิค การร้อง เจีย เจิง จี้ เฉี่ยว (...ภาษาจีน...:Falsetto skills) ฮวาเฉอ จี้ เฉี่ยว (...ภาษาจีน: Flutter tongue skills) และห่าน เจิง จี้ เฉี่ยว (ภาษาจีน: Shouting skills) และการทำงานภาคสนาม และวิเคราะห์เนื้อหาทางดนตรีตามหลักทฤษฎีดนตรีตะวันตก โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยในครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ เช่น ซีดี สื่อโซเซียลมีเดีย เป็นต้น รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากการทำงานภาคสนามในมณฑลซานซี ศึกษา ผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อสงสัยคล้อยกับงานวิจัย

2. ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์
2. ศึกษาข้อมูลภาคสนาม
3. ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
 - 1) นายหนิว ปาวหลิน (牛宝林, Niu Baolin)
 - 2) นางหวาง เฟิงหยุน (王凤云, Wang Fengyun)
 - 3) นายหาน หมินหู่ (韩敏虎, Han Minhu)
4. จำแนกและการจัดกระทำข้อมูล
5. วิเคราะห์บทเพลง เพื่อหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การวิเคราะห์ เทคนิคการร้องในบทเพลงร้องพื้นบ้านซานซี
6. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

1. จำแนกและการจัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยการเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นลำดับและถอดเนื้อหาทางดนตรีด้วยโปรแกรมดนตรีสำเร็จรูป
2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

บทความนี้ผู้เขียนเลือกเฉพาะเทคนิคที่มีความโดดเด่นในบทเพลง เฝิ่นเหอ หลิวส่วย ฮั่วลาลา และ ถาวฮวา หงซิง ฮวาปาย มาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์และการฝึกปฏิบัติดังนี้

1. โครงสร้างและรูปแบบของบทเพลง
2. เทคนิคที่สำคัญและแบบฝึกหัดสำหรับฝึกเทคนิค

1. บทเพลง ผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา

1.1. โครงสร้างและรูปแบบของบทเพลง

บทเพลงร้องพื้นบ้าน ผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา แห่งมณฑลชานซี ในประเทศจีน ซึ่งคำร้องในบทเพลงนี้จะเป็นการออกเสียงร้องด้วยสำเนียงแบบฮกเกี้ยน ดังนั้นจึงทำให้บทเพลงมีการใช้เทคนิค เจี้ย เช็ง จี้ เฉี่ยว เพื่อเป็นการเปล่งเสียงร้องในระดับช่วงเสียงสูง ทำให้เกิดเป็นเสียงที่มีมนต์เสน่ห์ (Peterson, 2012) และให้ความรู้สึกที่น่าค้นหาในเวลาเดียวกัน บทเพลงผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา มีการใช้เทคนิคการขับร้อง เจี้ย เช็ง จี้ เฉี่ยว ที่เป็นเทคนิคการร้องสำหรับบทเพลงหรือทำนองเพลงที่มีการใช้ระดับเสียงที่สูงมาก ๆ ซึ่งการเปล่งเสียงร้องในระดับนั้นจะเป็นเรื่องที่ยากลำบาก และอาจทำให้เกิดอาการเจ็บคอหากนักร้องไม่สามารถทำเทคนิคนี้ได้อย่างเชี่ยวชาญ เพราะฉะนั้นเทคนิคเจี้ย เช็ง จี้ เฉี่ยว จึงจำเป็นต้องการร้องบทเพลง ผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา เป็นอย่างมาก

โครงสร้างบทเพลง ผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา						
ท่อนเพลง	Prelude	A	B	Interlude	A	B
		a+b	c+d		a+b	c+d
ลำดับห้อง	1-14	15-30	31-41	42-47	48-63	64-74
กุญแจเสียง	บันไดเสียง C เมเจอร์					
อัตราความเร็ว	อัตราซ้ำพอดประมาณ (Adagio, q= 64)					
เครื่องหมาย ประจำจังหวะ	อัตราจังหวะสองธรรมดา (Simple duple time 2/4)					
เทคนิคที่สำคัญ	เจี้ย เช็ง จี้ เฉี่ยว (假声技巧: Falsetto skills)					
	ฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว (花舌技巧: Flutter tongue skills)					

ภาพที่ 2 โครงสร้างบทเพลง ผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา

ที่มา : หวัง เจี้ยเล่อ (2564)

1.2 เทคนิคการร้อง

1.2.1 เทคนิคที่สำคัญในบทเพลง เทคนิค เจี้ย เช็ง จี้ เฉี่ยว (假声技巧 : Falsetto skills)

เทคนิคนี้มีลักษณะของการไล่เรียงลำดับโน้ตเหมือนกับเทคนิคซีควเอนซ์ (Sequence) โดยเป็นการซ้ำรูปแบบของทำนองและจังหวะ ซึ่งบทเพลงผีนทอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลามีการใช้เทคนิคนี้ในการเลียนเสียงทำนองเพลงพื้นบ้าน ที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีจีนอยู่ตลอดทั้งเพลง การฝึกปฏิบัติเทคนิคนี้จะเริ่มต้นด้วยการออกเสียง ลี (Li) ลู (Lu) และลา (La)

ภาพที่ 3 ภาพแสดงเทคนิค เจี้ย เซิง จี้ เฉี่ยว

ที่มา : หวัง เจี้ยเล่อ (2564)

ผู้วิจัยสร้างโน้ตสำหรับอธิบายการฝึกร้องเทคนิค เจี้ย เซิง จี้ เฉี่ยว โดยผู้ฝึกร้องจะต้องมีความชำนาญในการร้องต่อเนื่องและลื่นไหล รวากับสายน้ำที่ไหลผ่านมณฑลซานซี โดยชุดแรกให้เริ่มจากโน้ตโทนิค หลังจากนั้นจึง

ค่อย ๆ ไตรระดับเสียงขึ้นตามลำดับโน้ตในบันไดเสียงในลักษณะการซีควเอนซ์ทำนอง

ภาพที่ 4 ภาพอธิบายเทคนิค เจี้ย เซิง จี้ เฉี่ยว

ที่มา : หวัง เจี้ยเล่อ (2564)

1.2.2 เทคนิคที่สำคัญในบทเพลง เทคนิคฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว (花舌技巧 : Flutter tongue skills)

เทคนิคฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว เป็นเทคนิคหนึ่งที่มีการใช้อวัยวะในการเปล่งเสียงร้องครบทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็น ช่องปาก ฟัน ลิ้น ลำคอ และกระบังลม เนื่องจากเทคนิคนี้มีการใช้งานทุกอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลงจึงจำเป็นที่จะต้องฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญ ซึ่งเทคนิคการร่ำลื่นด้วยความเร็วพร้อมกับการออกเสียงนั้นมีทั้งการปฏิบัติในการขับร้องและการปฏิบัติเครื่องดนตรี ทั้งสองแบบนี้จะมีการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ได้สีสันเสียงพละมัวที่คล้ายกันซึ่งสอดคล้องกับบทความของโจแอนด์ สมิท (Smith, 1984) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคการปฏิบัติเทคนิคในศตวรรษที่ 20 ของเนล สมิท (Smith, 2022) ดังนั้นการฝึกเทคนิคฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว ควรเริ่มจากการพูดคำว่า “Der” โดยก่อนที่จะทำการออกเสียง ให้สังเกตการสัมผัสที่ปลายลิ้นซึ่งจะมีการแตะไปที่เพดานปาก ใกล้กับฟันบน หลังจากนั้นให้ออกเสียง Der โดยเริ่มจากอัตราความเร็วที่ช้าหลังจากนั้นจึงค่อย ๆ เร็ว

ขึ้นตามลำดับ พร้อมกับการออกเสียงตามโน้ตที่กำหนด โดยเริ่มจากโน้ตโทนิกลำดับขึ้นไปจนถึงโน้ตโดมินันท์ แล้วจึงไล่ลงตามลำดับ หลังจากนั้นให้ฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญแล้วจึงเปลี่ยนกุญแจประจำเสียง

ภาพที่ 5 ภาพแสดงเทคนิคฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว

ที่มา : หวัง เจียเล่อ (2564)

ผู้วิจัยใช้บันไดเสียง C เมเจอร์ในการสร้างโน้ตตัวอย่างของเทคนิคฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว โดยใช้คำว่า Lu และ La ในการฝึกออกเสียงเนื่องมาจากในบทเพลงพื้นเพอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา เนื้อร้องในบทเพลงส่วนมากจะออกเสียงลักษณะ สระอูและอาเป็นหลัก จึงจำเป็นที่จะต้องฝึกซ้อมออกเสียงด้วย Lu และ La โดยเริ่มที่โน้ตโทนิคของบันไดเสียง C เมเจอร์ ไล่ลำดับขึ้นไปจนถึงโน้ต G ในรูปแบบของโน้ตเข้บัตสองชั้น เพื่อความต่อเนื่องของเสียงที่เกิดจากเทคนิคฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว

ภาพที่ 6 ภาพอธิบายเทคนิค ฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว

ที่มา : หวัง เจียเล่อ (2564)

2. บทเพลง ฮาวฮวา หงชิง ฮวาปาย

2.1 โครงสร้างและรูปแบบของบทเพลง

บทเพลงฮาวฮวา หงชิง ฮวาปายเป็นอีกหนึ่งบทเพลงพื้นบ้านที่มีการใช้เทคนิคการร้องเพื่อสร้างสีสันเสียง สุ่มเสียง และความเข้มเสียงที่มีความแตกต่างกันอย่างเป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการร้องเสียงสูงด้วยเทคนิค เจี้ย เชิง จี้ เฉี่ยว การเปลี่ยนสีสันเสียงด้วยความพละมั่วจากเทคนิค ฮวา เฉอ จี้ เฉี่ยว และการสร้างความเข้มเสียงจากเทคนิคห่าน เชิง จี้ เฉี่ยว ซึ่งเป็นเทคนิคที่สร้างความเข้มเสียงจากระดับที่ดังมากแล้วลดระดับความเข้มเสียงลงตามลำดับ (Hinkley, 2017) โดยส่วนมากเรา

จะพบการไล่เรียงจากโน้ตระดับเสียงสูงไล่ลงไปหาระดับเสียงที่ต่ำกว่า เพื่อให้เกิดการลดระดับเสียง โดยธรรมชาติของเสียง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความน่าสนใจของบทเพลงในช่วงนั้น ๆ

โครงสร้างบทเพลงถาวฮวา หงซิ่ง ฮวาปาย						
ท่อนเพลง	Prelude	A	Interlude	B	Interlude	Epilogue
		a+a		b+b		
ลำดับห้อง	1-13	14-22	23-39	40-48	49-51	52-64
กุญแจเสียง	บันไดเสียง Bb เมเจอร์					
อัตราความเร็ว	อัตรารำช้าพอประมาณ (Adagio, $Q=76$)					
เครื่องหมายประจำจังหวะ	อัตราจังหวะสองธรรมดา (Simple duple time 2/4)					
เทคนิคที่สำคัญ	ท่าน เิง จี้ เียว (喊声技巧: Shouting skills)					

ภาพที่ 7 โครงสร้างบทเพลง ถาวฮวา หงซิ่ง ฮวาปาย (桃花红杏花白)
ที่มา : หวัง เจียเล่อ (2564)

2.2 เทคนิคการร้อง

2.2.1 เทคนิคที่สำคัญในบทเพลง เทคนิคท่าน เิง จี้ เียว (喊声技巧 : Shouting skills)

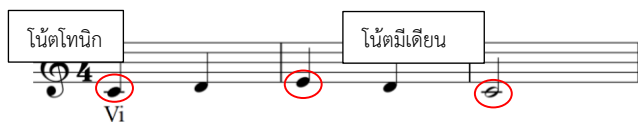
เทคนิคท่าน เิง จี้ เียว เป็นเทคนิคหนึ่งที่ผู้เขียนมีความสนใจในตัวเทคนิคนี้เป็นอย่างมากเนื่องจากบทเพลงถาวฮวา หงซิ่ง ฮวาปายนั้น เป็นบทเพลงที่สื่อถึงเสียงที่เกิดขึ้นอยู่รอบ ๆ มณฑลซานซี ไม่ว่าจะเป็นเสียงของกิจวัตรประจำวันของผู้คน เสียงที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ รวมไปถึงเสียงอื่น ๆ คล้ายคลึงกับบทเพลง “หิมพานต์” บทเพลงซิมโฟนิคโพเอ็มสำหรับวงทอมโบน (Charoensloong, 2021) ซึ่งภาพรวมของการปฏิบัติเทคนิคนี้คือการกลั่นหายใจไว้ชั่วขณะหนึ่ง หลังจากนั้นจึงเปล่งเสียงออกมาด้วยความเข้มเสียงในระดับที่ดังมาก (Fortissimo) หลังจากนั้นจึงลดความเข้มเสียงให้อยู่ในระดับปานกลาง (Mezzo forte) เพื่อความชำนาญในการปฏิบัติเทคนิคนี้ ดังนั้นจึงควรเริ่มจากโน้ตในระดับเสียงต่ำ (Tonic) ไล่ระดับเสียงโน้ตขึ้นถึงโน้ตลำดับที่สาม (Median)

ภาพที่ 8 ภาพแสดงเทคนิคฮวา เฉว จี้ เฉี่ยว

ที่มา : หวัง เจียเล่อ (2564)

จะเห็นได้ว่าผู้วิจัยใช้คำว่า “Vi” ในการออกเสียงแรก โดยเริ่มจากโน้ตโทนิ-กของบันไดเสียงเสมอ เนื่องจากโน้ตโทนิเป็นโน้ตที่มีความสำคัญกับบันไดเสียงเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงที่มาของบันไดเสียง หลังจากนั้นจึงไล่ระดับเสียงให้สูงขึ้นไปจนถึงโน้ตตัวที่สามของบันไดเสียง ซึ่งจะทำให้เราเริ่มรู้สึกถึงชนิดของบันไดเสียงนั้น ๆ แล้วจึงไล่ระดับเสียงลงตามลำดับ จากการที่ผู้วิจัยใช้การออกเสียงด้วย “Vi” เนื่องจากในเวลาที่จะเริ่มออกเสียงนั้นไม่ว่าจะเป็นอวัยวะในส่วนช่อง ฟัน ปาก ลิ้น และการปล่อยลม จะอยู่ในรูปแบบของการกระแทกเสียงออกมาด้วยความเข้มเสียงที่ดังมาก ได้อย่างง่าย

ภาพที่ 9 ภาพอธิบายเทคนิค ห่าน เฉง จี้ เฉี่ยว

ที่มา : หวัง เจียเล่อ (2564)

ผู้เขียนวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยผ่านการวิเคราะห์บทเพลงพื้นบ้านของมณฑลซานซี ในด้านรูปแบบ ทำนอง จังหวะ ฤกษ์เสียง และสีสันทันเสียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง สำหรับการส่งเสริมการขับร้องบทเพลงพื้นบ้านและการปรับแก้ไขเทคนิคการขับร้องให้เป็นไปตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของมณฑลซานซี ซึ่งได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วว่า เทคนิคที่สำคัญของการขับร้องบทเพลงพื้นบ้านมีอยู่ด้วยกัน 3 เทคนิคคือ

1. เทคนิค เจีย เฉง จี้ เฉี่ยว การเปล่งเสียงร้องเสียงสูง
2. เทคนิค ฮวา เฉว จี้ เฉี่ยว การเปลี่ยนสีสันทันเสียงให้เกิดความพลิ้ว
3. เทคนิค ห่าน เฉง จี้ เฉี่ยว การสร้างความเข้มเสียง

บทเพลงพื้นบ้าน หลิวส่วย ฮั่วลาลา มีเทคนิคการร้องสำหรับบทเพลงที่สำคัญอยู่ 2 เทคนิคด้วยกัน คือเทคนิค เจีย เฉง จี้ เฉี่ยว และฮวา เฉว จี้ เฉี่ยว ซึ่งทั้ง 2 เทคนิคนี้ทำหน้าที่และให้อารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟังที่แตกต่างกันออกไปดังต่อไปนี้เทคนิคเจีย เฉง จี้ เฉี่ยว จะเป็นเทคนิคที่ใช้

ในช่วงที่บทเพลงต้องการที่จะนำเสนอความสามารถของนักร้อง เนื่องจากเทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่ต้องการนักร้องที่มีทักษะในการร้องเพลงที่มีความสามารถสูงเพื่อที่จะได้สื่อสารอารมณ์ของบทเพลงให้เป็นไปตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของมณฑลชานซี ต่อมาเทคนิค ฮวา เฉว จี้ เฉี่ยว การเปลี่ยนสีเสียงให้เกิดความพลิ้ว เทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารอารมณ์จุดสูงสุดของบทเพลงด้วยสีเสียงที่พลิ้วผสานกับความหนักแน่นของเสียงร้องในช่วงของจุดสูงสุดของบทเพลง ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องใช้ทักษะความสามารถในการร้องที่สูงเช่นเดียวกันกับเทคนิคแรก โดยจะพบทั้งสองเทคนิคนี้ได้ในบทเพลงพื้นบ้านชานซีในบทเพลงที่ชื่อว่าเผิ่นเหอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา

บทเพลงลาวฮวา หงชิง ฮวาปาย ใช้เทคนิคการร้องเพลงพื้นบ้านชั้นสูงของมณฑลชานซีอยู่หนึ่งเทคนิคด้วยกันคือเทคนิคห่าน เฉิง จี้ เฉี่ยว คือการสร้างความเข้มเสียงจากเสียงสูงลงมายังเสียงที่ต่ำกว่า หรือบางครั้งอาจจะเริ่มจากเสียงต่ำแล้วไล่ระดับขึ้นไปยังเสียงสูงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะการร้องเพลงของนักร้องเพลงพื้นบ้านว่าจะสามารถร้องออกมาได้ในระดับใด ซึ่งเทคนิคนี้เป็นเสมือนการแสดงความสามารถทางดนตรีของนักร้อง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการร้องเพลงของเพลงพื้นบ้านในมณฑลชานซีอีกด้วย

ดังนั้นเทคนิคเหล่านี้จึงจำเป็นกับการขับร้องบทเพลงพื้นบ้านของมณฑลชานซีเป็นอย่างมาก เนื่องจากบทเพลงพื้นบ้านจำเป็นที่จะต้องใส่อารมณ์ความรู้สึก บรรยากาศ และสร้างสีเสียงเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการจะสื่อสารถึงผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง

อภิปรายผล

การวิเคราะห์เทคนิคการร้องในบทเพลงร้องพื้นบ้านชานซี จำนวน 2 บทเพลง คือ เผิ่นเหอ หลิวสุ่ย ฮั่วลาลา (汾河流水哗啦啦) และลาวฮวา หงชิง ฮวาปาย (桃花红杏花白) มีเทคนิคการร้องที่สำคัญสำหรับบทเพลงพื้นบ้านมณฑลชานซีคือ เทคนิค เลี้ยว เฉิง จี้ เฉี่ยว เทคนิคฮวา เฉว จี้ เฉี่ยวและเทคนิคห่าน เฉิง จี้ เฉี่ยว ซึ่งทั้ง 3 เทคนิคทำหน้าที่และให้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ฟังที่แตกต่างกัน ซึ่งการร้องเพลงพื้นบ้านชั้นสูงของมณฑลชานซีจำเป็นที่จะต้องฝึกทั้ง 3 เทคนิคนี้ให้เกิดความชำนาญ เนื่องด้วยเทคนิคเหล่านี้เป็นเสมือนการแสดงความสามารถทางดนตรีของนักร้อง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการร้องเพลงของเพลงพื้นบ้านในมณฑลชานซี

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การสร้างคลังข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่รวบรวมวิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่บทเพลงตามหลักการทางดนตรีสำหรับใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้บทเพลงพื้นบ้านมณฑลชานซี รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายในฐานพื้นที่ เพื่อเตรียมการยกระดับองค์ความรู้และข้อมูลจากทุนทางวัฒนธรรมดนตรีในมณฑลชานซี สำหรับการส่งเสริมการขับร้องบทเพลงพื้นบ้านและการปรับแก้ไขเทคนิคการขับร้องให้เป็นไปตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของมณฑลชานซี จากข้อมูล

เบื้องต้นจะช่วยให้ผู้ที่กำลังศึกษาเทคนิคการร้องและวัฒนธรรมดนตรีของบทเพลงพื้นบ้านมณฑลซานซีสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์บทเพลงอื่น ๆ ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรปรับปรุงด้านการสร้างสรรค์แบบฝึกหัดเทคนิคการร้องให้มีความเหมาะสมกับทุกช่วงวัยและให้ครอบคลุมทุกบทเพลงของมณฑลซานซี เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้ศึกษาเฉพาะบทเพลงที่มีการใช้เทคนิคการร้องขั้นสูง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปให้คัดเลือกบทเพลงพื้นบ้านมณฑลซานซีให้มีความครอบคลุมทุกด้าน

2. ควรปรับปรุงแบบฝึกหัดให้มีความครอบคลุมในเรื่องของช่วงเสียง และสีสันทันเสียงให้มีความหลากหลายและเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- Charoensloong, T. (2021). "Himmaphan" Symphonic Poem for the trombone ensemble. *The Academic Journal: Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhonsawan Rajabhat University*, 8(2), 30-43.
- Chen, T. (2019). *A study and Application of Countertenor-An Example of Oberon from Britten's Opera "A Midsummer Night's Dream"*. Taiwan: National Taiwan Normal University.
- Hinkley, S. P. (2017). *Effects of Vibrato and Pitch-Variied Vocal Models on High School and Undergraduate Singers' Intonation, Intensity, and Use of Vibrato*. The Florida State University.
- Lee, C. L. (2005). *Exert "Male falsetto singing" Research - From countertenor mentions*. Taiwan: Chinese Culture University.
- Mark, L. L. (2010). *Ritual and Music of North China: Shawm Bands in Shanxi*. China Review International, 17(2), 246-251.
- Peterson, A. E. (2012). *Toward validation of an acoustic index of dysphonia severity*. The University of Utah.
- Smith, J. T. (1984). *Instrumental Solo and Ensemble Music For flute: by François Devienne*. Notes, 40(3), 647.
- Smith, N. T. (2022). Kevin Volans-Kevin Volans, *Lenguas de Fuego*. Louth Contemporary Music Society, LCMS20215. Tempo, 76(299), 98-99.
- Xiao, Y., & Ni, M. (2019). *The Shanxi Grand Theater: The "Renaissance" of Chinese Drama Land*. In *Grand Theater Urbanism* (pp. 149 - 178). Springer, Singapore.

Yang, X., & Hu, X. (2020). *The Social and Cultural Characteristics of Shanxi Ancient Drama Costumes*. Asian Social Science, 16(3).

การพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาในจังหวัดปัตตานี

The Development of Thai Font Forms Visual Communication in Pattani Provinces

ชนกิตต์ ณะสุข¹

Chanakit Thanasuk

วันที่ส่งบทความ: 30 เมษายน 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 29 มิถุนายน 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 29 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาในจังหวัดปัตตานีวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของจังหวัดปัตตานี ที่สามารถใช้ในการสื่อสาร และสะท้อนความเฉพาะตัวของพื้นที่

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้” นี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์จากวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานีเพื่อใช้ในการออกแบบ 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานี 3) เพื่อพัฒนารูปแบบตัวอักษรที่มีรูปแบบเฉพาะตัวจากความเป็นวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานี ที่สามารถใช้ในการสื่อสาร และสะท้อนความเฉพาะตัวของจังหวัดปัตตานี ใช้พื้นที่ในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ในการดำเนินการ ผลของการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางในการออกแบบตัวอักษร วิเคราะห์และประเมินผลการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตัวอักษร เพื่อให้งานพัฒนารูปแบบตัวอักษรเป็นทางเลือกหนึ่งของนักออกแบบที่ต้องการงานที่สะท้อนความเฉพาะตัวของจังหวัดปัตตานี

ผลการวิจัยเป็นรูปแบบตัวอักษรไทยที่มีรูปแบบเฉพาะตัว ซึ่งพัฒนาจากวัฒนธรรมทางสายตาจังหวัดปัตตานี ที่มีโดยการวิเคราะห์จากวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่จนออกมาเป็นงานชุดตัวอักษรที่ใช้งานได้ในรูปแบบดิจิทัลได้รับความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญที่ 4.31 อยู่ในเกณฑ์ดี ได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในพื้นที่ที่ 4.36 อยู่ในเกณฑ์ดี

คำสำคัญ: รูปแบบตัวอักษร กราฟิก วัฒนธรรม วัฒนธรรมทางสายตา ปัตตานี

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรนวัตกรรมการออกแบบและสร้างสรรค์สื่อ คณะวิทยาการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล: chanakit.t@psu.ac.th

Lecturer of Media Design Innovation, program Faculty of Communication science.

E-mail: Chanakit.t@psu.ac.th, Prince of Songkla University.

ABSTRACT

The researcher aims to study the identity of visual culture in Pattani province by analyzing the development process taken by the Thai script found in the locality. This attempt will result in a script that can be used as a means of communication and as an indicator of uniqueness of this area.

The purpose of this research, “the Development of Thai Script for Communication in the Multicultural Society of the Three Border Provinces in Thailand”, is threefold: 1) to study the identity of Thai scripts found in visual culture of Pattani province and apply it to script design, 2) to investigate the developmental trends of Thai script found in Pattani province’s visual culture, and 3) to acquire a distinctive script from studying the visual culture of Pattani province. This script shall be plausibly utilized for communication and reflect the uniqueness of Pattani province.

The area of study comprises the entirety of Mueang district of Pattani province. The results of the research are analyzed to determine the direction of script development. Analysis and assessment are conducted by script development experts for the sake of bringing about an alternative design that depicts Pattani province’s identity.

The outcome of this study produced a unique Thai script that resulted from thorough scrutiny of Pattani’s visual culture. The analysis of the local culture subsequently led to a digital form of this script. Experts gave a satisfaction rating of 4.31, which classifies as good. Members of the community rated the product at 4.36 in terms of satisfaction, classifying it as good as well.

KEYWORDS: Script design, Graphic, Culture, Visual culture, Pattani province

บทนำ

การบอกเล่าเรื่องราวในรูปแบบ ของตัวหนังสือเพื่อสื่อสารวัฒนธรรมของตนเองออกไปเป็น สิ่งที่อยู่คู่กัน กับสังคมมนุษย์มานับเป็นพันปี สื่อเหล่านี้จึงเป็นช่องทางในการสื่อสารทางวัฒนธรรม ของสังคมมนุษย์มาโดยตลอด แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยี ที่ทันสมัยขึ้นจนกลายเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมร่วมสมัย และเกิดเป็นสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรม ทางสายตา” (visual culture) สำหรับสังคมไทยแล้วคำว่า “วัฒนธรรมทางสายตา” (visual culture)

ถือเป็นคำใหม่และศาสตร์ใหม่ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จัก แม้ว่าตลอด 2 ทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยจะเต็มไปด้วยการแพร่กระจายของวัฒนธรรมภาพก็ตาม โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ทัศนศิลป์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ภาพโฆษณา ตลอดจนถึงภาพบนจอคอมพิวเตอร์ และภาพถ่าย เป็นต้น (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2550) ท่ามกลางสังคมข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ภาพทั้งหลายต่างสื่อสารอยู่รอบตัวเราทุก ๆ วัน เราสามารถเรียกสิ่งเหล่านี้ได้ว่า "วัฒนธรรมทางสายตา" (visual culture) และเราจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยความฉลาดผ่านการรับรู้ทางสายตา (intelligence of visual perception) ในการบริโภคข้อมูลและการเรียนรู้เพื่อที่จะอ่านภาพเหล่านี้ (visual literacy) ระดับที่ลึกซึ้ง เพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายผู้ส่งสาร

ตัวอักษรเป็นช่องทางหนึ่งซึ่งนักออกแบบใช้ในการสื่อสาร นอกจากความหมายโดยตรงที่ปรากฏแล้วยังแฝงไปด้วยความหมายโดยนัย ที่นักออกแบบต้องการสื่ออารมณ์และน้ำเสียงผ่านการพัฒนารูปแบบตัวอักษรนั้น ตัวอักษรจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง สะท้อนอารมณ์ เหตุผล ความคิด ความต้องการ ความรู้สึก และตัวอักษรยังสามารถบันทึกรวบรวมความรู้สึกต่าง ๆ ไว้ได้เป็นระยะเวลายาวนานอีกด้วย (วัชรพงศ์ หงษ์สุวรรณ, 2550) การสร้างรูปแบบตัวอักษรให้มีรูปแบบแปลกตา สวยงามจะช่วยเร่งเร้าความรู้สึกตอบสนองได้เป็นอย่างดี โดยเน้นความชัดเจนสวยงาม สอดคล้องกับจุดประสงค์ สำหรับข้อความนำเรื่องและข้อความรายละเอียด นอกจากนั้นขนาดของตัวอักษรก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ขนาดของตัวอักษรทุกตัวบนชิ้นงานต้องมีความพอดี อ่านได้ง่าย สื่อความหมายได้ดี ไม่ต้องคิดมาก นอกจากนั้นแล้วการจัดวางรูปแบบข้อความที่ดีก็จะช่วยให้การสื่อความหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

การปฏิวัติอุตสาหกรรมยังทำให้เกิดการขยายตัวทางธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้งานด้านโฆษณาและงานสิ่งพิมพ์เติบโตขึ้นตามไปด้วย ความก้าวหน้าด้านทางเทคโนโลยีการพิมพ์ยังส่งผลให้งานศิลปะสามารถที่จะพิมพ์เผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2545) ในจังหวัดปัตตานีเองมีการขยายตัวของความต้องการในการออกแบบกราฟิกมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากจำนวนสื่อที่ผลิตออกมาไม่ว่าจะเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การประชุมและอบรม การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น ทำให้เริ่มมีการหาความเป็นตัวตนของวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนใต้ แต่ในระดับชาติการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ทั่วประเทศใช้ภาษากลางเป็นหลัก การใช้รูปแบบตัวอักษรที่ถูกพัฒนามาจากวัฒนธรรมส่วนกลาง ก็หมายความว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมดังกล่าวถูกยึดครองด้วย "วัฒนธรรมของชาวกรุงเทพฯ และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ถูกกลืนหายไป" (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) ในสามจังหวัดชายแดนใต้ของไทยนั้นวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ถูกดูถูกกลืนโดยวัฒนธรรมของชาวกรุงเทพฯ และมาเลเซียที่อยู่ใกล้เคียงจนไม่อาจจะเรียกได้ว่าวัฒนธรรมที่เป็นอยู่เป็นอัตลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้จริง

การพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาในจังหวัดปัตตานีจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างรูปแบบอักษรเฉพาะตัวที่มีความโดดเด่น แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง มีน้ำเสียงในการพูดที่แสดงวัฒนธรรมของปัตตานีได้อย่างดี เป็นตัวเลือกหนึ่งให้นักออกแบบในพื้นที่ใช้ในการออกแบบงานสื่อสารต่างๆ และเป็นแนวทางในการสื่อสารและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์จากวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานีเพื่อใช้ในการออกแบบ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานี
3. เพื่อพัฒนาแบบตัวอักษรที่มีรูปแบบเฉพาะตัวจากความเป็นวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานี ที่สามารถใช้ในการสื่อสาร และสะท้อนความเฉพาะตัวของจังหวัดปัตตานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบงานวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ชนกิตต์ ณะสุข, 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาปัญหาและข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสื่อสาร อัตลักษณ์ วัฒนธรรมทางสายตาในพื้นที่

1.2 วิเคราะห์อัตลักษณ์วัฒนธรรมทางสายตาในพื้นที่

1.3 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเป้าหมาย

2. การวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลและการกำหนดแนวทางในการออกแบบ

2.1 การศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแยกเป็น เชิงวัฒนธรรม ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อมูลเชิงปริมาณ

2.2 กำหนดปัญหาทางการออกแบบ

2.3 วางแผนการออกแบบ กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการวัดผล

3. การออกแบบและทดลอง

3.1 การสร้างชุดงานต้นแบบ

3.2 การทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญ

4. การนำเสนอผลงาน

4.1 การนำเสนองานเต็มรูปแบบ

4.2 การวัดและประเมินผลงาน

4.3 สรุปผลและเสนอแนะงานวิจัย

ผลการวิจัย

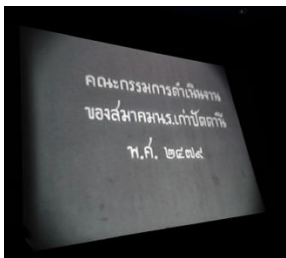
ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมอัตลักษณ์วัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานีโดยสรุปเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์วัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานี

	ปัตตานี
ตราประจำจังหวัด	ปืนใหญ่พญาตัน

ดอกไม้ประจำจังหวัด	ดอกชบา
คำขวัญ	บุดูสะอาด หาดทรายสวย รวมน้ำตก นกเขาคี ลูกหยีอร่อย หอยแครงสด
ประเพณี	งานแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว งานชักพระ งานลาซัง งานไก่ช่อและ

โบราณสถาน	เมืองโบราณยะรัง มัสยิดกรือเซะ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว วังหัวเมือง
อัตลักษณ์ด้านศิลปะ	กริชปัตตานี เครื่องทองเหลือง

	ผ้าจวนตานี มัสยิดกลางปัตตานี
อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม	การแต่งกายแบบมุสลิม การสื่อสารด้วยภาษายาวี วัฒนธรรมการกิน บูดู รูปแบบตัวอักษรที่ถูกบันทึกในภาพยนตร์ของปัตตานี รูปแบบตัวอักษรที่ถูกบันทึกในป้ายสถานที่ในปัตตานี

จากตารางที่ 1 ผลว่าวัฒนธรรมทางสายตาของจังหวัดปัตตานีประกอบด้วยวัฒนธรรมทางมาจากความหลากหลายเนื่องจากเป็นเมืองท่ามาตั้งแต่โบราณ เมื่อถอดรูปแบบวัฒนธรรมทางสายสามารถสรุปเป็นแนวทางการออกแบบตัวอักษรได้ดังนี้

1. จากเอกสารที่พบในพื้นที่จังหวัดปัตตานีพบว่า อัตลักษณ์ของตัวอักษรในพื้นที่ ตัวอักษรจะบันทึกในรูปแบบของตัวลายมือและตัวเขียน มีลักษณะเส้นที่มีความหนาบางไม่เท่ากันตามวัสดุที่ใช้เขียนในพื้นที่

2. ตัวอักษรควรจะมีลักษณะเป็นตัวอักษรแบบตัวอักษรประดิษฐ์ โดยรวมรูปแบบจากตัวพิมพ์และตัวลายมือ พัฒนาการตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อความสวยงามจากอัตลักษณ์ลายเส้นที่พบในการบันทึกตัวอักษรในเอกสารต่างๆ

3. นำวัฒนธรรมทางสายตาในพื้นที่ต่างๆ เช่น งานสถาปัตยกรรม งานศิลปหัตถกรรม เข้ามาใช้ในการออกแบบตัวอักษร

4. การทดลองการพัฒนาตัวอักษรจากวัฒนธรรมมาลดทอนให้เกิดความเรียบง่าย ความชัดเจนเพื่อเป็นตอบสนองวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

การออกแบบตัวอักษรไทยยังต้องทำความเข้าใจการออกแบบตัวอักษรไทยต่อไปนี้ (วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์, 2545)

1. สัดส่วนเกี่ยวกับตัวอักษร

สัดส่วนที่จะกล่าวถึงนั้น หมายถึงสัดส่วนของความกว้าง และความสูงของตัวอักษร ความกว้างและความสูงจะต้องสัมพันธ์กับรูปแบบตัวอักษรที่ออกแบบในแต่ละตัว สัดส่วนของอักษรทุกตัว จะต้องสัมพันธ์กันมิได้หมายถึงจะต้องให้เท่ากันหมด แต่จะต้องไม่ขัดแย้งกันมากจนเกินไป

2. โครงสร้างตัวอักษร

ก่อนจะทำการออกแบบทุกครั้ง ต้องพิจารณาถึงลักษณะของโครงสร้างตัวอักษรเสมอ การศึกษาความถึงลักษณะโดยรวมของตัวอักษร ที่จะเห็นส่วนประกอบของเส้นที่ประกอบกันเป็นตัวอักษร ผู้ออกแบบจะต้องจัดกลุ่มตัวอักษร ที่มีลักษณะคล้ายกันแบ่งให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อจะได้เขียนหรือกำหนดให้โครงสร้างนั้นมีขนาดที่สม่ำเสมอ

3. ขนาดของตัวอักษร

ขนาดของตัวอักษรไทยไม่เท่ากัน บางตัวกว้างบางตัวแคบ นอกจากจะแบ่งตัวอักษรตามสัดส่วนแล้ว อาจแบ่งตัวอักษรตามขนาดความกว้างเป็นกลุ่มๆ เพื่อต่อการออกแบบให้มีความสัมพันธ์กัน

4. พื้นที่ว่างภายในและภายในตัวอักษร

ตัวอักษรทุกตัวจะต้องมีพื้นที่ว่างภายในและพื้นที่ว่างรอบนอกตัวอักษรเสมอ พื้นที่ว่างภายในตัวอักษรจะมีผลให้เกิดความสวยงามมากขึ้นของตัวอักษร ส่วนพื้นที่ว่างรอบนอกก็จะมี

ผลต่อการเห็นรูปร่างของตัวอักษรแต่ละตัวเช่นกัน รวมทั้งผลกระทบทั้งในแง่บวกและแง่ลบเสมอ เมื่อต้องนำมารวมกันตัวอักษรอื่นเพื่อให้เป็นคำหรือข้อความ

5. ลักษณะของเส้นอักษร

ความหนาบางของเส้น ตัวอักษรบางแบบอาจเป็นเส้นหนา บางแบบอาจเป็นเส้นบาง หรืออาจจะเป็นลักษณะเส้นหนาบางรวมกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงลักษณะของเส้นในแนวดิ่ง แนวนราบ แนวนเฉียง หรือเส้นโค้งด้วย การออกแบบต้องกำหนดให้เส้นอักษรทุกตัวเป็นไปในลักษณะเดียวกัน เช่น หนาเท่ากันหมด บางเท่ากันทุกตัว หรือเส้นแนวดิ่งเป็นแบบเส้นหนา เส้นแนวนราบต้องเป็นเส้นบาง เป็นต้น

6. หัวของตัวอักษร

การออกแบบตัวอักษรไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะแบบมีหัวทั้งสิ้น หากกำหนดให้เป็นแบบอย่างใดก็จะต้องเป็นแบบอย่างเดียวกันตลอด การออกแบบหัวอักษรต้องให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบโดยรวมของตัวอักษรด้วย มิฉะนั้นจะดูขัดแย้งกับความรู้สึกเสมอ แบบหัวอักษรอาจเป็นแบบกลม แบบเหลี่ยม มีลักษณะโป่ง หรือแบบหัวตัด เป็นต้น

7. ช่องไฟ

ช่องไฟของตัวอักษรเป็นสิ่งสำคัญมาในการออกแบบตัวอักษร ผู้ออกแบบจึงต้องเข้าใจเรื่องช่องไฟ เพราะการเว้นระยะช่องไฟที่เหมาะสม จะช่วยให้คำหรือข้อความที่เขียนสวยงาม อ่านง่าย ดูสบายตา น่าอ่าน

ตัวอักษรที่พบในจังหวัดปัตตานี มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจากวัฒนธรรมทางสายตา โดยพบได้จากงานบันทึกต่างในพื้นที่ และได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาแบบร่าง ของชุดตัวอักษรไทยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและการออกแบบตามกรอบแนวคิดพัฒนาจากอัตลักษณ์ด้านศิลปะ อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการทดลองสร้างแบบร่างของตัวอักษรที่พัฒนาจากวัฒนธรรมทางสายตา จังหวัดปัตตานี

ที่มา: ชนกิตต์ ณะสุข, 2565

สํานามเตชานุชิต งามวิจิตร

ภาพที่ 3 การนำแบบร่างพัฒนาในรูปแบบงานดิจิทัล
ที่มา: ชนกิตต์ ณะสุข, 2565

นิตินาถาธิวาทัง งามวิจิตร สํานามเตชานุชิต
นิตินาถาธิวาทัง งามวิจิตร นิตินาถาธิวาทัง งามวิจิตร

ภาพที่ 4 รูปแบบตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาสายตาในจังหวัดปัตตานี
ที่มา: ชนกิตต์ ณะสุข, 2565

จากการทดลองพัฒนาตัวอักษรไทยจากวัฒนธรรมทางสายตาสายตาในจังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้นำรูปแบบตัวอักษรที่ได้มาพัฒนาต่อยอด ให้ได้เป็นรูปแบบฟอนต์ที่สามารถใช้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของนักออกแบบที่ต้องการงานที่สะท้อนความเฉพาะตัวของจังหวัดปัตตานี สามารถนำมาเผยแพร่ใช้งานได้ง่าย โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Glyphs2 ในการพัฒนาโปรแกรมตัวอักษร

ปัตตานีนี้ถิ่นแดนแสนไกล

ภาพที่ 5 การทดสอบและการพัฒนาฟอนต์ในโปรแกรม Glyphs2
ที่มา: ชนกิตต์ ณะสุข, 2565

อภิปรายผล

การนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก และการออกแบบตัวอักษร จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของผลงาน อภิปราย วิเคราะห์ และหาข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีเกณฑ์ ในการประเมินผลงานออกแบบตามกระบวนการออกแบบอักษร (Spiekermann, 2014) ดังนี้

1. การสื่อสารวัฒนธรรมทางสายตาจังหวัดปัตตานี
 - 1.1 ความชัดเจน
 - 1.2 ความเหมาะสม
 - 1.3 การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี
2. การออกแบบ
 - 2.1 มีองค์ประกอบชัดเจน
 - 2.2 มีระเบียบแบบแผน
 - 2.3 มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 - 2.4 มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวตามวัตถุประสงค์
 - 2.5 ความสวยงามของรูปแบบโดยรวม
3. การใช้งาน
 - 3.1 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้
 - 3.2 ความสะดวกในการนำไปใช้
 - 3.3 ใช้งานเหมาะสมกับความต้องการในพื้นที่

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยโดยผู้เชี่ยวชาญ

หัวข้อประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การสื่อสารวัฒนธรรมทางสายตาจังหวัดปัตตานี				
1.1 ความชัดเจน	4	4	4	4.00
1.2 ความเหมาะสม	4	4	4	4.00
1.3 การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี	4	4	4	4.00
2. การออกแบบ				
2.1 มีองค์ประกอบชัดเจน	4	5	4	4.34
2.2 มีระเบียบแบบแผน	5	5	5	5.00

ตาม โดยรวม	2.3 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	5	4	4	4.34
	2.4 ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว	5	5	4	4.67
	วัตถุประสงค์	4	5	4	4.34
	2.5 ความสวยงามของรูปแบบ				
3. การใช้งาน					
	3.1 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4	5	5	4.67
	3.2 ความสะดวกในการนำไปใช้	4	4	4	4.00
	3.3 ใช้งานเหมาะสมกับความ ต้องการในพื้นที่	4	4	4	4.00

การสื่อสารวัฒนธรรมทางสายตาจังหวัดปัตตานี ในด้านความชัดเจน ความเหมาะสม และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.00 4.00 และ 4.00 ตามลำดับ

ประเด็นด้านการออกแบบในแง่การมีองค์ประกอบ ชัดเจน ความมีระเบียบแบบแผน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวตามวัตถุประสงค์ความเรียบง่าย ความสวยงามของรูปแบบโดยรวม อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ย ที่ 4.34 5.00 4.34 4.67 และ 4.34 ตามลำดับ

ประเด็นด้านการใช้งานในแง่ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ย ที่ 4.67 และในแง่ความสะดวกในการนำไปใช้งานเหมาะสมกับความต้องการในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ดี ใช้ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.00 และ 4.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบตัวอักษรไทยโดยประชาชนในพื้นที่จำนวน 100 คน

หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย
1. การสื่อสารวัฒนธรรมทางสายตาจังหวัดปัตตานี	
1.1 ความชัดเจน	4.30
1.2 ความเหมาะสม	4.25
1.3 การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี	4.43
2. การออกแบบ	
2.1 มีองค์ประกอบชัดเจน [1-1]	4.37

2.2 มีระเบียบแบบแผน [SEP]	4.30
2.3 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน [SEP]	4.37
2.4 ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวตามวัตถุประสงค์	4.50
2.5 ความสวยงามของรูปแบบโดยรวม	4.42
3. การใช้งาน	
3.1 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.50
3.2 ความสะดวกในการนำไปใช้ [SEP]	4.30
3.3 ใช้งานเหมาะสมกับความต้องการในพื้นที่	4.30
รวม	4.36

การสื่อสารวัฒนธรรมทางสายตาจังหวัดปัตตานี ในด้านความชัดเจน ความเหมาะสม และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.30 4.25 และ 4.42 ตามลำดับ

ประเด็นด้านการออกแบบในแง่การมีองค์ประกอบ ชัดเจน ความมีระเบียบแบบแผน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวตามวัตถุประสงค์ความเรียบง่าย ความสวยงามของรูปแบบโดยรวม อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.37 4.37 4.50 4.42 และ 4.34 ตามลำดับ

ประเด็นด้านการใช้งานในแง่ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในเกณฑ์ดี ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.5 และในแง่ความสะดวกในการนำไปใช้งานเหมาะสมกับความต้องการในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ดี [SEP] ใช้ตามค่าเฉลี่ยที่ 4.30 และ 4.30 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การพัฒนารูปแบบตัวอักษรจากวัฒนธรรมทางสายตาสามารถนำไปใช้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ช่วยให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะตัวในการออกแบบกราฟิกต่างๆ เช่นการนำไปพัฒนาเป็นตราสัญลักษณ์ หรือ บรรจุภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความพิเศษเฉพาะตัว สร้างความน่าสนใจและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทดลองใช้ตัวอักษรโบราณที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดปัตตานี เพื่อเพิ่มความมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวของแบบอักษรมากขึ้น

2. การพัฒนารูปแบบของตัวอักษรหนา บาง ตัวเอียงจะช่วยให้ผู้ออกแบบมีทางเลือกในการใช้งานตัวอักษรเพิ่มขึ้น

3. การนำไปใช้งานเหมาะสมจะเป็นหัวข้อเพราะรูปแบบตัวอักษรจะสูญเสียความสามารถในการสื่อสารเมื่อมีขนาดเล็ก และควรพัฒนารูปแบบตัวอักษรสำหรับการอ่านเพิ่มเติมในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คัตสร ตีมาก. (2558). *บันทึกคำบรรยาย๑๐๑101*. กรุงเทพฯ: คัตสร ตีมาก.

ครองชัย หัตถา และคณะ.(2555). *มิติวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และภาพยนตร์ คีนส์สันติชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

ประชา สุวีรานนท์. (2554). *จากไทยสู่ไทยๆ*. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน.

ประสิทธิ์ รัตนมณี .(2550). *วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)*. [ผลงานวิจัยสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา].

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. (2545). *อักษรประดิษฐ์*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2544). *ประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: สันติศิริ.

สมเกียรติ ตั้งนโม .(2549). *มองหาเรื่อง : วัฒนธรรมทางสายตา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Seddon, T. (2016). *Let's talk type*. London: Mark Searle.

Spiekermann, E. (2014). *Stop Stealing Sheep & find out how type works*. London: Paperback.

ข้อจำกัดของการใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ข้อเสนอ
การใช้มุมมองทฤษฎีหลังสมัยใหม่ในการวิเคราะห์นโยบาย
Limitations of the Use of Models in Public Policy Analysis:
Proposal for Using Postmodern Theory in Policy Analysis

วรญา จตุพัฒน์รังสี¹ ธนวิทย์ บุตรอุดม² และวิศว์ เศรษฐกร³
Worraya Jatupatrangsee Thanawit Butrudom and Wit Sattakorn
วันที่ส่งบทความ: 30 เมษายน 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 29 มิถุนายน 2565,
วันที่ตอบรับบทความ: 29 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการ (Academic Article) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ข้อจำกัด
ตัวแบบทางนโยบายสาธารณะ ซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างหลากหลาย และข้อเสนอการใช้มุมมองทฤษฎี
หลังสมัยใหม่ในการวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งจากการวิเคราะห์ตัวแบบนโยบายสาธารณะ พบว่า
ความหลากหลายของตัวแบบนโยบายสาธารณะเกิดขึ้นจากการเพิ่มเติมจากฐานความคิดเดิม
การโต้แย้ง หรือการหักล้างตัวแบบเดิม ทั้งนี้ท่ามกลางความหลากหลายของตัวแบบนโยบาย
สาธารณะ ได้มีข้อจำกัดคืออาจไม่สามารถใช้ตัวแบบใดตัวแบบหนึ่งนำไปกำหนดหรือการวิเคราะห์
นโยบายได้อย่างสมบูรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาในบริบทการกำหนดนโยบายในประเทศไทย
ที่ต้องกำหนดนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงแนวทางการกำหนดนโยบายที่มีแนวทางปฏิบัติ
ที่ชัดเจน ส่งผลให้ตัวแบบนโยบายต่าง ๆ ไม่สามารถวิเคราะห์นโยบายได้อย่างครอบคลุมหรือถูกต้อง
การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะจึงต้องใช้มุมมองทฤษฎีหลังสมัยใหม่มาปรับใช้เน้นการผสมผสาน
แนวคิดทฤษฎี ไม่ยึดติดตัวแบบมากเกินไปและให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ รวมถึงบริบททาง
การบริหารรัฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ การวิเคราะห์นโยบาย ทฤษฎีหลังสมัยใหม่

¹อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อีเมล j.worraya@gmail.com
Lecturer of Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, E-mail
j.worraya@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Associate Professor of Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Assistant Professor of Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

ABSTRACT

This academic article aims to analyze the limitations of public policy models, which were constructed in a variety of ways, and the proposal for using the postmodern theory in policy analysis. Based on the analysis of public policy models, a variety of public policy models is caused by the addition of the original idea, an argument, or a refutation of the original model. Among a variety of public policy models, there is the limitation that one model may not be able to be completely used for policy formulation or analysis, especially when considering in the context of policymaking in Thailand that must be formulated in accordance with the national strategy and clear policy making guidelines. As a result, policy models are unable to analyze policies comprehensively or accurately. Therefore, public policy analysis requires the postmodern theory, emphasizing the integration of theoretical concepts that must not get too attached to the models. Also, attention must be paid to the phenomenon and the context of public administration in that area.

KEYWORDS: Public Policy, Policy Analysis, Postmodern Theory

บทนำ

การศึกษานโยบายสาธารณะ โดยทั่วไปนั้นความหมายนโยบายสาธารณะเป็นมิติของรัฐบาลที่ใช้นโยบายเพื่อดำเนินการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังที่ เอสตัน (Easton อ้างใน มยุรี อนุমানราชชน, 2553) ให้คำนิยามของนโยบายสาธารณะว่าเป็น การแจกแจงคุณค่าต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามกฎหมายให้กับสังคมโดยรวม บุคคลและองค์การที่สามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้ถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ รัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลในช่วงเวลาที่ผ่านมาจะพบว่ามีการพยายามสร้างแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงตัวแบบนโยบายสาธารณะให้สามารถใช้อำนาจอธิบายปรากฏการณ์ทางนโยบายให้ครอบคลุมมากที่สุด และนำไปสู่การสร้างนโยบายที่สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นักวิชาการทางนโยบายสาธารณะพยายามสร้างแนวคิด ทฤษฎี ตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายขึ้นมามากมาย โดยตัวแบบนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นมานั้นก็มีความแตกต่างกันไปตามมุมมองประสบการณ์ของนักวิชาการนั้น ๆ รวมถึงการก่อตั้งสำนักคิดขึ้นใหม่ ๆ ก็เป็นจุดหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างตัวแบบต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ที่หลากหลาย ดังเช่น การนำเสนอตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายของ ดาย อาร์ โทมัส (Dye, R. Thomas, 2005) ได้นำเสนอตัวแบบ

ทางการเมือง (Models of Politics) ที่มีการนำเสนอตัวแบบไว้ 8 ตัวแบบ อาทิ ตัวแบบทฤษฎีกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ศึกษาไปวิเคราะห์และเป็นแนวทางการกำหนดนโยบาย

การนำเสนอตัวแบบการคิดที่มีความหลากหลาย (Multiple Method) ของ ดัน เอ็น วิลเลียม (Dunn N. William, 1994) ได้สร้างตัวแบบที่ช่วยในการวิเคราะห์นโยบายในลักษณะของการสร้างคุณค่า (Value) ในการวิเคราะห์นโยบาย รวมถึงการมองความเป็นรูปธรรมในการนำตัวแบบไปใช้ในการวิเคราะห์จริง ซึ่งพยายามสร้างมุมมองใหม่ ๆ รวมถึง มิติที่สำคัญที่ควรคำนึงถึงในส่วนของ พาร์สัน เวน (Parsons Wayne, 1995) ได้มีการนำเสนอตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบาย โดยใช้มุมมองของศาสตร์ที่มีความหลากหลายผสมผสานเข้าด้วยกัน (Varieties of Analytical Frameworks) ทั้งทางรัฐศาสตร์ ปรัชญา สังคมวิทยา จิตวิทยา เป็นต้น จากความหลากหลายทางแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดช่วงระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีทางนโยบาย เกิดขึ้นมามากมาย ทั้งนี้ การเกิดขึ้นของตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบาย มีความสอดคล้อง ความเชื่อมโยง ความคิดเห็นโต้แย้ง เป็นตามสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป บทความวิชาการนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ความหลากหลายของตัวแบบนโยบายสาธารณะ ว่ามีลักษณะอย่างไรมุ่งเน้นการอธิบายความสอดคล้อง ความเชื่อมโยง ความคิดเห็นโต้แย้งที่เกิดขึ้น และข้อจำกัดของตัวแบบนโยบายสาธารณะ รวมถึงข้อเสนอการใช้มุมมองทฤษฎีหลังสมัยใหม่ มาวิเคราะห์นโยบายพิจารณาพร้อมกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย บทความนี้จึงมีส่วนสำคัญ ในการให้มุมมองแนวทางการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะที่มีความหลากหลาย เป็นพื้นฐาน การเรียนรู้ทางนโยบายสาธารณะได้

มุมมองของนักวิชาการที่มีต่อตัวแบบนโยบายสาธารณะ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีนักวิชาการพยายามสร้างตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ เป็นแนวคิดทฤษฎีที่มีความหลากหลาย ดาย อาร์ โทมัส (Dye, R. Thomas, 2005) ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง Understanding Public Policy ในส่วนของการนำเสนอตัวแบบทางการเมือง (Models of Politics) โดยได้มีมุมมองในการนำตัวแบบไปวิเคราะห์ว่า ตัวแบบ (Model) ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าตัวแบบใดดีที่สุด แต่แต่ละตัวแบบบอกความแตกต่างบนพื้นฐานของการเมือง และแต่ละตัวแบบช่วยในการทำความเข้าใจความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ ถึงแม้บางนโยบายจะปรากฏว่ามีการใช้ตัวแบบเพียงตัวแบบเดียวในการอธิบาย แต่นโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะมีลักษณะ การผสมผสานหลาย ๆ เหตุผลและหลาย ๆ ปัจจัย ส่วนบทความนี้แสดงถึงการนำเสนอมุมมองในการนำตัวแบบไปใช้ในการวิเคราะห์ของ ดาย อาร์ โทมัส (Dye, R. Thomas) นั้นพยายาม ไม่ยึดติดในการใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบาย โดยมองถึงความยืดหยุ่น และไม่สามารถมองเป็นกระบวนการที่มีความตายตัวได้ในประเด็นเดียวกัน

ตัวแบบต่าง ๆ ที่นักวิชาการได้สร้างขึ้นมาในการวิเคราะห์นโยบายก็ทำหน้าที่เป็นเพียงกรอบความคิดกว้าง ๆ ที่ช่วยเป็นแนวทางให้ผู้นำตัวแบบไปใช้ได้นำมาปรับให้เข้ากับบริบท ที่ทำการวิเคราะห์ในพื้นที่นั้น ๆ ดังที่ พาร์สัน เวน (Parson Wayne , 1995) ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis ที่ มุ่งมองมุมมองของตัวแบบว่าเป็นกรอบในการคิดกว้าง ๆ ในการช่วยให้เห็นนโยบายนำไปวิเคราะห์ โดยมองการนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับพื้นที่ตามบริบทนั้น ๆ การนำเสนอในประเด็นดังกล่าวทำให้มองเห็นการนำตัวแบบไปใช้ภายใต้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

จากเนื้อหาข้างต้นสามารถอธิบายเนื้อหา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็น ประเด็นแรก ได้แก่ หน้าที่ของตัวแบบนั้นเป็นเพียงกรอบความคิดกว้าง ๆ ที่ช่วยให้เห็นนโยบายมีแนวทางในการนำไปวิเคราะห์ แก่ปัญหา นำไปปฏิบัติ หรือประเมินผลนโยบาย ซึ่งขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละตัวแบบ โดยตัวแบบจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือช่างที่มีความหลากหลายการนำไปใช้ ซึ่งต้องเลือกให้เหมาะสมกับงานที่ทำ อาจจะใช้เครื่องมือในแต่ละงานไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความยากง่ายและความซับซ้อนของงานนั้น ๆ ในประเด็นที่สอง การมองปัญหาที่จะนำไปสู่การสร้างนโยบายในการแก้ปัญหา นั้น ในปัญหาหนึ่ง ๆ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นนักวิชาการจึงต้องพยายามที่จะวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นให้ครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นให้มากที่สุดเพื่อนำไปสู่ผลของการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ และประเด็นสุดท้ายการนำตัวแบบไปใช้บางครั้งไม่สามารถที่จะใช้ตัวแบบเดียวในการวิเคราะห์ได้ จะต้องมีการบูรณาการหลายตัวแบบเข้าด้วยกัน เพื่อเกิดความคิดครอบคลุมมากที่สุด เพราะฉะนั้นความหลากหลายของตัวแบบทางนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นจึงเปรียบเสมือนการปรับเปลี่ยน เพิ่มเติม หักล้าง ที่อยู่บนฐานของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการศึกษา การได้รับประสบการณ์ทางนโยบายสาธารณะของนักวิชาการที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไป

การสร้างตัวแบบนโยบายสาธารณะโดยการเพิ่มเติมฐานความคิดเดิม

ดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น นักวิชาการทางนโยบายสาธารณะได้พยายามสร้างตัวแบบที่ใช้ในกระบวนการนโยบายที่มีความหลากหลาย ในส่วนนี้จะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวแบบโดยการเพิ่มเติมฐานความคิดเดิม กล่าวถึงการนำเสนอตัวแบบจากนักวิชาการบางส่วนได้สร้างตัวแบบจากฐานแนวคิดทฤษฎีที่มีอยู่เดิม เช่น การกล่าวไว้ของนักวิชาการท่านอื่น และนำเสนอเพิ่มเติมในประเด็นที่อาจจะขาดตกบกพร่องหรือเพิ่มเติมประเด็นเพื่อเพิ่มอำนาจในการอธิบายที่สูงและครอบคลุมมากขึ้นยกตัวอย่างเช่น ซาบาเทียร์ (Sabatier, 1999) ที่เป็นบรรณาธิการหนังสือชื่อ Theories of the Policy Process ได้เรียบเรียงบทความของ ซาฮารีดิส (Zahariadis) ซึ่งกล่าวถึงทฤษฎีของคิงดอน(Kingdon) เป็นผู้นำเสนอทฤษฎี 3 กระแส (Three streams) โดยพยายามตรวจสอบว่าทำไมบางประเด็นปัญหาจึงมีความโดดเด่นและบางประเด็น

ถูกละเลย จึงเสนอทฤษฎีหลายกระแสซึ่งมี 3 กระแส คือ 1) กระแสปัญหา กล่าวถึงปัญหามีองค์ประกอบที่สื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่ทุกเงื่อนไขจะนำไปสู่ปัญหาได้ บางปัญหาถูกกำหนดจากความเชื่อค่านิยม 2) กระแสนโยบาย ความคิดในการสร้างนโยบายมีความหลากหลายโดยจะถูกผู้เชี่ยวชาญดึงมาใช้ บางความคิดมารวมกัน บางความคิดหายไป 3) กระแสการเมือง สถานการณ์ของสังคมที่มีผลต่อการผลักดันในการตัดสินใจทางนโยบาย ประเด็นการแก้ปัญหาจะเกิดขึ้นจาก 3 กระแสมาบรรจบรวมกัน (Joined Together) โดยเสนอเรื่อง หน้าต่างนโยบาย (Policy Window) ซึ่งหมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการเสนอผลักดันวิธีการแก้ปัญหาจากตัวแบบที่ คิงดอน (Kingdon) ได้นำเสนอไว้ นั่น ซาฮารีดีส (Zahariadis) ได้เพิ่มเติมมุมมองต่อยอดความคิดในประเด็นดังกล่าว โดยสร้างแนวคิดที่ไม่แยกกระบวนการบูรณาการกระบวนการเข้าด้วยกัน รวมถึงการนำไปอธิบายกรณีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ เช่น อังกฤษ อเมริกา กลายเป็นทฤษฎีหลายกระแสที่เชื่อมโยงขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการสร้างนโยบาย ภายใต้มุมมองแบบร่ม จากการยกตัวอย่างทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเพิ่มเติมแนวคิดของซาฮารีดีส (Zahariadis) เป็นมุมมองในการเพิ่มปัจจัยในเชิงโครงสร้างของทฤษฎีให้มากขึ้น โดยมองว่า สิ่งที่จะนำไปอธิบายว่านโยบายนั้นจะเกิดขึ้นมาได้หรือไม่ได้อย่างไรนั้นไม่สามารถที่จะอธิบายจากกระแส 3 กระแสได้ กล่าวคือ จะต้องมียปัจจัยหรือสาเหตุที่มากกว่านั้น

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำเสนอการสร้างตัวแบบโดยการเพิ่มเติมฐานความคิดเดิม ซึ่งจะเห็นได้ว่านักวิชาการทางนโยบายสาธารณะพยายามที่จะปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมแนวคิดทฤษฎีเดิมที่มีการกล่าวถึงและนำเสนอไว้แล้ว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างกระบวนการวิเคราะห์นโยบายที่มีความชัดเจนมากขึ้น โดยที่ไม่ยึดติดกับแนวทางใดแนวทางหนึ่ง มีความผสมผสานในการใช้แนวคิดทฤษฎีในการสร้างตัวแบบ รวมถึงความหลากหลายในมุมมองของนักคิดในแขนงต่าง ๆ ในประเด็นนี้จากการวิเคราะห์ พบว่าการเพิ่มเติมเนื้อหาจากแนวคิดเดิมส่วนใหญ่เน้นเป็นการเพิ่มเติมโดยใช้มุมมองที่มีการผสมผสานกันทั้งในส่วนของมุมมองของนักวิชาการที่มีความหลากหลาย สามารถสรุปประเด็นได้ว่าตัวแบบที่มาจากการนำเสนอของนักวิชาการนั้นหลาย ๆ ตัวแบบเกิดจากการเพิ่มเติมจากตัวแบบเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเกิดจากการบูรณาการเพิ่มเติมอยู่ 2 ลักษณะได้แก่ การบูรณาการจากวิชาการที่หลากหลาย กล่าวคือ เป็นการบูรณาการนักวิชาการหลาย ๆ คน เพื่อมาเพิ่มเติมเนื้อหาของตัวแบบนั้นให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ประการที่สอง ได้แก่ การบูรณาการเพิ่มเติมศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อสร้างมิติในการอธิบายของตัวแบบให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

ข้อถกเถียง ทักล้าของตัวแบบนโยบายสาธารณะ

ไมเคิลฮิล (Hill Michael, 1993) เป็นบรรณาธิการเรียบเรียงบทความในหนังสือ เรื่อง The Policy Process: A Reader ในบทความที่เขียนโดยโรเบิร์ต เกรกอรี (Robert Gregory)

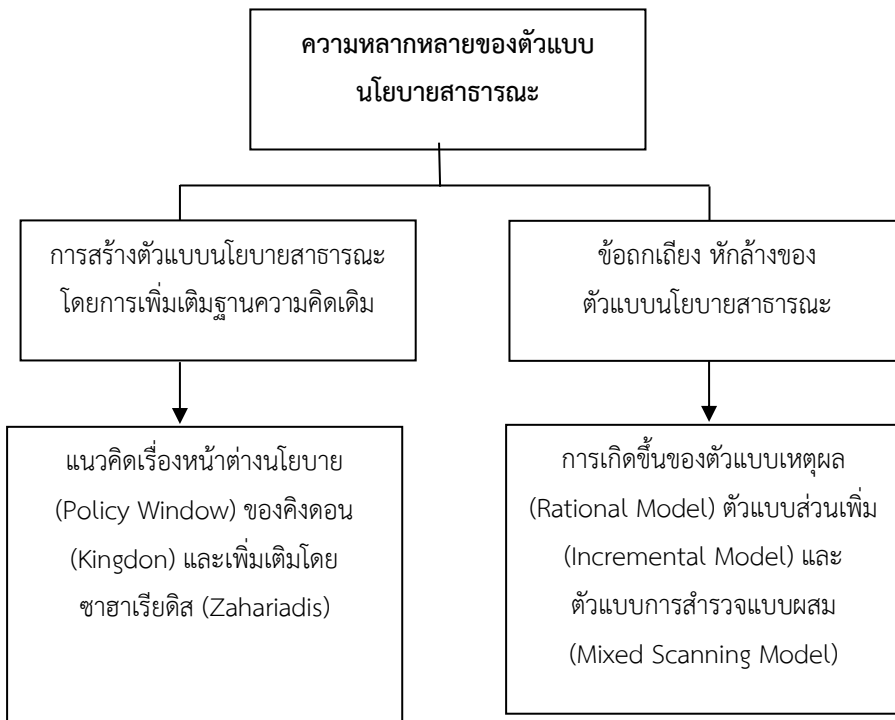
ในชื่อเรื่อง Political Rationality or Incrementalism ได้กล่าวถึง เหตุผลทางการเมืองหรือส่วนเพิ่มเติม (Political Rationality or Incrementalism) โดยกล่าวถึง ลินบลอม (Lindblom) ซึ่งเป็นต้นแบบของการใช้ตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model) ที่อธิบายโดยสรุปคือ ตัวแบบการกำหนดนโยบายที่มาจากฐานนโยบายเดิม แต่เพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะสมยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์หลัก ๆ ใน 2 ประเด็นที่สำคัญ กล่าวคือ กูดอิน (Goodin) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดตัวแบบส่วนเพิ่มว่าเป็นการวิเคราะห์ที่ขาดหลักการที่ชัดเจน รวมถึงละเลยแนวคิดพื้นฐานในการทำความเข้าใจทฤษฎีที่ชัดเจน (Theoretical Understanding) รวมถึง ดรอร์ (Dror) ก็มองถึงประเด็นเดียวกัน คือ การขาดกระบวนทัศน์พื้นฐาน (Basis Paradigms) ของตัวแบบส่วนเพิ่มจากบทความดังกล่าว แสดงถึงมุมมองในการโต้แย้งถกเถียงการนำตัวแบบส่วนเพิ่มในการนำไปใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย จึงเป็นที่มาของการสร้างตัวแบบการสำรวจแบบผสม (Mixed Scanning Model) ที่มาจากข้อจำกัดในการกำหนดนโยบายจากตัวแบบเหตุผล (Rational Model) และตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model)

ไมเคิลฮิล (Hill Michael, 1993) ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบและถกเถียงระหว่างตัวแบบเหตุผลกับตัวแบบส่วนเพิ่ม (Rationalist and Incrementalist) โดยช่วงแรกได้กล่าวถึงข้อจำกัดของตัวแบบเหตุผลที่มีปัญหาเวลานำไปใช้จริงในองค์กรและสังคม เอ็ดซิโอนี (Etzioni) เห็นว่าตัวแบบเหตุผล (Rational Model) เป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นแบบกว้าง ๆ ในการตัดสินใจและสร้างนโยบาย อย่างไรก็ตามตัวแบบเหตุผลได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ เช่น การละเลยตัวแปรและปัจจัยทางการเมือง การละเลยผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ซึ่งอาจจะส่งผลให้การกำหนดนโยบายโดยใช้ตัวแบบดังกล่าว ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และอาจจะไม่ทันเวลาทั้งนี้ตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model) ก็ยังเป็นประเด็นที่ถูกวิพากษ์ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงระยะสั้น (Short Term Change) และทำให้เกิดความเฉื่อยในการสร้างวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาเช่นเดียวกันกับ ดรอร์ (Dror) ที่มองเห็นปัญหาในประเด็นเดียวกันว่าตัวแบบส่วนเพิ่มเป็นการมองปัญหาเป็นแบบต่อเนื่องซึ่งไม่ใช่ธรรมชาติของปัญหาที่แท้จริงทำให้เกิดความเฉื่อยในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยบทความพยายามมองเห็นถึงความเชื่อมโยงที่เป็นอยู่ระหว่าง 2 ตัวแบบว่ามีการอธิบายที่ไม่ชัดเจนและมีข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอยู่หลายประการทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ตัวแบบในปรากฏการณ์ใด หรือศึกษาวิจัยเรื่องใด โดยมองว่าการโต้แย้งดังกล่าวควรได้มาซึ่งทางออกที่ 3 (Third Alternative) โดยนำเสนอว่าที่ไหนก็ตามที่จะต้องมีการใช้ตัวแบบส่วนเพิ่มในการตัดสินใจสร้างนโยบายที่นั่นต้องมีตัวแบบเหตุผลเป็นมุมมองส่วนกว้างที่มีความเกี่ยวข้องจากข้อถกเถียงดังกล่าวผู้เขียนมีความเห็นว่า ข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไป

ตามธรรมชาติของตัวแบบ กล่าวคือ ไม่มีตัวแบบใดที่สมบูรณ์แบบในตัวแบบ ตัวแบบย่อมมีจุดอ่อน และข้อเสียไม่ว่าจะเป็นตัวแบบใดก็สามารถถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้เสมอ

จากตัวอย่างบทความที่กล่าวข้างต้นแสดงถึงประเด็นในการสร้างข้อถกเถียงโต้แย้ง หักล้าง การนำเสนอตัวแบบของนักคิด เพื่อมองเห็นข้อบกพร่องในการอธิบายของตัวแบบที่นำเสนอ แต่อย่างไรก็ตามในความคิดเห็นมองว่าการถกเถียงบางส่วนได้นำไปสู่การนำเสนอตัวแบบใหม่ แต่บางกรณีการถกเถียงเป็นเพียงแค่การหักล้างซึ่งไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนา ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายได้ เช่น การวิพากษ์ตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model) ของกู๊ดอิน (Goodin) ที่ยังคงมองข้ามความเป็นการเมืองที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของผลในการกำหนด วิเคราะห์นโยบาย กล่าวคือ การเมืองนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญในกระบวนการนโยบายอยู่แล้วนั่นเอง รวมถึงการไม่สามารถนำเสนอวิธีการสร้างตัวแบบใหม่หรือการพัฒนาจากสิ่งที่วิพากษ์ได้ ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปวิเคราะห์นโยบาย ในประเด็นนี้เห็นว่าส่วนใหญ่การวิพากษ์จะเป็นเพียงการถกเถียงโต้แย้ง เพื่อนำไปสู่การหาตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์แบบเท่านั้น ในส่วนของการหักล้างตัวแบบที่สร้างขึ้นนั้นไม่ใช่เป็นเป้าหมายของนักวิชาการที่จะหักล้างตัวแบบที่ตนวิพากษ์ออกไป แต่เป็นเพียงการพยายามมองเห็นถึงจุดอ่อนในการนำไปใช้จริง ซึ่งในความเป็นจริงปัญหาที่จะพบเจอในแต่ละพื้นที่และในแต่ละสถานการณ์นั้นมีปัญหาที่จะต้องพบเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นจึงไม่สามารถตัดสินได้ว่า ตัวแบบใดตัวแบบหนึ่งจะไม่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้อย่างสมบูรณ์ แต่ละตัวแบบย่อมมีจุดอ่อนในการอธิบายในตัวเอง ที่อาจจะไม่สามารถครอบคลุมการอธิบายในทุกมิติมุมมองได้ ดังกรณีที่ยกตัวอย่าง การวิพากษ์ตัวแบบทั้งตัวแบบเหตุผล (Rational Model) และตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model) มีการวิพากษ์การวิเคราะห์เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นการถกเถียงโต้แย้งดังกล่าวจึงเป็นเพียงการทราบข้อจำกัดที่อาจจะเกิดขึ้นในการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้นำตัวแบบไปใช้ปรับเปลี่ยนพัฒนาในการวิเคราะห์ กำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อไป

เมื่อพิจารณาความหลากหลายที่เกิดขึ้นของตัวแบบนโยบายสาธารณะ สามารถสรุปได้ว่า ความหลากหลายที่เกิดขึ้นของตัวแบบทั้งที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มเติมจากฐานความคิดเดิม การโต้แย้ง หรือการหักล้าง นั้นเกิดจากความคิดของนักวิชาการที่มีมิติมุมมองทางนโยบายสาธารณะท่ามกลาง การเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขบริบทของพื้นที่ต่าง ๆ และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือข้อโต้แย้งทางนโยบายสาธารณะ สามารถสรุปประเด็นความหลากหลายของตัวแบบนโยบายสาธารณะตามแบบจำลองที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ความหลากหลายของตัวแบบนโยบายสาธารณะ

ข้อจำกัดของการใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ

ท่ามกลางความหลากหลายของตัวแบบนโยบายสาธารณะถึงแม้ว่าจะมีตัวแบบนโยบายเกิดขึ้นมามากมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาพร้อมกับปรากฏการณ์ทางนโยบายของประเทศไทย พบว่ามีข้อจำกัดดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ลักษณะการบริหารภาครัฐไทยในเรื่องของนโยบายสาธารณะได้มุ่งเน้นการกำหนดนโยบายตามยุทธศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น กรณียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งรูปแบบการดำเนินการดังกล่าว จึงทำให้ตัวแบบนโยบายที่เกิดขึ้นมาอย่างหลากหลาย และเป็นตัวแบบนโยบายที่เกิดขึ้นจากบริบทพื้นที่อื่น ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการวิเคราะห์นโยบายหลักของประเทศไทยได้ ข้อจำกัดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงตัวแบบนโยบายสาธารณะอาจจะมีข้อจำกัดในการอธิบายในพื้นที่ต่างบริบททางการเมืองและการบริหารภาครัฐ

ประการที่สอง การกำหนดนโยบายที่มีแบบแผนกระบวนการที่ชัดเจนผ่านการบริหารราชการ กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายมีแบบแผนที่มาของนโยบาย โครงการ

ที่ใช้แก้ไขปัญหาของประชาชน อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้มีแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม การเกิดขึ้นของนโยบายและโครงการพัฒนาจึงมีรูปแบบกระบวนการที่ชัดเจน จึงมีข้อจำกัดในการนำตัวแบบนโยบายสาธารณะมาวิเคราะห์

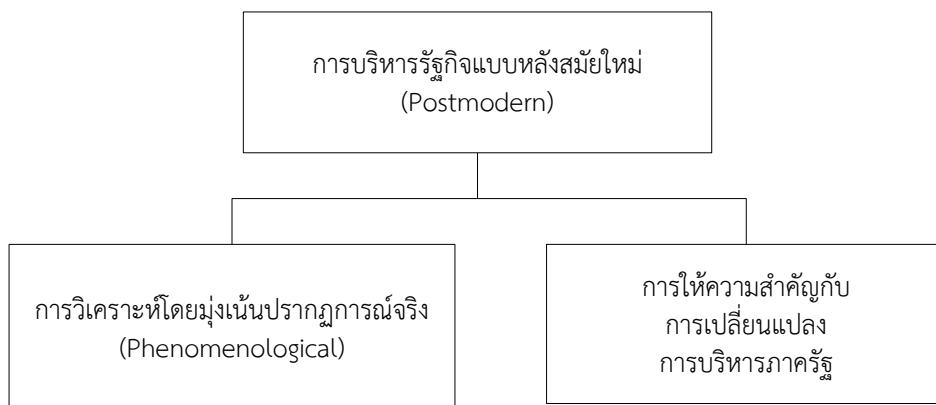
ประการที่สาม ถึงแม้ว่า ปรากฏการณ์นโยบายของประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงไปตามการบริหารภาครัฐ แต่ทั้งนี้ตัวแบบนโยบายสาธารณะก็ไม่ได้ถูกจำกัดการนำไปวิเคราะห์ปรากฏการณ์นโยบายทั้งระบบ แต่ยังคงนำไปวิเคราะห์ได้ในส่วนของนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาของประเทศ เช่น นโยบายที่มีความสัมพันธ์กับการเมือง นโยบายเร่งด่วนทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ข้อเสนอการใช่มุมมองทฤษฎีหลังสมัยใหม่ในการวิเคราะห์นโยบาย

จากข้อจำกัดของการใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะส่งผลให้การวิเคราะห์นโยบายจำเป็นต้องมีมุมมองใหม่ที่จะช่วยในการวิเคราะห์นโยบายที่มีความยืดหยุ่น และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางนโยบายให้ครอบคลุมได้ การบริหารรัฐกิจแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ถือว่าเป็นมุมมองหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์นโยบาย โดยมุ่งเน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าการยึดติดกับแนวคิดทฤษฎี ดังที่ ประโยชน์ ส่งกลิ่น (2556) ได้กล่าวถึง การบริหารรัฐกิจในยุคหลังสมัยใหม่ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีคิดจากยุคสมัยใหม่ (Modern) ไปสู่ยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ย่อมมีผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการบริหารจัดการภาครัฐ เนื่องจากการบริหารรัฐกิจมิได้ดำเนินไปในสภาวะที่เป็นสุญญากาศ แต่เป็นการดำเนินงานภายใต้บริบทแวดล้อม ซึ่งมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การบริหารรัฐกิจจึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถ้าหากไม่ทำเช่นนั้น การบริหารรัฐกิจก็จะไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์และที่เลวร้ายไปกว่านั้น ก็คือ ถ้าหากไม่สามารถปรับรูปแบบและวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ การบริหารรัฐกิจก็จะสูญเสียความชอบธรรมในการให้บริการและอาจจะเสื่อมความนิยมไปในที่สุด ดังนั้น การสำรวจรูปแบบและวิธีคิดของการบริหารรัฐกิจภายใต้บริบทของโลกยุคหลังสมัยใหม่ จึงเป็นเรื่องจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงสภาพของการบริหารรัฐกิจที่กำลังเป็นอยู่นั้นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ และควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร นอกจากนี้ ไม่น็อก (Minogue อ้างใน Hill Michael, 1993) ได้พูดถึงจุดอ่อนในการวิเคราะห์นโยบาย โดยการมองในประเด็นต่าง ๆ ว่ามีช่องว่าง (Gap) ระหว่างทฤษฎีกับการศึกษาปฏิบัติจริง เช่น การขาดประสบการณ์ การศึกษาทฤษฎีมากเกินไป จนเกิดการครอบงำทางทฤษฎีที่มีผลต่อการวิเคราะห์นโยบาย ก็เข้าข่ายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแนวทางตามทฤษฎีหลังสมัยใหม่ ที่กล่าวถึงการเน้นการศึกษาที่เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomenological)

จากแนวทางดังกล่าว เป็นการเปลี่ยนแปลงการวิเคราะห์นโยบายที่ไม่ยึดติดกับตัวแบบ (Model) แต่เป็นการมองภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดพลวัตของสังคม (Dynamic) การไม่ยึดติดและเน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง จึงเป็นหนทางที่มีความสำคัญในการกำหนด การวิเคราะห์นโยบายท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา รวมถึงการตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ที่ช่วยทำให้หลุดจากการยึดติดกับโครงสร้างหรือความรู้ต่าง ๆ ที่มีผลทำให้เกิดการครอบงำ และนำไปสู่การวิเคราะห์ตีความที่บิดเบือนจากความเป็นจริงในมุมมองของผู้เขียน จึงมองว่าทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เป็นเสมือนกรอบในการมองในการเลือกใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์กล่าวคือ มองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ไม่อยู่ในการครอบงำทางความรู้ความคิด ซึ่งนำไปสู่การบิดเบือนของข้อมูลที่แท้จริง ถือว่าเป็นแนวทางที่ดีในการนำตัวแบบไปใช้ในการวิเคราะห์

ประกอบกับสถานการณ์การกำหนดนโยบายในปัจจุบันมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการออกแบบ กำหนดนโยบายเพื่อความสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ตามแนวคิดทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ เรื่องการบริหารสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) ดังที่ ปรกรณ์ ศิริประกอบ (2559) กล่าวว่า การบริการสาธารณะแนวใหม่ การเคลื่อนไหว ที่สร้างจากงานของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ชุมชนและประชาสังคม และทฤษฎีองค์การ ที่อาศัยหลักการ 7 หลักการของการบริหารสาธารณะแนวใหม่ สิ่งที่ได้มีการพูดถึงมากที่สุด คือ บทบาทหลักของข้าราชการคือการช่วยเหลือประชาชนในการตีความและค้นพบผลประโยชน์ร่วมกัน มากกว่าการพยายามที่จะควบคุมหรือถือหางเสียสังคม จากข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงการเปลี่ยนแปลง การบริการสาธารณะของภาครัฐที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบาย ที่ทำให้การใช้ตัวแบบนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นมาอย่างหลากหลายในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้น อาจจะไม่สามารถวิเคราะห์อธิบายได้ครอบคลุมปรากฏการณ์ทางนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน รวมถึง ปิยากร หวังมหภาพ (2560) กล่าวถึง การปกครองการบริหารสาธารณะ ที่ท้าทายต่อความ เชื่อเดิมที่ว่า “ไม่สำคัญว่าเราทำอะไร แต่ความสำคัญอยู่ที่ว่าประชาชนรู้สึกอย่างไร ต่อสิ่งที่เราทำ ผลลัพธ์นั้นมิได้พิสูจน์ว่ามีกระบวนการจัดทำที่ดี” สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการบริหารรัฐกิจที่มุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อพิจารณาข้อสังเกตในประเทศไทยจะพบว่าแนวทางการกำหนด นโยบายแบบมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถอธิบายได้จากการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโดยภาคประชาชนผ่านประชาคม เพื่อเสนอความต้องการ นำไปดำเนินโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปแนวทางการบริหารรัฐกิจแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodern) กับการวิเคราะห์นโยบาย ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 การบริหารรัฐกิจแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodern) กับการวิเคราะห์นโยบาย

การนำการบริหารรัฐกิจแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodern) มาใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย อย่างเป็นรูปธรรม ยกตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เป็นนโยบาย การสร้างความเป็นธรรมให้เฉพาะกลุ่ม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เมื่อพิจารณาปรากฏการณ์ มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหาทางเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาให้กับประชาชน แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามุมมองอื่น ๆ พบว่า การกำหนดนโยบายดังกล่าวอยู่ภายใต้การดำเนินนโยบาย สาธารณะ ที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แสดงให้เห็นถึงนโยบายดังกล่าวเป็นผลที่เกิดมาจากการวางแผนนโยบายระยะยาว เป็นต้น จากตัวอย่าง การวิเคราะห์นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง การให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ทางนโยบายของพื้นที่ ซึ่งเป็นมุมมองที่สำคัญ ไม่ใช่การมุ่งเน้น วิเคราะห์จากตัวแบบนโยบายสาธารณะที่เกิดจากบริบทอื่นเพียงอย่างเดียว

บทสรุป

ช่วงเวลาที่ผ่านมาศาสตร์ทางนโยบายสาธารณะ ได้สร้างตัวแบบในการกำหนด และวิเคราะห์นโยบายสาธารณะอย่างหลากหลาย โดยตัวแบบนโยบายสาธารณะนั้นเกิดขึ้นจากการ สร้างตัวแบบโดยการเพิ่มเติมฐานความคิดเดิม ข้อถกเถียง หักล้างแนวคิดทฤษฎี เพื่อตัวแบบใน การวิเคราะห์ใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากปรากฏการณ์ทางนโยบายสาธารณะมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ไปตามบริบทของนักวิชาการ รวมถึงประสบการณ์ทางนโยบายสาธารณะของนักวิชาการ ส่งผล ให้เกิดข้อโต้แย้งกับฐานความคิดเดิม แต่ทั้งนี้การโต้แย้งดังกล่าวก็ไม่ได้ชัดเจนในการหักล้างตัวแบบใด ตัวแบบหนึ่ง กล่าวคือ ตัวแบบนโยบายสาธารณะแต่ละตัวแบบ มีความสำคัญในสถานการณ์ที่ต่างกัน ไป มีข้อดีข้อเสียที่แตกต่าง มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถครอบคลุมการอธิบายในทุกมิติมุมมองได้

การเกิดขึ้นของข้อจำกัดดังกล่าวส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการบริหารรัฐกิจ ที่ส่งผลต่อกระบวนการนโยบาย อาทิ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลให้รูปแบบการกำหนดนโยบายรัฐเปลี่ยนแปลงเป็นภาคประชาชนที่มีความสำคัญในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา ดังเช่น การประชาคมในท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการของประชาชน เป็นต้น

การใช้มุมมองการวิเคราะห์จากทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Postmodern) มีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์นโยบาย เนื่องจากเป็นมุมมองที่สร้างความคิดในเชิงรูปธรรม เพื่อให้นักวิเคราะห์นโยบายจัดลำดับความรู้ แนวคิดทฤษฎีไปปรับใช้ในการวิเคราะห์นโยบายอย่างเหมาะสม การนำทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Postmodern) มาใช้วิเคราะห์นโยบายจะช่วยให้การใช้ตัวแบบเกิดความยืดหยุ่นและนำไปสู่การวิเคราะห์นโยบายที่สามารถอธิบายในส่วนของพื้นที่นั้น ๆ ได้จริง ตรงตามบริบทซึ่งเป็นการมองที่เน้นปรากฏการณ์จริง (Phenomenological) การนำตัวแบบนโยบายมาใช้ จึงควรจะต้องมีการผสมผสานความรู้จากหลาย ๆ ส่วน และนำไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทจริงในแต่ละพื้นที่ รวมถึงเนื้อหาที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวถึงในหลาย ๆ ส่วนปรากฏว่ามีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ได้มีอิทธิพลในการสร้างมุมมองในเรื่องตัวแบบอยู่แต่เดิม การนำทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Postmodern) มาใช้เป็นมุมมองในกระบวนการนโยบาย จึงช่วยให้เกิดความเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันได้ ทั้งนี้ การใช้มุมมองการวิเคราะห์จากทฤษฎีหลังสมัยใหม่ (Postmodern) มีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์นโยบายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาปรากฏการณ์ทางนโยบายของประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลจากการบริหารภาครัฐที่มีผลต่อกระบวนการนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2556). 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประโยชน์ สังกิ้น. (2556). การบริหารรัฐกิจยุคหลังสมัยใหม่. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ปิยากร หวังมหาพร. (2560). รัฐประศาสนศาสตร์ไทย การจัดการภาครัฐแบบประชารัฐ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2553). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- Dunn, N. William. (1994). Public Policy Analysis: An Introduction. New Jersey: Prentice Hall.
- Dye, R. Thomas. (2005). Understanding Public Policy. New Jersey: Pearson Education.

Frederickson, H. Gorge and Kevin, B. Smith. 2003. The Public Administration Theory Primer. Colorado: Westview Press.

Hill, Michael. (1993) . The Policy Process: A Reader. Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf.

Parsons Wayne. (1995) . Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis. Cambridge: University Press.

Sabatier, Pual A. (1999). Theories of the policy process, Colorado: Westview Press.

การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
The Development of English Speaking Ability for
Communication of the 4th Year Students
of Lampang Rajabhat University

ณฤติยา เพ็งศรี¹

Narittiya Pengsri

วันที่ส่งบทความ: 28 กันยายน 2564, วันที่แก้ไขบทความ: 24 มิถุนายน 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 24 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE และเสริมสร้าง ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE โดยเปรียบเทียบความสามารถ ในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียน และศึกษาขนาดของผล (Effect size) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เอกสาร บทเรียนและสื่อการสอน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถ ในการพูดภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าขนาดของผล และค่าสถิติทดสอบ t (Dependent t-test) ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอยู่ในเกณฑ์ระดับดี โดยค่าประสิทธิภาพของ กระบวนการ (E1) เท่ากับ 77.51 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 79.40 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 และมีผลขนาดใหญ่มาก

คำสำคัญ: การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop the English for Communication IPPCE instructional model and enhance listening-speaking abilities of Thai undergraduate students, English program, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University. The objectives were 1) to develop the English for Communication IPPCE instructional model to meet the efficiency criteria of $E1/E2 = 75/75$. and 2) to investigate the effectiveness of the instructional model by comparing speaking abilities of the students before and after given the instruction and its effect size. The research instruments were 1) the English speaking coursebook 2) the speaking ability tests. Thirty fourth-year undergraduate students majoring in English at Lampang Rajabhat University were selected by simple random sampling. Data were collected and analyzed by fundamental statistics including mean, standard deviation, effect size, and dependent t-test. Findings were as follows. 1) The instructional model reached the efficiency by comparing the percentage of formative assessment scores ($E1$) = 77.51 with summative assessment scores ($E2$) = 79.40. 2) After implementation of the instructional model, the learning evaluation revealed the findings that the average scores of speaking abilities in posttest were significantly higher than pretest scores at the 0.05 level, and its effect size was very large.

KEYWORDS: English Speaking Ability, English for Communication

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (Office of the Higher Education Commission, 2016) ได้ประกาศนโยบายยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาในปีการศึกษา 2559 โดยมีสาระสำคัญหลักให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และก้าวทันโลก รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการนำกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) มาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกนโยบายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างเร่งด่วน (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) ดังนั้นนักศึกษาไทยรวมถึงนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจะต้องแสดงคะแนนสอบภาษาอังกฤษที่ได้มาตรฐานเช่น TOEFL, TOEIC หรือ CU-TEP ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสรรหาครูอย่างเป็นทางการ และจากผลการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษภายใต้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ดำเนินการโดยศูนย์ภาษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางพบว่ามียังมีนักเรียนเพียงหนึ่งคนจากจำนวน 272 คน ในโปรแกรมภาษาอังกฤษที่ คณะครุศาสตร์ ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์กรอบอ้างอิงความสามารถ

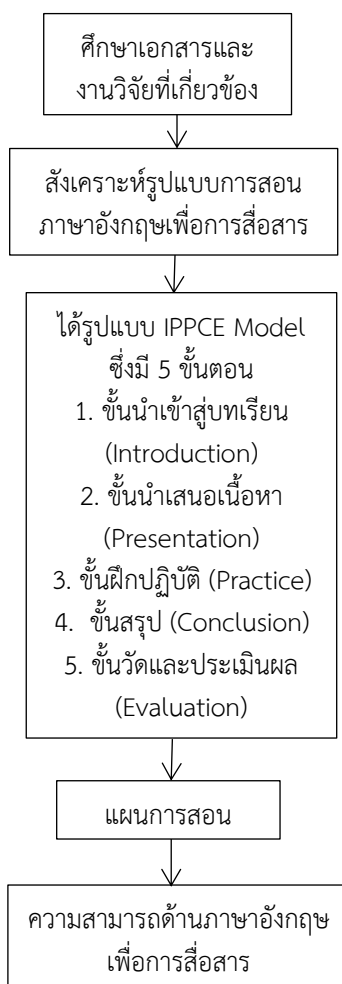
ทางภาษาของสหภาพยุโรป CEFR B2 นอกจากนี้คะแนนสอบ TOEFL ซึ่งแสดงสรุปคะแนนเฉลี่ยของ TOEFL ในประเทศไทยเป็นเวลาประมาณ 25 ปีระหว่างปี 1991 ถึงปี 2014 แสดงให้เห็นว่าความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้ทำแบบทดสอบภาษาไทยนั้นค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้ทำแบบทดสอบส่วนใหญ่ไม่ผ่านระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษขั้นต่ำที่จำเป็นในการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ประเทศไทยเรายังให้ความสำคัญกับความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ทั้งทักษะการฟัง การอ่านและการเขียน แต่การสอบมาตรฐานทักษะการพูดนั้นมีปรากฏเพียง ข้อสอบของ TOEFL และ IELTS เท่านั้น จึงสามารถเห็นได้ชัดเจนว่าหลักสูตรภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการของเราไม่ได้มีการเน้นการพูดภาษาอังกฤษ จะเน้นแต่หลักไวยากรณ์ คำแปล และการอ่านเพื่อความเข้าใจและให้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เป็นส่วนใหญ่ จึงควรต้องปรับปรุงระบบการเรียนภาษาอังกฤษของไทยเราให้เน้นการพูดร่วมด้วย (กาญจนาพร รุจิโณม, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และผลที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้จะสามารถเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนในการสอนภาษาอังกฤษสำหรับการพัฒนาทักษะด้านการพูดสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรเพื่อบริการวิชาการแก่ผู้ที่ต้องการจะรับการประเมินผลมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาและหาประสิทธิภาพของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. ศึกษาและประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ก่อนและหลังการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการและวิธีการดำเนินการวิจัยตามแนวทางการศึกษาแบบวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยแบ่งระยะการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในระยะนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนนำไปใช้ทดลองจริง โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษแบบ IPPCE และได้รายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ (Unit specification) จำนวน 6 บทเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงาน

ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการสอน การประเมินและวัดผล และเกณฑ์การให้คะแนน

ผลจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี รูปแบบขั้นตอนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามแนวคิดของ Harmer (1991), Richards (2001), Florez (1999), O'Malley, Chamot และคณะ (1985) ผู้วิจัยจึงได้สร้างรูปแบบการสอนและขั้นตอนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน รายละเอียดมีดังนี้

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดย การบอกจุดประสงค์ในการเรียน ทบทวนบทเรียนและเชื่อมโยงความรู้เดิม

2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นขั้นที่ให้ข้อมูลนำเสนอศัพท์ใหม่โครงสร้างประโยคในการอ่านและเขียน ในขั้นตอนนี้เน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความหมายและจดจำรูปแบบของภาษา

3) ขั้นฝึก (Practice) เป็นขั้นที่นำความรู้และทักษะภาษาไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ และการทำแบบฝึกหัด ในการสอนแต่ละครั้งเน้นบูรณาการทักษะฟัง-พูด นำเสนอในชั้นเรียน เป็นการจูงใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้ใน ชั้นเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างอิสระใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ในขั้นนี้ครูไม่ขัดจังหวะการฝึกของผู้เรียนถึงแม้ว่าจะพบว่ามีความผิดพลาด แต่เมื่อฝึกเสร็จแล้วจึงจะแก้ไขภายหลัง เพราะระยะนี้ต้องการความคล่องแคล่วการพูด (fluency)

4) ขั้นสรุป (Conclusion) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนคอยตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนพบปัญหาและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาการพูดในหัวข้อและสถานการณ์ต่าง ๆ

5) ขั้นประเมินผล (Evaluation) โดยผู้เรียนเปรียบเทียบผล การพูดนำเสนอของตนเอง จากนั้นร่วมกันอภิปรายหรือสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา และหาทางพัฒนาทักษะการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

จากนั้นจึงนำกรอบรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ไปสร้างบทเรียนและสื่อ ประกอบการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บคะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ระหว่างการเรียนการสอน (E1) นอกจากนี้ ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบการสอน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการพูด เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมคะแนนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน ทั้งนี้ ทุกเครื่องมือวิจัยนำไปตรวจสอบคุณภาพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนนำไป ทดลองใช้ศึกษานำร่องกับนักศึกษากลุ่มย่อย เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนต่อไป (E2)

หลังจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการศึกษานำร่อง (Pilot study) กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก 10 คน ที่ไม่ใช่ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างจริง และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น โดยใช้ บทเรียนมาทดลองสอนในการศึกษานำร่อง จำนวน 1 บทเรียน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เนื่องจากในแต่ละหน่วยของบทเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมือนกัน เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองสอนนำร่อง จึงนำผลคะแนนที่ได้จากคะแนนเก็บระหว่างเรียน (E1) และคะแนนการทดสอบหลัง

เรียน (E2) มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน และพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น รูปแบบการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาที่สร้างขึ้น จึงมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างจริงในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
 ในระยะนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ก่อนนำไปใช้ทดลองจริง นำข้อมูลจากการวิเคราะห์รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษแบบ IPPCE และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ (Unit specification) จำนวน 6 บทเรียน หน่วยที่ 1 Let's get started? มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกล่าวต้อนรับผู้ฟัง การแนะนำตัวให้น่าสนใจ และการกล่าวถึงหัวข้อที่ต้องการนำเสนอ รวมถึงนำเสนอวิธีการจัดการกับความประหม่าเมื่อต้องพูดต่อหน้าผู้อื่น หน่วยที่ 2 Today's topic is.....มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การใช้ภาษาท่าทาง รวมถึงเทคนิคที่ใช้ในการนำเสนอ เช่น การใช้ signposting (วลีที่ใช้ในโครงสร้างการนำเสนอ) การจัดการกับคำถาม การอ้างถึงประเด็นต่างๆ หน่วยที่ 3 My next slide shows..... มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการนำเสนอ การนำเสนอที่เกี่ยวกับจำนวน และตัวเลข การสร้างสื่อในการมองเห็น และการใช้สื่อในการมองเห็นเพื่อการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยที่ 4 As you can see from this graph..... มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประเภทของสื่อในการมองเห็น การอธิบายกราฟและแผนภูมิ การตีความจากสื่อในการมองเห็น เทคนิคการนำเสนอข้อมูลแนวโน้ม หน่วยที่ 5 To sum up..... มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การสรุปการนำเสนอ และกลวิธีในการสรุปเนื้อหาที่ดี เช่น การสรุปประเด็นที่สำคัญ การให้ข้อเสนอแนะ วลีที่ใช้สรุปอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้น้ำเสียง หน่วยที่ 6 Any questions? มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การจัดการกับคำถาม และส่วนของการตอบคำถาม การทวนคำถาม การจัดการกับการขัดจังหวะ การปฏิเสธอย่างสุภาพ

ในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 6 บทเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยนำแนวคิดขั้นตอนการสอน และการจัดกิจกรรมเรียนรู้ในแต่ละขั้น มาจากการสังเคราะห์รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ Harmer (1991), Scott (1981), Richards (2008) (CLT), Willis (1996), Florez (1999), Chamot และ O'Malley (1986) (CALLA) จึงได้ขั้นตอนการสอนและกิจกรรมเรียนรู้เป็นแนวคิดของตนเองในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ แนวทางในการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ซึ่ง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

- 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดย การบอกจุดประสงค์ในการเรียน ทบทวนบทเรียนและเชื่อมโยงความรู้เดิม
- 2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นขั้นที่ให้ข้อมูลนำเสนอศัพท์ใหม่โครงสร้างประโยคในการอ่านและเขียน ในขั้นตอนนี้เน้นความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความหมายและจดจำรูปแบบของภาษา
- 3) ขั้นฝึก (Practice) เป็นขั้นที่นำความรู้และทักษะภาษาไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ และการทำแบบฝึกหัด ในการสอนแต่ละครั้งเน้นบูรณาการทักษะฟัง-พูดนำเสนอในชั้นเรียน เป็นการจูงใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้ใน ชั้นเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างอิสระใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ในขั้นนี้ครูไม่ขัดจังหวะการฝึกของ

ผู้เรียนถึงแม้ว่าจะพบว่ามีความผิดพลาด แต่เมื่อฝึกเสร็จแล้วจึงจะแก้ไขภายหลัง เพราะระยะนี้ต้องการความคล่องแคล่วการพูด (fluency)

4) ขั้นสรุป (Conclusion) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนคอยตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนพบปัญหาและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาการพูดในหัวข้อและสถานการณ์ต่าง ๆ

5) ขั้นประเมินผล (Evaluation) โดยผู้เรียนเปรียบเทียบผล การพูดนำเสนอของตนเอง จากนั้นร่วมกัน

ผู้วิจัยนำตารางกำหนดเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ไปสร้างบทเรียน และ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมของระดับภาษา เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดลำดับเนื้อหา การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากนั้นแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เช่น ด้านการออกแบบ กิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เช่น การใช้คำถามนำ (Guiding question) ในขั้นก่อนการ ฟัง เพื่อเป็นแนวทางในการฟังและเตรียมพร้อมสำหรับผู้เรียน การปรับกิจกรรมพูดสื่อสารให้มีการทำ กิจกรรมฝึกพูดเป็นรายกลุ่มก่อน จึงให้นักศึกษาจับคู่แสดงบทบาทสมมติ การเพิ่มข้อมูลและเกร็ดความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพูด การสร้างสื่อบทฟังให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และการยกตัวอย่างบทสนทนา เสริมเข้าไปในบทเรียน แล้วจึงนำบทเรียนที่ได้แก้ไขปรับปรุง และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหาของบทเรียน (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจาก ผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขบทเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เช่น การปรับภาษาของโจทย์คำถาม และปรับ ข้อความของตัวเลือก ในแบบฝึกหัดการฟังเพื่อความเข้าใจ ให้มีความชัดเจนและถูกต้อง การเขียน คำอธิบายหรือคำสั่งในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้คำให้ถูกต้องกับบริบท การเลือกใช้รูปภาพ ประกอบในบทเรียนให้เหมาะสมและน่าสนใจ เนื้อหาบทฟังควรมีความกระชับ การจัดสรรเวลาของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม และความถูกต้องของภาษาเมื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำแบบประเมินความสอดคล้องจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของบทเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อนำไปวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้องและหาคุณภาพของบทเรียน โดยค่า IOC ที่ยอมรับได้อยู่ระหว่าง 0.5 – 1 ผลจากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องความตรงเชิงเนื้อหาของบทเรียนทั้งฉบับ มีค่า IOC 0.93 แล้วจึงนำบทเรียนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปเตรียมจัดพิมพ์เป็นเอกสารประกอบการสอน และเตรียมสื่อประกอบการสอน เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 10 คน ในระยะการศึกษานำร่อง มีจุดประสงค์เพื่อหา

ประสิทธิภาพ ของบทเรียนและสื่อประกอบการสอน จากนั้นจึงนำกรอบรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ไปสร้างบทเรียนและสื่อ ประกอบการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บคะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษระหว่างการเรียนการสอน (E1)

ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบทางวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ โดยอาศัย แนวคิดการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษตามแนวข้อสอบของ Carroll (1980), Bachman และ Palmer (1996) และเสงี่ยม โตรัตน์ (2538) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบและกำหนด โครงสร้างข้อสอบ เริ่มจากการกำหนดจุดประสงค์ของแบบทดสอบ ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือก เนื้อหาและ สารการเรียนรู้ที่ครอบคลุม จากบทเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE โดยกำหนดให้มีเนื้อหาสาระ ด้านคำศัพท์ โครงสร้างและหน้าที่ ภาษา ครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้ ทั้ง 6 หน่วย ซึ่งนำไปใช้เป็นแบบทดสอบชุดเดียวสำหรับนำไปใช้ วัดความสามารถการพูด ภาษาอังกฤษ ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเรียน (Pretest-Posttest) ที่ได้รับการสอนโดย ใช้รูปแบบการสอนกลยุทธ์การเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งได้แก่

การแสดงบทบาทสมมติ (Roleplay) เป็นการทดสอบโดยให้นักศึกษาแสดง บทบาทสมมติ จากสถานการณ์สมมติที่กำหนดให้ และสวมบทบาทที่ได้รับ ผู้วิจัยเตรียมสถานการณ์ สมมติไว้ 9 หัวข้อ ให้นักศึกษาสุ่มมาเพียง 1 หัวข้อ จากนั้น ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดของ หัวข้อที่นักศึกษาสุ่ม ได้มา และแจ้งกำหนดเวลา คือ มีเวลาในการเตรียมการพูด 30 นาที และใช้เวลา ในการแสดง บทบาทสมมติ ไม่เกิน 15 นาที

1) กำหนดจุดประสงค์ของการทดสอบ ผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์ของการทดสอบ โดยแบ่ง จุดประสงค์ของการทดสอบออกเป็น ด้านความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย จุดประสงค์ดังนี้ ความสามารถในการพูด ได้แก่ 1) To Introduction 2) To effective openings 3) To talk about the main part 4) To describing visuals 5) To conclusion และ 6) To dealing with questions

2) กำหนดเนื้อหาของการทดสอบ หัวข้อของการพูดนำเสนอในสถานการณ์บทบาทสมมติ 9 หัวข้อ รายละเอียดมีดังนี้

2.1 Online learning: Pros and Cons

2.2 Should parents be more or less involved in the education process?

2.3 Dealing with bullies

2.4 How to deal with toxic people at your workplace

2.5 What to do about Low Self-esteem?

2.6 Gender roles in modern society

2.7 Hate speech in social media

2.8 Corona virus

2.9 Is degree obtains still necessary?

3) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน การประเมินความสามารถและให้คะแนนกับนักศึกษาที่ทำการทดสอบนั้น ผู้วิจัยกำหนด เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูด โดยอาศัยแนวคิดจากการศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนทักษะ การพูดภาษาอังกฤษ (Brown, 2001) และนำมาประยุกต์ใช้ในการให้คะแนน เป็นเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกส่วน (Analytical rubric) เพื่อใช้ในการประเมินความสามารถการพูด ภาษาอังกฤษของนักศึกษา ดังนี้

การแสดงบทบาทสมมุติ มีคะแนนเต็ม 25 คะแนน โดยพิจารณาการให้คะแนนแบ่งออกเป็น 5 ด้านๆ ละ 5 คะแนน คือ

- 1) ความคล่องแคล่ว (Fluency)
- 2) ความเข้าใจ (Comprehension)
- 3) ความถูกต้อง (Accuracy)
- 4) ความสำเร็จของงาน (Task achievement) และ
- 5) การใช้ภาษาท่าทาง (Body language)

ทั้งนี้ การให้คะแนนแต่ละด้าน มีรายละเอียดการตัดสินให้คะแนน ดังนี้ เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับกิจกรรมบทบาทสมมุติ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ ความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความคล่องแคล่ว (Fluency)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. ความถูกต้อง (Accuracy)
4. ความสำเร็จของงาน (Task achievement)
5. การใช้ภาษาท่าทาง (Body language)

และมีเกณฑ์การตัดสินให้คะแนนแต่ละด้าน ดังนี้ 0 คะแนน หมายถึง พูดโต้ตอบไม่ได้เลย และไม่เข้าใจเรื่องที่สนทนา 1 คะแนน หมายถึง พูดโต้ตอบได้เพียงเล็กน้อย พูดไม่เป็นประโยค และพอเข้าใจเรื่อง ที่สนทนาบ้าง 2 คะแนน หมายถึง พูดโต้ตอบได้บ้าง พอเข้าใจเรื่องที่สนทนาและสื่อสารได้ แต่มักใช้ ประโยคอย่างง่าย พูดโต้ตอบได้เป็นคำๆ หรือเป็นประโยคสั้นๆ การใช้คำศัพท์อยู่ในวงจำกัดมาก มักผิด ไวยากรณ์และการพูดออกเสียงไม่ชัดเจน 3 คะแนน หมายถึง พูดโต้ตอบสื่อสารได้ และเข้าใจเรื่องที่สนทนาเกือบทุกเรื่อง การ พูดโต้ตอบมักใช้ประโยคอย่างง่าย พูดโต้ตอบมักผิดไวยากรณ์ ใช้เวลานานในการคิดหาคำศัพท์ที่ต้องการ เพื่อโต้ตอบสื่อสาร และการพูดออกเสียง

ไม่ชัดเจนในบางครั้ง 4 คะแนน หมายถึง พูดได้ตอบสื่อสารได้และเข้าใจเรื่องที่สนทนาทุกเรื่อง พูดประโยค ชัดชัดได้บ้าง แต่บางครั้งมีผิดไวยากรณ์ มีความรู้คำศัพท์มากพอ และใช้ในการโต้ตอบได้ทุกเรื่อง แต่ บางครั้งต้องหยุดคิดหาคำศัพท์ที่ต้องการใช้สื่อสาร 5 คะแนน หมายถึง พูดได้ตอบสื่อสารและเข้าใจเรื่องที่สนทนาทุกเรื่องได้สำเร็จ มี ความรู้และใช้คำศัพท์หลากหลายในการโต้ตอบ แม้บางครั้งต้องใช้เวลาคิด หาคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย สามารถ พูดประโยคชัดหรือใช้สำนวนการพูด คล้ายเจ้าของภาษา การพูดออกเสียงถูกต้องชัดเจน โดยวิธีการตรวจและให้คะแนน ในการทดสอบ แสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการทดสอบนักศึกษา โดยก่อนเริ่มการทดสอบได้ดำเนินการ ชักซ้อมการตรวจให้คะแนน เพื่อสร้างความเข้าใจสอดคล้องตรงกันและตรวจสอบความน่าเชื่อถือการ ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยการ สุ่มนักศึกษา 2 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง มาทำการ ทดสอบให้คะแนน จากนั้นดำเนินการทดสอบนักศึกษากลุ่ม ตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน และใช้ เกณฑ์การตรวจและให้คะแนนเหมือนกัน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ให้ คำอธิบายชี้แจงรายละเอียด เพื่อทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน ดังนั้น การทดสอบ ในตอนนี้ จึงเป็นการให้คะแนนที่มาจากเกณฑ์เดียวกันใน การตรวจให้คะแนน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการพูดนำไปใช้ในการ เก็บรวบรวมคะแนนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน ทั้งนี้ ทุกเครื่องมือวิจัยนำไปตรวจสอบคุณภาพเป็นที่เรียบร้อย ก่อนนำไป ทดลองใช้ศึกษานำร่องกับ นักศึกษากลุ่มย่อย เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (E2)

หลังจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการศึกษานำร่อง (Pilot study) กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก 10 คน ที่ไม่ใช่ศึกษากลุ่มตัวอย่างจริง และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น โดยใช้ บทเรียนมาทดลองสอนในการศึกษานำร่อง จำนวน 3 บทเรียน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ เนื่องจาก ในแต่ละหน่วยของบทเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมือนกัน เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง สอนนำร่องจึงนำผลคะแนนที่ได้จากคะแนนเก็บระหว่างเรียน (E1) และคะแนนการทดสอบหลังเรียน (E2) มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน และพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ ดังนั้น รูปแบบการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาที่สร้างขึ้น จึงมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ ใน การทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างจริงในระยะที่ 3

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้และประเมินประสิทธิภาพ (Implementation and evaluation) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้

- 1) การเตรียมการก่อนทดลองใช้ และแจ้งจุดประสงค์ให้กับผู้เรียน
- 2) การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถ ในการพูด โดยใช้ การแสดงบทบาทสมมติ คะแนนเต็ม 25 คะแนน คะแนนที่ได้จากการทดสอบเป็นเครื่องบ่งชี้ ความสามารถในการพูด ของผู้เรียนก่อนทดลองใช้รูปแบบการสอน

3) ดำเนินการ สอนครบทั้ง 6 บทเรียน และเก็บคะแนนระหว่างเรียนจากแบบฝึกหัดประจำหน่วย โดยการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ 20 คะแนน รวมคะแนนเก็บระหว่างเรียน 120 คะแนน เพื่อนำคะแนน ไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (E1) 3) หลังเสร็จสิ้นการสอน ดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการพูด ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน (E2)

การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา กับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างจริง 30 คน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน โดยนำคะแนนเก็บระหว่างเรียน (E1) และคะแนนเก็บหลังเรียน (E2) มาคำนวณเป็นค่าร้อยละ
2. การหาประสิทธิผลของรูปแบบการสอน โดยการเปรียบเทียบความสามารถในการพูด ก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่า t-test ของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสรุปเป็นรายชื่อ ดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ที่สร้างขึ้น ให้ได้ตามเกณฑ์ 75/75 พบว่าผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนและสื่อการสอน มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.51/79.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ค่า E1 เท่ากับ 77.51 สูงกว่า เกณฑ์ 75 เท่ากับร้อยละ 2.51 และค่า E2 เท่ากับ 79.40 สูงกว่าเกณฑ์ 75 เท่ากับร้อยละ 4.40

เมื่อเปรียบเทียบผลต่างระหว่าง E1 และ E2 มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 1.89 แปลผลการประเมิน สติภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ได้ว่า อยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ไม่เกินร้อยละ 2.5 จึงสรุปได้ว่า เป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับดี

2. การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE ที่สร้างขึ้น โดยเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ พบว่าผลคะแนนก่อนและหลังการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ นักศึกษามีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน สูงกว่าก่อนการเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 19 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 13 คะแนน ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13 คะแนน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นรายข้อดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE พบว่า รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้วิจัยดำเนินงานพัฒนารูปแบบการสอน โดยใช้แนวคิดการพัฒนา หลักสูตรการสอน

ภาษาอังกฤษของ Brown (2001), Nunan (1998), Richards (2001) มาใช้เป็นแนวทางออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบและมี ขั้นตอน ดังนี้

ในการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน (Design and development) โดยกำหนดกรอบรายละเอียดของหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 6 บทเรียน สร้างเป็นบทเรียนและสื่อการสอน และสร้างเครื่องมือการวิจัยอื่น ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถ ในการพูดภาษาอังกฤษ นำไปตรวจสอบคุณภาพ เมื่อผ่านการตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปใช้ในการทดลองศึกษานำร่องกับนักศึกษากลุ่มย่อยที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนก่อนนำไปทดลองใช้จริง เมื่อพบว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ดี จึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน ดังนั้น รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE นี้ จึงมีผลการประเมินประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการสอน ภาษาอังกฤษตามแนวคิดทฤษฎีที่เสนอแนะไว้ดังกล่าวข้างต้น

ซึ่งแนวคิดพื้นฐานในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น วิธีการสอนเป็นที่รู้จักกัน ทั่วไป คือ วิธีการสอนแบบ PPP หมายถึง การสอนภาษาตามลำดับขั้น ดังนี้

- 1) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation)
- 2) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice)
- 3) ขั้นใช้ภาษาสื่อสาร (Production)

แต่รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE นั้นได้เพิ่มขั้นตอนในการสอนอีกสองขั้น ได้แก่ ขั้นสรุป (Conclusion) และ ขั้นประเมินผล (Evaluation) ทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาบทเรียน ฝึกซ้ำ ๆ และ มีการประเมินผล ทำให้ผู้เรียนได้รับทราบการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง ในครั้งต่อไปได้ในทันที ส่งผลให้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร IPPCE โดยการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอ ก่อนและหลังเรียน พบว่าความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน ของนักศึกษามีผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เนื่องจากผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการสอน ออกแบบและพัฒนาทำให้รูปแบบการสอนมีหัวข้อและเนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษในสภาพที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง สอดคล้องกับ นุชรี ภูเงิน (2556) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมแสดงบทบาทสมมตินั้น ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ เนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในสภาพที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ซึ่ง สุนิดา โฆษิตชัยวัฒน์ (2555) กล่าวถึงบทบาทสมมติไว้ว่าเป็นกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นการแสดงที่ สวมบทบาทเหมือนชีวิตจริง จะเป็นตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของชีวิตจริงและนักเรียนสามารถ แสดงการตอบสนองทางอารมณ์และพฤติกรรมและยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการพูด อย่างมีประสิทธิภาพอีกประการหนึ่งอีกด้วย นอกจากนี้ ผลคะแนนที่สูงขึ้นยังอาจเกิดจากการที่ นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้น หลังจากได้ทำกิจกรรมฝึกการใช้ภาษา จนเกิดความถูกต้องในขั้นตอนการ ฝึกซ้อม ก่อนแสดงบทบาทสมมติ ในขณะที่ผลการวิจัยของ ญัฐญา บุปผาชาติ (2561) ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้และสามารถสรุปได้ว่าการสอน

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ กิจกรรมบทบาทสมมุติสามารถพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนได้

นอกจากนี้ Islam P. & Islam T. (2012, Abstract) ได้ให้ผลการวิจัยสนับสนุน เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมบทบาทสมมุติที่ส่งเสริมความคล่องแคล่วไว้ว่า ภายหลังจากการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุตินักเรียนมีพัฒนาการในด้านการพูดดีขึ้น อีกทั้งยังมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาทักษะการพูดเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการพูดมีความมั่นใจในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ด้านการออกแบบการวิจัย (Research design) ในการวิจัยครั้งนี้ ในระยะแรกได้ทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อนำมาออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยที่สนใจทำการศึกษาต่อไป ควรศึกษาความจำเป็นต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนการสอนร่วมด้วย

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการศึกษาเพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่มีผลกับทักษะด้านต่างๆ เช่นทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหรือไม่ อย่างไร เนื่องจากงานวิจัยนี้ เป็นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน จึงควรมีงานวิจัยที่ศึกษา และเปรียบเทียบระหว่างการผลการใช้รูปแบบการสอน ที่มีผลกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาพร รุจิโณม. (2561). ภาษาอังกฤษกับทักษะในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21. *วารสารศิลปการจัดการ*, 2(3), 199-210.
- ณัฐญา บุปผาชาติ. (2561). “การใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม.” [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นุชจรี ภูเงิน. (2556). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมุติ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- เสี่ยม โตรัตน์. (2538). แนวคิดในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. *สารพัฒนาหลักสูตร* 15, 123 (ตุลาคม-ธันวาคม): 49.
- สุนิตา โฉมิตชัยวัฒน์. (2555). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษและทักษะสังคม สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. [วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *การศึกษสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- Bachman, L.F., and Palmer, A.S. (1996). *Language Testing in Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Brown, H. D. (2001). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. White Plains, NY: Longman.
- Carroll, F. 1980. Neurolinguistic processing of a second language: experimental evidence research in second language acquisition. In R. Scarcella & S. D. Krashen (Eds.) *Research in second language acquisition*. Rowley, MA: Newbury House.
- Florez, M. (1999). *The plot thicken: Beginning level English language learners as strategists (Practitioner research Briefs, 1999-2000 report series)*. Charlottesville.
- Harmer, J. (1991). *The practice of English language teaching*. Essex: Longman.
- _____. (2007). *How to teach English*. Essex: Pearson Longman.
- Islam, P. & Islam, T. (2012). Effectiveness of role play in enhancing the speaking skills of the learners in a large classroom. *An investigation of tertiary level students Stamford Journal of English*, 7, 218-233. Retrieved from <https://doi.org/10.3329/sje.v7i0.14475>.
- Nunan, D. (1998). *Language teaching methodology*. London: Prentice Hall.
- O'Malley, J. M., Chamot, A.U., Stewner-Manzares, G., Kupper, L. and Russo, R. (1985). *Learning strategy applications with students of English as a second language*. TESOL Quarterly 19, 3: 557-584.
- Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge: CUP.
- _____. (2008). *Growing up with TESOL*. English Teaching Forum, (46, 1: 2-11)
- Scott, R. (1981). *Speaking*. In Johnson, K. and Morrow, K. (eds.). *Communication in the classroom*. (70-73.) Essex: Longman.
- Willis, J. (1996). *A framework for task-based learning*. London: Longman.

การวิจัยสร้างสรรค์ดับเพลงชุดอัปสรสรานู
บนเส้นเสียงแจ๊สผสมลีลาเสนาะ
Creative Research of The Apsornsaran
Music Serieson Jazz Merge Style

อิทธิกร คามาโช¹

Ittikorn Camacho

วันที่ส่งบทความ: 28 มีนาคม 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 30 มิถุนายน 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยสร้างสรรค์นี้เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์เชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอัปสรสรานู 2) เพื่อสร้างสรรค์ “ดับเพลงชุดอัปสรสรานูบนเส้นเสียงแจ๊สผสมลีลาเสนาะ” ในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ศิลปินพื้นบ้านอีสานใต้ 2 คน และผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและผลงานสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่า สังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอัปสรสรานู ปรากฏเป็นเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่า ความหมาย และวิถีชีวิต ของกลุ่มชนอีสานใต้ผ่านบทเพลงประกอบการแสดงระบำอัปสรสรานูทั้ง 5 บทเพลง ที่แสดงถึงความสง่างาม ความอ่อนหวาน และความสนุกสนาน ได้แก่ 1) เพลงแห่หอม 2) เพลงอายัยล้าแบ 3) เพลงแกวนอ 4) เพลงมังกัวลจองได 5) เพลงกัจปกา

ผลการสร้างสรรค์ดับเพลงชุดอัปสรสรานูฯ พบว่า 1) บทเพลงปรากฏโน้ตทำนองบนบันไดเสียงแบบเพนทาโทนิคทั้งเมเจอร์และไมเนอร์ 2) ญุแฉเสียงและบันไดเสียงมีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้เคเดนซ์เป็นเครื่องมือ 3) การบรรเลงกลองสก็วลมีความสัมพันธ์กับกระสวนจังหวะทำนองเพลงอย่างเด่นชัด 4) ปรากฏพื้นผิวดนตรีแบบมอโนโฟนี พอลิโฟนี

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรดนตรีศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อีเมล:

boyzygt@hotmail.com

Lecturer of Music Education Program, Sukhothai College of Dramatic Arts, BUNDIPATNASILPA INSTITUTE.

ฮอโมฟอนี 5) คีตลักษณ์และทำนองดนตรีกันตรึมเข้ากันกับดนตรีแจ๊ส ได้อย่างกลมกลืน และไพเราะ 6) นักดนตรีพื้นบ้านอีสานได้สามารถปรับตัวบรรเลงบทเพลงสร้างสรรค์ร่วมกับ นักดนตรีแจ๊สได้อย่างกลมกลืนภายใต้ข้อตกลงด้านการเทียบเสียงระบบดนตรีตะวันตกที่ผู้วิจัย กำหนดไว้

คำสำคัญ: ตับเพลง ตับเพลงชุดอัปสรสรานู เส้นเสียงแจ๊ส ลีลาเสนาะ

ABSTRACT

This creative research is a qualitative research with the following objectives:

- 1) To study the society and culture of Southern Isan in the context of Apsornsaran.
- 2) To create “The Apsornsaran Music Series on Jazz Merge Style” in contemporary jazz music. The population used in this research were 2 Southern Isan Folk Artists and 2 Southern Isan folk music experts. The research instrument was a semi-structured interview form, presenting in descriptive information and creative works.

The results showed that Southern Isan society and culture in the context of Apsararan appeared as a story that shows the value, meaning and the way of life through the 5 songs for the Apsararan dance performance of the Southern Isan people which represents elegance, sweetness, and fun of the art of folk music in the south of the northeast. These songs are 1) Hae Hom 2) A Yai Lam Bae 3) Kaew Nor 4) Mong Kwon Jong Dai 5) Kajpaka.

The results of the creation of the Apsornsaran music series found that 1) The songs appear on both major and minor pentatonic scales. 2) Keys and scales are changed using cadence as a tool. 3) The Skaul drum is clearly associated with the rhythm of the melody. 4) Appears monophony, polyphony, and homophony music texture in playing and arranging. 5) The composition and melody of Kantrum harmoniously and beautifully harmonized with jazz music. 6) Southern Isan folk musicians can harmoniously play creative songs with jazz musicians under the agreement on the western music tuning systems established by the researcher.

KEYWORDS: Music series, Apsornsaran music series, Jazz harmony melodius style

บทนำ

ดนตรีพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะทางวัฒนธรรมที่มีการสร้างสรรค์ มีพัฒนาการ และมีการผสมผสานรูปแบบทางดนตรีแบบต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และซับซ้อนเรื่องราวความเป็นไปในสังคมผ่านพิธีกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านยุคสมัยจนเกิดเป็นศิลปะทางดนตรีแบบใหม่ ขณะเดียวกัน ศิลปะดนตรีพื้นบ้านแบบดั้งเดิมก็ได้สูญหายไปไหนยังคงความงดงาม และมีความสำคัญ ได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อสามารถศึกษาพัฒนาการทางด้านศิลปะดนตรีพื้นบ้านได้อย่างเป็นระบบ เช่นเดียวศิลปะดนตรีพื้นบ้านแถบอีสานใต้ ที่ได้รับอิทธิพลศิลปะดนตรีจากชนชาติอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะขอมและผสมผสานกับศิลปะดนตรีพื้นบ้าน คู่กันกับศิลปะการรำร่ายรำพื้นบ้านอีสานใต้ ดังปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับดนตรีและระบำพื้นบ้านอีสานใต้บนสิ่งก่อสร้างปราสาทขนาดใหญ่ตามโบราณสถานต่าง ๆ ซึ่งบรรดาปราสาททั้งหลายเหล่านั้นปรากฏศิลปะที่มีความโดดเด่น มีความสำคัญ และเป็นที่ยกย่องถึงเสมอ นั่นคือ ภาพประติมากรรมลอยตัว รูปเทพดา และเทวสตรี รูปวงดนตรี ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพประติมากรรมลอยตัวรูปเทวสตรีแสดงท่าร่ายรำต่าง ๆ หลากหลายลีลา ที่เรียกว่า “นางอัปสร” (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2562)

ความเป็นมาของนางอัปสร หรือที่กัมพูชานิยมเรียกว่า “อัปสร” หมายถึง เหล่านางเทพอัปสรหรือเทพอัปสรสตรีที่งดงาม เป็นนักแสดงระบำในแดนสวรรค์ เหล่าเทพอัปสรเหล่านี้เกิดมาจากการกวนเกษียรสมุทร (ทะเลน้ำนม) เพื่อแสวงหาน้ำอมฤตระหว่างพวกสุระ (คือพวกเทพดา) กับพวกอสูร (คือพวกยักษ์) โดยเอานาคาศูกรีทำเป็นเชือก พกยักษ์ดึงข้างหัว ส่วนพวกเทพดาดึงข้างหางของนาค (เพชร ตุมกระวิล, 2548) นอกจากนี้ ยังปรากฏในวรรณคดีสันสกฤตที่กล่าวถึงต้นกำเนิดของนางอัปสรวามีได้มาจากแหล่งเดียวกัน บางตนเกิดจากการกวนเกษียรสมุทร บางตนเกิดจากพระพรหม และบางตนเกิดจากจิตาพระพักษะกับพระฤๅษีก็ศยปะ และลักษณะนางอัปสรตามยุคสมัย คือ สมัยพระเวท นางอัปสรเป็นปรากฏการณ์ของธรรมชาติ สมัยกัปและปุราณะ เป็นสตรีผู้เลอเลิศในด้านความงาม นางอยู่ได้ทั้งโลกสวรรค์และโลกมนุษย์ มีความสามารถทางศิลปะ ขับร้อง และฟ้อนรำ (อุไร นาฬิวันรัตน์, 2522)

เรื่องราวของนางอัปสร หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า อัปสรสราญ ได้ถูกนำมาถ่ายทอด เป็นทำรำนางอัปสร โดย เครือจิต ศรีบุญนาค อาจารย์นาฏศิลป์วิทยาลัยครูสุรินทร์ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์) ที่ได้ศึกษาเลียนแบบรูปแบบสลักตามปราสาทต่าง ๆ ได้สร้างชุดการแสดงรำเพื่อเฉลิมฉลอง 100 ปี การฝึกหัดครูไทย วิทยาลัยครูสุรินทร์ขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “อัปสรสราญ” และได้เลือกบทเพลงพื้นเมืองกันตรึมที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงชุดรำอัปสรสราญจำนวน 5 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงแห่หอม 2) เพลงอายัยลำแบ 3) เพลงแฉวนอ 4) เพลงมังกวลจองโด 5) เพลงกัจปกา (สุริยะ สอนสุระ, 2563, ออนไลน์) ซึ่งล้วนเป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนองไพเราะ และสอดคล้องกับการรำอัปสรสราญแต่ละชุด เดิมทีเพลงกันตรึมเหล่านี้ ปรากฏอยู่บริเวณอีสานใต้มานานแล้ว

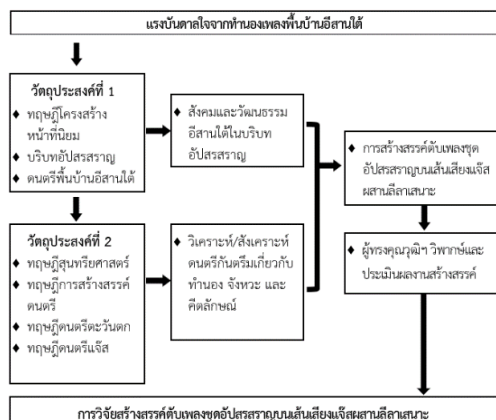
ใช้สำหรับขับประกอบการแสดงบวงสรวงเวลามีการทรงเจ้าเข้าผี ประกอบการละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ แต่ปัจจุบันเพลงกันตรึมใช้เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงโดยทั่ว ๆ ไป (สำรวม ดีสม, 2564, 12 กุมภาพันธ์, สัมภาษณ์)

เพลงกันตรึมได้ถูกนำมาผสมผสานเข้ากับดนตรีประเภทต่าง ๆ ตามจินตนาการของผู้ประพันธ์และศิลปินเพลง เช่น กันตรึมร็อค กันตรึมแดนซ์ ซึ่งเป็นการเรียกขานตามประเภทดนตรีตะวันตกประเภทต่าง ๆ ที่กำลังได้รับความนิยม มาประยุกต์เข้ากับบทเพลงกันตรึม หรือการนำดนตรีกันตรึมมาใช้เป็นสีสันในดนตรีป๊อบก็เป็นที่ปรากฏให้พบเห็นทั่วไป หรือแม้แต่ดนตรีแจ๊สก็ปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม ด้วยความประทับใจในท่วงทำนองอันไพเราะจากบทเพลงกันตรึมที่บรรเลงประกอบการแสดงระบำอัปสรสราญ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจและแนวคิดในการนำชุดบทเพลงกันตรึมดังกล่าว เพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านกันตรึมขึ้นใหม่ในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัยในรูปแบบที่ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอัปสรสราญ
2. เพื่อสร้างสรรค์ขับเพลงชุดอัปสรสราญบนเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยสร้างสรรค์ขับเพลงชุดอัปสรสราญบนเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะ
ที่มา: อิทธิกร คามาโช, 2564, น.5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่ 2 ตุลาคม 2563 ถึง 31 มีนาคม 2565

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

2.1 แหล่งข้อมูลพื้นที่บ้านดงมัน ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

2.2 สถานที่ต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ได้แก่

- 1) จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 2) จังหวัดสมุทรปราการ
- 3) จังหวัดสุรินทร์
- 4) จังหวัดเลย
- 5) จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ใช้เกณฑ์คัดเลือกประชากรแบบจำเพาะเจาะจง โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีส่วนร่วมหรือใกล้ชิดผู้มีส่วนร่วมกับบทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบระบำอัสสราญ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ที่เชื่อมโยงกับสังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ และสามารถอธิบายองค์ประกอบทางดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้เชิงศาสตร์ ศิลป์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างสรรค์ใช้วิธีการได้มาของกลุ่มประชากรโดยการสอบถามข้อมูลเบื้องต้น จากบุคคลที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์รู้จักคุ้นเคย ได้แก่ ผู้รู้ข้อมูลดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ที่เป็นครูและอาจารย์สอนดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ในสถานศึกษา จากการสอบถามข้อมูลดังกล่าว จึงได้มาซึ่งประชากรจำนวน 4 คน ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการให้ข้อมูลสำหรับใช้ในงานวิจัยสร้างสรรค์ และได้ลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการแล้ว ได้แก่ 1) นางสาวม ดิสม 2) นายโหมสิต ดิสม 3) นายอดิสร ชมดี 4) พระครูปลัดวิสันต์ สิริปญโญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีจำนวน 3 คน และได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ เอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 ผู้วิจัยสร้างสรรค์รวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ โดยการลงพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เพื่อเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.2 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในประเด็นปลีกย่อยที่ผู้วิจัยต้องการทราบเพื่อเสริมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ

2.3 การบันทึกภาพและเสียง ด้วยโทรศัพท์มือถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม มาวิเคราะห์เป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้

2. วิเคราะห์ข้อมูลบทเพลงประกอบบรรำบาศุดอัปสรสรณัญทั้ง 5 บทเพลง โดยใช้ทฤษฎีดนตรีตะวันตกและทฤษฎีดนตรีแจ๊ส เพื่อเตรียมข้อมูลที่ได้สำหรับการสร้างสรรค์บทเพลง ดับเพลงชุดอัปสรสรณัญบนเส้นเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะ

การสร้างสรรค

1. ผู้วิจัยสร้างสรรคนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อสร้างสรรคดับเพลงชุดอัปสรสรณัญบนเส้นเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะ โดยใช้บทเพลงจากชุดเพลงอัปสรสรณัญทั้งหมด 5 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงแห่หอม 2) เพลงอายัยลำแบ 3) เพลงแกว่นอ 4) เพลงมวงกั่วลจองได 5) เพลงกัจปากา

2. ขึ้นสร้างสรรคดับเพลงชุดอัปสรสรณัญบนเส้นเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะ

2.1 สร้างสรรคดับเพลงชุดอัปสรสรณัญบนเส้นเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะ โดยใช้ทฤษฎีดนตรีแจ๊สตีความชุดเพลงอัปสรสรณัญ 5 บทเพลง ในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย

2.2 ใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมทำเพลงเพื่อสร้างตัวอย่างบทเพลงงานวิจัยสร้างสรรคดับเพลงชุดอัปสรสรณัญบนเส้นเสียงแจ๊สผสมผสานลีลาเสนาะ (Demo)

3. กรอบการสร้างสรรคผลงาน

3.1 วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรคผลงาน

เพื่อนำชุดบทเพลงรูปแบบดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ที่เรียกว่า “กันตรึม” ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงระบำอัปสรสรณัญ มาทำการร้อยเรียงเข้ากับตะวันตกในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย

3.2 ขอบเขตการสร้างสรรคผลงาน โดยกำหนดขอบเขตการสร้างสรรคผลงาน ให้มีลักษณะเป็นผลงานสร้างสรรคด้านดุริยางคศิลป์สากลในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย

3.3 โครงสร้างการสร้างสรรค โดยกำหนดขอบเขตการสร้างสรรคผลงานโดยยึดหลักหลักทฤษฎีดนตรีตะวันตกและดนตรีแจ๊ส โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ทำนองเพลงจากชุดเพลงบรรเลงประกอบระบำอัปสรสรณัญ 5 บทเพลง

2) กำหนดจังหวะแต่ละบทเพลง

3) กำหนดลักษณะของวงดนตรี ด้วยรูปแบบวงดนตรีแจ๊สร่วมสมัยขนาดเล็ก ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1) กลุ่มเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ ได้แก่ ซอกันตรึม และ กลองสก็่ว

3.2) กลุ่มเครื่องดนตรีสากลที่เป็นเครื่องดนตรีอะคูสติค ได้แก่ 1) กลองชุด 2) ดับเบิลเบส 3) เปียโน 4) กีตาร์ 5) เครื่องกระทบ และเครื่องดนตรี กิ่งอะคูสติค ได้แก่ กีตาร์ Semi-Hollow

4) ผู้วิจัยสร้างสรรค์จะกำหนดคีตลักษณ์ตามหลักทฤษฎีดนตรีตะวันตก

4. วิธีการสร้างสรรค์บทเพลงแจ๊สร่วมสมัย

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ศึกษาบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ได้นำข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์บริบทของบทเพลงแต่ละบทเพลง จากนั้นจึงนำมาสังเคราะห์เพื่อตีความทางดนตรี ในส่วนของทำนอง จังหวะ คีตลักษณ์ ตามหลักทฤษฎีดนตรีตะวันตกและทฤษฎีดนตรีแจ๊ส จากนั้นจึงกำหนดรูปแบบสร้างสรรค์ การเรียบเรียงเสียงประสาน โดยร้อยเรียงทั้ง 5 บทเพลงเข้าด้วยกันในลักษณะดับเพลงชุดบรรเลงต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปอภิปรายผล งานวิจัยสร้างสรรค์ดับเพลงชุดอัปสรรสาณบนเส้นเสียงแจ๊สผสมลีลาเสนาะ โดยยึดเอกสาร งานวิจัย ข้อมูล แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในบทที่ 2 เป็นเกณฑ์การอภิปราย และเสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ขึ้นนี้

ผู้สร้างสรรค์แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีจำนวน 3 คน ทำการประเมินผลงานวิจัยสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นนักวิชาการ และมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์และเชี่ยวชาญดนตรีสากล

การวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างสรรค์ได้กำหนดลักษณะการนำเสนอการเผยแพร่ข้อมูลไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบเอกสารทางวิชาการ

การเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบวิชาการ นำเสนอโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยสร้างสรรค์ที่ได้กำหนดไว้

2. การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์

ผู้วิจัยสร้างสรรค์ทำการสร้างสื่อบันทึกเสียงผลงานสร้างสรรค์ ดับเพลงชุดอัปสรรสาณบนเส้นเสียงแจ๊สผสมลีลาเสนาะ และนำเสนองานวิจัยสร้างสรรค์ในรูปแบบแผ่นซีดี และเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ต่อสาธารณะผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ รูปเล่มงานวิจัยสร้างสรรค์ บทความวิจัยสร้างสรรค์ แผ่นซีดี และ สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ

1. สังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอีสาน

สังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอีสาน ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทเพลงชุดอีสานที่ถูกลีลาประกอบการแสดงระบำชุดอีสานที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงในงาน 100 ปี การฝึกหัดครูไทย ประกอบการแสดงระบำ 5 ชุด โดยใช้ทำรำที่ผสมผสานท่ารำพื้นบ้านเข้ากับท่ารำแบบราชสำนัก และเลือกเพลงที่ให้อารมณ์แสดงถึงความสง่างาม ความอ่อนหวาน และความสนุกสนาน มาบรรเลงประกอบเสียงร้องภาษาเขมร ประกอบการแสดงระบำ 5 บทเพลง ได้แก่

1.1 เพลงแห่หอม เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำตั้งแถวเพื่อใช้ในการรำขบวนแห่ มีทำนองเพลงที่เป็นมงคล เหมาะกับการตั้งขบวนแห่อันงดงามตระการตาและมีความยิ่งใหญ่

1.2 เพลงอายุลำแบ เป็นเพลงที่มาจากการเล่นอายุลำ เหมาะแก่การรำไอ้จ๊วนกาย และเป็นการรำให้พรทั้ง 4 ทิศ

1.3 เพลงแวนอ เป็นเพลงที่มีความหมายสำหรับการกราบไหว้บูชาครูที่นำทำนองเก่าแก่ คือเพลงเคมาแมมาใช้

1.4 เพลงมังกวลงโงด มีความหมายเกี่ยวกับความเป็นมงคลลักษณะต้อนรับสู่ขวัญแก่แขกผู้มาเยือน เป็นการบรรเลงประกอบการฟ้อนรำในพิธีบายศรีสู่ขวัญ

1.5 เพลงกัจปาก เป็นเพลงบรรเลงประกอบการแสดงระบำชาปदानที่ใช้แสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองและในโอกาสอวยพรต่าง ๆ ระบำชาปदानใช้ผู้แสดงเป็นหญิงล้วน มีอุปกรณ์ประกอบคือ พานดอกไม้ ไม้ไผ่ยาวพรในตอนสุดท้ายเมื่อรำเสร็จ ใช้แสดงเป็นการอวยพร เมื่อตอนจะจบหรือจะปิดการแสดง

บทเพลงแต่ละเพลงใน 5 บทเพลง ล้วนมีบทบาทและความสำคัญปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมชนบทอีสาน ประเพณี ของสังคมอีสานใต้ซึ่งหมายถึงนามเรียกขาน กลุ่มจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ รวมถึงจังหวัดนครราชสีมาบางส่วนที่มีพื้นที่ติดกับ 3 จังหวัดดังกล่าว ถ่ายทอดผ่านศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้งการรำและบรรเลงดนตรีกันตรึมที่ได้รับอิทธิพลและสืบทอดมาจากเขมร ได้แก่ ลิเกเขมร กันตรึม อายุลำ และการละเล่นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอีสานใต้เอง ได้แก่ เรือมอันเร กโน้งดังตอง เรือมตรด เป็นต้น สังคมอีสานใต้ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อสาย พบมากที่สุดคือกลุ่มชนเชื้อสายเผ่ามอญ-เขมร เรียกว่า “เขมรเลอ” แปลว่า “เขมรตอนบน” หรือ “เขมรเหนือ” รองลงมาคือกลุ่มชนเชื้อสายส่วย กูย ฯลฯ เป็นสังคมที่มีความผูกพันกับธรรมชาติลักษณะสังคมเกษตรกรรม ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และอาชีพที่สืบเนื่องจากการทำเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทอผ้าไหม เลี้ยงช้าง ด้านความเชื่อ สังคมอีสานใต้มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างศาสนาพุทธกับการนับถือผี เนื่องจากการแสดงความเคารพบูชาพระภิกษุสงฆ์และพระพุทธรูปขณะเดียวกันก็มีพิธีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษด้วยเช่นกัน

2. การสร้างสรรค์ดับเพลงชุดอัปสรรสาณบนเส้นเสียงแจ๊สสถานลีลาเสนาะ

1. เพลงแห่หอม

1.1 คีตลักษณ์ กำหนดคีตลักษณ์แบบตรีบท ABA ความเร็วเพลง (Tempo) 132 ความยาวบทเพลง 6.50 นาที

1.2 ทำนองเพลง กำหนดทำนองท่อน Verse บนบันไดเสียง C ไมเนอร์ จำนวน 16 ห้อง กำหนดอัตราจังหวะ 3/4 ท่อน Chorus บนบันไดเสียง F เมเจอร์ จำนวน 8 ห้อง กำหนดอัตราจังหวะ 4/4

1.3 จังหวะกลอง กำหนดรูปแบบจังหวะสวิงแจ๊สสำหรับกลองชุด 2 รูปแบบ สำหรับใช้บรรเลงท่อน A อัตราจังหวะสวิง 3/4 และท่อน B อัตราจังหวะสวิง 4/4 กำหนดจังหวะกลองสก็วล์ 1 รูปแบบ

1.4 ท่อน Introduction กำหนดขอบเขตการบรรเลง Improvisation บนของคอร์ด Cm

1.5 ท่อน Verse กำหนดเครื่องหมายกำหนดจังหวะ 3/4 กุญแจประจำหลัก C ไมเนอร์
ท่อน A1 เคลื่อนคอร์ดแบบ i – ii – V – i ประกอบด้วยคอร์ด Cm7 – Dm7b5 – G7^(alt) – Cm7
ท่อน A2 ต่างจากท่อน A1 เล็กน้อย โดยเคลื่อนคอร์ดแบบ i – vi – bV7^(alt) – i ประกอบด้วยคอร์ด Cm7 – Am11 – D7/Ab – Cm7

1.6 ท่อน Chorus เปลี่ยนกุญแจเสียงเป็น F เมเจอร์ บันไดเสียง F เมเจอร์ และเปลี่ยนอัตราจังหวะเป็น 4/4 กำหนดการเคลื่อนคอร์ด ท่อน B ประโยค b1 แบบ I – bV/I – ii – V – I ประกอบด้วยคอร์ด F^{6/9} – Eb11 – Ab^{6/9} – Gm7 – C11 – Fmaj7 และประโยค b2 เคลื่อนคอร์ดแบบ I – bV/I – I – ii/i – V/i – I ประกอบด้วยคอร์ด F6/9 Eb11 – Ab6/9 – Am11 – D7/Ab – Cm7

1.7 ท่อน Solo กำหนดท่อน Solo บรรเลงแบบ Improvisation บนการเคลื่อนคอร์ดและกุญแจเสียงแบบเดียวกับท่อนบรรเลงทำนองทั้งหมด ได้แก่ ท่อน Verse – Chorus – Verse

1.8 ท่อน Outro กำหนดให้นักดนตรีบรรเลงทำนองและจังหวะรูปแบบดนตรีกันตรึมด้วยซอตรัว ปี่อ้อ และกลองสก็วล์ บนอัตราจังหวะ 2/4 บันไดเสียง C# ไมเนอร์เพนทาทอนิกบนท่อน A ประโยค a1 และ a2 และเปลี่ยนบันไดเสียงเป็น F# เมเจอร์ บนท่อน B ประโยค b1 และ b2

2. เพลงอายัยลำแบ

2.1 คีตลักษณ์ กำหนดคีตลักษณ์แบบทวิบท AB ประกอบด้วยท่อน Verse ท่อน Link และท่อน Chorus ความเร็วเพลง 72 ความยาวบทเพลง 3.33 นาที

2.2 ทำนองเพลง กำหนดทำนองเพลงอายัยลำแบบนบันไดเสียง F เมเจอร์ เพนทาทอนิก กำหนดอัตราจังหวะ 2/4 ท่อน Verse จำนวน 8 ห้อง ท่อน Chorus เปลี่ยนบันไดเสียงเป็น C เมเจอร์ไมเนอร์ จำนวน 8 ห้อง

2.3 จังหวะกลอง กำหนดจังหวะกลองชุด 4 รูปแบบ บทก่อน Intro ก่อน Verse ก่อน Chorus และก่อน Outro ก่อนละ 1 รูปแบบ กำหนดจังหวะกลองสก็วล์ 1 รูปแบบ

2.4 ก่อน Introduction กำหนดแนวคิดก่อน Introduction โดยกำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ Pedal Point ด้วยคอร์ด Fadd13 และคอร์ด G/F และบรรเลงด้วย 1) กีตาร์ 1 เริ่มบรรเลงแบบเกาคอร์ด 2) กีตาร์ Solo บรรเลง Improvisation 3) เปียโน บรรเลงรับกับกีตาร์ Solo และ 6) ดับเบิลเบสบรรเลงด้วยคันชักสาย

2.5 ก่อน Verse กำหนดทำนองบันไดเสียง F เมเจอร์ เพนทาทอนิก กุญแจเสียง F เมเจอร์ กำหนดคอร์ดเคลื่อนที่แบบ Pedal point I – II ประกอบด้วยคอร์ด Fadd13 – G/F

2.6 ก่อน Link และก่อน Chorus กำหนดก่อน Link บนบันไดเสียง F เมเจอร์ บรรเลงทำนองลักษณะประโยคสั้น 2 ประโยค ๆ ละ 4 ห้อง เชื่อมทำนองระหว่างก่อน Verse กับก่อน Chorus และก่อน Chorus เปลี่ยนกุญแจเสียงเป็น C ไมเนอร์ บันไดเสียง C เนเจอร์ลไมเนอร์

2.7 ก่อน Solo กำหนดให้กีตาร์ 2 บรรเลง Improvisation บนบันไดเสียง F เมเจอร์ กีตาร์ 1 บรรเลงสอดรับด้วยทำนองวลีสั้น 2 ห้อง กีตาร์ 3 บรรเลงสนับสนุนด้วยคอร์ด Fmaj7^(#11) และคอร์ด G/F ลักษณะสับคอร์ดเป็นชุดวลีจังหวะชุดละ 4 ห้อง และกีตาร์ 4 บรรเลงคอร์ดสอดรับกับกีตาร์ 3 ด้วยวลีจังหวะชุดละ 2 ห้อง

2.8 ก่อน Outro กำหนด รูปแบบบรรเลงก่อน Outro ชุดที่ 1 ด้วยคอร์ด Fmaj7^(#11) และ G/F โดยบรรเลงแบบอัตราทบความเร็ว 1 เท่าตัว บนอัตราจังหวะ 2/4 (Double Time) ก่อน Outro ชุดที่ 2 กลองสก็วล์บรรเลงจังหวะพร้อมวง ขณะที่กีตาร์ 2 บรรเลง Improvisation บนอัตราจังหวะ 2/4 ปกติ บนคอร์ด Fmaj7^(#11) และจบเพลงด้วยคอร์ด Fmaj13^(sus4)

3. เพลงแวนอ

3.1 คีตลักษณ์ กำหนดอัตลักษณ์แบบทวิบท AB ที่มีก่อน Link เชื่อมระหว่างก่อน Verse (A) และก่อน Chorus (B) กำหนดอัตราจังหวะ 2/4 ความเร็วเพลง 96 ความยาวบทเพลง 1.40 นาที

3.2 ทำนองเพลง กำหนดทำนองเพลงบนก่อน Verse จำนวน 8 ห้อง ก่อน Link จำนวน 4 ห้อง และก่อน Chorus จำนวน 8 ห้อง บนบันไดเสียง B เมเจอร์ เพนทาทอนิก กุญแจเสียง B เมเจอร์

3.3 กำหนดจังหวะกลองชุด 4 รูปแบบ บทก่อน Verse/ A1 ก่อน Link1/ Chorus1 และก่อน Verse/ A2 ก่อน Link2/ ก่อน Chorus2 และก่อน Outro ก่อนละ 1 รูปแบบ กำหนดจังหวะกลองสก็วล์บรรเลงรูปแบบจังหวะ 1 รูปแบบ

3.4 ท่อน Introduction กำหนดแนวคิดท่อน Introduction เพลงแกวอนอ โดยกีตาร์ 1 บรรเลงชุดโน้ตวลีสั้น (Riff) 2 วลี บนคอร์ด B และกำหนดให้เบสบรรเลงแบบ Improvisation ด้วยวลีสั้น

3.5 ท่อน Verse กำหนดทำนองบนบันไดเสียง B เมเจอร์ เพนทาทอนิก กุญแจเสียง B เมเจอร์ บนคอร์ด Badd9 นำเข้าสู่บทเพลงด้วยการบรรเลงโน้ตทำนองแบบนำสู่จังหวะ (Pick up note) เข้าสู่ ท่อน A1 กำหนดให้กลองสก็วอลบรรเลงรูปแบบจังหวะ และกลองชุดบรรเลง แฉ (Cymbal) สอดแทรก เป็นระยะ ท่อน Verses2/ A2 เหมือนท่อน Verse1 เปลี่ยนจังหวะ เป็นรูปแบบจังหวะแซมบ้า

3.6 ท่อน Link1 กำหนดโน้ตทำนองลักษณะประโยคสั้น 2 ประโยค ความยาวประโยคละ 2 ห้อง บนบันไดเสียง B เมเจอร์ แบบซีเควนซ์ที่มีรูปแบบจังหวะทำนองประโยคเหมือนกัน แต่แปรโน้ตทำนอง (Variation) ท้ายประโยคต่างกัน กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ I – IV ประกอบด้วยคอร์ด A^{6/9} - D9 ท่อน Link2 กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบเดียวกับท่อน pre-Chorus 1 แต่เปลี่ยนจังหวะเป็นรูปแบบจังหวะแซมบ้า

3.7 ท่อน Chorus กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ bVII – bIII – II – V – I ประกอบด้วยคอร์ด A6/9 - D9 - C#9 - F#13 - B

3.8 ท่อน Outro กำหนดให้กีตาร์ 1 บรรเลงชุดวลีโน้ตสั้น 2 วลี แบบเดียวกับ ท่อน Introduction กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบสแลชคอร์ด (Slash Chord) ประกอบด้วยคอร์ด Badd9 – Badd9/A – Badd9/G# – Badd9/F# และเบสบรรเลงแบบ Improvisation ด้วยวลีสั้นลักษณะทำนองเพลง

4. เพลงมังกีวอลองได

4.1 คีตลักษณ์ กำหนดคีตลักษณ์แบบเอกบท A ประโยค a1 จำนวน 4 ห้อง ประโยค a2 จำนวน 3 ห้อง ประโยค b1/ b2 ประโยคละ 4 ห้อง บนบันไดเสียง Eb เมเจอร์เพนทาทอนิก กุญแจเสียง Eb เมเจอร์ กำหนดอัตราจังหวะ 2/4 และกำหนดท่อน Interlude บนกุญแจเสียง A อัตราจังหวะ 7/8 ความยาวบทเพลง 1.20 นาทีความเร็วเพลง 72

4.2 ทำนองเพลง กำหนดทำนองแบบซีเควนซ์ 2 ประโยค บนบันไดเสียง Eb เมเจอร์ ประโยค a1/ a2 โน้ตทำนองเหมือนกันทั้ง 2 ประโยค ประโยค b1/ b2 โน้ตทำนองเหมือนกันทั้ง 2 ประโยค ประโยค

4.3 จังหวะกลอง กำหนดจังหวะกลองชุด 3 รูปแบบ บนประโยค a1, a2, b1, b2 1 รูปแบบท่อน Interlude 1 รูปแบบ และ ท่อน Outro 1 รูปแบบ กำหนดจังหวะกลองสก็วอลบรรเลงบนประโยค a1, a2, b1, b2

4.4 ท่อน Interlude กำหนดอัตราจังหวะ 7/8 กำหนดการเคลื่อนคอร์ด 2 รูปแบบ ดังนี้

4.4.1 กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ I – iii บนกุญแจเสียง A เมเจอร์ ประกอบด้วยคอร์ด Amaj7#11 – C#add9 (no 3rd)

4.4.2 กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ IV – V - i บนกุญแจเสียง Eb ไมเนอร์ ประกอบด้วยคอร์ด G#sus4 – Bb11 – Ebm^(add9) (no 3rd)

4.5 ประโยค a1/ a 2 และ ประโยค b1/ b2 กำหนดทำนองบรรเลงร่วมกับกลองสก็วล์และเบสบรรเลง.โดยใช้แนวคิดการบรรเลงบนคอร์ด Ebm บันไดเสียง Eb ไมเนอร์ เพนทาทอนิก

5. เพลงกั๊กกา

5.1 คีตลักษณ์ กำหนดคีตลักษณ์แบบทวิบท AB บรรเลงทำนองเพลงบนท่อน Verse และท่อน Chorus กำหนดอัตราจังหวะ 2/2 ความเร็วบทเพลง 69 บรรเลงแบบความเร็วทบ 1 เท่าตัว (Double time) ความยาวบทเพลง 1.04 นาที

5.2 ทำนองเพลง กำหนดทำนองเพลงบนบันไดเสียง Eb เมเจอร์เพนทาทอนิก กุญแจเสียง Eb เมเจอร์ ท่อน Verse กำหนดทำนอง 2 ประโยค ประกอบด้วยประโยค a1/ a2 ๓ และ 4 ห้อง โน้ตทำนองเหมือนกันทั้ง 2 ประโยค ท่อน Chorus กำหนดทำนอง 1 ประโยคแบบซีควเन्ซ์ และท่อน Chorus กำหนดทำนอง 2 ประโยค ประกอบด้วยประโยค b1/ b2 ประโยคละ 4 ห้อง โน้ตทำนองเหมือนกันทั้ง 2 ประโยค

5.3 จังหวะกลอง กำหนดจังหวะกลองชุด 3 รูปแบบ บนท่อน Overture/ ท่อน Outro 1 ท่อน Verse 1 และท่อน Solo ท่อนละ 1 รูปแบบ กำหนดรูปแบบจังหวะกลอง สก็วล์เพลงกั๊กกา 1 รูปแบบ

5.4 ท่อน Overture (โหมโรง) กำหนดแนวคิดโดยบรรเลงลักษณะโหมโรงความยาว 4 ห้อง บนคอร์ด V ได้แก่คอร์ด Bb11

5.5 ท่อน Introduction กำหนดให้กีตาร์บรรเลงสับคอร์ดร่วมกับเบสบรรเลงโน้ตพื้นต้นเป็นหลัก โดยกำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ I – vi – ii – V ประกอบด้วยคอร์ด Eb6 – Cm7 – Fm7 – Bb13 จำนวน 4 ชุด

5.6 ท่อน Verse กำหนดทำนองบรรเลงพร้อมวงดนตรี กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ I – vi – ii – V ประกอบด้วยคอร์ด Eb^{6/9} – Cm7 – Fm7 – Bb13

5.7 ท่อน Chorus กำหนดการเคลื่อนคอร์ดแบบ ii – III – V/ii – ii – V – I ประกอบด้วยคอร์ด Fm7 - คอร์ด G7^(alt) – Fm7 – Bb13 – Eb^{6/9}

5.8 ท่อน Solo กำหนดให้เปียโนและกีตาร์บรรเลง Improvisation บนชุดการเคลื่อนคอร์ดแบบเดียวกับท่อน Verse และท่อน Chorus 3.8 ท่อน Outro บรรเลงแบบเดียวกับท่อน Overture และเพิ่มท่อน Traditional โดยบรรเลงแบบดนตรีพื้นบ้านกันตรึมด้วยเครื่องดนตรีชุดรวีบรรเลงทำนองและกลองสก็วล์ บรรเลงจังหวะประกอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอักษรสราญ

สังคมและวัฒนธรรมอีสานใต้ในบริบทอักษรสราญ คือการนำเสนอ คุณค่า ความหมายและวิถีชีวิต ของกลุ่มชนอีสานใต้ ผ่านบทเพลงประกอบการแสดงระบำอักษรสราญทั้ง 5 บทเพลง ปรากฏให้เห็นถึงการหลอมรวมวัฒนธรรมทางดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมเขมรเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการดำรงชีพ ขนบธรรมเนียมและประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับผี ความเชื่อทางศาสนา สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของ บรอนิสลอฟ มาลินอฟสกี (อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2544) เกี่ยวกับความต้องการทางด้านพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ และหน้าที่หลักของวัฒนธรรมคือการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์

บทเพลงทั้ง 5 บทเพลง เป็นบทเพลงที่ปรากฏในสังคมอีสานใต้มานานเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางจิตใจและหล่อหลอม คนในสังคมให้มีความสามัคคี มีคุณธรรม ยึดมั่นในสิ่งดีงามร่วมกัน และสามารถปรับเปลี่ยนผ่าน ยุคสมัยต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับแนวคิดด้านวัฒนธรรมของ สุรพล สุวรรณ (2560) ในประเด็นวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากผลของกิจกรรม ซึ่งมนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามเหมาะสม และยังสอดคล้องแนวคิดด้านวัฒนธรรมของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2558) ประเด็นวิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น ระบบความรู้ ความคิด และ ความเชื่อ ที่มีการยอมรับปฏิบัติกันมา มีการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

บทเพลงอักษรสราญ เป็นเพลงกันตรึมที่ถูกนำมาปรับใช้กับการแสดงระบำชุดอักษรสราญ ที่ถูกร้อยเรียงขึ้นใหม่จนได้รับความนิยมและถูกนำไปบรรเลงขับร้องครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา มีเจริญ (2557) เรื่อง วงกันตรึมคณะน้ำผึ้งเมืองสุรินทร์: การปรับปรุงและบทบาทหน้าที่ ประเด็นการปรับตัวเข้ากับยุคสมัยจนเป็นที่นิยมของแฟนเพลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิจิตร เรืองเดช และคณะ (2550) เรื่อง การละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านชาวไทยเขมรในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ ประเด็นบทบาทหน้าที่ทางด้านพิธีกรรมและการประยุกต์บทบาทหน้าที่ตามยุคสมัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อร่าม มุลาสินท์และคณะ (2560) เรื่อง การศึกษาเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ประเด็นคุณค่าเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรพบว่า มีบทบาททางสังคมหลายมิติและส่งผลดีต่อชุมชนด้านประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา

2. การสร้างสรรค์บทเพลงชุดอักษรสราญบนเสียงแจ๊สผสมกลิ่นอาย

2.1 การสร้างสรรค์บทเพลงชุดอักษรสราญฯ เป็นการสร้างสรรค์ดนตรีขึ้นใหม่รูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย ที่ผู้วิจัยต้องการสื่อสารความงามของดนตรีทั้งสองรูปแบบให้ผสมผสานเข้า

ด้วยกันอย่างกลมกลืน มีความไพเราะ ภายใต้การเรียบเรียงเสียงประสานที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น และสร้างความแตกต่างจากรูปแบบดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถเข้าถึงบทเพลงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์ขึ้นได้ง่ายโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางศาสตร์ดนตรีตะวันตกและดนตรีแจ๊ส สอดคล้องกับแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ของ สงัด ภูเขทอง (2532) ประเด็นการสื่อสารความงามอยู่ที่ใจของคน หรือว่าทั้งอยู่ในใจของผู้รับรู้ และในสิ่งที่เขารับรู้ มาตรฐานสำหรับวัดความสวยงามมีหรือไม่ ถ้ามีควรจะเป็นอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดการสร้างสรรคจากองค์ประกอบการสร้างสรรคหลายมิติ สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรคทางดนตรีของ เพียร์ซและวิกินส์ (Pearce, M., Wiggins, G. 2002). ในประเด็น 1) ข้อจำกัดภายใน ได้แก่ ข้อจำกัดด้านช่วงเสียงของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ข้อจำกัดทางด้านบริหารจัดการด้านช่วงเวลาที่นักดนตรีสะดวกและด้านระยะเวลาที่ใช้ในการบันทึกเสียง 2) การนำเสนอหลายมิติ ได้แก่ ผู้วิจัยนำเสนอบทเพลงสร้างสรรค์ทั้ง 5 บทเพลงด้วยรูปแบบลีลาทางดนตรีที่หลากหลายต่างกันอย่างชัดเจน 3) กลยุทธ์การวิเคราะห์ ได้แก่ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลทางดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์บทเพลงสร้างสรรค์ขึ้น 4) การรับรู้และการประพันธ์เพลง ได้แก่ ผู้วิจัยได้นำบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ในส่วนของทำนอง กระสวนจังหวะ และคีตลักษณ์ มาพัฒนาขึ้นใหม่ด้วยกลไกทางการประพันธ์เพลง ประกอบด้วย การแปรกระสวนจังหวะหลายรูปแบบ และการเปลี่ยนท่วงทำนองเสียงภายในบทเพลง เพื่อสร้างความน่าสนใจแก่ผู้ฟัง 5) ความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้เปลี่ยนแปลงกลไกการประพันธ์เพลงซ้ำ ๆ กันจากบทเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ให้เป็นรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัยที่แตกต่างกันทั้ง 5 บทเพลง และสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรคศิลป์ของ ฌองค็องตี ปิแอร์ (2563) ประเด็นหลักมิตการสร้างสรรค และหลักวิพิธลักษณะการสร้างสรรค หลักคิดทั้งสองมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกันระหว่างมุมมองที่มีทิศทางมุ่งไปให้เกิดมีขึ้นกับคุณลักษณะเฉพาะที่มีความหลากหลาย

2.3 ทำนองเพลงทั้ง 5 บทเพลงมีความสอดคล้องทฤษฎีดนตรีตะวันตกละทฤษฎีดนตรีแจ๊ส ดังนี้

2.3.1 ปรากฏโน้ตทำนองบนบันไดเสียงแบบเพนทาโทนิคทั้งเมเจอร์และไมเนอร์

2.3.2 ท่วงทำนองและบันไดเสียงมีการเปลี่ยนแปลงไปมาทั้งในส่วนของการทำนองเพลง และในส่วนของการเรียบเรียงเสียงประสานรูปแบบเคเดนซ์

2.3.3 การบรรเลงกลองสก็วอลเป็นการบรรเลงกระสวนจังหวะที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนจังหวะทำนองเพลงขณะกำลังบรรเลงอย่างเด่นชัด ลักษณะลือไปกับทำนองอย่างสอดคล้องกันตลอดทั้งบทเพลง

2.3.4 บทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นนี้มีลักษณะพื้นผิวดนตรี ดังนี้

1) มอโนโฟนี ในบทเพลงแห่หอมและบทเพลงกั๊กกาท่อน Traditional

2) พอลิฟอนี ปรากฏในท่อน Introduction ของบทเพลงมังกีวลจองได

3) ฮอโมฟอนี ปรากฏในท่อน Verse ท่อน pre-Chorus ท่อน Chorus และท่อน Solo ของทั้ง 5 บทเพลง และปรากฏในท่อนในท่อน Introduction ของบทเพลงแห่หอม

2.3.5 คีตลักษณ์ของทำนองเพลงและกระสวนจังหวะดนตรีกันตรึม สามารถเข้ากันได้กับดนตรีแจ๊สได้อย่างกลมกลืน

2.4 นักดนตรีพื้นบ้านอีสานได้สามารถปรับตัวบรรเลงบทเพลงสร้างสรรค์ร่วมกับนักดนตรีแจ๊สได้อย่างกลมกลืนเนื่องจากได้ปรับปรุงเสียงให้ตรงกับมาตรฐานดนตรีสากลแล้ว และเป็นนักดนตรีที่มีความคุ้นเคยและมีความรู้ทางทฤษฎีดนตรีตะวันตกเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้วิจัยต้องบริหารจัดการกระบวนการทำวิจัยสร้างสรรค์ระหว่างสถานการณ์ไม่ปกติจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อกำหนดระยะเวลาการทำวิจัยสร้างสรรค์

2. ผู้วิจัยต้องบริหารจัดการงบประมาณการสร้างสรรค์ผลงานเพลงให้เหมาะสม เนื่องจากค่าใช้จ่ายการสร้างสรรค์ผลงานเพลงโดยใช้นักดนตรีบรรเลงจริงทั้งหมดรวมถึงค่าห้องบันทึกเสียงและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบวนการนี้ค่อนข้างสูง

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสร้างสรุปรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัยจากบทเพลงพื้นบ้านอีสานได้บทเพลงอื่น ๆ
2. ควรนำดนตรีพื้นบ้านในภูมิภาคอื่น ๆ มาทำวิจัยสร้างสรรค์สรุปรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัยในลักษณะงานวิจัยสร้างสรรค์ชิ้นนี้
3. ควรนำดนตรีพื้นบ้านอีสานได้มาทำวิจัยสร้างสรรค์สรุปรูปแบบดนตรีแจ๊สบิ๊กแบนด์และสรุปรูปแบบดนตรีแจ๊สออร์เคสตรา
4. ควรนำบทเพลงสร้างสรรค์ชิ้นนี้ออกเป็นบทเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติรวมวงขนาดเล็กและวงดนตรีขนาดใหญ่ สำหรับการศึกษาดนตรีทุกระดับตามความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กวี ครอบแก้ว. (2547). การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับดนตรีแจ๊สและป๊อปปูลาร์. กำแพงเพชร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ณรงค์ชัย ปิฎกรัช. (2563). ทฤษฎีเพื่อการวิจัยและสารัตถบทดนตรี. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2543). ทฤษฎีดนตรี. (พิมพ์ครั้งที่ 2) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เด่น อยู่ประเสริฐ. (2554). การประพันธ์ดนตรีแจ๊ส. วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เพชร ตุมกระวิล. (2548). ระบายแมร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภูมิจิตร เรืองเดช และคณะ. (2550). การละเล่นกันตรึม เพลงพื้นบ้านชาวไทยเขมรในจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). มนุษย์กับวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตติยา มีเจริญ. (2557). วงกันตรึม คณะนำฝั่งสุรินทร์ : การปรับปรุงและบทบาทหน้าที่. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย. (2562). ระบายศรีสวายะ. สุโขทัย: วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย.
- วิบูลย์ ตระกูลฮั่น. (2561). ทฤษฎีดนตรีตะวันตก. กรุงเทพฯ.
- วิบูลย์ ตระกูลฮั่น. (2564). การประสานเสียงไดอะทอนิก. ปทุมธานี.
- สุรพล สุวรรณ. (2560). มรดกทางวัฒนธรรม : สำนักดนตรีไทยบ้านพาทย์โกสัล. กองส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2558). โสวัฒนธรรมอีสานในงานวิจัย. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ.
- อุไร นาลิวันรัตน์. (2522). นางอัปสรในวรรณคดีสันสกฤต. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อร่าม มุลาสินทร์, เบญจวรรณ วงษาดี, และคณินันต์ ไสยโสภณ. (2560). การศึกษาเพลงกันตรึม ประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 19(2), 9-20.
- สมบัติ เวชกามา. (2549). ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส. อุดรดิตถ์: โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาส ฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- Pearce, M., Wiggins, A. (2002). Aspects of a Cognitive Theory of Creativity in Musical Composition. Proceedings of the ECAI'02 Workshop on Creative Systems. IUFM.

บุคลากรกรม

นายโฆษิต ตีสม. (2564, 12 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย อธิกร คามาโช [การบันทึกเสียง].

ผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์.

นางสำรวม ตีสม. (2564, 12 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย อธิกร คามาโช [การบันทึกเสียง].

ผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์

นายอดิศักดิ์ ชมดี. (2564, 12 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย อธิกร คามาโช [การบันทึกเสียง].

ผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์.

พระครูปลัดวิสันต์ สิริปัญญา. (2564, 12 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย อธิกร คามาโช

[การบันทึกเสียง]. ผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.

การศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้
แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน
ด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พัก
สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

The Study of Efficiency towards English Innovation
and Guidebook Based on Communicative Approach
for Working Preparation about Hospitality Industry
Concerning Hotel and Accommodation Services in
ASEAN Community for Maehongson Community
College Students

ภัทรกมล รักสวน¹

Pattaragamol Ruksuan

วันที่ส่งบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2565, วันที่แก้ไขบทความ: 27 มิถุนายน 2565,

วันที่ตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก และเพื่อเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พักในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน หน่วยจัดการศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ดำเนินการทดลองกลุ่มเดียว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยคู่มือและนวัตกรรม ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน คู่มือประกอบการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคู่มือและนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 87.0/49.67 เนื่องจากนักศึกษามีพื้นฐานการศึกษาจากการศึกษานอกระบบ ทักษะการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย ในขณะที่การอบรมมีการทำกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อีเมล patta_29@yahoo.com

Department of English, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat
University, E-mail patta_29@yahoo.com

การภาษาอังกฤษ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานประกอบการจริงจึงทำให้นักศึกษามีสามารถฟังและพูดภาษาอังกฤษในการทำงานในอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและที่พัก ทักษะการฟังและการพูดจึงมีพัฒนาการมากกว่าทักษะการอ่านและการเขียน โดยจะเห็นได้จากผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) มีค่าเฉลี่ย 13.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.06 ผลการทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) มีค่าเฉลี่ย 19.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.40 โดยที่นักศึกษาร้อยละ 90 มีผลคะแนนเพิ่มขึ้น นักศึกษาร้อยละ 10 มีผลคะแนนเท่าเดิม และไม่มีนักศึกษาที่มีผลการทดสอบหลังเรียนลดลง

คำสำคัญ: คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษ แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พัก นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

ABSTRACT

The purposes of this research were to find out the efficiency of English innovation and guidebook for working preparation about hospitality industry concerning hotel and accommodation services and to increase English skills when working in hotels in ASEAN Community for Maehongson Community College students. The population was 30 students enrolled in the year 2017 at Mae Sariang Campus, Maehongson Community College. The experiment followed the one group pretest posttest design. The experimental instruments consisted of English innovation and guidebook created, including pretest, posttest, computer assisted instruction program and its guidebook, and English workbook and its guidebook. The data obtained were analyzed by mean and standard deviation. The innovation and guidebook's efficiency (E1/E2) was 87.0/49.67. This might result from their non-formal educational backgrounds. English reading and writing skills were relatively low while the training with listening, speaking activities, and hands-on learning experiences in the workplaces encouraged English listening and speaking skills. Therefore, listening and speaking skills are more developed than reading and writing skills. This could be seen from the result of pretesting with mean 13.80 and standard deviation 4.06. The posttest results had a mean of 19.86 and standard deviation of 4.40. 90% of students had increasing results. 10% of students had the same results as their pretests. There is no student had decreasing results.

KEYWORDS: English innovation and guidebook, communicative approach English innovation and guidebook communicative approach working about hospitality concerning hotel and accommodation services maehongson community college

บทนำ

ปัจจุบันอาเซียนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนไทย จากกฎบัตรอาเซียน ข้อ 34 ที่บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English” “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (Association of Southeast Asian Nations, ม.ป.ป.) ดังนั้นทุกคนที่อยู่ในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งคนไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน การศึกษา การท่องเที่ยว และการลงทุนในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้กฎบัตรอาเซียนยังมีความมุ่งประสงค์ในการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในภูมิภาคนี้อีกด้วย จึงมีการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 เมื่อ 7 ตุลาคม 2546 ที่บาหลี อินโดนีเซีย ได้กำหนดจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements: MRAs) เกี่ยวกับคุณสมบัติของวิชาชีพหลัก แรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี และในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2555 ได้มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน (MRA on Tourism Professionals) เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานสำหรับ 32 ตำแหน่งงานใน 2 สาขาวิชาชีพคือ สาขาที่พักและสาขาการเดินทางการเตรียมการรองรับด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (Foreign Tourism Professional) จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556, อ้างถึงใน ถวัลย์ มาตจรัส และธรรมณ สมชนะ, 2556) เปิดเผยผลการวิจัยโครงการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและการพัฒนากำลังคนว่า ผลการศึกษาในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา พบว่า ศักยภาพและความพร้อมของไทยอยู่ในระดับ “กลาง ๆ” เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน และในจำนวน 48 ประเทศในทวีปเอเชีย ทักษะภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในอันดับที่ 43

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรไทยยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น เพราะการที่แรงงานไทยมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษสูงขึ้น ไม่เพียงแต่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับแรงงานจากชาติอาเซียนอื่นท่ามกลางการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และพบว่า การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นวิธีการที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ โดยการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นวิธีการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้โดยเฉพาอย่างยิ่ง การใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียนเป็นหลัก มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ การทำความเข้าใจ การจดจำ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ได้

เทลเลอร์ (Tyler, 1983 อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ, 2555) กล่าวว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารคือการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับภาษาที่จะเรียน นั่นคือ การเรียนรู้ภาษาด้วยการใช้ภาษา มากกว่าการเรียนรู้ภาษาด้วยการศึกษารูปแบบของภาษา

ครัชเชน และเทอเรล (Krashen and Terrell, 1983 อ้างถึงใน โสภนา บัวศรี, 2562) เสนอว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลทางภาษาที่สามารถเข้าใจให้ได้มากที่สุด การเรียนควรมีการแก้คำผิดให้น้อยที่สุด เพื่อที่การสื่อสารจะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง และในชั้นเรียนควรให้ผู้เรียนทำเฉพาะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสื่อสาร ส่วนการฝึกกรูปร่างภาษานั้นควรให้ผู้เรียนไปฝึกนอกชั้นเรียนจากแบบฝึกหัดที่เตรียมไว้

การจัดการอบรม หรือการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นหลักสำคัญ คือ 1) การให้ผู้เรียนเรียนรู้ว่ากำลังทำอะไร เพื่ออะไร ผู้สอนต้องบอกให้ผู้เรียนทราบถึงความมุ่งหมายของการเรียนและการฝึกใช้ภาษา เพื่อให้การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน 2) การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจะต้องใช้ทักษะหลายทักษะรวมกัน ผู้เรียนควรจะได้ฝึกฝนและใช้ภาษาในภาพรวม เพราะการสอนภาษาโดยแยกเป็นส่วนๆ ไม่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีเท่ากับการสอนในลักษณะบูรณาการในชีวิตประจำวัน 3) ผู้เรียนต้องได้ทำกิจกรรมการใช้ภาษาที่มีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด 4) ผู้เรียนต้องฝึกการใช้ภาษามาก ๆ โดยจัดให้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ 5) ผู้เรียนต้องไม่กลัวว่าจะใช้ภาษาผิด แนวการเรียนการสอนภาษา เพื่อการสื่อสารให้ความสำคัญกับการใช้ภาษา (Use) มากกว่าวิธีใช้ภาษา (Usage) นอกจากนี้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรให้ความสำคัญในเรื่องความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) เป็นอันดับแรก ส่วนความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) ก็ควรคำนึงถึงด้วยเช่นกัน

ในกระบวนการอบรม หรือการจัดการเรียนการสอนจึงประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ในขั้นนี้ผู้สอนจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่ โดยจะมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้รับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป ขั้นตอนการปฏิบัติ (Practice) ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่จะเพิ่งเรียนรู้ใหม่จากการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกควบคุมหรือชี้นำ (Controlled Practice/Directed Activities) โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึก ไปสู่การฝึกแบบค่อย ๆ ปล่อยให้ทำเองมากขึ้น ในการฝึกนั้นผู้สอนจะเริ่มการฝึกปากเปล่า (Oral) ซึ่งเป็นการพูดแบบง่าย ๆ ก่อน จนได้รูปแบบภาษา แล้วค่อยเปลี่ยนสถานการณ์เพื่อฝึกการใช้โครงสร้างประโยคตามเนื้อหาที่ต้องการ นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย แต่ไม่ควรใช้เวลามากนัก ต่อจากนั้นจึงฝึกด้วยการเขียน (Written) เพื่อเป็นการฝึกความแม่นยำในการใช้ และขั้นตอนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ถือเป็นขั้นที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนการถ่ายโอนการเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์ในชั้นเรียนไปสู่การนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน นอกจากนี้การนำสื่อมาใช้ในการบวนการอบรม เช่น คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษ ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายและรูปแบบภาษามากยิ่งขึ้น

ขวลิต แซ่ทอง (ม.ป.ป.) อธิบายว่าสื่อมีความสำคัญและสนับสนุนการเรียนการสอนเพราะ

- 1) ส่งเสริมให้คุณภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น
- 2) เพิ่มปริมาณการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้
- 3) กระตุ้นความสนใจ สร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน
- 4) ทำให้เกิดการจำได้

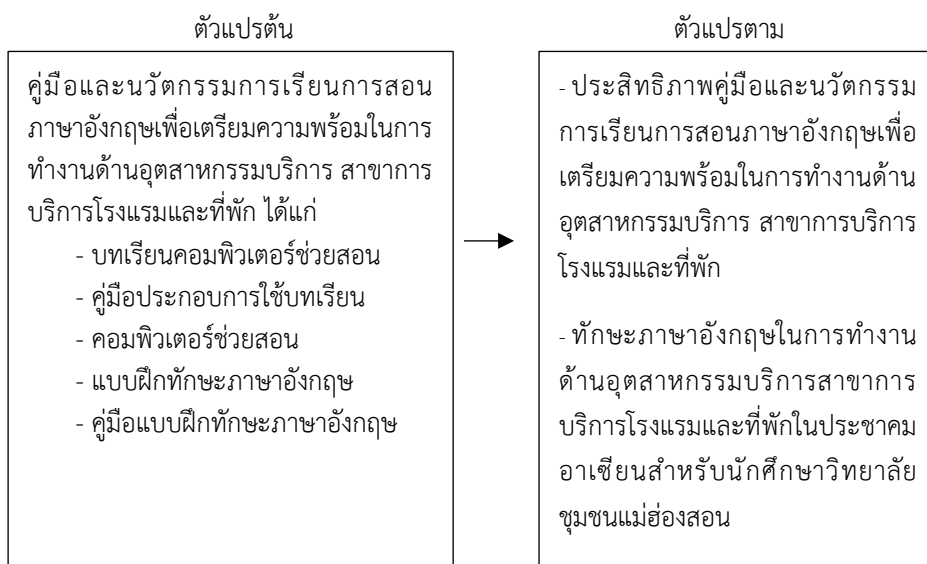
รวดเร็วยิ่งขึ้น 5) ส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหา 6) ทำให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบาก เช่น ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้ดูเร็วขึ้นหรือทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลงหรือทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายใหญ่ขึ้น นำอดีตมาให้ศึกษาได้ และนำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลืบล้มมาศึกษาได้ 7) ทำให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น

จากแนวความคิดของการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และการนำสื่อมาใช้ในการจัดอบรมและการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาโรงแรมและที่พัก ในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน” เพื่อเพิ่มทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก
2. เพื่อเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พักในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนจำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งเป็นนักศึกษาทั้งหมดของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน หน่วยจัดการศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผู้เรียนเป็นประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง ส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ กะเหรี่ยง ลีซอ ไทใหญ่ และลัวะ มีพื้นฐานความรู้จากการศึกษานอกระบบ และขาดความต่อเนื่องทางการศึกษา เนื่องจากต้องช่วยเหลือครอบครัวประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ทำให้ความรู้และทักษะภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเนื้อหาภาษาอังกฤษด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก ประกอบด้วย 1) Making a Reservation 2) Checking-in 3) Ordering Food และ 4) Dealing with Restaurant Problems มีการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรงแรม คำศัพท์ ส่วนวน โครงสร้าง และฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรม เช่น Building Knowledge, Vocabulary, Building Language, Model Dialogue, Listening Activity, Writing Activity, Speaking Activity เน้นการฝึกใช้ภาษาโดยการจัดกิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม และมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานประกอบการจริง

1. ศึกษาข้อมูลแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมบริการ ในประชาคมอาเซียน ตามข้อตกลง MRAs วิชาชีพการท่องเที่ยวที่สามารถย้ายไปทำงานอย่างเสรี ในประชาคมอาเซียน แล้วจัดทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนนำไปสร้างคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษ

2. เก็บข้อมูลแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์จากผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน หน่วยจัดการศึกษาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อาจารย์ประจำหน่วยจัดการศึกษา อาจารย์ผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ และผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมบริการ (กระบวนกรมีส่วนร่วมของชุมชน) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3. ผลิตคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษ ได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) คู่มือประกอบการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ 4) คู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และ 5) แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4. จัดสอนนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนที่เข้าร่วมโครงการโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน แล้วจัดอบรมโดยใช้คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษจำนวน 25 ชั่วโมง โดยมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานประกอบการจริง จากนั้นจัดสอนนักศึกษาโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

5. เผยแพร่คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษไปยังวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน (การคืนข้อมูลให้กับชุมชน) และวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล

ผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรม และที่พักในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน มีผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ 1) แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน 2) คู่มือประกอบการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 4) คู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และ 5) แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ

ซึ่งเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษประกอบด้วย เนื้อหาหลักจำนวน 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) Making a Reservation 2) Checking-in 3) Ordering Food และ 4) Dealing with Restaurant Problems มีการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรงแรม คำศัพท์สำนวน โครงสร้าง และฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรม เช่น Building Knowledge, Vocabulary, Building Language, Model Dialogue, Listening Activity, Writing Activity, Speaking Activity เน้นการฝึกใช้ภาษาโดยการจัดกิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม และมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานประกอบการจริง ซึ่งเนื้อหา มีความสอดคล้องการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรมบริการในประชาคมอาเซียน ตามข้อตกลง MRAs วิชาชีพการท่องเที่ยวที่สามารถย้ายไปทำงานอย่างเสรีในประชาคมอาเซียน และข้อมูลประเด็นสาระสำคัญในการให้ความรู้ภาษาอังกฤษที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน อาจารย์ประจำหน่วยจัดการศึกษา อาจารย์ผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ และผู้ประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมบริการ

ในการสร้างนวัตกรรมได้ดำเนินการหาประสิทธิภาพของคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสรุปผลคะแนนระหว่างการเรียนรู้จำนวน 4 บท และผลคะแนนหลังการเรียนรู้

รายการ	ผลการสอบระหว่างเรียน				รวม	ผลการสอบหลังเรียน
	1	2	3	4		
คะแนนเต็ม (ระบุ)	10	10	10	10	40	40
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	30	30	30	30		
คะแนนรวมทุกคน	256	259	262	269	1,044	596
คะแนนเฉลี่ย	8.52	8.62	8.72	8.95	34.80	19.87
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	85.17	86.17	87.17	89.50	87.00	49.67
E1/E2	87.00					49.67

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่จัดไว้จากการทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน E1 เท่ากับ 87.0 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียนหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนการสอน) คิดเป็นอัตราส่วนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน E2 เท่ากับ 49.67 ดังนั้นค่าประสิทธิภาพของนวัตกรรม (E1/E2) เท่ากับ 87.0/49.67

2. การเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พักในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน พบว่า การใช้คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสามารถเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พักในประชาคมอาเซียนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการทดสอบจากแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	VAR00001	13.8000	30	4.06329	.74185
	VAR00002	19.8667	30	4.40793	.80478

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นค่าเฉลี่ยการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 13.80 และมี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.06 ค่าเฉลี่ยผลการทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) 19.86 และมี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 4.40 จากผลการทดสอบพบว่านักศึกษาทุกคนมีผลคะแนนในการทำแบบทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการเปรียบเทียบผลการทดสอบจากแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	VAR00001 - VAR00002	-6.06667	4.71924	.86161	-7.82886	-4.30447	-7.041	29	.000

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test ซึ่งค่า $t = -7.041$ $df = 29$ และ $Sig = 0.00$ (2-tailed) แต่เมื่อทดสอบทางเดียว ค่า $Sig = 0.000/2 = 0.000$ (1-tailed)

ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ก่อนและหลังการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นในการอภิปรายดังรายละเอียดต่อไปนี้ ก่อนการดำเนินการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความรู้และความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย เนื่องจากการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาขาดความต่อเนื่อง เพราะนักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา และนักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาจากการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้นักศึกษาต้องทำงานทำให้ขาดการทบทวนและฝึกฝนทักษะภาษา รวมถึงรายวิชาอื่น ๆ อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้านภาษาเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ

การเลือกเนื้อหา จึงคำนึงถึงความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพด้านการบริการโรงแรมและที่พัก โดยมีการสอบถามเนื้อหาที่จำเป็นในการปฏิบัติงานโรงแรมจากผู้ประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก เรียงลำดับความยากง่าย และให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงานด้านการโรงแรม

ในระหว่างการดำเนินการวิจัยพบว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำให้ข้อมูลทางด้านเนื้อหา กำกับติดตาม ให้คำแนะนำการดำเนินกิจกรรม นวัตกรรมที่ใช้มีส่วนช่วยในการดึงดูดความสนใจ เอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อคอมพิวเตอร์เอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษทำให้ผู้สอนรู้พัฒนาการของนักศึกษา แสดงถึงความเข้าใจหรือความไม่เข้าใจในเนื้อหาที่กำหนดให้เรียน นักศึกษาได้รู้ความสามารถของตนเอง และสามารถทบทวนเนื้อหาจากการทำแบบฝึกทักษะ กิจกรรมที่เน้นทักษะการฟังและการพูด สนับสนุนให้เกิดความกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองในการโต้ตอบ และการแสดงความคิดเห็น

นอกจากนี้ การให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากสถานประกอบการจริงทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ ในสถานการณ์จริง

อย่างไรก็ตามในการดำเนินการวิจัยพบปัญหาจากสภาพแวดล้อมในการเรียนซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เช่น การไม่มีห้องเรียนประจำ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสาร 6 ประการของ นูแนน (Nunan, 1989, อ้างถึงใน รพีพรรณ สุฐาปณกุล และวิสาข์ จิตวิตร์, 2559) ได้ เป้าหมายตัวบ่อนทางภาษา กิจกรรมที่สอดคล้องกับตัวบ่อนทางภาษา บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน และการจัดสภาพชั้นเรียน ซึ่งหากองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

หลังการดำเนินการวิจัย พบว่าผู้เรียนมีความรู้และความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ประการแรกการจัดการอบรมมีนวัตกรรม การสอน และรูปแบบกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการสาขาการบริการโรงแรมและที่พัก ประการที่สอง ในการจัดการอบรมมีการกำหนดองค์ประกอบเพื่อให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษาให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับ

การปฏิบัติงานด้านการโรงแรม มีสื่อการสอนที่ผู้เรียนสามารถสังเกตเห็นและใช้ได้ มีกิจกรรมหรือสิ่งที่ผู้เรียนและผู้สอนต้องใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสาร รวมทั้งมีการจัดประสบการณ์ในการทำงานด้านการโรงแรมในสถานประกอบการจริง

จากการผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาประสิทธิภาพคู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พักในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน” ได้สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน คู่มือประกอบการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ

ในการสร้างนวัตกรรมมีการรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก เพื่อให้ได้ประเด็นในการสร้างเนื้อหาที่จำเป็นในการจัดอบรมให้ความรู้ภาษาอังกฤษแก่นักศึกษา หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมอาทิ การวิเคราะห์ค่า Index of Objective Congruence (IOC) ของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน คู่มือประกอบการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ พบว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก และมีการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมโดยใช้เกณฑ์ E1/E2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้คือ E1/E2 เท่ากับ 60/60 เนื่องจากข้อจำกัดของผู้เรียน ได้แก่ สมรรถภาพของผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตามเมื่อทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม (E1/E2) พบว่าค่าประสิทธิภาพของนวัตกรรม เท่ากับ 87.0/49.67

ค่าประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่จัดไว้จากการทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมการเรียนระหว่างเรียน E1 เท่ากับ 87.0 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (60/60) เป็นผลมาจากการสอนที่ใช้คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเน้นการฝึกใช้ภาษาโดยการจัดกิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม ทำให้การทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สนุกกับการเรียนการทำกิจกรรม นอกจากนี้ กิจกรรมการใช้ภาษามีลักษณะเหมือนการสื่อสารภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพ ด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พัก

ในขณะที่ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียนหลังการเรียนด้วยชุดการเรียนการสอน) คิดเป็นอัตราส่วนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน E2 เท่ากับ 49.67 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (60/60) น่าจะเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ประการแรก ช่วงเวลาในการจัดอบรมมีระยะเวลาจำกัด แม้จะใช้จำนวนชั่วโมงในการอบรมมากคือ 25 ชั่วโมง แต่ก็จัดอบรมในระยะเวลา 5 วัน ซึ่งอาจส่งผลต่อความรู้ความจำ และความเข้าใจของนักศึกษา ประการที่สอง ความรู้เดิมของนักศึกษาน้อย จะเห็นได้จากการที่มีนักศึกษาที่มีผลการทดสอบก่อนเรียนมีผลคะแนนมากกว่าครึ่งเพียง 3 คนเท่านั้น ผลคะแนนต่ำที่สุดคือ 6 คะแนนจากคะแนนเต็ม 40 ส่วนผลการทดสอบหลังเรียน นักศึกษาร้อยละ 90 มีผลคะแนนเพิ่มขึ้น นักศึกษาร้อยละ 10 มีผลคะแนนเท่าเดิม โดยไม่มีนักศึกษา

ที่มีผลการทดสอบหลังเรียนลดลง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E2 เท่ากับ 49.67 ซึ่งแสดง ผลที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลจากการวิจัยสามารถเพิ่มทักษะภาษาอังกฤษในการทำงานด้านอุตสาหกรรมบริการ สาขาการบริการโรงแรมและที่พักในประชาคมอาเซียนสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ผลการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) มีค่าเฉลี่ย 13.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.06 ผลการทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) มีค่าเฉลี่ย 19.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.40 ซึ่งนักเรียนทุกคนมีผลการทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้น โดยที่นักศึกษาร้อยละ 90 มีผลคะแนนเพิ่มขึ้น นักศึกษาร้อยละ 10 มีผลคะแนนเท่าเดิม และไม่มีนักศึกษาที่มีผลการทดสอบหลังเรียนลดลง

จากผลการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ประการแรก การใช้คู่มือและนวัตกรรมภาษาอังกฤษ ที่ใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีขั้นตอนการสอนจำนวน 3 ขั้นตอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนฝึกฝนทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ ขั้นตอนในขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป ขั้นการปฏิบัติ (Practice) นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่จะพึงเรียนรู้ใหม่จากการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกควบคุมหรือชี้แนะ (Controlled Practice/Directed Activities) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึก ไปสู่การฝึกที่แบบค่อย ๆ ปล่อยให้ทำเองมากขึ้น ในการฝึกนั้น ครูจะเริ่มการฝึกปากเปล่า (Oral) ซึ่งเป็นการพูดแบบง่าย ๆ ก่อน จนได้รูปแบบภาษา แล้วค่อยเปลี่ยนสถานการณ์ที่ล้วนแต่สร้างขึ้นภายในห้องเรียนทั้งนั้น เพื่อฝึกการใช้โครงสร้างประโยคตามบทเรียน นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) เป็นการฝึกใช้ภาษานอกชั้นเรียน

ประการที่สอง การใช้คู่มือและนวัตกรรม ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คู่มือประกอบการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และคู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ เป็นส่วนช่วยเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ สนับสนุนการเรียนรู้ เกิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) นอกจากนี้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) (ทิตนา แหมมณี, 2548)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา และวางแผนการจัดการศึกษาภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนที่มีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบท เพื่อให้สามารถต่อยอดในการประกอบอาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา

2. การกำกับติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษา และฝ่ายวิชาการมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ เช่น การกำกับดูแลความต่อเนื่องเนื้อหาในการเรียนภาษาอังกฤษ และการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

3. ผู้เรียนมีพื้นฐานความเข้าใจภาษาอังกฤษน้อย จำเป็นต้องมีการฝึกฝนซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดทักษะภาษาอังกฤษ

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเห็นภาพการทำงานชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยพบว่านักศึกษามีความเข้าใจในเรื่องของการประกอบอาชีพด้านการโรงแรมและที่พัก และการใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานด้านการโรงแรมค่อนข้างจำกัด จึงควรมีการเพิ่มเนื้อหาและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการโรงแรม เช่น ประเภทของห้องพัก และประเภทของอาหาร

2. การสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษ และเพิ่มทักษะในการสื่อสาร

เอกสารอ้างอิง

ชลิต แซ่ทอง. (ม.ป.ป.). *สื่อเอกสารประกอบการบรรยายสื่อการเรียนการสอน*. [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2520). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 5(1), 7-20.

ถวัลย์ มาตจรัส และธณมน สมชนะ. (2556). แบบฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: ธารอักษร

ทิตนา แหมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รพีพรรณ สุฐานิพนกุล และวิสาข์ จิตวิตร. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเทคนิค โดยวิธีการสอนที่เน้นภาระงานและโครงการเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรี. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 8(1), 167-182.

โสภณา บัวศรี. (2562). การใช้แนวการสอนแบบธรรมชาติเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 14(3), 358-366.

อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ. (2555). *เทลิยวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

Association of Southeast Asian Nations. (ม.ป.ป.). *THE ASEAN CHARTER กฎบัตรอาเซียน*. กรมอาเซียน: กระทรวงการต่างประเทศ.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University

“ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน
สู่การพัฒนาชาติ ด้วยศาสตร์และศิลป์
ธำรงภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ”